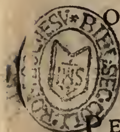

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
28 A
6

Apologia

FRATRIS ARCHANGELI DE BVRGONOVO AGRI PLACENTINI,

Ordinis Minorum pro defensione doctrinæ CABALAE,

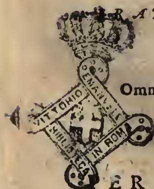
Contra Reuerendum D.

PETRVM GARZIAM EPISCOPVM VSSELLENSEM, MIRANDVLAM impugnantem, sed minimè lædentem.

ET

CONCLVSIONES CABALISTICAE NVmero LXXI. *secundum opinionem propriam eiusdem Mirandulæ ex ipsius Hebræorum sapientum fundamentis Christianam religionem maximè declarantes,*

Per eundem

FRAT. ARCHANGELVM acutissimè declaratæ & elucidatæ.

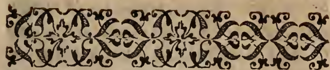

NVNC DEMVM Omnia à multis mendis diligentissimè repurgata.

BASILEAE,

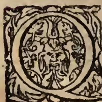
PER SEBASTIANVM HENRICPETRI.

[illegible]

ILLVSTR. AC REVERENDISSIMO IOANNI BAPTISTAE CAMPEGIO Episcopo Maioricensium,

FRATER ARCHANGELVS DE BVRgonouo Franciscanus Minorita, S. P. D.

VIS ignorat quot, ac quantis tabifici liuoris ictibus, quotq; mordacis iniuriæ seuissimis procellis sit obnoxia præceps sors, & misera scriptorum omnium conditio? quorum nemo à conditis literarum monumentis vsq; ad hanc diem maleuolorum hominum difficilem nasum effugere valuit? germinant inuidorum vepreta, atque hamati obtrectatorum rubi: emergunt vbique scioli, quibus amurca melius olet quàm alabaster vnguenti plenus, qui li-

brato vestigio, ac demorsis labijs cuncta cauillantur, atque incessunt: qui alienæ scientiæ obtrectatione famam sibi aucupantes, subdunt interim affanias ac suos fætores, quibus & subuertunt omnia, atque fœdant. Hæc inter retia, hasq; inter tricas incidit eruditorum nobilissimus, nobilium eruditissimus vnicus phœnix sui æui Picus Mirandula, qui priscis sapientibus eloquentior, clarior, sanctior, & in omni vita, doctrinæq; genere tersior, multiplicis eruditionis libellos potiùs gẽmeos, quàm aureos in lucem edidit, in medium protulit ad disciplinæ propagationem, & ad communem studiorum vtilitatem de doctrina Cabalistica, de cœlesti arcana illa hierarchia, atq; abditissimis cœli adytis: quæ omnia admiratus in raptu vas electionis Paulus, ea audiuit, atque ea vidit, quæ non licet homini loqui: ijs in libellis patet vbiq; quanta fuerit in eo viro prope omnium doctissimo liberalitas naturæ; sapientia animi, magnitudo consilij, excellentia doctrinæ, scientia rerum, innocentia vitæ & re-

& religionis obseruantia, hoc igitur vnicum, tam sacrum, & tam diuinum arcanarum literarum Oraculum, stupidi ingenij, impolitiq́; ac indecori animi impudentissima temeritate maleuoli cuiusdam hominis violatum; tantis ab iniurijs extrahere, vindicare, tueri sum conatus: Laborauiq́; pro virili, vt hæ præclarissimæ dotes cœlitùs communicatæ claritudine sua fulgerent, gloria coruscarent, virtute rutilarent, sapientia aurescerent: & prospiciens quantum vtilitatis ad res magnas, atq; arduas intelligendas afferret diligens horum librorum lectio, omnem aciem eò direxi, ne præclara ingenia obscuris blatteronũ ambagibus, atq; inuolucris, & vt verius dicam, deliramentis in flexuosos Meandros, inq́; tenebras cimmerias deducerẽtur. Has meas lucubratiunculas, succisiuis temporibus excogitatas (quæcunque hæ sint) felix, ac sapientissime præsul, nomini, ac numini tuo consecrandas curauimus. nam quibus in ramis tutius nidulari poterant? aut quo patrocinio aduersus ca-

sus cauillantes (si qui fortè sunt, protegi? Tu inter omnes alios literarium studiũ vnus amplecteris, atq; foues; namq; siue id fato, siue diuina prouidẽtia, fiat; multis abhinc annis tuo illustr. ac nobiliß. sanguini proprium fuit, & quodammodo peculiare, atq; hæreditarium, bonarũ literarum suscipere patrocinium, atq; ingenijs fauere. necesse est autem idem semper esse quod semper idem fuit: quo circa æqui boniq; facias Reuerend. præsul munusculum nostrum, à candida puri animi sinceritate, oblatum, perlegitoq; frontis serenitate: interim vale, & viue ter beatus, & supra Nestorem senesce.

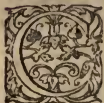
Datum Ferrariæ ad IIII.
Idus Iunij.

ADMO-

ADMODVM REVE-RENDO AC CELEBRI THEOLOGO ARCHANGELO Franciſcano à Burgo-nouo,

HIERONYMVS PALLANTERIVS FRANCISCANVS CONVENTVALIS à caſtello Bon. Theologorum minimus,
S. P. D.

Elebratiſſimis in vnaquaque facultate viris ęquari poſſe clariſſimum quidem eſt, eiſdem tamen præſtare, ac præferri, longè clarius, ac celebrius exiſtimatur; nam, cùm tria ſint hominum genera, quorum alij ne quantum quidem debuerunt ſcire, procurauerunt, alij tantum optimè norunt, alij quid amplius ſunt ingenio aſſecuti, quemadmodum primũ genus

cum

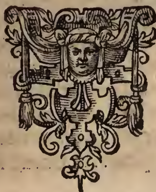
cum brutis, alterũ cum hominibus, ita tertium cum cœlitibus ipsis est connumerandum, quapropter, cùm tu non solùm in diuina illa sapientia circa quam passim Theologi versantur, sed in sublimiori, ac secretiori (quæ Cabala dicitur) tantùm profeceris, quantum nostra ætate alius nemo, maximos, qui possint mortalibus exhiberi honores, meritus es; nam si tantopere commendandi erant ij, quibus in ora tanquam nutricum præmansa à Deo opt. Max. vel Mose, vel successoribus, (vnde etiam nomen Cabala sortita est) sine vllo sui ipsorum sudore, studio, aut labore huiusmodi scientia subministrata fuisset, quantò magis laudandus, extollendus, ac celebrandus is est, qui postquam sublimis ille communicandi modus desijt, hanc eandem diurnis, nocturnisq; vigilijs sit assecutus? Primos quidem Dei ipsius amicissimos existimabamus, eò quòd arcana cœlestia solis Deo carissimis

con-

consueuerint patefieri, hunc verò, & Deo gratissimum, & studiosi laboris amantissimum conijcere possumus; quo duplici nomine mirificis laudibus ipse afficiendus es, præterquam quòd enim si maleuola prędítus esses anima, huiusmodi sapientia non esses imbutus, ni etiam strenuè insudasses, adeò in ea non profecisses, cuius profectus, cùm tam munificus ac liberalis fueris propallator, omnes nostrę tempestatis studiosi tibi se mirum in modum debere fatentur, ac monstrum illud, vel potiùs miraculũ naturæ Ioan. Fran. Picum Mirand. bonum fatum sortitum prædicant, quippe cui dudũ vita functo, tuo studio, industria, ac opera per doctorum virorum manus magis quàm antea copioso ac façundo vagari contingat; de tuo hoc ingenio, ac doctrina plerumque fratri tuo Aloysio nunquam satis laudato viro, & mei amantissimo gratulatus sum, audacterq́; retuli, me non adeò lætari, dum penes ipsum summam Reip. ve-

ſtrę in vniuerſa Italia eſſe ſentio, quam cùm quod te talem, ac tãtum fratrem, qui in omni virtutum genere eum referas, nactus ſit, recordor; Et quanquã ei optimum locũ, ac honeſtiſſimum in Rep. Chriſtiana optârim, nunc tamen vt in ſacrarum literarum quo ſolebat otio, & ſtudio degeret, magis vellem, ſed quoniam omnium vota, ac ſuffragia in hoc cõſenſerunt, ipſum ad id muneris Dei opt. Max. nutu vocatum cenſebo: cui acquieſcens, vt veſtrũm vtriq; diu ſeruet incolumem, ſupplices ferre voces non deſinam. Vale Bon. Oct. Id. Ianu. 1564.

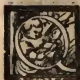
CON-

CONCLVSIONES CABALISTICAE NVMERO LXXI. secundum opinionem Mirandulæ ex fundamentis Hebræorum sapientum Christianam religionem maximè confirmantes,

PER

FRATREM ARCHANGELVM de Burgonouo agri Placentini, Ord. Minorum expositę ad solatium legentium.

Vicquid dicãt cæteri Cabalistæ, ego prima diuisione scientiam Cabalæ in scientiam Sephirot, & Semot, tanquam in practicam & speculatiuã distinguerẽ, pag. 28

Quicquid dicãt alij Cabalistæ, ego partẽ speculatiuã Cabalæ quadruplicem diuiderem, correspondentem quadruplici partitioni philosophiæ, quam ego solitus sum afferre. Prima est scientia, quam ego voco alphabetariæ reuolutionis correspõdentem parti philosophiæ, quam ego philosophiam catholicã voco: secunda, tertia, & quarta pars est triplex, Merchauã, correspõdẽtes triplici philosophiæ particularis de diuinis, de medijs, & sensibilib. naturis. 55

Sciẽtia quæ est practica Cabalæ, practicat totam metaphysicã for-

qua

Quod

FINIS.

XIV

Apologia FRATRIS ARCHANGELI DE BVRGONOVO AGRI PLACENTINI, ORD. MIN. pro defensione doctrinæ Cabalæ,

contra Reuerendum

D. PETRVM GARZIAM EPISCOP. VSSELLENSEM, Mirandulam impugnantem, sed minimè lædentem.

ANTIQVORVM studium fuit Dei sacramenta & naturæ semper obtegere, & sibi Dei eloquia credita in corde suo abscondere; ne peccarent. Quam legem ex Indis obseruârunt Brachamanę, Æthyopes, Persæ, & Ægyptij. Hinc horum splendor Mercurius dicebat: Tractatũ tota numinis maiestate plenissimum, irreligiosæ mentis

eſt multorum conſcientiæ publicare. Orpheus, & Vates omnes Antiqui, hoc Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoxenus, Ammonius inuiolabili fide obſeruauêre (vt deducit magiſter meus Reuerẽ. Georgius in ſuo de Harmonia Mundi) Hinc Herennius, Plotinus, & Origenes (vt ſcribit Porphyrius de educatione & diſciplina Plotini) iurârunt, ne Ammonij dogmata æderent. Et quia Plotinus violato iureiurando ab Ammonio præſtito, ſacramenta publicauit, in tranſgreſsionis pœnam (vt non nulli aſſerunt) horrẽdo pediculorum edulio conſumptus eſt. Gloriatur & dux Peripateticorum, ſe Alexandro (Themiſtio referente) ea lege ſua naturalia inſtituta tradidiſſe, vt nemo intelligeret, niſi ipſo qui tradidit interpretante. Sed externis omiſſis, ſummus omniũ Doctor Ieſus Dei filius diſcipulos docet, ne dẽt ſanctum canibus: nec margaritas exponant porcis conculcandas. Quæ magiſtri monumenta, vt ſeruarent diſcipuli, aut non ſcripſerunt, aut, quæ ſolum ad miracula, mores componẽdos, & legis inſtituta pertinent, ab omnibus obſeruãda tradiderũt. Sic fecêre Apoſtoli, & Euangeliſtæ omnes, Paulo, & Iohanne exceptis: nam Paulus, paucos ele-

git discipulos: de quibus ait: nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes, &c. Et de Hebræis adhuc rudibus, cōqueritur, dicens: Est nobis grandis sermo, & interpretabilis ad dicendum, quia imbecilles facti estis ad audiendum: & cùm deberetis esse magistri propter tempus: indigetis, vt doceamini quæ sint elementa exordij sermonum Dei. Et facti estis, quibus lacte opus est, non solido cibo. Secernit igitur Apostolus perfectiores discipulos: inter quos loquitur ea, quę ad superiorem sapientiam pertinēt, factus veri magistri discipulus: qui nomē Dei patris manifestauit eis tantummodo, quos ipse Pater dederat: & eos delegit quibus loquebatur mysteriū regni Dei, ab eis, quos in parabolis docebat. Sic Ezræ legitur (vt in eius volumine quarto legimus) Reuelans reuelatus sum super rubum, & loquutus sum Mosi, quando populus meus seruiebat in Ægypto: & adduxi eum super montem Sinai: & detinui eū apud me diebus multis: & enarraui ei mirabilia multa & ostendi ei temporum secreta, & finem: & præcepi ei dicens: Hæc in palam facies verba, & hęc abscondes. In palā enim fecit legis præcepta, Christi genealogiā, aliquas breuissimas priscorū pa-

trum hiſtorias,recluſo tamen earum ſacramento: Item ſacrificia, cærimonias, arcæ fabricam, bellum cum Amalechitis, & cũ cæteris diuerſarum nationum regibus. Et hanc ſapientiores Hebręi vocant,torà Scebicdab תורה שבכ תב: id eſt, *legem ſcriptam*:in qua ſublimiora ſenſa cõtinentur quã multi excogitent. Quorum ſenſum notitiam pręfacti ſapientes dicunt,torà Scebehal pè תורה שבעל פה:id eſt,*legem ore reuelatã*.Hanc reſerauit Moſes ore ſeptuaginta ſenioribus: quorum ſucceſsio durauit vſq; ad captiuitatem factam à Nabucdonoſor: quo tempore ceſſauit,aut diminuta fuit vſq; ad Cyrum:tunc enim (diuino ſpiritu ſuggerente aſsignatis vaſis templi quinque millibus quadringentis, ſolutaq; captiuitate, & remiſsis familijs ad numerum quadragintaduorum millium,trecentorum & ſeptuaginta, exceptis ſeruis, & ancillis) ſub manu Zorobabel,Neemiæ,& Ezræ reædificari cœptum eſt templum Domini: Quo reſarcito,& reſtauratis ſacris (iubente Domino) doctrinam illam in ſeptuaginta volumina,iuxta numerũ ſeniorum redegit, ne diſpergerentur. Hac tamen Dei viuentis lege, vt rudibus non exponerétur. nam prima (*inquit*) quæ ſcripſiſti, textum ſcilicet

cet legis in palam pones, legāt digni, & indigni: nouissimos autē septuaginta libros conseruabis, vt tradas eos sapientibus de populo tuo. In his enim est vena intellectus, sapientiæ fons, & sciētiæ flumen: quę diuino, & inexcogitabili artificio sunt occlusa sub cortice. Et ordo tradendi hanc sapientiam fuit talis, prout narrat Rabbi Moses Ægyptius in libro Misna: vbi sic incipit (secundum quod docuit nos Paulus Riccius in traditione fragmentorum Talmudicorum, primò itaq; literariam Mosis cellam intrauit, discendi cupidine frater eius Aheron, cui mox aliquam legis sectiunculam, cum omnibus ad eā spectātibus glossulis, Moses exposuit, quibus acceptis, sese illicò ad dextram Mosis latera recepit, & continuò duo eius accesserunt gnati, Eliazar nomine atq; Itamar, quibus omnia ad amussim tradidit Moses, quæ & fratri primò aperuerat. Exinde alter illorum ad sinistram declinabat Mosis, alter ad dexterā parentis sui Aheron: Quo facto, confestim septuaginta intrabant seniores, eadē à Mose audituri, quæ & Aheron & gemini eius filij, didicerant. Vltimo denique loco tota docilis & studiosa Israëlitarum multitudo accessit, quibus singula, iam ter Mosis ore

expoſita, quarto is ipſe recenſuit. Ita quòd cuncta documenta, viua Moſis voce tradita, quadrifariè audiuerit Aheron, ter eius filij, bis ſeniores, & alia multitudo ſemel. Abeunte igitur inde Moſe ea, q̃ acceperat vniuerſis aſtãtibus Aheron ipſe reſumpſit, quo vtiq; recedente, eadem ab integro tradiderunt ſenioribus cæterisq; auditoribus ambo Aheronis filij Eliazar atque Itamar: Quibus abeuntibus, omnia denuò interpretabantur auditorũ multitudini ſeptuaginta ſeniores. Quo factum eſt, vt ſinguli literarium Moſis tabernaculum ingreſsi, legis explanationem, quater repetita lectione acceperint. Deinceps verò mutuo ſeſe erudiebat auditorum conuentus ſchedulis mandatorum radicalia committẽdo, & eorundem ſenſa mente ac ore (iuxta accepta à Moſe dogmatã) reuoluendo trutinandoq;. omnia nanque (vt ſapientes tradunt) & ſingula & communia legis inſtituta, pariter & commentaria, tradita ſunt Moſi in mõte Synai. Scenopegiæ (vtpote) mandatum pręcepit in Leuiticis Moſes: In vmbraculis (*inquiens*) habitabitis diebus ſeptem. Quis autem huiuſmodi mãdato obſtringitur, & ex quibus, qualique forma, quantæ amplitudinis, & quo modo fabricari

cari debeant vmbracula, litera legis prorsus cóticescit, sed ore ad ipsum Moses aperuit, docendo eiuscemodi præceptum, nō fœmineū genus, non aduersa valetudine laborantes, neque iter agentes cócernere. Sic vtique non ex lapidibus, non ex lanificio, aut serico, vel alia aliqua supellectili, nó puluillis, culcitra, & id genus lectisternijs, sed solùm terrę nascentibus vmbraculorum tegmen fabricari licet. Cibum quoque, potum, somnum continuis diebus septem, nó nisi in vmbraculis sumere fas est, eorum verò amplitudo non minus sit palmis septem in longum, totidem in latum, & in altitudinem decem. Quemadmodū itaque scenopegiæ mādatum, vnà cum his suis appendicibus, traditum fuit Mosi in monte Synai, sic de singulo sexcentorum & tredecim mandatorum, cum omnibus accessoriè sibi annexis iudicādum, quòd ipsa videlicet radicalia præcepti, auditores scriptis acceperint: annexa verò, ore exposita, didicerint.

Cùm Moses vltimam clausisset diē, docendi & regnandi sceptrum trāstulit in Iosuam Mosis ministrū, qui omnia viuo Mosis oraculo audita, tradidit senioribus, seniores prophetis, prophetæ magnæ syna-

gogæ viris, quorum extitit nouissimus Simeon Pontifex magnus, qui dicebatur iustus. Is eadem Antignadi Sacheo commisit, & hac denique docendi serie, alter alteri legis exposuit interpretamenta ad vsque Rabbi Iehuda, qui ob singularem doctrinã & vitæ morumque mundiciem sanctus omnium ore dicebatur magister. Is omnia, Mosis voce in posteros transfusa, & cuncta quæ iuxta temporum, locorum, personarumq; exigẽtiam fuerint adiecta, in vnum conflauit codicem, quem misna (quod iterata sonat lectio) appellari voluit. Et liber iste Misna, in sex partes diuiditur, seu ordines, quorum primus est Seder Zeraim: id est, *ordo sementum*, vtpote de terræ nascentibus, de promiscuè satis, insitisq;, de terræ remissione & eius præputio, de primitijs ac decimis, alijsque distribuendis frugibus tractat. pars secunda, dicta Seder Zemanin: id est, *ordo temporum*, qui de anni temporibus, de festis diebus, deq; varia illorũ obseruantiæ conditione considerat. Tertia, vocata Seder nasohim: id est, *ordo mulierum*, qui connubij, libelli repudij, & omniũ eorum, quæ inter coniuges versantur, iura & statuta examinat. Quarta nuncupata Seder nesikim: id est, *ordo damnorum*, qui ea omnia

quæ

quæ lites commutationesq́;,& mutua hominum commercia reſpiciunt,pertractat. Quinta,dicta Seder Kodaſchim:id eſt, *ordo ſacrorum*, quæ ſacrificiorum & oblationum legem ritumq́; exponit:ſexta,vocata Seder Teharos:id eſt,*ordo expiationum*,quæ pollutionum,emundationumq́; normam & obſeruantiam declarat.Quę ſi ad eum,qui intùs & ſub ænigmate,typum latitat, perſpicacius quis mentem adhibeat,ſublimia ſanè & recondita ſapientiæ penetrabit oracula, quæ ænigmatis & allegoriæ velamine circumtecta traduntur, ne hallucinatores, atque ignobile vulgus veritatis ſacramenta inquinet polluatq́; immũdum mũda.Et hæc ſapiẽtia,aliud non eſt quàm Cabala, quam multi coluerunt. Et multa ſcripta poſteris reliquerunt. Primò citantur à fide dignis Hænoch liber de quo meminit Thade9 in epiſtola, & Origenes in periarchon. Abraham patriarcha, de formatione compendioſum, & grauidum volumen edidit (quid ego expoſui) quamuis aliqui exiſtimãt eius auctorem Rabbi Achiba, de mente tamen Abrahæ: Quin & Moſes allegat libros bellorum domini. Ioſue librũ iuſtorum, & vniuerſitatẽ librorum kiriath Sephanin,quam Athniel duce Caleb expu

gnauit. Asuerus libros memorabilium. Ionathas in Machabęis libros sanctos de Spartiatis. Paralipomena commemorãt libros lamentationum. Libros Samuel vidẽtis, & Nathan prophetæ, & Gad videntis, & Semeiæ prophetæ, & Haddo vidẽtis, & Ahię silonitis, & libros Iehu filij Hannani, qui omnes nusquã sunt, dempto libro Abrahæ pari exemplo innumeri nostro sæculo authores Cabalę periêre (vt deducit Reuchl.) tametsi non dubitamus superesse plurima, quę ipsi nos Christiani ignoramus. Alij doctores huius sapientiæ sunt. Abraham Alaphia. Abraham aben Ezra. Rabbi Azariel. Rabbi Akiba. Rabbi Amai ben hãnina. Rabbi Aarõ Mechubal. Rabbi Ama Rabbi Abraham de holãaba. Rabbi Bona dies de massa auri. Rabbi Butriel. Rabbi Bachaie. Rabbi Simeõ ben Iochai, qui in antro quatuor annos supra viginti latẽs Zohar (quod luminare dicitur) scripsit. Rabbi Elchana. Rabbi Ioseph carnilote. Rabbi Azariel garonensis. Rabbi Haij geon. Rabbi Reuben Hispanus, Rabbi Iahacob de amictu. Rabbi Mair merut. Rabbi Mair filius Theodori. Rabbi Moses gerundensis. Rabbi Ioseph cicatilia. Rabbi Manahen ricanati. Rabbi Iehuda nagid qui sanctus dicitur. Rabbi Io

seph

ſeph albo. Rabbi Iahacob coenin Sepher Ietcira Abrahæ. Rabbi Moſes. Rabbi Iſachar. Rabbi Tedacus Leui. Rabbi Samuel. At conſilio doctorum: nemo vnquam de ipſa ſcripſit arte vſque dudum artificioſiùs, nemo diſtinctiùs, nemo lucidiùs, quã Rabbi Ioſeph Bar Abraham Caſtiliẽſis ciuis Salernitanus (quem ſequutus ſum in tractatu de modo cabalizandi) tria huius facultatis Cabalę volumina ſtudioſè molitus: quib. omnem Cabaliſtarum inſtitutionem fecit clariorem. primum de dictionibus: Secundum de literis: & tertium volumen de pũctis. Eius libri titulus eſt, Genat agoz גנת אגוז: id eſt, *Hortus nucis*. Iuxta Solomonis cantica. In hortum nucis deſcendi, vt viderẽ amœna virgulti. Apparet nucem hác eſſe vt pomum aureum argenteo retiaculo incluſum, vt legitur in Prouerbijs: Mala aurea in lecticis argenteis verbum prolatũ iuxta modos ſuos. Ita eſt Cabala pomum illud aureum atque diuinum argenteis filis videlicet ingenioſis inſtitutionibus & humanis artibus circunligatum, quale fieri conſueuit aurificum opificio, qui ſubtilibus cęlaturis aureum boni odoris pomum non omnino tegunt aut operiunt argento, vt nihil eius videri queat; ſed caua-

tis

tis quibusdam foraminibus & argenteis cãcellis tum pomi colorem eminere, tum ambræ odorem afflare sinunt. Aspicientibus tamen longinquè totũ id quod reticulatum est, videtur argẽtum esse integrum: propiùs autem intuentes, si studiosè rimẽtur, simul aurum quoq; reperient: & quò magis aurum ab argento distat, eò longè plus ab arte Thalmudica probatur differre Cabala: quamuis ambas species vnũ genus spiritualis instinctus complectatur. Sed altera præcedit alteram vt oraculum Hierophantas, vtq; vnius generis aurum id quidem bonum est, illud autem optimum, ad quem modum in pentateucho de Heuila narratur, quod aurum terræ illius bonum est: non enim illic scribitur optimum, vt quidam legunt, sed bonum. Et in Isaia de Ophir: Dignabor hominem plusquam aurum optimum & aurũ de Ophir. Ita quicquid de sacra Scriptura homines optimarum artium amatores scientia naturali addiscunt, auro bono par est: & appellatur opus de Beresith. Quod verò scientia spirituali recipimus, opus de Mercaua dicitur, & auro æquatur optimo atque purissimo. Scribunt enim Cabalistæ ita: Opus de Beresith est sapientia naturæ, & opus de Mer-
caua

taua eſt ſapientia Diuinitatis. Et quoniam vtraque ſapientia vtcunque circa Mundum & ea quæ conſiſtunt in Mundo verſatur. Eſtq́; Thalmudiſtarum & Cabaliſtarum ea in re vnanimis arbitratus, quod duo ſunt Mundi: primus intellectualis, qui vocatur עולם הבא: id eſt, *Mundus ille venturus*, ſcilicet quo ad nos. Et ſecundus ſenſibilis, qui dicitur עולם הזה: id eſt, *Mundus iſte præſens*: quod ex verbis ſapientum Cabaliſtarum recepimus de nominis diuini quadraginta duarum literarũ ſtudioſo cultore ſic dicentium: quòd talis dubio procul exiſtat dilectus ſurſum & deorſum, & hæreditabis duos Mundos; Mundum præſentem & Mundum futurum. Iccirco diuidũtur Thalmudici & Cabaliſtę ſecedentes in duas facultates: tametſi ex creditis receptionibus ambæ ſimiliter oriantur & emanent. nam vtrique maiorum ſuorum traditionibus fidem habent, etiam nulla ratione reddita. ſed hac diſtinguuntur deputationis ordinatione, quod omne ſtudium, omnem operam, omne conſilium, laborẽ & diligentiam, vniuerſam quoque mentis ſuæ intentionem (Cabaliſta fœlix ille atq; beatus à Mundo ſenſibili finaliter ad Mundum intellectualem transfert & traducit.

Thal-

Thalmudista verò in Mundo sensibili permanet, ac animam vniuersi huius Mundi non transcendit: quod si quandoq; licèt et ad Deum & beatos spiritus pergat, non tamen ad Deum ipsum immanentem & absolutum accedit: sed vt opificem causamq; rerum, & circa sua creata occupatum. Et ne quæ diximus, tanquam apocrypha cótemnātur, videamus quid Dionysius in huius rei fauorem deponat. Decentissimum (*inquit*) erat diuina & incomprehensibilia per ænigmata occultari: & in viam multis ponere sacram abditamque, supramundanorum intellectuum veritatem. Est enim non omnis sacer, neque omnium (vt eloquia aiunt) sciētia: & aliquantulum progressus ait: O' Timothee diuinus in diuina doctrina factus, secretò animi quę sancta sunt circūregens ex immunda multitudine, tāquam vniformia hęc custodi. non enim fas est in porcos proijcere inuisibiliū margaritarum inconfusum, & luciformem beneficumq; ornatum. Huic opinioni subscribit Origenes, cuius testimoniū in his, in quibus ab ecclesia recipitur, est validissimum, quia vbi benè, nemo melius. Hic ergo super illud Pauli ad Romanos 3: Quid ergo amplius Iudęo, aut quæ vtilitas circumcisionis?

ſionis? multum per omnem modum, primum quidem, quia credita ſunt illis eloquia Dei. Dicit Origenes. conſiderandum eſt, quia nō dixerit literas eſſe creditas, ſed eloquia Dei. Ex quo dicto Origenis patet, quòd præter literalem legem, aliud quid traditum fuit Iudæis, quod hîc vocat Paulus, eloquia Dei. Literas enim: id eſt, literalem legem eis fuiſſe traditā nemo negat, ſed non imputatur eis ad prærogatiuā, quia litera per ſe occidit, & niſi adſit ſpiritus viuificans, omnino per ſe eſt mortua. Sed præter has literas tradita ſunt eis eloquia Dei: de quibus meritò gloriantur: quę nihil aliud ſunt quàm quod apud Hebręos dicitur Cabala: id eſt, verus legis ſenſus ab ore Dei acceptus. Addit Origenes in loco præallegato dicens. De Moſe prophetisq́;, & cęteris horum ſimilibus hæc intelligenda ſunt dici, quib. ſunt credita eloquia Dei. Adde & quis apud eos ſapiens, & intelligens auditor & mirabilis conſiliarius fuit. *Hæc Origenes.* Per hos autem mirabiles cōſiliarios illi intelliguntur (ſecundum Mirādulam principem) quos vocant Hebręi *Sanedrim:* id eſt, ſeptuaginta, illos ſeniores, quos elegit Moſes ex præcepto Domini, locum quorum, videntur tenere cardina-

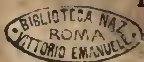
les in noſtra Eccleſia, & ad imitationẽ numeri illorum ſeptuaginta ſeniorum (vt ſuprà dixi) fuerunt redacta myſteria Cabalæ in ſeptuaginta libros tempore Ezrę. Vſque enim ad tempus Ezræ, de iſta doctrina nihil ſcriptũ erat, ſed ſolùm, vt dixi, per ſucceſsiuam receptionem tradebatur. Vnde Cabalæ nomẽ accepit. Habetur de iſto cõcilio, in quo fuerunt ſcripti iſti libri, mẽtio lata & diffuſa apud Hebræos in libro, qui dicitur Seder olam: id eſt, *liber ſæculorũ*: vbi habetur, qui ſederunt in concilio: & denique totius cõcilij geſta & ordo. Ex quibus omnibus patet, non eſſe confictum à viro illuſtri Iohanne Mirandulę principe, (vt ſibi impegit Reueren D. Petrus Garſias Epiſcopus Vſſellenſis, vt infrà clariùs patebit) quòd præter legem ſcriptam Moſes veram quoque legis expoſitionem à Deo acceperit, & quòd illa deinceps per ſucceſsionem à Moſe LXX. ſenioribus: & ab illis alijs ſuis ſucceſſoribus fuerit reuelata: & tempore Ezrę in plures libros fuerit redacta, qui dicuntur libri Cabalæ: quos prædictus Mirandula ſumma impenſa ſibi conquiſiuit, (vt ipſemet teſtatur in ſua Apologia defenſiua ſuarum concluſionum) neq; enim eos Hebræi Latinis noſtris communicare volunt:

sunt: in quibus quidem libris, ipse Mirandula (vt idem ait) inuenit multa, imò penè omnia consona fidei nostræ, & sacræ Scripturæ, in sensu saltem allegorico vel anagogico. Sicut enim apud nos est quadruplex modus exponendi sacram Scripturā, literalis videlicet, mysticus siue allegoricus, tropologicus, & anagogic9: ita & apud Hebræos literalis apud eos dicitur pesat: quem modum tenent apud eos Rabbi Salomon, Rabbi chemai, & similes. Allegoricus Midras, vnde apud eos sępe audies: Midras Ruth, Midras tyllim, Midras coelet: id est, expositio per Midras: id est, mystica super Ruth, super Psalmos, super Ecclesiasten, *&c.* Et istum modum sequuntur maximè doctores Thalmudici. Tropologic9 dicitur Sechel: quem sequuntur Abraham Gerson, & multi alij: & ante omnes Rabbi Moses Ægyptius. Anagogicus dicitur Cabala. Et hoc quia illa expositio, quæ dicitur ore Dei tradita Mosi, & per successionem accepta modo prædicto, quasi semper sensum sequitur Anagogicum: qui etiam inter omnes est sublimior & diuinior, sursum nos ducens à terrenis ad cœlestia, à sensibilibus ad intelligibilia, à temporalibus ad ęterna, ab infimis ad suprema, ab humanis

ipſorum Cabaliſtarum firma eſt opinio. Ita cognoſcetur eſſe de omnibus alijs, ſi concluſionum Cabaliſticarũ videatur mea declaratio: nullum eſſe penè articulũ in quo nobiſcum Iudæi, per Cabaliſtarum authoritatem ſentire non cogantur. Quanta etiã, & quàm ſolida veritatis fidei teſtimonia vltra prædicta præbeat hoc Cabaleorum dogma, facilè videre licet cuiq; ampliſsima illorum volumina tractanti. Ea ſiquidem nõ obſcurè Trinitatis in vnitate enunciant ſacramentum, de Patre, Filio, & Spiritu ſancto, de vnigeniti generatione æterna, de peccato originis, quo mors intrauit in Orbem: de redemptione per paſsionẽ, & ſanguinem Meſsiæ, de eius reſurrectione: de virgine cœli Regina alma: de myſtico Eccleſiæ corpore, quod ſancti templum ſunt Dei, & membra Chriſti, de iudicio, & Mũdi conſumatione, de pœnitentia & peccatorum remiſsione, de mortuorum reſurrectione: de dono prophetiæ, ſcientiæ & ſapientiæ, de allegoria, & ſpiritali ſacri eloquij ſenſu, quo Cabala ipſa non modò verba & ſingula verborum elementa, ſed apices, puncta & quæq; illis adiecta, ad ſublimia & diuina tollit oracula. Vnde aſsidua meditatione exercetur & ſtabilitur mens

humana in ſuperis. De linguarum inſuper & curationũ virtute: de Angelica Hierarchia, de mundis & immundis ſpiritibus: tradit documenta. Et hoc quidem peragit Cabaleus tribus varijsq; conſyderandi modis: quos qui dijudicare & diſcernere nequeunt, inextricabilibus ſanè ambiguitatum & errorum implicãt ſeſe nodis. Quorum vnus conſyderandi modus eſt: quem verborum contextus & literalis intelligentia expoſtulat. Alius quem allegoriꝍ typus depoſcit. Alius, quem prophetandi atque inhærẽdi ſuperis æmulatio requirit. Quos modos ſuprà tetigimus: Et hæc omnia patent in declaratione concluſionum Cabaliſtarũ. Et omnia ſupradicta, ac multa alia quodammodo infinita ſunt, quæ per hanc ſapientiam Cabalæ dilucidantur: Vtpote, quare in primordij operibus, nuſquam cõmemoratum ſit incommunicabile nomen Tetrag. יהוה, aut quoduis ſanctorum nominum, præter illud, quod & creaturis cõmunicari ſolet, nomen Elohim אלהים, qđ bis & trigeſies in illis primordij operibus ſeorſum repetitum legimus, cùm tamen creatio opus ſit ſolius creatoris Dei, cui proprium eſt incommunicabile Tetrag. יהוה. Vbi verò ſecundo capite, cœli & terrꝍ gene-

generationem resumit, Tetrag. nomē pręnectit nomini Elohim. Istæ (*inquiens*) sunt generationes cœli & terræ, quando creatæ sunt in die, quo fecit Tetragrāmaton Deus Elohim, cœlum & terram. Et licet vtrunq; eādem, & summæ simplicitatis essentiam designet, non tamen eādem essentię rationem, eandemúe humanę intelligentię cōditionem enunciant: quemadmodum hāc ipsam incomprehēsibili vnitate essentiam indicat nomē El Sadai (id est, Deus, qui satis, siue omnipotens, eādem & Tetrag. nomen ostendit, in vno tamen nomine El Sadai innotuit patriarchis, quos latuit in nomine Tetrag. Iuxta illud Exodi: Apparui Abrahæ, Isahac, & Iahacob in El Sadai, & nomen meū Tetrag. non indicaui, rectiùs, non cognitus fui eis: pari vtiq; lege de singulis sacrorum Dei nominū iudicandum, quod causa scrutanda sit qua propheta nūc explicet nomen Eheie, nunc nomen Iah, sæpiùs inuocat Tetrag. cū punctis Elohim יֱהוִֹה, quandoq; cum punctis Adonai, יְהוָֹה: iuxta illud Mosis: Dixit Abraham: Adonai Elohim (Domine Deus) quid dabis mihi? Multoties insuper ad vnum impetrandum votū orat nomine El, ad aliud nomine Elohim, ad illud Zeuaot, ad istud Sadai, & no-

mine Adonai: Horũ similiumq; discriminum rationes, causasq; petendas fore nullus quidem idoneus sacri eloquij scrutator ignorauerit. Quãdoquidem & hi qui physica corpora, sensibiliumq; rerum naturas contemplantia, singulas in his portiunculas, & minima quæq; eorũ scrutantur symptomata: & rationes causasq; passim requirunt. Longè ideo accuratiori diligẽtiæ studio sacri, & perpetuò diuinæ menti inscripti eloquij, inspiciendæ sunt partes, earũq; dictiones, & singula discernenda sunt elementa. prophetæ enim (vt primo de libero arbitrio Augustino placet, legunt in libro vitæ. Constat autem, quæ sunt in libro vitæ, non esse mortali voce prolata: quia illa sunt paradigmata, atque ideæ, quæ caducis his vocibus, literisq;, veluti exẽplaria, & sempiternę rationes diuinæ mẽti inscriptæ respondent, quibus allegorizans & anagogizans Cabaleus & spiritalis sacri eloquij contemplator maximè inuigilat, & circa illas vniuersum eius negotium studiumque vertitur: quod planè ad Galatas Apostolus docuit: duo per allegoriá enuncians testamenta, quorum vnum traditum est in monte Synai, qui terrestri & seruili iunctus est Ierusalem; alterũ datum in mõ-

tę

te sancto, iuncto ei, quę sursum & libera est mater nostra, Ierusalem. Vnde Cabaleus, exercet mentem, denudatq; animi vires à cogitatione terrena, & tollit eas ad superos, vt illis adhæreant. Et propterea in hoc (si aduertis) glossematũ genere multis modis dissentiunt Cabalei, alijs numerũ, alijs figuram, nonnullis positionẽ, permutationem, ac combinationem multimodè meditantibus, viresq; animi exercentibus. Et hęc est ratio, quare multi in exponendo sacram Scripturã errant, & se dissentiũt, quia minus aduertunt vim contemplãdi, & admirãtes, multis varijsq;, & inutilibus quæstiunculis sese inuoluunt, & aberrant à tramite recto. Nota tamen, tametsi cõsona & prorsus necessaria sint singula huius generis inuenta, nõ tamẽ necessariũ existimant Cabalei, id eo in loco literali, vel allegorico, vel anagogico intellectu sensisse ꝓphetã. Contẽplando (puta) Tetragrãmati elemẽta יהוה. Alij affirmant ipsum Iod י, ideo primã positã esse literã Tetragrãmati, qđ indiuisibilẽ punctum vnitatẽq; referendo, indiuiduam summæ vnitatis essentiã designet. Alij iccirco hanc primam autumant: quia decem vnitates numero ostendit, qui scilicet denarius numerus vnitas quædam

est, totum numerorum ambitũ virtute cõplectẽs, principium & finem. Alij propterea primum inter Tetragrammati eleméta poni pręsumunt, quo tenui suo cacumine, & vix sensu percepto apice, quasi indiuiduam, & incomprehensibilem diuinam essentiam denunciet. Denarius verò elementi numerus decem sephiroth, tres scilicet diuinæ essentiæ personas, & septem sancti Spiritus dona insinuet: Hęc horumque similia, licet comperta, & solidæ sint veritatis sacramenta: summa quidem vnitate & simplicitate esse diuinam essentiam principium & finem, incomprehensibilé, trinamque personis, & dona spiritus dari sit necesse, non tamé prorsus necessarium arbitrantur per ipsum Iod. hæc præcipuè docere & insinuare voluisse prophetam. Simili modo de alijs huius generis meditationibus iudicandum, quòd non ad literæ, vel allegorię intelligentiam, sed solum exercendi, seu aptandi animi, superisque adhærendi cupidine excogitantur. Qui igitur, hoc genus contemplandi Scripturas attendit, & ea quæ in his fidei orthodoxæ præbentur testimonia, ac saluberrima vitæ bonorumque morum documenta consyderat, & doctrinam Saluatoris nostri in omnibus

mnibus(Apoſtoli iuſſu) ædificari & honorari deſyderat, minimè profectò ludricum, perfidumq; eiuſcemodi Cabaleorum dogma preſumet, ſed crebri potiùs laude, preconioq; extollet, & tanquàm pietatis doctrinã amplectetur & fouebit, quæ ad hoc vnum tendit, vt mortalium animos, à prætereuntibus huius caduci Orbis vmbraculis, ad cœleſtia, & immortalia numina tollat, iterq; pandat æternæ ſalutis.

Ea verò quibus rigidus ille & atrox Cabalæ oppugnator Dominus Petrus Garzias Epiſcopus, id dogmatis retundere, & perfidum perſuadere molitur, quam incõſyderata, & viro ſapienti indigna ſint, facile eſt cognoſcere inſpiciẽti. Vt autem inania, quę vir iſte in ſuis, de Cabaliſtica (vt ipſe effutit) perfidia commentitijs ad ignominiã & confuſionem Cabaleorum commemorat reticeſcam, ne friuolis, minusq; frugiferis lectiunculis, benignas lectoris aures occupem. Breuibus dicta eius ponã. Et ſunt:

De iſta doctrina ſeu ſciẽtia miror cur Ioſephus in libris antiquitatum Iudaicarum non fecerit mentionem: nec noſtri Doctores, ſi tam ſancta, tam vera, & tam conſona fidei noſtræ, vt iſte Cabalanorum princeps affirmat & prædicat. P. G.

F.A. Si quis attendat,& ratiocinium istud rectè consideret, inueniet idipsum nō modò perperam,& falsò discurrere,sed etiam falsa & vana figmenta adsumere: Falsò quidē discurrit, quia ab hominis eloquio veritas non dependet naturæ,vt fas sit dictu, quòd homo quantumlibet sapiētia & spiritu pollens:non profert,id non est: sed è conuerso quod non est,id sapiens non loquitur:nam dicunt logici; Argumentum ab authoritate,negatiuè,non tenet, sed affirmatiuè. Iccirco rudis nimium & inconsyderata argumentatio est, dicere: Apostolus Cabalam non tractat, neq; de ea commemorat,ergo Cabalam respuit & cōtemnit: similiter Iosephus nō illam tangit, ergo illam respuit, vel tunc nō erat,&c. Quemadmodum turpe & lōgè execrandū est dicere: quia Apostolus de sacrata & Deipara virgine, de indiuidua Trinitate (videlicet ob gentiū ruditatem) nihil vel non satis explicat, ideo admittēda non esse. Quia insuper Apostolus,Ambrosius,Augustinus, Hieronymus, aut quisquam veterum Theologorū de cœlesti & Angelica Hierarchia nihil exactè enunciant,quàm modò amplissima Dionysij volumina pandunt, propterea respuenda sint; quandoquidem plures sanctorum sa-

ſapientumq; fidelium, hęc ipſa tanquã cœleſtia oracula amplectantur & fouent. Eadem vtique lege de rudiuſcula & vana illa contra Cabalam argutia iudicãdum. Quod autem hæc ipſa argumentatio falſa, vanaq; figmenta aſſumat, palam conſtat inſpiciẽti: proponit enim nullum Apoſtolum, neque aliquem primorum ſapientum quicquam de Cabaleorũ tradere vel innuere dogmate: quod apertè quidem falſum & commẽtitium à quouis illorum ſcripta ſedulò lecti tanti dignoſcitur. Omnium ſiquidem, vt ſanctorum ſapientumq; anxia ſollicitudo & cura potiſsimè hoc vnũ intẽdit, vniuerſam ſcilicet Moſis legẽ: cęteraq; prophetarũ Agiographa, à literali atq; terreno intellectu ad allegoriam & ſpiritalem trãsferre intelligentiam, admonente Apoſtolo: Litera *(inquiens)* occidit, ſpiritus aũt viuificat. Cùm igitur hunc ſpiritalem anagogicũ & allegoricum ſacri eloquij ſenſum Cabalã vocitari libuit, claro argumẽto reuincitur: Apoſtolorum traditionẽ, & ſapiẽtum ſanctorumq; gloſſemata, & eorũ ſacri eloquij interpretamenta, omni diligentia ſtudio circa Cabaleum verſari dogma. Et ideo falſa aſſumit contradictor, atque ignarus & nominis quidem Cabalę. nec te moueat, & ſuſpi-

ſuſpicantem reddat nouiſsima patefactio
nominis & doctrinæ Cabalę: quemadmo-
dum nec tarda Ariopagitæ voluminum
euulgatio. Noſti enim (vt paulò antè retu-
li) qua cura atque ſolertia conati ſunt pro-
uidi primorum ſapiẽtum velare & circum-
tegere fidei & veritatis Myſteria ad præca-
uendum id, quod iam turbulenta & miſera
hac noſtra tempeſtate contingere longè la-
teq; experimur. Qua de cauſa primorum al
legorizantium ſeu Anagogizantiũ, ſeu Ca-
baleorum traductionem: quemadmodum
& Dionyſij monumenta ædere, & in vul-
gum dare minimè permiſſum erat, ſolum
prouidis, ſapiẽtia & morum honeſtate vi-
ris: id clam & cum ſilentij pacto reſerare fas
erat: donec (turbato exinde rerum euentu,
& ſeditioſorum tyrannorumq; præualen-
te audacia) hęc arcana & abſcondita ſapiẽ-
tum volumina, ad circũforaneos & ad inſi-
pientum manus peruenirent, qui quæſtus,
& inani gloriæ libidine ea in publicũ pro-
ferre, violare, & corrumpere auſi ſunt: quo
tandem factũ eſt, vt iam ſinguli qui ſibi ali-
quid literaturæ præſumunt: etiam mulier-
culę, lanij & cerdones, rudesq; agricolę, de
maximis fidei myſterijs altercari & aſſere-
re: vaniſq; & pernicioſiſsimis opinionum
inuo-

inuolucris cuncta prophanare, & imbecillium multitudinem in lubricum & præcipitium deducere non formident. Et propterea nulla te capiat admiratio, quòd Rabbi Simonis principis Cabaleorum, pariter & diui Dionyſij monumenta, tanto temporis tractu latibulis & tenebrarum caligine abſcondita iacuerunt: Quod ſi Eccleſiaſticas, ſimul & Thalmudæorum hiſtorias inſpicias, & Dionyſij ſcripta cum Rabbi Simonis dogmate conferas, planè reperies vtrunque Coëtaneos, & circa ſacratiſſimę crucis Domini, & Hieroſolymitani excidij tempora floruiſſe: amborum quoque dictata, pari tenore, & ſimili contemplandi lege tractare rerum arcana, ſpiritalemq; ſacri eloquij tradere intelligentiam. Eorundem etiam ſcripta, æquali fermè annorum ſpacio latitaſſe, & eodem quaſi tempore prodijſſe in lucem. Idipſum (ſi aduertis) Iuſtinianis ſanctionibus cum Thalmudęorum codice (neſcio quo æmulanti ſydere, vel qua latente cauſarum ſerie) contigiſſe dignoſces, & tu cōſidera quòd omnia quęcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt (*teſte Paulo*) hoc eſt dictum: ad intelligentiam Euangelici eloquij ſacræ Theologię. Ideo fundamenta ſciētiæ Mercurij,

curij, Platonis & cæterorum huiuſcemodi, nō deuiant à fundamētis diuinæ Theologiæ noſtræ. Quicquid namq; dixêre de diuinis antiqui, illud deprōpſerunt ex lege Moſaica: & recentiores à Iohanne noſtro.

P. G. Contentio inter Chriſtianos & Iudæos de aduentu Meſsiæ, & de Trinitate perſonarum, non fundatur in ſenſu myſtico veteris Teſtamenti, vt Mirandula dicit: quia ex tali ſenſu non poſſunt conuinci Iudæi: ſed fundatur in ſenſu literali, qui communis eſt nobis & Iudæis.

1. A. Rerum arcana per Moſis legem inſinuātur, hoc varia ſapientum monſtrat authoritas. Hæc (*inquit Moſes Deute. 4.*) eſt veſtra ſapientia & intelligentia coram populis: qui audientes vniuerſa præcepta hæc dicent: En populus ſapiens & intelligens, gēs magna. cùm igitur ſapientia nihil aliud ſit quā altiſsimarum cauſarum notio: Intelligentia verò dicatur, qua per cognitas rerū cauſas, cætera quæ ſequuntur deprehēdimus, reuincitur vniuerſæ legis mandata altiſsimarum cauſarum notitiam, & rerum inde pendētium cognitionem inſinuare: cui alludit illud Apoſtoli: confidis teipſum eſſe ducem cæcorum, lumen eorum, qui in tenebris ſunt, eruditorem inſipientium, magiſtrum

giſtrum infantium, habētem formam ſciētię & veritatis in lege. Adſtipulantur etiam his qui forìs ſunt Iudæi: Vnde Rabbi Moſes Ægyptius in pręfatione libri directoris, ſic ait: Literalis legis intelligentia ſic refertur ad ſenſum certitudinis in ea latitātem, ſicut obſcura & tenebroſa domus ad precioſam margaritam in ea reconditam: *Hæc ille*. Et huic ſimile eſt illud quod dicit Saluator, in Mat. Simile eſt regnū cœlorum theſauro abſcōdito in agro, quem qui inuenit homo, abſcondit, *&c.* ſcilicet ſub ænigmatibus & figuris: ſic fecêre prophetæ, & qui de diuinis loquuti ſunt. Vnde ſupradictus Rabbi Moſes vbi ſuprà, ait Diuinę namque legis ſollicitudo eſt veridica de Deo & Angelorum ordine tradere documenta, & ita hominem erudire, vt vniuerſum Orbem ſuo ad amuſsim ordine deprehendat. Sæpiùs enim prophetarū ſermo, tranſpoſito literarū ordine, alijsq́; inſólitis quibuſdam ſignaculis, grandia quidem ſapientię arcana deſignat. *Hæc ille cap. 43.* Ex quibus tu collige quod bipertitæ recipit & acceptat veritatis arcana auditor Iudæus Cabaliſta: vno quidē modo, quo firma credulitate ſuſcipit dependentiā & ordinē vniuerſi, ita reipſa conſiſtere, ſicut ſapiens tradit

Caba-

Cabaleus. Alio modo, quo absque vlla hæsitatione acceptat hunc ipsum rerum ordinem Mosen insinuasse, typico sensu legis: cui adstipulatur Gerūdini Rabbi Mosis in Genesir auctoritas, codice vetorum (super illu Psalmi: Et minuisti eū paulominus à Dijs) Quinquaginta, *inquiens*, sunt Ianuæ prudentiæ, quæ omnes (vna dempta) traditæ fuerūt Mosi, easq; palam vel signaculis quibusdam lex ipsa ostendit. Hæc ille per Ianuas prudentiæ gradus indicat, quibus vniuersus rerum ordo cōsistit: vna verò, quam demptam ait, est tertia illa ex sublimioribus sephiroth, cui pręcipuè nomen prudentiæ adscribitur: quæ Trinitatem cū vnitate creatoris insinuat. Et ideo hanc pē-tecosten, atque incomprehensibilem Trinitatis ianuam: nec ipse maximus quidem prophetarum Moses penetrare meruit, qui posteriora duntaxat (totum scilicet creaturarum ambitum, perlustrauit fidelis existēs in omni domo eius, non autem in ipso, qui fabricauit eam; ait enim: Videbis posteriora mea, facies autem meę non videntur. Ex quibus clarè patet quàm malè impugnet iste Reueren. Episcopus Cabaleomastix, Io hānem Mirandulam, Cabalaneorum principem (vt eo loco vocat illum supradictus Episco-

Episcopus, Trinitas enim personarum, & Angelorum creatio, & similium, de difficili comprobari possunt ex sensu literæ, quæ tamen omnia fidei nostræ arcana probari possunt: vt patet profundanti in Cabala. Et conuinci possunt Iudęi huiusmodi Cabalę concedens fundamenta. Quapropter stat veritas Mirandulæ, scilicet quòd ex sensu Cabalistico Scripturę conuinci possunt Iudæi. Et sic contradicenti appareteius futilis argumẽtatio. Quia Christus sapiẽtia Patris manifestari non potest nisi per sapientiam, quę vt vidimus, non consistit tantùm in literali sensu, quin etiam & in mystico, vt suprà patuit. Quare, &c.

Paulus ait: Litera occidit, spiritus autem viuificat. per literam occidentem & spiritum viuificantem, nó intelligit Apostolus, sensum literalem & spiritualem seu Cabalisticum legis Mosaicæ (sicut credidit Mirandula,) sed legem veterem & nouam. *P. G.*

Lex qua conditus est, & qua regitur Orbis, quam Cabalei (super illud Prouerbiorum 8: Ab æterno ordinata sum) ante Mundi constitutionem extitisse enunciát, est ipsa lex, quam primo de libero arbitrio Augustinus summam esse dicit rerum omnium rationem, diuinæ menti inscriptá. *F. A.*

Et eandem Ethnicus ille Cordubensis magnus peripatetici dogmatis interpres, diuinam artem vocat, cuius solum vmbram habet lex ista in Arabię monte tradita. De cuius mandato scribitur, Deute. 30. non supra te est, nec in cœlo situm. De illa verò lege æterna dictum est Psalmo 118: Lex tua veritas: custodiam legem tuam semper in sæculum, & in sæculũ sæculi. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. hic loquitur de lege reuelata, cui sequuta est Lex euangelica, quæ bona est annũciatio scilicet salutis, quæ salus minimè dabatur per legem scriptam, quæ neminem ducebat ad perfectionem (vt docet Paulus) Beati ergo sunt qui ambulant in lege Euãgelica, quæ Ianuam cœli aperuit, quod minimè facit lex scripta, quæ occidit: Euangelica verò lex cuius præambulum est Cabala, quæ spiritus dicitur, viuificat. Huius Cabalæ arcana audiuit Paulus in raptu, cui non licuit ea loqui homini, vulgari scilicet. Quid quæso interest inter Euangelium & Cabalam? profectò nihil. nam Christus volens hoc ostendere, qui auctor fuit Euangelij, ait: Iota vnum aut vnus apex nõ prę-teribit à lege. Et quis est qui puncta, apices, literas & huiusmodi diligenter discurrit & exami-

examinat niſi Cabaliſta (vt patet in declaratione concluſionum Cabaliſticarum) neminem vidi ex noſtris doctoribus his incumbentem, præter hunc virum omnium planè doctiſsimum Mirandulam (iudicio tamen meo) quem fortè eius æmuli ex inuidia inſequuntur. Obmuteſcant igitur lucifugæ oblatrare doctrinæ tãti viri, ſed potiùs ſui inſcitiã accuſent. manet igitur ſuo in robore veritas Mirandulæ ſcilicet quòd per literam intelligatur lex Moſaica, & per ſpiritũ Cabala. Vnde Paulus ad Hebræos, ait: Vmbram habet lex futurorum bonorũ, futura bona vocat cœleſtia, & ſempiterna, pro vt paulò antè in eadem Epiſtola declarat, dicendo: Quæ exemplari & vmbrę deſeruiunt cœleſtium. videlicet superni teſtamenti & legis: quam ad Galatas 4. Apoſtolus liberam matrẽ noſtram & cœleſtem vocat Hieruſalem: de qua ſcribitur in Pſalmo: Lex Dei immaculata, conuertens animas. De alio verò tradito in monte Sinai teſtamento, ſubiungit: Teſtimonium Dei fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Teſtimonium namque certitudinem præſtat de re non viſa, quod eò tutius & ſtabiliori fide recipitur, quò ille qui perhibet teſtimonium, ſapiẽtia, & vitæ munditia probatior

habetur, longè magis perficit ſyncerum veritatis indagatorem fides, & firma per teſtimonium credulitas, quàm Syllogiſtica & ratiocinatiua de re cognitio. Quare eloquium legis per Moſen traditæ, & Iudæorum multitudini promulgatę, cum viciſsitudine, varijsq́; mutationis modis obnoxium ſit aliam & longè quidem diuerſam eſſe legem Moſis, à ſuperna & vera Dei lege (quæ Cabala & Euãgelium) neceſſe eſt. Vnde Cabaliſtæ Euangelium præcedẽtes, & ſi myſteria particularia Chriſti ignorabant, habebant nihilominus fundamenta ex quibus de facili probare illa poterãt. Sicut fecit Rabbi Hachados in Gale razea, ad Antonium Romæ conſulem: in quo penè omnia fidei noſtrę arcana declarat per ſciẽtiam Cabalæ. Quapropter æternam illam Dei legem, veluti Archetypum, atque ideã ex iſta mandatorum lege tanquam per vmbroſa quadam imagine conijcere oportet. Vnde Hieremias ait: Ipſe enim eſt Deus viuẽs, Rex ſempiternus, qui dixit: ego Deus, & non mutor, & ideo eius quoque verbũ in æternum ſtat (*vt ait Pſaltes*) De quo Apoſtolus: Audiui (*inquit*) arcana verba, quæ nõ licet homini loqui. Et arcana iſta, ſeu verbum iſtud, eſt idem quod Deus: Ideo hoc

vocat

vocat (super Esaiam 8. glossa sanctorum librum præscientiæ, de quo legunt prophetæ. Eundem primo de libero arbitrio Augustinus, legem æternam appellat, quę nō potest cuipiam intelligenti nō incommutabilis videri. Legis autem susceptor Homo, cùm paruus Mundus ad vniuersi habitum, adque imaginem, & similitudinem Dei factus sit, ideo perfectio & salus eius requirit, vt magnum Mundum & conditorem suum facto opereque referat & imitetur. Imitabitur autem, si conformi & simili lege actus suos moderetur, qua regitur Orbis, & per quam ipse rerum opifex condidit, & gubernat vniuersa. Quemadmodum igitur paruus mūdus homo, summi conditoris & vniuersi Orbis simulachrum atque imaginem designat: sic condecens est, vt eiusdem microcosmi lex, externam magni Mundi legem denunciet, quod non aliunde quàm per allegoriam, & mysticam intelligentiam seu Cabalam tradi, & doceri in lege potuit.

Cabala sub nullo genere doctrinarum continetur: ergo talis nullius est auctoritatis, ergo falsa, & à Iudæis hæreticis conficta & inuenta. P.G.

Hoc Cabaleorum dogma, tametsi ex iu- F.A.

niorum Iudęorum inscitia, & mētis hebetudine incōpositum, & quasi vetusta quadam rubigine iaceat. id tamen in se multorum allegorizantium traditionem, auctoritate, eruditione; tum etiam facilitate aptandi mortalium animum ad cœlorū regna, superat & longè antecellit. Auctoritate quidem ex eo, quòd Moses quemadmodum, primus erat diuinæ legis pronuntiator, sic & eiusdem (haud dubio) arcanæ intelligentiæ explanator: qui cùm fuerit omnium prophetarum maximus, constat illius auctoritatem aliorum allegorizātium traditioni longè esse anteponendam. Ideo eruditione præcellit, ex eo quod vniuersa & singula diuinarum humanarumq; rerū primordia ac elementa cōsiderat, eaq; sensim nectit, & suo ordine pandit, quod hactenus à nullo allegorizantium interpretū ita exactè traditum cognouimus. si enim Cabaleorum scripta & dogmata attendas, apertè intelliges Ianuas, seu gradus & limites rerum insinuari in lege: quibus anima humana (quæ est omnium spiritalium creaturarum vltima) & ipsum organicum eius corpus (quod est totius corporei Orbis extrema propago) descendunt ab ipso vniuersorum conditore Deo, iterumque
illuc

illuc (quasi per scalam, quam viderat Iahacob) ascendunt,& suum repetunt principium, atque æternæ vitæ originem. Docet (Gen. primo) Cabaleorum princeps Rabbi Simeon. Et libro candoris, Rabbi Nehumas. atque iunior Cabaleorum. Rabbi Rechanates: quomodo Bet ב litera, primum libri Genesis elementum, suo apice paternum principium, quod supremũ diadema vocant, designet, quodque tota illa dictio berescith filialem refert athypostasim, quam & ipsi sapientiam appellant. Secunda dicitur Bara (id est, creauit) processum seu emanationem, significet. Tertia dictio Elohim (id est, Deus, siue Dij) indicat Dei spiritum. Ab hac igitur indiuidua & sempiterna Trinitate vniuersum creaturarum ambitum, cœlo & terra comprehensum creari, seu emanare singulatim exinde lex ipsa explicat, vocans primum omnium corporum hypostasim thou, quod interpretatur *admirabile*, seu *inane:* Id autem, quo illud inane distinctionem & existentiam habet Bohu appellat: quod Etymologia sonat, quod illud est, scilicet id quod peripatetici formam vocant, per tenebras, priuationem insinuat: per sex dies operum primordij sex mobilium rerum ge-

nera: Et per ſabbathum, ſeptimum genus, quo ceſſatur à motu deſignat. Quumque ſtatim poſtea vniuerſi opificium (Epilogi inſtar) reſumit. Hæ (*inquiens*) ſunt generationes cœli & terræ. in humanæ fabricæ (vt omnium eorum generabilium, vniuerſæ legis finis hiſtoriã digreditur, eiuſdem pedetentim ortum, progreſſum, occaſum, atque regreſſum enuncians. Hæc & ſimilia ſublimiora clarè perpendes ſi ſequentia mea perlegeris gloſſemata. At licet Caballeorum ædita volumina, hunc præcisè rerum ordinẽ, & hanc cauſarum ſeriem nullibi cõtinuo & claro ſtylo (ne inſipientum & arrogantium temeritas, veritatis corrumperet ſacramenta) minus exprimere, & perſoluere videantur. Attamẽ, qui illorum ſcripta, & docendi modum diligẽtiùs conſyderat, illorumque documenta hinc & illinc in vnum conferat: planè perpendet vniuerſum horum allegorizantium & anagogizantium dogma ad hoc vnum (quaſi ad ſcopum) dirigi, quo primarum cauſarum, & rerum (vel maximè) humanarum inde pendentium ordinem, egreſſum atque regreſſum inſinuet. Ex quorum omnium recta, & ſyncera intelligentia, tota humana ſalus, atque æterna mortalium

pendet

pendet fœlicitas. Vnde patet quàm perperam iste Reueren. Episcopus supradictam protulerit conclusionem.

Expositiones mysticæ doctorum Hebræorum sunt falsæ : ergo Cabala est falsa & respuenda. P. G.

Cabalæ facultas facilitate aptandi ad cœlorũ regna digna reputatur, quia viam aperit, & semitã monstrat, qua ille qui cœlestem vitam desyderat, absque anxia, vaga, & titubãte rationis indagine, sese conformem reddat supernum naturæ, & indiuiduæ Trinitatis imagini. Huius dogmatis, pars vna theoretica, quę speculabilium rerum penetralia consyderat : pars altera actuosa, quæ animũ, & corporis vires pro spiritalibus donis, & huius vitæ commodis impetranda adaptat. Theoretica (quẽadmodum & reliqua doctrinarum genera) altiora per ima, & latentia, per notiora nobis denunciat. notiora sunt ea quæ claro & assiduo experimento in nobis ipsis deprehendimus: vnum vniuersa legis mãdata numero & proportione, humanæ cõpaginis partibus ad amussim respondere conspicimus. Est enim vulgata Cabaleorum assertio, tot esse affirmatiua & prosequendorũ operum in lege mandata, quot F. A.

ſolida quæ corpus humanum ſuſtentant
mēbra & oſſa, numero ſcilicet ducenta &
quadraginta octo. Tot inſuper prohibentia
& cauendorum operum mandata quot
neruorū venarumq; meatus: trecēta ſcilicet
& ſexaginta quinq;, quibus decem primaria
membra & vniuerſum organicū corpus
nectuntur & conflantur in vnum. potiora
& ſempiterna legis mēbra ſunt decē,
perpetuò obſeruanda mandata decalogi.
Terreni verò hominis mēbra, quæ & ſpeciem
perpetuāt, & indiuiduum cōſeruant,
quoq; decem enumerāt Cabalei: videlicet
cerebrum, pulmo, cor, ſtomachus, epar, fel,
ſplen, ren, genitale, matrix cū annexis. ſic
& primaria cœleſtis hominis mēbra decē
annunciāt. Intellectuale, ſeu empyreū cœlum,
mobile primū, firmamentū, Saturnū,
Iouem, Martem, Solē, Venerem, Mercuriū,
Lunam cum viſceribus ſuo Orbe contentis.
Archetypi hominis membra decē ſunt.
Decem ſunt Angelorum ordines. Cunctæ
deniq; hic expoſitæ decades, à decem ſanctiſsimis,
exemplaribusq; Dei nominibus
ducunt originē: adeoq; reſpiciunt, & tenduntvniuerſa.
Hoc eſt, heheie, Iah, Tetragrammatō
prolatū Elohim, El, Eloha, Tetragrāmaton
Zeuaoth, Elohim, Zeuaoth,
Scadai,

Scadai, Adonai. Eiuſcemodi decẽ Dei nomina, decẽ ſephirot vocant Cabalei, quarum ſingulis varia attribuuntur cognomẽta, quibus plena eſt ſacra Scriptura. Videas ergo qua ratione, quóve fundamento, Reuerend. iſte, floccipendit hanc diuinã ſapientiam, ipſam appellandam falſam, reſpuendam, tanquam vanã, ſuperſtitioſam, fraudulentiſsimam, reuelatione dæmonũ inuentam, & quantum ad rem nominis illicitam & prohibitam. Addit etiam quòd, idem ſignificatur per vocabulum, Cabala, quòd per vocabulum magus & druydas. Et quod expoſitiones myſticæ doctorum Hebræorum ſunt falſæ: cùm innumerabiles myſticas expoſitiones proferant veriſſimas, de Meſsiah, quamuis negent Chriſtum Meſsiam. Et quando in his errãt, hoc non prouenit ex fundamentis veris Cabalæ, ſed ex mala illorum applicatione, ſicut faciunt hæretici.

Si doctrina Cabaliſtica fuerit viuæ vocis oraculo Moſi tradita: ergo eſt maioris auctoritatis quàm myſtica expoſitio doctorum Hebræorum, & perconſequens Cabala non continetur ſub doctrina expoſitiua canonis, ſed ſub doctrina Thalmudica: q̃ falſa eſt, & fidei noſtræ cõtradicens. P.G.

Dico

F.A. Dico quòd expositiones mixticè doctorum Hebræorum prolatę secundum regulas & fundamenta Cabalæ, pari passu ambulant cum Cabala. Et huiuscemodi expositiones continentur sub doctrina expositiua (allegoricè vel anagogicè) canonis: similiter & Cabala.

P.G. Si Cabala fuit ab ore Dei tradita, illi non licet contradicere: ergo Cabala non pertinet ad expositionem anagogicam, vel allegoricam sacræ Scripturæ: quia talibus expositionibus licet quandoque contradicere.

F.A. Non licet contradicere Cabalæ, nec expositioni anagogicæ, siue allegoricæ: hoc est, fundamentis eius: nec expositionibus non contradicentibus talibus fundamentis. sicut non licet Christiano contradicere expositioni sacræ Scripturæ, quæ omnino sacrę Scripturę sequitur fundamenta vera.

P.G. Falsum est, quòd ex sensu anagogico vel allegorico, quem Cabalista consyderat, in sacra Scriptura, efficacissima argumenta habeantur contra Iudæos.

Non est inconueniens ex libris Thalmudicis, & expositionibus doctorum Hebræorum cõtra Christianos pugnantium: sumere argumenta, contra perfidiam eorum;

rum: quia tales libri quamuis contra nos ſcripti: multa verò & fidei noſtræ conſona continent.

Hæ duæ poſitiones, mihi contradicere videntur. Si non eſt inconueniens ſumere argumenta contra Iudæos ex libris Thalmud, qui ſecundum iſtum hominem, omnino ſunt falſi: quare nō licebit, aſſumere huiuſcemodi argumenta contra prædictos ex ſenſu allegorico ſiue Cabaliſtico, quam doctrinam ipſi admittunt tanquam veram ab ore Dei traditam? Et ſi Thalmud per totum eſt falſum, vt Reuerendus iſte aſſerit: Quomodo in eo ſunt multa conſona fidei noſtræ? nam quod conſonat vero, ſapit veritatem: nō mirum igitur videtur, ſi vir iſte contradicit Mirandulæ. nam nulli conuenit, qui ſecum diſsidet, ait Cato. F. A.

Senſus anagogicus, ſiue allegoricus non ſe extendit ad quēlibet paſſum ſacræ Scripturæ: ergo Cabala non pertinet ad expoſitionem anagogicam vel allegoricā Moſi reuelatam: quia tunc non fuiſſet ſufficiens doctor illius legis. P.G.

Negatur hîc conſequentia: nam Cabaliſta non tenet quòd Moſi fuerit reuelatus ſenſus anagogicus, vel allegoricus circa omnes legis particulas; ſed tantùm circa illas, F. A.

las, quibus competit talis ſenſus: Ideo nō ſequitur: ergo Moſes nō fuit ſufficiens doctor illius legis. Cognouit nempe Moſes omnia quæ ventura erant in nouo Teſtamento in duplici ſpiritu (vt declaraui in concluſionibus) & hoc, aliqua ex ſenſu literali, alia ex ſenſu tropologico, alia ex ſenſu anagogico, & alia ex ſenſu allegorico, *&c.*

P. G. Doctores Hebræorum, quos Hieronymus, Auguſtinus, Euſebius, Clemens, & Origenes, ad comprobationem fidei noſtræ allegant, non ſunt doctores Cabaliſtici, ſed Thalmudici: aut veritatis Hebraicæ expoſitores.

P. A. Eſt aduertendum (vt etiā admonet Mirandula) quòd nunquam inuenies, aut rariſsimè doctorē aliquē, ex noſtris: loquor de antiquis, aliquem ex Hebræis nominatim allegantem, ſed in vniuerſali tantū videbis, dicentes. Sic dicunt Hebręi: Hæc eſt ſententia Hebræorū. Et Mirandula meminit tantùm ſemel inueniſſe apud Origenē: qui ſemel allegat Huillum patriarchā coętaneum ſuum. Quare nihil mirū, ſi & auctores Cabalæ ab eis nunquam audias nominatim allegari. cùm ergo doctores noſtri antiqui, allegant doctores Hebręos, nihil

hil dubitandum est de doctoribus Cabalæ eos intelligere. Est enim omnis schola Hebræorum in tres sectas diuisa. In Philosophos, & Cabalistas, & in Thalmudicos. Thalmudicos allegari ab antiquis doctoribus nostris non est credendũ. Tum quia Clemens & alij, qui Hebræos allegãt, fuerunt ante compositionẽ ipsius Thalmud, per 140. annos. Tum quia doctrina Thalmudica est contra fidem nostrã conficta, & talem honorem non detulissent nostri illi. philosophos pariter certũ est eos non allegare, quia & isti, qui secundũ philosophiã exponere cœperunt Biblia, cœperunt à modico tempore. primus enim fuit Rabbi Moses de Ægypto, quo adhuc viuente, floruit Auerrois Cordubẽsis. Relinquitur ergo, vt hæc Hebræorũ doctrina, cui doctores Catholici ex Hieronymi testimonio tantum deferunt, & quam adeò approbant (sit illa quam ipsimet nostri doctores fatentur, & credunt à Deo Mosi, & à Mose per successionem alijs sapientibus fuisse reuelatam : & est illa, quæ ex hoc modo tradendi dicitur Cabala.

Papa Innocentius Quartus, & Gregorius mandauerunt comburi librum quem Iudæi vocant Thalmud, in quo multæ P.G.

hære-

hæreſes continentur: & puniri illos qui docerent illas hæreſes, vel ſeruarent. hoc idem ſentiendum & tenendum eſt de libris Cabalæ.

F. A. Parcat mihi tantus vir, ſi dixero ipſum ignoraſſe logicam. Si ſic: Licet ſanè hanc inferre conſequentiam. Alchoranus debet comburi, quia multa continet abſurda, Ergo & Euangelium, ac ſi Euangelium abſurda contineret, quod abſurdum eſt dicere. Sic etiam contigit in illa illatione Cabalæ, cùm ex eis fundamentis nõ niſi concinna Euangelio contineantur.

P. G. Qui ſequuntur ſcientiam Cabalæ, habendi ſunt tanquam ſuſpecti de perfidia Iudaica.

F. A. Litera namque (quia auertit à cœleſti vita) occidit. Spiritus autem (*inquit Apoſtolus*) viuificat, animumque reſtituit ſempiternę vitæ origini. Quò igitur maiori diligentia, quis mentem exercet in ſuperis, & illic refigit intuitum, eò fuſius ſtillant, & irrigant ſuperna fluenta; datque largiter cœleſtis agricola Deus incrementum. Hanc autem aſsiduam meditationem & ſtabilitatem, ſeu permanentiam mentis in ſuperis peragere neſcit fragilis & terrena mortalium conditio, niſi in his operibus carnis, quaſi in

in tenui quodam ſimulacro, & vmbroſa archetypi imagine ſupercœleſtia proſpiciat exemplaria, atq; iugi cogitatione mandata æternę legis contempletur: Alioquin ſeiungunt & diſtrahunt animum hæc terrena opera, à riuulis ſupercœleſtium aquarum, & ab ipſa æternitatis origine. Iuxta illud Iacobi: Qui autem perſpexerit in lege perfectæ libertatis, & permanſerit in ea, non auditor obliuioſus, ſed factor operis, hic beatus in facto ſuo erit. Facti igitur & externi operis beatitudo ex hoc maximè pendet, quòd operis factor (quaſi ſpeculi inſpector, exemplarem & perfectæ libertatis proſpicit legem, & in ea manet: quam Apoſtolus ad Galatas per allegoriam ſeu Cabalam cœleſte Teſtamentum, & liberam vocat matrem noſtram, quæ ſurſum eſt Ieruſalem. Si ergo factor operis illam perfectè libertatis legem, cuius vmbram (*vt Paulus ait*) habet lex iſta mandatorum, minus perſpexerit, neque in ea permanſerit, infelix nimirum & miſer operator in facto ſuo erit: Qui enim non ponit Deum (*vt Pſaltes admonet*) in conſpectu ſuo, & à dextris ſuis ſemper, illius animus mox labitur, tenditque in præceps & corruit, propterea omne (*inquit Paulus*) quod-

cũque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite. Hæc autem perficere & docere optimè nouerunt Allegorizantes, qui singula externa opera, imò & vniuersa sacri eloquij verba & elementa referunt, tolluntque ad superos: ita vt per hanc operandi & contemplandi legem, quasi ligones, & vomeres seipsum vigil agri colonus de arido hoc solo, effodiat, & eruat: & ad supercœlestium aquarum riuulos atque fluenta transplantet, vnde locupletiùs fructum suo tempore promat, eiusque folia (vt canit Psaltes) non computrescant: & quicquid faciet, prosperetur. Etenim quæ à sensu prouehuntur ad intellectum, diligentia quadam studiorum & artificiali ratione colliguntur (secundum Forpensem) vltra verò quæ ab intellectu ad mentem & ad eius lumen pertingunt: quasi diuinam induunt personam, & idolo carent humano, vt ijs queat nihil à nobis cogitari profundius. Super ea igitur re ingemuisse visus est idem Selomo, cùm ait: Alta profunditas, seu profunda profunda (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? non dixit, quis habebit eam: nonnulli enim habuerunt.
Sed

Sed quis inueniet, tanquam difficile, non autem quoquomodo impoſsibile: quia Dominus dat ſapientiam, & beati qui inueniunt eam, vt eſt in ſacris oraculis: paucorum eſt igitur inuenire illam, & eorum quidem beatorum: ſuper quos non ſuis meritis, ſed dono Dei coruſcat tam venerandi luminis ſplendor. non eſt enim multitudinis audire ſermones Dei: quapropter clamabant ad Moſen: Loquere tu nobis, & audiemus, non loquatur nobis Deus. Te (*inquiunt*) audiemus: quod Onkelus interpretatur Nekabel. Quare in capitulis patrum ita legitur Moſe Kibel: id eſt, Moſes audiuit, & accepit legem de Sinai. Vnde Cabala dicitur ab auditu acceptio. Vnde Cabaliſta ille Azariel Bar Selomo Garonenſis ſcribit. non quidem prophetæ omnes fuerunt potentes audire ſermonem ab ore Dei, niſi Moſes. non mirum igitur eſt, ſi Reuerend. iſte Epiſcopus perperam protulerit ſupradictam concluſionem, quia animi datur ſapientia paucis. vnde verius poteſt dici, quòd eius poſitio ſapiat ignorantiam, quàm quòd poſitio Mirandulæ ſapiat ſuſpicionem perfidiæ Iudaicæ: facile nempe contemnitur quod ignoratur: nam

nemo bene iudicat de re quam penitùs ignorat. Hæc nolui dixisse ex liuore vindictæ, neque quòd in verbis Mirandulæ iurauerim, sed tantùm in verbis veritatis. Dico igitur concludendo, rem valde necessariam humano generi cœlitùs indultam esse Cabalá, sine qua nemo tam raram, tam difficilem adipisci queat apprehensionem diuinorum, quę certè non sunt mortalium rationum probationibus, non senticosis inanium verborum contentionibus: non humanis syllogismis propter eorum diuinitatem subiecta, quin imò tam magna, tam grãdia tam infinita, vt vna hominis ætate vel si libeat deniq; pluribus omni quantumcunq; indefesso labore superari non posit. etiam si anni vitæ nostræ tendãt in multa sæcula, nobis planè in hac argilla & densi corporis cœmento spirantibus, & corporeo sensu cuncta præsumentibus. Aiunt enim sapientes Hebræorum Magistri, quòd ad explicandum virtutem operis de Berescit carni & sanguini est imposibile. Quantò magis de Merchaua. Et vt sic inuenias sicut dixi. Legito cùm ad manus tuas peruenerint, quæ scripsi, quæ sunt:

Expo-

Expositio, Sepher Iitcira Abrahæ.
Expositio quinquaginta portarum intelligentiæ.
Expositio triginta duarum semitarum sapientiæ Dei.
Expositio sem ammephoras siue nominis expansi.
Expositio literarum Hebraicarum.
Expositio Menora, siue candelabri.
Expositio Ihan , siue arboris Se phirot.
Expositio conclusionum Cabalisticarum Mirandulæ.
Expositio dictorũ notabilium præcipuorum Cabaleorum.
Expositio numeri formalis & diuini.
Expositio nominis Iesu, & omnium diuinorum nominum.
Expositio Merchaua, siue Gloriæ.
Expositio Sera hora : id est, portæ lucis.
Expositio nominis Tetragrammaton.
Expositio Apocalypsis Cabalistica.
Introductio Cabalæ.
Apologia pro defensione Cabalæ.

Expositio duplicis in principio Iohannis videlicet & Mosis.
Liber contra Iudæos.
De immortalitate animæ.
De prouidentia Dei.

CONCLV-

CONCLVSIONES CABALISTICAE NVMERO LXXI.

SECVNDVM OPINIONEM PROPRIAM IPSIVS Mirandulæ, ex ipsis Hebræorum sapientium fundamentis Christianam religionem maximè confirmantes.

Quicquid dicāt cæteri Cabalistæ, ego prima diuisione scientiā Cabalæ in scientiam Sephirot, & Semot, tanquam in practicam, & speculatiuam distinguerem. P. M.

SCIENTIA est qualitas quædam, vel habitus in anima existens, quo, habens, facilè, & delectabiliter operatur, propè & expeditè ita, quod inclinat ad speculandum conclusionem, de qua est talis habitus. & hæc dicitur specu- F. A.

 latiua.

latiua. practica verò ſcientia, ſiue praxis eſt operatio alterius potentiæ ab intellectu, naturaliter poſterior intellectione, nata cõformiter elici rationi rectę ad hoc, quod ſit recta: nullus ergo actus intellectus eſt praxis: quia intellectus, ſe extendendo, fit practicus: ad ſui autem operationẽ nullus intelligens poteſt ſe extendere: quia intellectus non poteſt regulare operationẽ priorem naturaliter intellectione; igitur nulla intellectus operatio eſt praxis. intellectus enim ſola extẽſione fit practicus: id eſt, dicitur practicus ab operatione quam regulat, mediante actu, vel habitu practico, vt patet 3. de anima. praxis igitur propriè dicta, eſt actus volũtatis elicitus: hoc eſt, productus ab ipſa voluntate ſiue imperio voluntatis, vt velle dare eleemoſynam: vel imperatus: quia voluntatis actus eſt naturaliter poſterior intellectione: & eſt conformis rationi rectæ, ad hoc ſcil. quòd ſit bonus, & talis eſt actus ꝓductus ab aliqua potẽtia mediante imperio volũtatis, vt audire miſſam à voluntate imperatum: & ſic nũlla mala operatio dici poteſt praxis, cuiuſmodi eſt velle furari, occidere. Vnde Ariſtoteles 6. Ethic. dicit: Electio recta neceſſariò requirit rationem rectam, vnde
pro

pro electione intelligit volitionem quę eſt praxis. Speculatio contrario modo ſe habet: eſt enim ſpeculatio intellectus operatio ad nihil aliud extra genus contemplationis ſeu intellectionis, vel actus intellectus finaliter ordinata: nulla igitur operatio alterius potentiæ, quam intellectus eſt ſpeculatio: ideo nullum videre, audire, nullum velle eſt ſpeculatio. Ad propoſitum igitur concluſionis, dico ſecundum mentē doctoris, quòd Cabala diuiditur in ſpeculatiuam, & practicam: non tanquam in differentias eſſentiales ipſius Cabalæ: practicum enim non dicit formaliter niſi duplicem reſpectum aptitudinalem ad praxim ſcilicet conformatiuitatis & prioritatis naturalis, idē, eſt apta nata, ſeu habet aptitudinem naturalem dirigere in opus: & eſt apta nata fieri prior praxi illa operatione: practicum igitur non dicit aliquid per ſe vnum: ideo ſunt paſsiones ſupplentes nobis proprias differētias. quia practicum eſt quid relatiuum, ſeu reſpectus aptitudinalis, qui nunquam eſt de eſſentia abſoluti: notitia enim eſt abſolutum quid de prima ſpecie qualitatis: nam ſpeculatiuum dicit negationem duorum reſpectuum, qui inſunt practicę ſcientię, ſic videlicet, quod il-

la scientia dicitur speculatiua, quæ non est nata præcedere praxim, neque regulatiua praxis, cuiusmodi est notitia qua cognosco hominem esse animal: speculatiuum igitur non est de essentia notitiæ, cùm negatio non sit de essentia absoluti: & per cõsequens non est differentia eius essentialis. practicum ergo, & speculatiuum non sunt essentiales differentiæ Cabalæ sciẽtię: non est enim generis diuisio per suas differentias: sed est quasi diuisio alicuius termini cõmunis per proprias inferiorum suorum passiones velut si diuidatur numerus per par, & impar, & linea per rectũ, & curuum. Cabala speculatiua dicitur notitia sephirot: Cabala verò practica dicitur notitia semot: id est, nominum: diuinis nanq; nominibus ante Christi aduentum multa per Hebræos operabantur: nam Moses plura portẽta operatus est per nomen Dei Tetr. יהוה Iosue item, Dauid, &c. in nouo instrumẽto Apostoli in nomine Iesu totum Mũdum ad fidem conuertêre.

P. M. *Quicquid dicant alij Cabalistæ, ego partem speculatiuam Cabalæ quadruplicem diuiderem correspondentem quadruplici partitioni philosophiæ, quam ego*

ego solitus sum afferre. prima est scientia, quam ego voco alphabetaria reuolutionis correspondentem parti philosophia, quam ego, philosophiam catholicam voco, secunda, tertia & quarta pars est. triplex merchaua correspondētes trib. philosophiæ particularis, de diuinis, de medijs, & sensibilib. naturis.

Quadrifariā philosophia in vniuersali distinguitur, in philosophiā videlicet naturalē, moralē, mixtā, & diuinā: prima ab Aristot. in physic. traditur. secunda ab eodē in Ethic. Tertia, de Angelis in parte sua Metha. Quarta tract. de Deo, in reliqua parte Metaph. A' simili, Cabala, sensum literalē docens, dicitur naturalis: Docens sensum moralē historiæ, moralis dicitur: Applicās ad Mesśiā, dicitur allegorica: historiā ad æterna deducēs, dicitur anagogicalis sciētia ita qd sensus literalis, dicitur naturalis, moralis, tropologic9. allegoric9 dicitur mixtus: qa tractat de Angelis, & de Mesśiah: anagogicus dicitur diuinus. Ad propositū conclusionis, dico: quod Cabala est duplex, vna est de Beresith, rerū creatarum naturalium, cœlestiumq; vires explicans, & legis arcana physicis rationib. exponens; F. A.

ponens;

ponens:& in hac perstitit Solomon: Legitur namque in sacris Hebręorũ historijs, ille disputare solitus erat à cedro Libani, vsque ad hyssopum, item de iumentis, volucribus, reptilibus & piscibus. Et Moses Ægyptius, & plures alij Thalmudistæ hanc secuti sunt. Hanc vocat doctor noster Cabalá alphabetariæ reuolutionis correspõdentem parti philosophiæ, quam catholicam vocat. philosophia dicitur catholica: id est, vniuersalis: quia omnium quidditatum abstractarum cognitionem in se comprehendit: & est scientia Metaphysicalis: & hæc reuolutioni alphabetarię correspõdet: vnde Iudæi viginti duobus modis alphabetum suum voluũt:& per illam reuolutionem omniũ rerum quidditates ostendunt, ac earum proprietates: patet in libro Midras Ruth. voluendo enim literas, paradisi ordinẽ, ac inferni pœnás demonstrant. Adam igitur huius artis perdoctus, nomina ex hisce literis constituta, rebus secundum eorum proprietates imposuit. Sicut ergo Metaphysica, de omnium quidditatibus rerum tractat, sic & reuolutio alphabetaria. Altera est pars Cabalę, quæ dicitur de Merchaua, quę secundum hunc doctorem est triplex:& includit secundum, tertium,

&

& quartum modum: quarum prima est de diuinis sublimioribus, de decẽ scilicet sephirot, siue dimẽsionibus, & ista est de sacrorum nominum contemplationibus: in quibus literæ, numeri, figuræ, res, & elementorum apices, ac lineæ, puncta, & accentus, omnia sunt profundissimarum rerum, magnorumq́; arcanorum significatiua. secunda est de medijs scilicet de Angelicis virtutibus, ac eorum nominibus, & signaculis, ac etiam animarum conditionibus. &, qui hanc norit, admirandis pollet virtutibus: ita quòd dũ velit, futura omnia præscit, toti naturæ imperat, in dæmones, & Angelos ius habet, & miracula facit. Huius edoctus Moses, tot signa & portenta edidit: virgam in colubrum, aquas in sanguinem vertit: bruchos, locustas, pediculos, ranas, muscas, ignem cum grandine, vesicas, & tabes Ægyptijs immisit. omne primogenitũ ab homine ad pecus interemit; suosq́; deducens, mare aperuit, fontem de petra, coturnices de cœlo ꝓduxit, *&c.* Hac imbutus Iosue miraculorum arte, stare Solem præcepit. Elias etiam ignem in aduersarios è cœlo deuocauit, mortuum puerũ vitæ restituit. Daniel leones domuit. Harum tertia est de sensibilibus naturis, scilicet

cet herbarum cognitione, lapidum, & huiusmodi. qua vtuntur communiter Alchimistæ. quoniã de quidditatib. simplicium, deque eorum mixtura tractat. atque de hac arte in conclusione sequenti aliqua dicemus.

P.M. *Sciẽtia quæ est pars practica Cabalæ, practicat totam metaphysicam formalem & Theologiam inferiorem.*

F. A. Metaphysicalis scientia est, quæ habetur de propositionib. immediatis, sicut de ente: quia non habet definitionem: Est ergo metaphysica notitia quidditatis puræ ab omni accidẽte separatę, vt hîc, & nũc, & huiusmodi. metaphysica verò Cabala practica, est notitia nos docens operari mediantibus huiusmodi abstractis quidditatibus, puram videlicet quidditatem actiuam puro passo quidditatiuo cõuenienti applicãdo; &, qui puras, & simplices quidditates cognosceret, quodlibet factibile sciret facere, quia accidẽtia nõ operãtur, sed quidditates, patet de aloë purgato, cuius pars minor, est efficacior parte maiori non purgata, & huius est ratio, quod in quidditate, & nõ in accidentib. consistit virtus. Cabala igitur quæ per huiuscemodi agẽtes ad passum operari docet, dicitur metaphysica pra-

practica Cabala, & ſolus Deus hoc modo eſt metaphyſicus, vt docet Ariſtoteles. ſoli enim Deo ſunt cognitæ quidditates. Et, ſi quis hac ſcientia pollet, hoc fit diuinitùs reuelatione, non intellectus indagine; multa tamen per experientiam addiſcuntur, & Cabaliſticè operantur, ſicut Dæmonum expulſiones ab obſeſsis per ſuffumigationes rutæ, & bombicis. Quare autem huiuſmodi creata talem obtineant virtutem cōtra malignos ſpiritus, ſoli Deo eſt cognitum. Cabala igitur practica metaphyſica, hæc omnia poſita docet, nominis tamen Dei inuocatione, Tetrag. videlicet, Adonai, Elohim, *&c.* hunc modum Chriſtus docuit, terram cum ſputo linendo, cæci nati oculos aperuit. & hoc fecit ex conuenientia quadam terræ, & ſputi cum oculo, occulta nobis, nota in Chriſto, qui ſapientia eſt Patris; Et, hoc virtute nominis Dei, quod eſt Ieſus. Et, hanc Cabalam ſuos docuit Apoſtolos ipſemet Chriſtus, dicens: In nomine meo Dæmonia eijcient, *&c.* accipiendo actiua paſsiuis cōuenientia operabimini: quod tamē in nomine meo, quod eſt Dei, fiat. Idem fecit Chriſtus in nuptijs, aquam in vinum cōmutando: hæ nāq; quidditates ſymbolum habēt;

quia

quia vinum eſt aqua per vitem lambicat. ſiue ſtillata: & talis notitia dicitur practica: quia in opus ad extra dirigit, & ſupra naturam: vt ſocrus Simonis præſentanea ſanatio, quod opus creato agẽti repugnat: quoniam in tempore agit. Ad concluſionem: (ſcientia, quæ eſt pars practica Cabalę, practicat totã metaphyſicam formalem) hoc eſt, operari docet omne factibile ꝑ quarũcunque quidditatum coniunctionem: & pręterea practicat totam (Theologiam inferiorem) quæ ſcil. eſt notitia effectus per Cabalam operari, perq́; determinati agentis applicationem, ad determinatum paſſum, cum Dei nominis inuocatione, ad talem effectum appropriati: vt patet de reſuſcitatis ab Heliſęo, & de lapidum deſcenſione, & de mirandis à Moſe in Ægypto factis.

P. M. *Enſoph non eſt alijs numerationibus connumeranda: quia eſt illarum numerationum vnitas abſtracta, & communicata, non vnitas coordinata.*

I. A. Decem ſunt dimenſiones diuinæ, ſiue Sephirot, quę propriè indumenta quędam Diuinitatis appellari conſueuêre à Scriptura: quarum ſuprema, quę abſolutiſsima eſſen-

essentia dicitur, à Cabalistis, Ensoph nuncupatur, cùm sit ipsa essentia in abysso tenebrarũ retracta, & immanês, otiosaq;, vel (*vt aiunt*) ad nihil respiciens: idcirco dicitur (en) id est, nihil, siue non ens, Soph: id est, finis: quia nos tam tenui erga res Diuinas ingenij paupertate mulctati de his, quę non apparent haud secus, atque de his, quę nõ sunt, iudicamus: quoniam Deus est super omnem ordinem existẽtium: ergo per nihil existentium comprehendi potest: sicut enim intelligibilia, sunt incomprehẽsibilia, & incõtemplabilia per ea, quæ sunt in compositione, & figura: seu, quæ sunt composita, & figurata: sic Deus, qui est ipsa vnitas, quasi existens vnus per suam essentiam superponitur mẽtibus, scilicet angelicis: ab eis namque existens incomprehensibilis à fortiori à nobis. Diuina talis essentia, ab omnibus respectibus abstracta, in coordinatione Sephirot locanda non est: nam ea, quæ coordinantur, diuiduntur, idem sibi ipsi non coordinatur, essentia autem Diuina ab aliqua dimensionum illarum non diuiditur: imò ipsa omnia identificat: ergo non ponitur in illa coordinatione, seu distinctione. Alia ratio est, quia est vnitas super omnes dimensiones, sicut

ens reſpectu decem prædicamentorum, & eſt vnitas per ſe ſubſiſtens. viuificãs omnẽ vnitatem: etenim diffundit vnitatem in omnibus, quocunque modo vnitate participant. Et, decem illæ dimenſiones ab illo Enſoph, vel Diuina eſſentia pendent: & per ipſam perfecta dicuntur: ſola enim eſſentia in Diuinis eſt infinita formaliter: &, ſi quæ dimenſiones illæ infinitæ dicuntur, hoc eſt reſpectu eſſentiæ, vt chocmah ſapientia infinita dicitur: nam ab eſſentia prouenit: Sic de miſericordia gedulah, iuſtitia geburah, *&c.* paternitas eſt infinita: propterea quòd eſſentiæ infinitæ vnitur identificatiuè, & ſic de alijs. Sicut ergo ens non ponitur in prædicamento: quia tranſcendit illa, & ſuperponitur illis: ita Enſoph eſſentia non ponitur in dimenſionum coordinatione: tranſcendit enim illas omnes, & illis ſuperponitur, & eſt vnitas illarum abſtracta; nam decem illæ dimenſiones adinuicem identificantur ratione eſſentiæ, in qua omnes vniuntur: abſtracta tamen eſt ab eis: formaliter enim non eſt hæc, vel hæc: tamen dicitur (communicata) cætera enim in Diuinis infinita data: ab ipſa namque emanant, vel ipſi vniuntur: & fit vnum cum

eis:

êis: quia numerationem non admittit in diuinis, omnia vnum in se facit: & hoc est, quod Mosi dixit Deus: Ego sum, qui sum. Et Isaias 45: Ipsum quidem scilicet à se infinitum, hoc est nomen meũ, gloriam meá alteri non dabo: nam alium Deum faceret, si vnum aliud formaliter infinitum faceret, sicut est sua essentia.

Quilibet Hebræus Cabalista secundum principia, & dicta scientiæ Cabalæ, cogitur ineuitabiliter cõcedere de Trinitate, & qualibet persona diuina, Patre, Filio, & Spiritu sancto, illud præcisè sine additione, diminutione, aut variatione: quod ponit fides catholica Christianorum. P.M.

Trinitas Cabalisticè hoc modo probatur accipiendo primum legis verbũ, quòd Hebraicè dicitur beresith בראשית. interrogat Rabbi Symeon ben iochai: quare prima litera legis sit beth ב: respondet idem, quia beth ב prima litera domum significat: nam bait בית constituit, quod domum significat, & repræsentat chocmah sapientiam superiorem in qua erãt omnia, anteaquam redigerentur in proprias formas: quod Psaltes cõfirmat: Omnia in sapientia feci- F.A.

ſti, quæ eſt Filius, teſte Paulo, portans omnia verbo virtutis ſuæ. & alibi: In ipſo eſt omnis theſaurus ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: & Ioan. Omnia per ipſum facta ſunt: quia quod factum eſt in ipſo vita erat. Et, ſicut beth duo in numero importat, ita Filius eſt ſecunda perſona in diuinis. Sequens litera eſt res ר, quæ in numero duo importat centenaria, & innuit primam rem productam in rebus craſsiſsimis, materiam videlicet, quæ per dualitatem apud Pythagoræos denotatur. Tertio loco ponitur aleph א litera diuinitatis, & primi fontis omnium bonorum cheter Elion, innués quoniam producta materia interuenit dator formarum, influens in beth ſapientiam chocmah, & res ר dat, vt materia viuificetur per Filium, qui eſt ſapientia creatrix, & omnium rerum vita: & iuncto aleph cum beth אב *ab* conſtituit, quod Patrem ſignificat. qui Pater non poteſt eſſe ſine filio: & in medio illarum literarum ab, eſt res, ר, *ruach*: id eſt, ſpiritum ſignificans, qui eſt perſona, à Patre, & Filio procedés. Et ſic Hebræi Trinitatem confitentur modo Cabaliſtico. Alio modo probatur in prædictis literis bereſith Trinitas, duo enim formãtur nomina hoc modo. בית bait, &

& ראש ros, primum significat Filium, vt supra quia beth ב sigillum est sapiẽtiæ chochmah, quia sicut signa cœlestia proprios habent characteres ipsa significantes, ita personæ diuinę. Ros significat caput, quod est Pater, prima in diuinis persona, etiam, quia aleph א ibi positum, est sigillum cheter Patris. Beresit ergo: id est, Pater, & Filius, Bará: id est, produxit, Elohim: id est, Spiritum sanctum. Aliàs probatur Trinitas Exodi, vbi loquens Deus Mosi, ait: Eheie aser Eheie, אהיה אשר אהיה; hoc est (reddendo verbum verbo) *ero qui ero*; nostra verò traductio habet: Ego sum qui sum: quod minimè stare potest. ibi enim anteponitur aleph, quod futurum tempus facit. Eheie ergo: id est, filius, aser, אשר quod conuersum componit ros ראש quod caput significat, & repræsentat Patrem, caput & prima diuinitatis persona, Eheie אהיה: id est, Spiritus sanctus. Deus igitur in suo magno nomine Mosi Trinitatẽ ostendit. Trinitatem probet Mercurius, dicens: Mentem prouenire ex humida natura, & ipsi astare. His verbis mysterium Trinitatis innuit, cuius persona media est Filius, & sapientia Dei: quæ aquæ naturam sapit: Iuxta illud: Et aqua sapientiæ salutaris po-

 tauit

tauit illum. Hæc igitur ſapientia ex humida natura: id eſt, ex aqua, quæ Filius Dei eſt, ſcaturiens communicatur mortalibus: nó quidé copia ea, & ſublimitate, de qua meminit Chriſtus, cùm ait: Nemo nouit Filiũ niſi Pater: ſed ea duntaxat, de qua alibi dixit: Quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Quem ſapientiæ gradum inferiorem Elchana, doctor quidem inſignis, vocat filiam, ſuperioré verò Filium. Et vbi eſt Pater, ibi adeſt Filius, ſunt enim correlatiua. Et de hac ſapientia apertè ſubinfert Mercurius, dicens: Vocem quãdam audiui dicenté. Lumen illud ego ſum mẽs, Deus tuus, antiquior quam natura humida: quæ Filius eſt, vt diximus. Sed inter ipſum Patrem, & Filium eſt medius, & colligans amor, qui Spiritus ſanctus dicitur. Et quomodo hæc mens cum perſonis Diuinis ſe habeat, ipſe declarat. Ait enim, vox egrediebatur, quàm ego luminis vocem exiſtimabam: & ex hac luminis voce verbum factum prodijt. Verum hoc naturæ humidæ aſtans, eam fouebat: ex humidæ autem naturæ viſcerib. ſyncerus ac leuis ignis euolans protinus alta petit, quod, Lux vera, Filius & ſapiẽtia dicitur. De quibus luminibus Eccleſia canit: Lumen de lumine, Deum

Deum verum, de Deo vero. Ab hoc autem lumine primo (*vt ipse Mercurius ait*) verbum factum prodijt, posterius natura, quã ipsum primum lumen. Quod verbum paulò inferius, vocat mentis germen lucens, & Dei filium postea de Spiritu sancto subnectens ait: quod est syncerus ac leuis ignis, nunc ad ima descendens, nunc ad alta euolans. Quorum trium imaginem nos portamus: Patris videlicet per supremam portionem, qua Deum intelligimus: Filij verò per cognitionem, & verbum de ipso Deo productum: Spiritus autẽ sancti per amorem quo Deo afficimur: aut cùm pro eius amore ad opus applicamur. Hic breuibus me expedio: quia alibi diffusiùs pertractaui.

Tria magna Dei nomina quaternarij, quæ sunt, in secretis Cabalistarum per mirabilem appropriationem tribus personis Trinitatis ita debere attribui, vt nomen Eheie אהיה *sit Patris, nomẽ Iehouah* יהוה *sit Filij, & Adonai* אדני *sit Spiritus sancti. intelligere potest, qui in scientia Cabalæ fuerit profundus.* P.M.

Omnes gentes atq; linguæ præcipuum Dei nomen quatuor solùm pronunciant F.A.

 lite-

literis: hinc Ægyptij, quē nos Deū, Theut nominant: Persæ, sire; Magi, orsi; Græci, theos; Arabes, Alla; Mochomet, Abdi: nos accepimus ab Angelo, Iesum: Tusci, Esar; Hebræi illud quatuor vocaliū יהוה ineffabile nomen vtcunq; possunt, exprimūt per Adonai. Voluit Deus vbiq; quatuor literis inuocari: quoniam & ipse per quatuor gradus cuncta disponit, scilicet essentia, esse, virtute, & actione. componit cœlestia item triplicitatibus signorū. quatuor ignea, quatuor aërea, quatuor aquea, & quatuor terrea: & quæ sub cœlo sunt quatuor similiter elementis. Et hoc nō potuit esse, vt omnes nationes in hoc vno conuenerint nisi diuinitùs inspirati fuissent. Hinc Lacedęmonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Et apud Orpheum fertur, Neptunus quadrijuges currus impellere. Quatuor quoque sunt Diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Item Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluuium Cobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item Daniel quatuor vidit animalia, de mari ascendentia, & pugnantes quatuor vētos. Item Iohannes in Apocalypsi, vidit

quatuor

quatuor animalia oculorum plena antè,& retrò, & ſtabant in circuitu Sedis Dei : & vidit quatuor Angelos, quibus datum eſt nocere terræ, & mari, ſtantes ſuper quatuor angulos terrę, tenentes quatuor ventos, ne flarent ſuper terram, neque ſuper mare, neque in nullam arborem : quæ omnia nomini quadrilitero competunt. De quibus aliàs in libro de numero triplici. In hoc magno nomine יהוה he ה litera duplicatur, ſignificans Spiritum ſanctum habere duos effectus. primũ ה ſignificat Spiritum ſanctum nexum eſſe Patri, & Filio. ſecundum he ה ſignificat eundem Spiritum ſanctum connectere hominem cum Deo : & hoc eſt, quod dicit Chriſtus : Regnum Dei intra vos eſt: id eſt, habitat in vobis Spiritus ſanctus, tanquam nexus connectens vos cum Deo: propter hoc, locus Spiritus ſancti dicitur Malchut : hoc eſt, regnum: cui Adonai אדני appropriatur, vt dicit concluſio. Iodheuauhe ſiue Iehouah יהוה congruit filio Meſsiæ, & Patri: quod probans Chriſtus, ait: Pater manifeſtaui nomen tuum hominibus, quod (intellige) incognitum erat illis. quod etiam ſibi competat, probat, dicens : In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur

nouis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, nó eis nocebit, &c. nomina enim diuina radij ſunt diuini eſſe, quę ſanctiores hominum animos penetrant: vnde Plato in phileb. Reuerentia mihi ſemper erga Deorum nomina, non humana quædam formido eſt, ſed maximum quemque timorem exuperat. Iodeuauhe autem, & Ieſus idem יהשוה idem ſunt, vt patet experto in Cabala, ſicut clarè deduxi in denomine Ieſu. Aliqua tamen eſt apparens differentia: nam Ieſu nomen aliquid admittit nominis Iodheuauhe & aliquid ſuperaddit. admittit duplex he הה & addit literam ſcin ש, quod euerſum ſic ∞ includit duplex he. ſcin ergo valet duplex he ה, iſta additio ſcin ש ſpiritus magni nominis Tetrag. ſignificat יהוה, quare ſine ipſo alioquin proferri nequit, & hoc eſt, quod dicit Eſaias: Fecit tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit, ſicut patefacit lectio Euangelica, dicens: Quod vocatum eſt ab Angelo Dei videlicet, vicem gerentem, priuſquam in vtero conciperetur: nouum ergo eſt dictum Domini nomen, quo ad prolationem, non tamen ſignificatum variat. Alia ratio, quamobrem illi addatur ſcin ש eſt, quia ſcin ש eſt prima litera dictionis

ctionis ſabbat שבת, quod *requiem* vel *quieſcere* ſignificat: & quia Chriſtus Meſsias venit tribuere requiem, vt ipſemet Chriſtus teſtatus eſt, dicens: Ego veni vt vitam habeant. Venit enim Filius hominis quærere, & ſaluum facere, ſcil. genus humanum, quod perierat: ideo addita eſt illa litera ſcin ש duplex he ה includens. Sequitur ergo quod Iodheuauhe ſit nomen Filio appropriatum: nomen verò Eheie אחיה eſt Patri appropriatũ, & ſignant ero, tempus futurum, ratione aleph א antepoſiti. quare nec Filius, nec Spiritus ſanctus, dicere poteſt, ero, niſi quatenus Pater illis eſſe communicat: Eheie ergo Patri Cheter appropriatur, tanquam primæ dimenſioni, Iodheuauhe filio Chocmah, tanquam medio. Adonai Malchut, Spiritui ſancto tanquam vltimæ Sephirah. Vide de nomine Ieſu.

Nullus Hebræus Cabaliſta poteſt negare, quod nomen Ieſu ישו, *ſi eum ſecundum modum, & principia Cabalæ interpretamur: hoc totũ præciſè, & nihil aliud ſignificat, idem: id eſt, Deum Dei filium, Patriſq; ſapientiam per tertiam Diuinitatis perſonam, quæ eſt ardentiſsimus amoris ignis, naturæ humanæ in vnitate ſuppoſiti vnitum.* P.M.

Memini

F.A. Memini me alibi ſatis declaraſſe, nec literam, nec apicem in lege poſitos, vacare à myſterio : à fortiori attendendum eſt hoc, in nomine magno Tetrag. יהוה, vbi iod י litera prima nominis illius multa præſignat: nam ſubtilis virgula illius literæ, ſurſum extenſa, & inuiſibilis, Patrem Cheter oſtendit à creatis inuiſibilem, vt teſtatur veritas, dicens: Quis nouit Patrem, niſi Filius, & cui, ſcil. Spiritui ſancto voluerit, ſcilicet Filiꝰ reuelare : ideo reliqua duo capita literæ iod, Filium, & Spiritum ſanctum præmonſtrant : & ita iod totam oſtendit Trinitatem. duplex he ה, duplicem vnionem nobis oſtendit, ſcilicet perſonarum Diuinarum ad inuicē ſcilicet Patris, & Filij in vinculo amoris Spiritus ſancti : & vnionem factam hominis cum Deo per eundem Spiritum ſanctum. ponitur etiam ibi vau, ו quod vitæ arborem ſignificat: quia, *vt ait Apoſtolus* : Deus eſt in quo viuimus, mouemur, & ſumus: ſimiliter huiuſcemodi literę ſunt circulares: vt iod, י decem importat, decies 10. refert 100. he ה reddit quinque, & quinquies 5. reddit 25. Item vau, ו, ſignificat ſex, & ſexies 6. reddit 36. quod eſt idem. ſunt ergo literæ nominis magni circulares, ad modū eſſę Dei, quod à ſa-

à ſapientibus dicitur eſſe figura circularis, cuius centrum eſt vbique, & circunferentia nuſquam, Iod, י importat 10. numerum videlicet vltimum ſimplicium: vlterius enim non poſſumus in numeris ſimplicibus progredi: ſic Deus eſt vltimus noſter finis, & ei debentur decimæ. Sed, quoniã omnia nomina Diuina in nomine Ieſu ישו continentur: ideo hoc aliqualiter adumbrabimus: ſum namque hic inferius multa dicturus. In nomine Ieſu ſunt duæ literæ nominis Tetrag. ſcilicet iod & vau, יו, iod ſignificat totam Diuinitatem in Chriſto eſſe: ideo ipſe in Apoc. Ioannem alloquens dixit: Ego ſum alpha α, & omega ω, principium & finis: quæ ſoli Deo competunt. ponitur etiam vau, ו ſignificans Chriſtum eſſe vitæ authorem, omnes beatificantem in requie illa æterna: vt teſtatur Iohannes: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te Deum, ſcilicet Chriſtum, quo ad Diuinitatem, & quem miſiſti, ſcilicet viſibilem incarnem Ieſum Chriſtum. & per hoc ex duplici he ה, conſtitutum eſt ſcin ש, quod Sabbat conſtituit, & ſignificat quieſcere (vt ſuprà patuit) vt clarè nobis demonſtraret, quod ipſe daturus eſſet in ſe credentibus requiem vitæ. ſcilicet æternę:

ideo

ideo ipse ait: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiá vos: non indiguit ergo Christus duplici he ה, in suo nomine: quia ab æterno, prima vnio à Spiritu sancto facta est, scilicet Patris & Filij: item secunda, hominis, scilicet cum Deo: nam cum patriarchis, & prophetis facta præfuerat, secreta Diuinitatis illis reuelando: sed quia venit dare requiem æternam, ideo per positionem scin ש, nomé Tetrag. innouauit יהוה, non quo ad significationem: idem enim significatum habent literæ nominis Tetrag. יהוה & ישו: Diuinitatem nanque significant: nomen igitur Iesu est nomé antiquum, quod ante Abraham Adonai vocabatur: post Abraham vero Sadai שדי: Mosis tempore Iodheuauhe יהוה: Christi tempore Iesu ישו vocatű est. concludimus ergo, secundum conclusionem istam, quod iod in nomine Iesu positum, significat Christum esse Dei filium, & Patris sapientiam: nam iod est sigillum chocmah sapientiæ Diuinæ: vau significat Christum esse vitæ authorem. scin includens duplex he, denotat Christum cum Patre vnitum per primum he & vnitű humanitati per secundum, qui venit, vt nos sabbathizaret: id est, requié daret nobis: Et

sicut

ſicut Tetrag. eſt nomen ſoli Deo competens, ſic nomen Ieſu ſoli Chriſto competit, eò quòd Diuinitatis nomen ſit puræ creaturæ repugnans: ideo nec ante Chriſtum, nec poſt vllus vnquam hoc nomine vocatus fuit. eſt enim Diuinitatis non etymologiæ nomen quod eſt ſaluare: ſic enim multi ſunt vocati Ieſuah vel Iehoſuah. & Ieſugna idem eſt quod ſalutare, ſiue ſaluator.

Ex præcedenti concluſione intelligi poteſt, cur dixerit Paulus: Datum eſt Ieſu ישו *nomen, quod eſt ſuper omne nomen: & cur in nomine Ieſu dictum ſit, omne genu flecti, cœleſtium, terreſtriũ, & infernorum, quod etiam eſt maximè Cabaliſticum: & poteſt ex ſe intelligere, qui eſt profundus in Cabala.* P. M.

Niſi omnium nominum virtus in nomine Ieſu includeretur, non dixiſſet Apoſtolus: *Dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen:* eſt quidem ſuper omne creaturarum omnium nomen, etiam Angelorum, *teſte Paulo.* tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit. & quoniam virtus nominum omnium Diuinorum includitur in nomine Ieſu, dicemus, F. A.

cemus, quod hoc nomen sit super omnia nomina, attributa exprimens, vel proprietates particulares: nam, sicut illi dedit omnia Pater, sic etiam ipsi donauit nomen, illa omnia importans, vt nomen sit nominato conueniens. illi ergo omnes creaturæ genua flectere debent, quia (vt vidimus superiùs) Diuinitatis est nomen: vt enim in præhabitis patuit Iesu est nomen Tetrag. quod stirps est, & truncus omnium enumerationum Diuinarum, quarum nomina sunt cognomina ipsius Tetrag. & lex ab ipso pendet, & prophetæ: quare dicitur lex Tetragra. eò quòd in hoc nomine data sit. Et, qui hoc nomen distinctè cognosceret, nouam legem formare sciret: & omnes creaturę ab ipso pendent in esse, & conseruari: idem de Iesu nomine asserendum est, cùm idem sit, & consequenter omnia illi flectere tenentur genua, tanquam suo opifici, & conseruatori. Et dicta legis, ac prophetarum ab eo sunt. ergo est nomen super omne nomen. vnde Paulus Colos. cõplacuit omnem plenitudinem ha[illegible]tare in eo: ideo est omnium creaturarum opifex, *vt ait Apostolus*: portans omnia verbo virtutis suæ: domus enim ad extra, à domo fit ad intra: ideò primò Deus Mundum idealem

lem formauit, quã hunc inferiorem: quare Deus primò ideas creaturarum, in intellectu suo formauit: qui intellectus productus est eius Filius: cui Pater omnia communicauit, ideo etiam & omnẽ ideam, Filius verò cum Patre Spiritui sancto Spiritus sanctus executor existit. rerum ad extra in esse reale, quæ prius fuerant in mente Diuina in esse ideali: &, nisi Filius Chocmah, Spiritui sancto Binah tribuisset ideas, ipse Spiritus sanctus ad extra in esse reali haud eas posuisset: Filius igitur est huius causa executionis: creata ergo, Christo tanquam Patri debentur: Lex item, & prophetæ à Iesu pendent, sicut à Tetrag. patet per Augustinum, 12. de Trinitate dicentem: Legem præfuisse in verbo antea, quã daretur, ratione sup. idearum, à Patre Filio communicatarũ: Elchana idem affirmat, dicẽs: quod Lex initiũ facit a beth ב, quod est sigillum chocmah sapientiæ verbi: hoc nomen igitur Iesu est super omne nomen. Aliàs probatur legem à Iesu Mosi datam fuisse sic: Magno mysterio liber Leuiti. in quo de sacrificijs tractatur, incipit vaicra ויקרא: id est, *vocauit*: vbi non sine mysterio dicit Scriptura in voluminis huius principio: Et vocauit Mosen, non exprimens

F quis

quis vocauerit, sicut dicere consueuerat. & vocauit Dominus, & loquutus est Dominus, & huiusmodi: vnde quis vocauerit, inquirendum est. si supputetur numerus per eius literas illius principij, quod est vaicra, mysterium incipit indagari. Dant enim illæ literæ in Hebræo 316. adiuncto aleph א, vbi innuitur Iesu ישו, quod nomen tantundem in numero reddit: & est illius nomen, qui sacrificijs virtutem dedit: cui adiungitur aleph א, Patrem significans cum Filio existentem, & secum omnia operantem, vt ipsemet Filius testatur: Pater meus vsq; modò operatur, & ego operor. & iterum: A' me ipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hęc loquor, scilicet Mosi, & prophetis. Et qui me misit, scilicet ab initio, loquī illis mecum est. Ab isto igitur Christo paterni luminis pleno incipit liber, qui agit de sacrificijs offerendis ipsi Patri, & typum gerentibus veri sacrificij, quod ipse Christus obtulit, & in virtute cuius illa sacrificia vmbratica offerebantur. Hic ergo est, qui existens non tantùm ante Mosem, sed antequam Abraham fieret, Mosem vocauit, & excitauit, vt faceret ea, quæ ipsum præfigurabant: &, vt de eo in capite libri Genes. scriberet, incipiendo legem à beth

sigillo

ngillo Filij, *vt dixi.* Ideo loquens Christus legisperitis, ait. vt habetur Ioan. Si crederetis Mosi, crederetis forsitan & mihi: ille nanque de me scripsit.

Si qua est de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secretissimam viam Cabalæ futuram esse sæculi consumationẽ, hinc ad annos quingentos, & quatuordecim, & dies 25. P. M.

Carnis resurrectio omnẽ captum transcendit humanum: nec de ea plenam fidem habere poterimus, nisi à Diuinis oraculis edoceremur: vnde Iob: Scio, quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Et Martha: Scio quòd resurget frater meus in nouissimo die, Iohan. hoc idem affirmatur à cæteris Euangelistis, & in Epistolis Paulinis. si ergo carnis resurrectio est tantum credita, & tantummodò per sanctos edocta, multò magis dies determinata vniuersalis iudicij nos latebit. ideo dicit Christus: Non est vestrûm scire tempora, vel mo- *F. A.*

menta, quæ Pater posuit in sua potestate, & iterum de die illo, vel hora: Nullus scit, neque Angeli cœlorum, nisi Pater solus, & ille cui scilicet reuelatur ab ipso Patre. Qui ergo à Patre luminum sunt edocti, aliqua possunt prognosticari de illo examine extremo: inter quos est filius Dei, qui respondens Apostolis multa præuia docet, dicens: Audituri enim estis prælia: & subinfert de Pseudoprophetis, & de filio iniquitatis Antichristo: qui diem nouissimũ per aliquos dies præcedet, vt affirmat ipsa Veritas, dicens: Oportet primùm hæc fieri, sed nondum statim finis. Et continuò subinfert signa propinquiora, dicens: Erũt signa in Sole, & Luna, & stellis, *&c.* Matth. 24. dantur multa signa, siue enarrantur à Christo. Et sunt septem. primũ enim sunt prælia & conspirationes gentium in gentes. Secundum, bonorum persecutio. Tertium, scandalum multorum. Quartum, odium inter proximos. Quintum, seductio multa per Pseudoprophetas. Sextum, frigefacta charitas. Septimum, abominatio desolationis. Quæ omnia ab vna radice prouenire videntur: & vnam indicant sæuissimam pestem, quæ nos incautos, plerunque torquet, amorem videlicet proprium

prium & inordinatiſsimum. prælia enim oriuntur, quando quis vult ſibi vendicare quod non debet: & tunc boni huic malo reſiſtentes vexantur. Tertiò, inſurgunt ſcandala, quando homo ſequitur inhoneſtum appetitum ſuum. Quartò ſequitur odium inter malo litigantes. Quintò deceptio, ſeductio, fraus. Iuxta illud poëtæ: *-dolus an virtus quis in hoſte requirat.* Sexta frigeſcit charitas, radix omnium bonorum. quæ omnia ſunt diſpoſitiones ad ſuſcipiendam abominationem illam & filiũ iniquitatis: amota omni diſpoſitione ad veniam impetrandam, & ad tempus vindictæ protrahendæ. ſigna ergo iſta à Patre edocentur, quia ordo iuſtitiæ verè exigit vt pœnitentibus differatur vel amoueatur pœna, & ſententia peccato reſpondens. Quod eſt in ſola poteſtate Patris, qui toti tribunali iuſtitiæ præſidet, à quo omnes iudicantes dependent. Vnde ſicut mutari poteſt ſententia, poteſt etiam mutari tempus iudicandi, Et quia ſic exigit iniquitas impij: vt ex improuiſo in nequitia ſua deprehendatur, ſicut ipſe iudex perhibet: Eſtote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Et iterum: Sicut factum eſt in diebus Noëh, & in diebus

Lot: Sic erit dies, in qua reuelabitur Filius hominis. nec erit impijs iusta querela, si ex improuiso deprehendetur. cùm iam omnes præmoniti fuerint, vt sint parati. Et id summa prouidentia factum est: vt non solùm simus parati hora aduentus iudicij, sed etiam toto tempore, vt semper benefacientes, ipsum intrepidi expectemus. Vnde Augustinus ait: Latet vnus dies, vt omnes obseruentur dies. Cabalistæ secretiora sacræ paginæ perscrutantes, probant extremum diem, per dies mundialis fabricę nec inconcinnè. Apud enim secretiores Theologos sępiùs millenarium annorum pro die computatur, iuxta illud Dauidici carminis: Quoniam mille anni in conspectu tuo, sicut dies externa quæ præterijt. similiter Petrus in sua canonica idem affirmat, sex dies ad operandum hebdomadæ conceduntur, septimus verò dies requiei dedicatur. Et iterum: sex annis pro colendis agris: septimo, & agro, & cultori requies indicitur. Non mirum igitur si postquam sex millia annorum varijs incommodis, aduersante satana procuratis, laborauerit humanum genus, requiescet in septimo millenario: ligato tamen priùs satana à Christo, vt ne ampliùs seducat genus huma-

humanum in illo felici millenario. Cùm igitur ſit, quod ex diligenti Hebræorum ſupputatione tum, quando doctor iſte has poſuit concluſiones, non reſtabant de ſex millenarijs, niſi anni quingenti & quatuordecim, & vigintiquinque dies. ſequitur quod poſt illos paucos dies intrabimus in ſeptimum millenariũ ſabbathi, & quietis. Facta tamen priùs diſcuſsione generalis iudicij. Hebræi etiam oraculum quoddam habent in Eliæ prophetæ ſtudiolo inuentum: in quo habetur, quod Mundus durare habet duobus millibus annis ſine lege, Et duobus millibus ſub lege, & totidem ſub Meſsiah. Chriſtus tamen prȩuenit tempus ſui aduentus per ducentos annos: & huius ratio fuit: quia Deus in conferendo dona, ſemper præuenit tempus: in mala inferendo, ſubſequitur, & lento gradu procedit. Et propter hanc præuentionem conquerentes Dæmones, ab obſeſsis à Chriſto expulſi, clamabãt: Quid nobis, & tibi Chriſte. quare veniſti ante tẽpus (id eſt, ante completũ duplex millenariũ à Moſe) torquere nos. Et ſi Paulꝰ dicat: At vbi venit plenitudo tẽporis, miſit Deus Filium ſuũ, *&c.* hoc intelligitur de tẽpore clemẽtiæ Dei, quȩ ſemper prȩuenit, *vt dixi:*

quæ per gratiam complet, quod per naturam fieri nequit. concludimus ergo quod post sex millia annorum veniet Christus iudicare viuos, & mortuos : Et post iudicium durabit Mundus mille annis in pace: hoc est, in æternum, & in obseruantia legis, *vt ait Sophonias* : seruient ei humero vno. hæc sunt, quæ ex coniecturis à rebus inferioribus excerptis, de temporis extremi determinato cursu haberi possunt pro nunc.

P. M. *Illud quod apud Cabalistas dicitur chocmah* חכמה *illud est sine dubio, quod ab Orpheo Pallas : à Zoroastre, paterna mens : à Mercurio, Dei filius : à Pythagora, sapientia : à Parmenide, Sphæra intelligibilis nominantur.*

F. A. Sapientia Diuina, quæ filius est Dei, varijs nominibus à diuersis doctoribus nominatur: primò ab Hebræis Chocmah vocitatur : vnde sicut habet traductio nostra: omnia in sapientia fecisti: Hebræi habent, bechocmah, *&c.* Hæc sapientia Diuinitatem idearum plenam significat, & primogenitum, & attribuitur Filio. Orpheus illam appellat Palladem, ex Iouis capite natam. hæc enim est Dei patris imago altissima,

ſima, quadam tamen relatione, aut aliquo abſoluto intrinſeco, tanquam genita à generante diſtincta: quæ apud Eccl. ait: Ego ex ore Altiſsimi prodij ante omnẽ creaturam primogenitam. Nata eſt igitur Pallas de Iouis cerebro: hoc eſt, à paterno intellectu: vnde intellectus Diuinus cognoſcendo eſſentiam, tanquam ſibi obiectum proportionatum, hanc notitiam genitam producit, quę eſt Filius. A' Zoroaſtre mens paterna vocatur; vnde mens eſt intellectus, eſſentiam habẽs præſentem in ratione obiecti, & actu illam intelligens A' Mercurio dicitur filius Dei: vnde in Aſclepio: Deus meus, atque Pater, mentem ſibi aliam opificẽ peperit. & alibi: Monas gignit monadem, ſcil. Dei filium primam mentem, Diuinum ſcil. intellectum: tradunt Plotinus, & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum à loquente verbum, vel ſicut à lumine lumen, hinc & verbum, & ſermo, & ſplendor Dei patris, nomina accepit. Diuina enim mens, cùm ſe vnico & nuſquam interrupto actu, abſque vlla internotione aut viciſsitudine, intelligit Diuinam eſſentiam, tãquàm ſummum bonum prolem & filium in ſe progenerat: quæ eſt plena intelligentia, plena ſui imago & plena Mun-

di exemplar, quod Iohãnes noster & Mercurius verbum nominant, siue sermonem. Pythagoras sapientiam vocat. Parmenides Sphæram intellectualem, cuius centrum est vbique, circunferentia verò nusquam: quia ipse Deus, vera sphæra est, in ipsum terminãs, à quo & principium habet. nam ipse est principium, & finis omnium. Hinc omnia creata, quæ Dei vestigium habent, ad rotunditatem tendunt: vt de cœlis, terra, cæterisq; elementis manifestè patet. Et hoc idem est de alijs. Quamuis non ita clarè appareat. Cētrum autem sphæræ huius, quod est tota hæc mundana machina, est vbique: quia omnem locum occupat: cùm vltra Mundum non sit locus. Circunferentia verò, quę est ipse Deus omnia ambiens, nusquam est: quia à loco non capitur, sed ipse omnia capit; quia vt est capacissima figura, nec principium, nec finem habens, sic sapientia illa diuina omneis continet ideas, & est infinita: diuersa ergo nomina eandem realitatem significant, sapientiam videlicet diuinam. Est igitur idem, mens apud Mercurium, quod intellectus apud Plotinum, & sapientia apud authorem libri sapientiæ, dicitur. Quod patet bene perspicienti huiusmodi sapientum sententias.

tentias. Ait enim Mercurius: Quicunque Dei munere mentem consecuti sunt (ô Tati) secundum operum comparationem pro mortalibus immortales habentur: intelligentia sua cuncta complexi, quę in terra sunt; & quæ in mari: & si quid est præter ea supra cœlum: Atque adeò seipsos exigunt, vt ipsum quoque bonum intueantur. Quod sanè cùm perspiciunt, eam, qua hic vescimur, vitam miseriam quandam arbitrantur. Despicientes vtique tum etiam corpora omnia, ad vnum solum feruntur. cui adstipulatur Plotinus, dicens: Hæc est vita fœlicium hominum, & eorum, qui intellectum adepti sunt, fuga solius ad solum, quod appetunt. multa quoque huiusmodi dicit in tractatu quem de pulchro ædidit. nec ab his discrepat author libri Sapientiæ, qui ait: Omnium enim artifex docuit me sapientiã. Et quicquid de Diuinis dixêre philosophi, habuerunt à prophetis, variatis vocabulis: sic asserit Aristoteles, de Diuinis loquens. dicens. sic docuerunt patres Chaldæi, qui fuerunt Iudæi. Quare illorum præcipuus pater Abraham venit de Aram Chaldæorum terra: Idem affirmat Eusebius, & quidam alius philosophus, de Platone

verba

verba faciens, dicit: Plato est alter Moses Attica lingua loquens.

P.M. *Modus, quo rationales animæ per Archãgelum Deo sacrificantur, qui à Cabalistis non exprimitur, non est, nisi per animæ à corpore separationem, non corporis ab anima, nisi per accidens, vt cõtingit in morte osculi: de qua scribitur: Preciosa in cõspectu Domini, mors sanctorum eius.*

F.A. Chaldæorum philosophi stupendam quandam narrant mentis nostræ potentiã, videlicet fieri posse, vt mens ipsa tota acie in Deũ defixa Diuino numine impleatur: atque sic lumine impleta, effusis radijs per singula media, vsque ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corp9, ipsum quoque copioso lumine circunfundat, reddatq; stellis simile, & æquè coruscans, tum etiam radiorum suorum copia, ac leuitate tollat in sublime, tanquam stuppam eleuatam per ignis flammam; aliquando totum corpus, veluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in actibus Apostolorum, quando baptizato Eunucho in India, statim inuentus est Azoti: & de Habacuc, similia penes Danielem,

sic

ſic de Petro Apoſtolo. Et de alio Petro exorciſta penetrãtibus portas clauſas, cuſtodes, euaſerunt, & vincula. In hoc admirari debet nullus: ſi enim melancholici ambulant in ſomnis, & per inuia vadunt, & aſcẽdunt per inacceſſa, & exercent vigilantium opera: quorum non eſt alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio ſi inquam tanta eſt virtus imaginationis, vt ſe poſsit inſinuare, cui velit, nulla loci, nec temporis intercapedine impedita, ſecũ trahat graue corpus, non eſt dubitãdum, quin maior ſit potentia mentis, ſi quando fuerit naturam ſuam aſſecuta. ſed nunc ad exẽplar tam copioſo lumine cœleſtium ſtellarum animæ abundant, & ingẽs inde in corpora ſua redũdet copia luminis: ſic Moſis facies adeò ſplendebat, vt non poſſent intendere in illum filij Iſraël ob vultus eius ſplendorem: ſic Socrates transfiguratum fuiſſe legitur, ſic Zoroaſter, ſic Enoch, & Helias igneo quodam curru cœlos aſcendiſſe: ſic Paulus tertium cœlum raptum eſſe: homo enim per corporis naturam ſub fato eſt, per mẽtem verò eſt ſupra fatum. Et mens ſpiritum noſtrum adiuuat. Vnde Mercurius aſſerit, mẽs eſt adiutrix animarum, eas in bonum proprium reuocans: & adeò vnit eas cum

Deo

Deo: similesque ei efficit, vt animæ ex sui cognitione Deum cognoscant, & sint vti Deus in corpore humano. Hinc alibi dicit idem Mercurius, nisi te Deo ęquaueris, Deum nunquam intelliges. nã simile semper à simili suo cognoscitur. Expurgatus itaque, & menti: id est, radio diuino vnitus homo melior in Deũ euadit, vnde ipse subnectens, ait: Extende teipsum in magnitudinem sine termino, emersus è corpore: totum supergredere tẽpus, ęternus existens: mente & cõtemplatione videlicet. sic Deũ denique cognosces impossibile in teipso nihil existimãs: teipsum immortalem puta comprehendere cuncta potentem, sciẽtiam omnem, atque omnem pariter artem, omni sublimitate sublimior effectus, omni fundo profundior, assistens omnibus Mũdi partibus, cœlo terræq;, & mari. Quod Paulus tetigit dicẽs: Viuit verò in me Christus: verbum videlicet, in quo sunt omnia, & per quod omnia comprehendi possunt. Quomodo verò mens nostra se habeat cũ Deo, Mercurius id aperto sermone referat, dicens: quid mens nostra ab essentia Dei nullo modo diuisa est; sed ei est coniuncta, sicut radius Solis cum ipso Sole. nam hæc mens Deus est in hominibus. Hinc non-

nulli

nulli ex hominum numero Dij dicuntur: eorũq; humanitas diuinitati proxima est. propterea nõ ab re Iohannes ait: Dedit eis, scilicet hominibus potestatẽ filios Dei fieri. Et hoc tripliciter: primò si se à carne & sanguine dimoueant. Secundò si lucẽ, quę omnes illuminat, suscipiant. Tertiò si regenerentur secundum Deum. Anima itaque in mentem per rationem ascendit, vbi diuino lumine repletur: & tũc fieri potest, vt pars rationalis animę (quem possibilem intellectũ peripatetici vocant) ad hoc perueniat, vt sine cõuersione ad phantasmata discurrat, & operetur. Habere mentẽ hoc modo, est habere regnum Dei. hoc videtur innuere Christꝰ, vbi de regno Dei, quod vocat vitã æternã, agens ait: Hęc est vita æterna, vt cognoscant te Deũ verum, & quem misisti Iesum Christũ. nã hæc cognitio haberi nequit sine mente: quã lumẽ Diuinũ, & lucem illam omnes illuminantẽ esse diximus: sine quo lumine Deũ cognoscere, vel contemplari nequimus: sicut nec Solẽ, nisi Solis lumine videre valemus. Hinc Psalmographus canit: In lumine tuo, videbimus lumen. Regnum enim Dei est Diuinitatis habitatio in nobis per lumen, & amorem ipsius Dei. Quod lumen cùm

Christus nobis attulerit, non immeritò de seipso loquens, dixit: Regnũ Dei intra vos est. Et illa Diuinitatis habitatio in nobis, meritò vocatur Regnũ Deì: quia illud Diuinum quod in nobis habitat, venit à loco, qui apud secretiores Theologos dicitur Malchut, quod *Regnum* significat. Regnum autem illud est numen, quod omnia inferiora dijudicat, & regit: eosq;, quibus sese communicat, Reges facit: nam per virtutẽ Diuinitatis in nobis habitantis, omnibus imperare, & dominari possumus. Iuxta illud Saluatoris: Ecce dedi vobis (per communicationem videlicet Diuinitatis) potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Quod autem hoc sit Regnũ Dei, paulò inferiùs ipsemet declarat dicens: Si in digito Dei eijcio dęmonia, profectò peruenit in vos Regnum Dei. Hæc enim virtus, & potestas prouenit ab illo numine, quod dicitur Regnum Dei. Quod quidem Regnum, ante omnia quęrendum est: cùm ab ipso omnia bona depẽdeant: vt ipse Christus nobis insinuat, dicens: Quærite primùm Regnum Dei: & hæc omnia adijciẽtur vobis. tantum est deniq; ipsius rationis imperiũ, vt quotiescunque aliquid incurrit, vel in men-

mentem, vel in naturam, vel in corpus, nō poteſt tranſire in animam, niſi ratio ſeſe ad hoc intendat: hoc modo in ſenſibus exterioribus, anima nec videre, nec audire, nec ſentire, nec pati ſe quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id prius percipiat: percipit autem, cùm vacat, vt patet in eis, qui obuios ſibi nō aduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. & iſte eſt modus, quo rationales animę Deo ſacrificātur, qui à Cabaliſtis ſilentio præteritum eſt: & eſt animæ à corpore ſeparatio modo prædicto: tunc enim ſenſibus non vtitur, diſtracta à mente, nō corporis ab anima: etenim anima non deſinit informare corpus: & talis raptus, ſeu extaſis dicitur mors precioſa: mors iuſtorum, & hanc mortem quærebat Solomon, vt patet in canticis Canticorum dicens: Oſculetur me oſculo oris ſui, reuelando mihi ſecreta Diuina, quæ haberi non poſſunt, niſi quis moriatur modo prędicto. prophetę omnes recipiendo reuelationes, ſic moriebantur, alioquin minimè reuelationes recipere capaces fuiſſent: ſicut ait Moſi Deus: nō videbit me homo per mētis exceſſum, & viuet ſcil. vita ſenſitiua, vt dixi: ideò prophetę in ſuarum principio reuelationū, incipiunt. Viſio Eſaię prophe-

tæ,& sic de cæteris, & pro tunc erant mortui: ideò in raptu Paulus erat mortuus modo prædicto, & tunc vidit arcana Dei, sicut ipse testatur, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit: quia tales pro tũc extra hunc statum existunt. Mercurius sapiẽtiam suam, quam mentem vocat, hausit, nõ ex studio literario, cùm sapiens dicat: Omnis sapientia à Domino Deo est, cui adstipulatur Iacobus, dicens: Si quis indiget sapientia, postulet à Deo: qui dat omnibus affluenter. Et hoc modo concinnè petat: præmissa videlicet animi purificatione. nã in maleuolam animam, non introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito prædictis: *vt Sapiens inquit*. vnde, vt intelligámus sapientiam hanc à Deo venire, & ab insufflatione, & chrismate Spiritus sancti subinfert sapiens. Spiritus sanctus disciplinæ: id est, infundens disciplinam, effugiet fictum. Viginti itaq; & octo annis elaborauit Mercurius, vt mẽtẽ adipisceretur, illustraretur videlicet lumine Diuino. Vnde & sapiẽs effectus est. Et per *mentẽ*, intelligit Mercurius intellectũ adeptum, vt peripatetici dicũt. vnde aduertendũ est secũdũ academicos, & secretiores Theologos: quod homo prȩter rationalem discursum, illu-

illustratur diuino quodam radio: vt Iohannes ait: Erat lux vera, quæ illuminat omnẽ hominem venientem in hunc Mundum. Quam lucem Aristoteles vocat *intellectum agentem*: Plotinus simpliciter vocat *intellectum*. Hebręi verò nessamah נשמה, vel *spiraculum vitarum*: Augustinus autem *portionem superiorem*. Quę lux & si omnibus inest, non tamen ab omnibus deprehenditur: vt Plotinus testatur, vbi eam vocat *oculum*, dicẽs: Quem oculum habent quidem omnes, vtuntur verò perpauci. Quod Iohannes antea dixerat: Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Qui autem adeò sunt expurgati, vt lucem illam videre poſsint, hi consequuntur mentem, adipiscuntur intellectum, & sapientiæ veræ compotes efficiuntur. Ad hunc gradum acquirendum, multa sunt præuia. sunt enim necessariæ orationes, eleemosynæ, cordis, corporisque mundicia. Et mens ista, cum animali nostro quomodo se habeat, docet Trismegistus apertè. Quibuscunque animis (*inquit*) præsidet, suo illos fulgore illustrat: eorum morbis, malisque resistens. Quemadmodum enim medicus eruditus ęgrotantis corpus dolorib. afficit, vrendo illud, atque secãdo,

recuperandæ ſanitatis gratia. ſic quoque mens voluptuoſam affligit anima, vt radices voluptatis euellat. Et hæc vera & colluſtrata cõſcientia, vel ſynderesis omni malo remurmurans. Subinfert autem idem Mercurius de ijs, qui mẽtis ſunt expertes: Quorumcunque (*inquit*) hominum animæ mẽtem nequaquam ſortitæ ſunt gubernatricẽ, eadem, quæ & brutorum animæ patiuntur. Dimittit enim eas mens cupiditatum imperio: ad quarum expletionem ardenti quodam impetu feruntur: rituq; ferarum immoderatè iraſcuntur, & cupiunt, & (quod deterius eſt) nullum libidinibus finem imponũt, nullumq; malarum paſsionum reperiũt terminum. His autem velut lictorem & iudicem: Deus legẽ dedit. Quæ lex proponit ea, quæ homo fugata & ſopita mẽte cognoſcere nequit. Et maximè genius proprius, & etiam tali influxui prępoſitus eſt maximè Archangelus Michaël, vel cæteri inferiores Angeli, ei addicti, qui circa nos operãtur, opem ferendo noſtro ſpiritui ad hanc cognitionem aſſequẽdam, & hi in virtute Archangeli Michẽlis, cui ſubſunt, agũt, tamẽ dicitur, quod eſt Michaẽl, quia boni Angeli ſemper ad bonũ trahunt; ſicut mali ad malum, & hoc eſt, quod dicit

cit Paulus: Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum: id eſt, Diabolus Satã incitat ad malum. ſpiritus autem aduerſus carnem: id eſt, Michaël incitat ad bonum. Cùm corpus hoc noſtrum menti contrarietur, quomodo debemus circa ipſum nos habere; id referat Mercurius. Ait enim, niſi prius (ô fili) tuum corpus oderis, teipſum amare non poteris. Quamprimùm verò non te, ſed ipſum Deum dilexeris, mentem protinus conſequeris. Et odio habendum eſt corpus, quia (*vt idem Mercurius ſubinfert*) impoſsibile eſt vtriuſque ſimul intendere, mortalibus videlicet atque Diuinis. Corpus enim mortale eſt, ſpiritus verò Diuinus. Electione autem vnius, alterum amittitur, & quotieſcunque vnius cura remittitur, alterius actus intenditur. hinc dixit Apoſtolus: Cùm infirmor, in animali videlicet homine tũc fortior ſum, ſcilicet in ſpirituali homine. Debilitandum eſt itaque illud animale, cùm ea, quæ Dei ſunt, non percipiat, & tantum ſpirituale diſtrahat, quantum in ipſum præualet. Et ad hanc ſapientiam adipiſcendam, docet Mercurius filium ſuum, dicens: Lauari oportet in patera, hanc rerum cognitionem vocat: tàm creatarum videlicet,
 quàm

quàm Diuinarum. Vnde ablutio Mercurij, & aliæ Platonis idem videntur. Quomodo autē potest quis cognitione ablui, docet summus doctor, dum ait: iam vos mundi estis propter sermonem, quem ego locutus sum vobis. nec mirum si sermo & sapientia Dei abluat animas: cùm ipsa sapientia dicatur aqua. in qua quidem aqua, lauamur in baptismate: nam huius veræ & supramundanæ aquæ hæc elementaris est signum. Expurgat autem & pulchram facit animam rerum cognitio, maximè Diuinarum: vt Zohar plerisque in locis docet, differens quantam purificationem, & vtilitatem suscipiat meditans in lege, sapientia plena animæ ergo sacrificantur per Archangelum, quando rapiūtur in exstasi, & moriuntur modo prædicto: adiuuant ad hoc Michaël, vel Angeli eius: & hoc semper fit, quando pars rationalis adhæret nesamah, siue superiori portioni: tunc enim relinquit nephes partem animalem: & tunc moritur talis per accidens: id est, per aliud hoc est, realiter non separantur anima & corpus, sed separantur quo ad officium sensuum corporalium (*vt dixi*) quare huiusmodi non videt, *&c.* Quomodo autem Angeli nobiscum operentur ad

talem

talem transfigurationem, Oſori tradenda eſt doctrina: quare, &c.

Non poteſt operari per puram Cabalam, qui non eſt rationaliter intellectualis. P.M.

In Cabala operatio fit per potentiam intellectualem: nam illa operatio fit in virtute Diuinorum nominum, huiuſmodi effectibus appropriatorum: talium enim nominum cognitio ad intellectum, & ad partem rationalem attinet. operari ergo per Cabalam eſt à ſenſibilibus abſtrahere inſenſibilia: hoc eſt, intellectualia, *vt ait Paulus.* Inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Proculus verò vir vtique Chriſtianiſsimus cõtrarium tenet, ſcil. quod Deum venari non poſſumus per ſenſibilia argumenta: huius eſt ratio talis: quia omnis noſtra argumẽtatio fit ex ſenſibilibus: nam, ſecundum Ariſtotelis doctrinã, nihil eſt in intellectu quin prius fuerit ſub ſenſu: natura verò diuina merè eſt ſpiritualis: ergo nullam probabilitatis conuenientiam cum creatis ſenſibilibus habet. Alia eſt ratio, quia ſyllogiſmus eſt compoſitus ex maiori, minori, & concluſione: per cõpoſitionem verò, rem merè ſpiritualem, & ſimplicẽ intelligere non poſſumus, F.A.

vt est Deus. Hęc Proculus, in libro de inuētione Patris: vbi probat, quod venari Patrē per sensibilia non possumus. Pauli aūt verba à Dionysio ita declarātur, præsupposito Aristot. dicto phys. 2. quod non possumus per philosophiam causam primam intelligere: sed hoc facere si volum9, oportet nos induere aliud indumētum, vel habitū, scil. metaphysicum: ratio est, quia Deus est mouens, non motum: physica verò scientia nō considerat nisi de motis. sensus ergo Pauli est secūdum Dionysium, quod à creatis oportet nos abstrahere illud totum, quod non est de eius quidditate, vt puta, considerare humanam naturam, siue humanitatem puram abhinc. & nunc abstractam, nō per argumentū, sed per intellectū. & sic inueniet, quod homo est Dei imago, etiam & Mundus: nam cùm sit vnus Deus, Mundū creauit vnum: cùm ipse sit infinitus, Mundum creauit rotundum: cùm ipse sit æternus, Mundum creauit incorruptibilem, & æuiternum: cùm ipse sit immensus, Mundum creauit omnium maximum: cùm ipse sit summa vita, Mundum etiam vitalibus exornauit seminibus, ex sese cuncta gignentem: & cùm ipse sit omnipotens, sua sola voluntate, nō vlla naturæ necessitate

Mun-

Mundum, non ex præiacente materia, ſed ex nihilo creauit : & cùm ſit ſumma bonitas, verbũ ſuum, quod eſt prima omnium rerum idea optima ſua voluntate, eſſentialique amore complexus, Mundum hunc extrinſecum ad exemplar Mundi intrinſeci. videl. idealis fabricauit : de ideæ tamẽ eſſentia nihil extrà mittendo, ſed ex nihilo creauit, quod ab ęterno habuit per ideã. Creauit etiam Deus hominem ad imaginem ſuam : nam ſicut Dei imago eſt Mundus, ſic imago Mundi eſt homo : ideo homo ad imaginem, quaſi imaginis imago eſt, iccirco microcoſmus dictus eſt: hoc eſt, paruus Mundus. Mundus animal eſt rationale immortale, ita & homo, dempta immortalitate: & eſt hæc nonnullorum opinio: ita de hominis animo dicatur. quòd ſicut Deus nec tangi poteſt, nec auribus percipi, nec oculis cerni, neq; ab vllo compelli: ita nec hominis animus: hæc omnia cognoſcit, qui probabiliter eſt intellectualis: quia ſecundum Ariſtot. homo maximè eſt intellectus: & per hunc intellectum abſtrahentem cognoſcimus Deum membra habere: de quibus ſatis dixi in porta lucis, & alibi: habet enim membra Deus : hoc eſt, virtutes operatiuas. ad ſimilitudinem

membrorum noſtrorum, remotis tamen imperfectionibus, quæ ſunt in nobis. Ad concluſioné igitur: qui vult per Cabalam operari, oportet adire Diuinorum nominum loca, talibus effectibus deditorum. quare ait Veritas: In domo Patris mei mãſiones multæ ſunt, quę nominum attributa, & proprietates cognoſcuntur, non per argumenta, ſed per rationem, ſiue per intellectum, patet Moſis exemplo: qui ſanare volens Mariam ſororem ſuam, à Deo lepra percuſſam, ob murmurationem, contra Moſen factam, eò quòd ægrè ferret, Moſen coniugalem torum diuertiſſe, vt Diuino vacaret honori, & reuelationibus, eò quòd ipſa quoque, & Aaron frater eius vacarent eiuſmodi officio, ſicut & Moſes: & tamen obſeruabant coniugia; quod cognoſcens Deus, ipſam lepra percuſsit. propter quod Moſes vir mitiſsimus ei compatiens, ad nomen pietatis accedens, pro ea orando dixit: Elna rapha nala אל נא רפא נא לה, hoc eſt dictu. ô Deus (miſericordiæ) quæſo ſana eam, rogo. quod & obtinuit. Oportet ergo qui vult operari per Cabalam, eſſe rationabiliter intellectualem, vt ſciat diſtinctè cognoſcere nominum attributa, quod fit per rationem; alioquin nihil

nihil fieret. Aliter, & doctiùs, prædicta conclusio sic declaratur. Cabala operatiua est potestatis plurimæ: & est altissimis plena mysterijs, & rerum profundissimam cõtemplationem secretissimarum complectitur, qualitatem, substantiam, virtutem, imò totius naturæ cognitionem apprehendit, & quomodo res inter se conueniant, & differant, & qualem occultam proprietatem cum Diuinis attributis habeant, ostendit. propter quod mirabiles effectus, vniendo actiua passiuis proportionata, interuenientibus Diuinis nominibus, facere docet. Hęc est ars artium, scientia scientiarum ad consummatissimæ philosophiæ principia viam habens; Philosophia enim regulatiua diuiditur in Physicam, quæ docet eorum, quæ sunt in Mundo naturam, illorum causas, tempora, effectus, loca, modos, euentus, *&c.* in Mathematicam, quæ docet nos tres dimensiones, in terram, & in cœlum porrectas; in Theologiam, quę docet, quid Deus sit, quid intelligentia, quid mens, quid Angeli, quid Dæmones, quid anima, quid religio, quid sacramenta, quid mysteria, quid virtutes Theologicæ, *&c.* Hasce treis præcipuas, & singularissimas faculta-

cultates operatiua Cabala complectitur, vnit, & actuat: meritò igitur ab antiquis probatiſsimis viris ſumma, ſanctiſsimaq; ſcientia eſt habita: Inter quos fuit Zoroaſter, Triſmegiſtus, Mercurius, Plotinus, Proculus, Orpheus Thracius, Appolinus Tyaneus, Pythagoras, Plato, & complures alij philoſophi. De Hebræis multò excellentiores prædictis. primus Abraham ſenex, porta lucis, hortulus nucis, *&c.* Quicunque igitur in hac arte ſtudere affectat, oportet quòd in phyſica ſit eruditus, in qua rerum qualitates demonſtrantur, & cuiuſuis entis occultæ proprietates aperiuntur: oportet etiam, quòd ſit in mathematicis imbutus, ſcil. in ſtellarum aſpectibus: à quibus virtus ſublimis, & proprietas pendent: opus eſt præterea, quod in ſcientia theologali valeat, vbi immortales ſubſtantiæ manifeſtantur: quæ omnia diſpenſant, & adminiſtrant. Qui ergo talibus non pollebit ſcientijs, non poterit eſſe rationaliter intellectualis: nullū enim opus ab ipſo extabit: quia non eſt aliquod opus verè magicum quod haſce treis facultates non complectatur. Mirabilia huius artis non fiunt, niſi per vnionem, & actuationem eorum, quæ ſeminaliter, & ſeparatè

ſunt

ſunt in natura, quod idem eſt, quod maritare Mundum.

Qui operatur in Cabala ſine admixtione extranei, ſi diu erit in opere, morietur ex binſica: & ſi errabit in opere, aut nõ purificatus acceſſerit, deuorabitur ab Alzazele per proprietatem iudicij. P. M.

Quando quis Deo vacat, debet tota mẽtis attentione, & ſpiritus ſurſum aſcendere, vt in miſſarum, ac diuini officij celebratione fieri debet, & nullatenus impertinentium phantaſmatum debet ingreſſum permittere accedens ad cultum diuinum, vt docet Veritas dicẽs: neminem per viam ſalutaueritis. Et Eliſeus ſeruo ſuo Iezi, idẽ præcepit, ad nos admonẽdum, vt per nullam quamq; rem mentẽ noſtrã interrumpere debem⁹, nec cogitatione, nec loquutione, nec ſenſu, nec verbo, nec opere: quia hoc eſt, extranei admixtio, ſiue impertinens: & qui diu in hac cõtinua ſublimiorũ contemplatione perſtiterit; quæ quatenus profundiſsima mentis intentione animũ incorporeæ ſapientiæ coniungit, eatenus vehemẽtioribus ſuis agitationibus ipſum ſeuocat à ſenſibilibus, & corpore, *vt ait Plato*, ita quod corpus quaſi diſſolui videtur, F. A.

&ta-

& talis sic perseuerans, moritur ex binsica siue ex raptu, qui est animæ abstractio, & alienatio, & illustratio à Deo proueniens: per quem Deus animam à superis delapsam ad infera, & rursus ab inferis ad supera retrahit. & sic quasi semimortuus sensibus relinquitur. Et hoc est, quod Pythag. docet, dicens: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis Deus, huic Mundo mortuus. Sic legimus Zoroastrem, Pythagoram, Socratem, Heraclitum, Platonem, Plotinum raptu solitos se vocari; Et sic multarum rerum ediscere sapientiam. Apud Augustinum sanctum legimus, prout ipse narrat de sacerdote Calamensi: Iacebat (*inquit*) simillimus mortuo sine anhelitu: & cùm vreretur, & secaretur, non sentiebat. patet etiam de raptu multiplici sancti Francisci. Tanta est igitur animæ imperium, quando scil. suam naturam assecuta fuerit ita, quòd non fuerit sensuum grauata illecebris, vt virtute sua non modò in corpore manens, sed aliquando compedibus soluta extra corpus volitans ad supercœlestem cohabitationem, vbi Deo quamproxima, & quamsimilima, Diuinorum effecta receptaculũ, diuino lumine oraculisque repletur: & tunc

tunc efficitur lumen Dei ſecundum Cabaliſtas: Etenim ſecũdum Ciceronem, quando peruenerit ad illum ſtatum, qui ſupremus eſt gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis ſpeciebus & intelligit, non per ſpecies acquiſitas, ſed per inſpectionem ad ideas, omniaque idearum lumine cognoſcit, cuius luminis Plato dicit paucisſimos in hac vita homines participes fieri. Attentio tantam vim habet in opere, vt ſecretiores Theologi dicant nihil fieri poſſe per verba & orationes ſine ipſa attentione, quam ipſi cauana כונה vocant. Vnde eſt ſapientum & commune adagium, quòd imaginatio facit caſum: vt Auicenna, & alij ſcribunt. Hinc Apoſtolus dicebat: Orabo ſpiritu, orabo & mente: pſallam ſpiritu, pſallam & mente. Vnde innuit, quòd niſi mens attendat, oratio caſſa nullaque penitùs eſt. Quamuis operando in ſacris nobis obſtet defectus iſtius attentionis, quia tũc deficit numerus & harmonia rationalis in opere efficacisſima. Magis tamen obſtat quãdo opera domeſtica contrariantur ſacris: ſicut per Iſaiam Deus proteſtatur, dicẽs: Cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam: quia manus veſtræ plenæ

ſunt

funt ſanguine. Si quis enim operatur in ſacris contrariante alio opere, aut inattentè, errat, & deuoratur (*vt ſecretiores Theologi dicunt*) ab Hazazele per proprietatem iudicij: proprietas iudicij eſt talis, quòd errantes in operibus diuinis, dantur in manibus Alzazel, ſeu Diaboli: qui virorum virga dicitur, vt habetur 3. Reg. vbi dicitur: Quod Solomon correptus fuit in virga virorũ, & in plagis filiorum hominum: nam & ſi, vt aliqui dicunt, Solomon ſuſtinuerit aliquos hoſtes & inimicos: ſed nullus hoſtis eum infeſtauit, neque ipſius domum dum viueret. Et licet Razon, Adadehezer & Iereboham inimicati fuerint ei: nihil tamen ei nocuerunt, vt habetur, tertio Regum: corripere igitur in virga virorum & in plagis filiorum hominum (*vt Zohar aſſerit*) eſt aliquem tradere in interitum Satanæ ſecundum carnem: vt ſpiritus ſaluus fiat. Sicut Paulus Corinthium illum tradi iuſsit. Et ſic etiam (*vt ipſe Zohar aſſerit*) traditus fuit Solomon in dictionem Aſmodei: qui ipſum à regno eiectum per aliquot annos in deſerto detinuit. Vbi componens Eccleſiaſtem, dixit: Fui Rex in Ieruſalem: ac ſi tunc non eſſet. Sic & Nabuchodonoſor regno expulſus fuit: vt Daniel refert.

refert. Tunc enim Asmodei effigiem & indumenta Regia indutus pro Rege iura reddebat. Hoc secretum referans Paulus ait: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Confert igitur multum in operibus Diuinis mentis attentio. nam intelligentiæ à grauaminibus corporeis solutæ sola mēte operantur: sicut anima sola voluntate & intentione mouet pro libito omnia corporis membra. Et si à dextra per aliquod membrum operatur, vtitur ipso, tanquam instrumento: dū corporeo carcere detinetur. nā si ab ipso corporis ergastulo absoluta esset, non indigeret instrumēto alicuius membri: sed à seipsa operaretur. Operatur quoq; in bonum consonantia ipsa, in malū verò dissonantia: sicut ex lupi præsentia tristatur ouis, quia dissonātiam eius sentit. Hinc est Hagarenorum adagium, quod amici flatus confortat: inimici autem perturbat. Et hęc est ratio quare simplices & idiotæ aliquādo fortiùs operantur, quā sapientes. Quia simplices magis diuino quā humano sensu ducuntur, & magis dispositi sunt ad suscipienda diuina charismata, & illustrationes. Hinc per Isaiā inquit Deus: Ad quem

H respi-

respiciam nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementé sermones meos, quia Deus est magis illius familiaris, dicente Christo: Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ: quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Requiritur etiam puritas & purificatio in ijs, qui Deo seruire student, quod declarat Plotinus, dicens: si nondũ cognoscis te pulchrum, & Mundum, statuarium imitabere. Hic enim, vbi statuá optat pulchram, partim abscindit, partim quoque dirigit, & expoliturus abradit, partem leuigat, & abstergit: donec faciem in statua exprimat speciosam. Ita & tu tolle superuacua, obliqua dirige, obscura purgando collustra: neq; desinas circa statuam tuam elaborare, quousque diuinus virtutis fulgor tibi subrutilet. Si hoc ipsum euaseris, ac purus iam habitaueris ipse tecum, nihil habens impedimenti, neq; duce ampliùs, iudiceque egeas: tunc solitarius effectus ingentem poteris aspicere pulchritudinem. Oportet enim visurum videndo cognatum similemque effici. Et post multa concludens, dicit: Efficiatur igitur quis diuinus, pulcher, atque Dei formis, si modò Deum sit, & pulchritudinem inspecturus.

Et

Et si talis in Cabala operans errauerit in opere, aut purificatus non fuerit secundum ordinem datum à doctoribus, is tradetur in manibus Alzazelis, qui & satan dicitur. Sortitur enim varia nomina Diabolus, ratione diuersarum tentationum ab ipso nobis illatarum: vnde Homerus, & Virgilius illum canem tricerberum vocant: à Dante verò cum tribus faciebus describitur, ad significandum triplicem tentationem, quibus vtitur nos tentando, & ex his varia sortitur cognomina: quatenus enim ad auaritiam inducit, Mammona dicitur: prout de superbia Asmodeus: prout verò stimulat pruritum carnis, Alzazel nomen illi attribuitur. Qui ergo in hac arte, operando errauerit, is in carnis miseriam ab Alzazele inducitur. Et hæc punitio fit secundum hunc doctorem, per proprietatem iudicij, hoc est, pro vt Deus sic decreuit secũdum regulas Geburah mensuræ Dei iustitiæ. hoc est etiam, prout Deus sic decreuit: aliter enim fieri nequit, nisi secundum decretum hoc definitum fuerit, vel permissum. Tradetur ergo in Alzazel manibus, tanquam tortoris punientis, secundum proprietatem iudicij determinati à Deo Geburah,

rah, Qui determinat, auarum tradi in poteſtate Mammonæ: ſuperbum in poteſtate Aſmodei: carnalem, in poteſtate Alzazel: hæ ſunt iudicij proprietates.

P.M. *Per literam ſcin, ש, quæ mediat in nomine Ieſu ישו, ſignificatur nobis Cabaliſticè, quod tunc perfectè quieuit, tanquam in ſua perfectione mundus, cum iod coniunctus eſt cum vau ו, quod factum eſt in Chriſto, qui fuit verus Dei filius, & homo.*

F.A. Nominis Ieſu, literæ, puncta, & accentus, magni ſunt myſterij, imò hoc etiam verum fit de tota lege, non tàm Moſaica, quàm euangelica, Hebraicè tamē notatis: quòd affirmans Chriſtus, ait: Iotha vnum, aut vnus apex non præteribit à lege. Nihil enim ibi inane ponitur: cuncta igitur diligenter ſpeculari oportet. Litera ad partem inferiorem, puncta ad mediam, accentus ad ſupremam pertinent. Ieſu ישו autem nomen hæc tria in ſe includit, ideo perbellè Paulus ait: In ipſo eſt omnis ſapientia. Litera igitur ſcin ש, in nomine Ieſu poſita, ſignificat nobis Cabaliſticè (hoc dico, quia nulli alij cōſiderant tā diligenter diuina myſteria literarum, ſicut Cabaliſtę) q̄ tunc

... perfectè quieuit Mundus, cum iod י coniunctū est cum vau, ו. Vnde nota quod multa mysteria continentur in nomine Iesu ישו, per numeros theologizando: Qui modus apud Hebræos est celebratissimus, vocitatus Ghemateriah (*vt declaraui in loco suo*) sicut & in alijs diuinis nominibus. Vnde hunc modum philosophandi prosequuntur Pythagoras, Plato & omnes Academici. prima enim litera ipsius nominis est iod, י, quæ decem significat, & denarium illum celeberrimū innuit, qui est finis omnium numerorū: & cui debentur decimæ tanquam causæ finali & beatificanti. Vltima verò litera est vau, ו, quæ senarium numerum reddit, numerum quidem perfectum: quo (*vt Augustinus differit*) creatus est Mundus: & quæ arborem vitæ significat: illam videlicet vitam, de qua scriptum est: Ego sum vita. Media autem litera est scin, ש, quæ tercentum præstat. Et hæc innuit remunerationem, quæ fit per centenarium ter complicatum: tres diuinitatis personas innuens: quarum visio est merces nostra. Hinc Saluator de eo, qui ipsi perfectè adhæserit, loquens, ait: Centuplum accipiet: & vitam æternam possidebit. vita enim æterna est diuini-

tas illa continens tres personas : qu… cuilibet respondet centenarium : adeò vt explicentur in trecenta, vnitati essentiæ counita: & collecta in illud vnum, quod omnibus summopere necessarium est : vt Christus dixit: Tanti est hoc nomen Iesu, vt Pater audito eius nomine, statim concedat petita in nomine eius : quia per nomen Iesu ישו datur peccatorum remissio (*teste Petro.*) Remissionem peccatorum accipere, per nomen eius. Et per ipsum habetur salus: vt ipse Petrus perhibet, dicens. Alibi : non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri : nisi videlicet istud. Tota etiam virtus diuinorum influxuum reperitur in nomine Iesu. Hinc ipse Christus per nomen suum tradidit Apostolis virtutem, miracula & prodigia faciendi, dicens: In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis: *& quæ sequuntur.* Quod nomen acquisiuit ipse operans redemptionem humani generis sicut Apostolus reserauit, dicens: Humiliauit semet ipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. propter quod & Deus exaltauit illum: & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Quiescere ergo, siue quies, est vnio

vnio conuenientis cum ſuo conuenienti; quod fit, cùm res ſuũ adepta eſt finẽ. Cùm ſit ergo, quòd Deus noſter vltim9 ſit finis; ideò quis tunc quieſcit, quando ſuo creatori Deo vnitur per fruitionem: ſed Mundus nunquam quietem adeptus eſt iſtam, niſi poſt Ieſum; ideo in nomine illo ponitur ſcin, ש quę eſt prima litera nominis Sabbath שבת quod *quieſcere* importat (*vt ſuprà dixi*) & ſignificat quietem noſtram in nomen Ieſu, ישו, efficiendam: nam ante Chriſti aduentum Mundus haud in quiete fuit: patet: nam Deus primò Adam patrem noſtrum creauit; qui non quietem, ſiue æternam vitam tribuit, ſed mortem ſic, quòd potiùs nos mortificauerit, quàm viuificauerit. poſt eum venit Abraham; qui Dei cultum vnius erexit, ſed non perfectè nos quietos reddidit, at potiùs illi dictum eſt: In ſemine tuo benedicentur omnes tribus terræ: id eſt, in Chriſto de eius lumbis venturo, benedicendę ſunt: id eſt, quietandæ, ſiue glorificandæ. poſt eum venit Moſes, qui ſcriptam dedit legem, at non quietem: propterea quod nemo iuſtificatur (*Paulo teſte*) per legem: vnde hanc quiem reliquit Chriſto, quare in multis Scripturæ locis de Chriſto loquitur.

Deut.dicens: prophetam magnum de fratribus vestris suscitabit Dominus similem mihi: ipsum audite. Alia validor auctoritas ponitur, Genes. à Iahacob prolata: Veniet Mesſiah, & ipsi congregabuntur: Hebraicè יבא שלול, Iabo selovelo: horum capita nomen Iesu ישו constituunt, ad significandum quod quies facienda erat per Iesum. Et hanc auctoritatem Iudæi negare nullatenus possunt: quia targom Ionathæ exponit de Mesſiah. Venit igitur Iesus, & nos Deo reconciliauit: & à nobis originale, & actuale peccatum amouit: tandemque cœli Ianuam primus aperuit: quia nemo ascendit in cœlum primò, nisi qui descendit de cœlo, in incarnationem videlicet, & sine ipso nemo potest illuc intrare, vt ait Veritas ipsa; sine me nihil potestis facere. Et Dauid: Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. Et Christus: Si exaltatus fuero à terra (in cœlum videlicet) in die ascensionis, omnia traham ad me, per desiderium. Vnde ait August. Fecisti nos Domine ad te: & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te: quia scilicet es nostra quies; sicut ipse Christus testatur, dicẽs: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Ducimur ergo

ergo per Christum ad illum finem, propter quem creati sumus. Conueniés igitur fuit, in eius nomine scin literam ש ponere, *quietem* significantem. Alia litera huius sanctissimi nominis Iesu est Iod: id est, י quod (*vt suprà vidimus*) totam repræsentat Trinitaté, vt ostendat, quòd in Christo est tota Trinitas, & diuinitas, vt ipse ait: Ego in Patre, & Pater in me est. Et de Spiritu sancto ait Math. Spiritus sanctus super me, eò quòd vnxerit me, *&c.* Alia litera eius nominis est vau, ו, u, & significat arborem vitæ, fontem vitæ, pané vitæ, & ipsam vitam, vt ipse ait: Ego sum via, veritas & vita. Et Paul. Viuo ego, iam nó ego, viuit verò in me Christus. vnde locus Christi in Cabala dicitur Tipheret תפארת: & est in medio Sephirot positus: & influit in omnes alias Sephirot vitam, & bonũ influxum: ita Christus omnibus communicat viuentibus vitam, & esse: & per illam viam, per quã à Deo esse accepimus, per eãdem à Christo deducimur ad Deum, qui & Tipheret seu pulchritudo dicitur: in quo (*secundum Paulum*) viuimus, mouemur, & sumus: & si per animam formaliter viuimus; radicaliter in Tipheret: hoc est, in Christo, tanquam in radice ideali viuimus. præsens vita, propriè non

est vita: nam (*vt ait Paulus*) quandiu in hoc Mundo viuimus, peregrinamur à Domino: Christus enim in nos vitam diffundit: sursum nos reuocat ad quietem: vnde propriè quiescere, est finem, ad quem conditi sumus, assequi; sicut lapis in terræ centro quiescit, tanquam in loco sibi conuenienti: propter hoc Christus in Apocalyp. ait: Ego sum alpha α & omega ω. Et, quia ipse solus hoc facit, ideo hoc nomen Christo competit, & nulli alij. Ad propositum igitur, In nomine Iesu ישי, duæ literæ tetrag. יהוה includuntur, iod, י, videlicet quę est litera Patri competens (vt norunt antiqui Theologi, vocantes ipsum Patrem coronam supremam) & vau, ו, quę est vita, designans Filium. Duo verò he הה, significantia Spiritum sanctum. (alterum in eo, quòd est nexus Patris & Filij: alterum in eo quòd est opifex & medium, quo Pater & Filius se nobis communicant) mutata fuêre in scin, ש, quod est principium Sabbat שבת: id est, *requiei* (vt dixi.) Ad quam dandam venit Iesus, sicut ipse testatur, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis: & ego reficiam vos. In cuius figura iubetur Leuitici, ne ager seminetur anno septimo requiei dedito. Quia Deus tāti fa-

ti facit quietem diei & anni ſabbatharij, vt promittat dare fœcunditatem terræ duplicatam anno ſexto: vt expreſsè habetur in textu. Quod ordinatum fuit, vt in hoc ſeptenario obſeruaremus quietem, quam ipſe obſeruauit poſt Mũdi fabricam: & quã ſeruat in liberatione & remiſsione: quam ipſe facit anno ſabbathario. Quam remiſsionem Hebræi vocant Semitha שמטה à verbo ſamat שמט, quod ſignificat *remiſit*. Ordinata quoque fuit huiuſmodi requies, vt inde indicaretur millenarius ſabbatharius: in quo, *vt Iohannes inquit*, ligato ſatana, omnes erunt ſacerdotes Dei & Chriſti: & regnabunt cum illo mille annis: id eſt, æternaliter, in quiete, videlicet per hunc annum ſabbatharium figurata. Et hęc eſt requies ſignificata per ſcin ש literam nominis Ieſu ישו, mediantem. Figuratur etiã requies iſta per annum Iubilei qui perficitur per quadratum ſeptenarij. In quadrageſimo.n. nono anno erat ſemitah שמטה prædicta, quod *remiſſio* interpretatur. Quia in hoc tempore Iubilei diuerſa fiebant. primò enim remittebantur peccata. Et hoc erat in quadrato ſeptenarij, memori remiſsiui. Et id fiebat quadrageſimo nono anno. poſtea liberabantur captiui & ſerui: &

& omnia ad pristinos possessores reuertebātur. Et hoc fiebat anno quinquagesimo, Qui numerus protrahitur ex primo & vltimo circulari, quinario videlicet & denario: quādo alter per alterum complicatur. Quinquies enim decem, reddūt quinquaginta: & è cōuerso. Sicut enim planetæ omnes completo suo curriculo, aliud eodē ordine incipiūt. Relictis autem alijs de Sole loquamur. Sol completo cursu per duodecim signa, iterum eundem cursum repetit, & in qualibet repetitione, tota terra renouatur, noua dās germina, nouos flores: nouosq; fructus, adeò vt videantur redire, & restitui omnia perdita. sic completa supramūdanorum syderum reuolutione sequitur annus sabbatharius. Et cōpleta reuolutione quadrata, sequitur plena restitutio, & renouatio omnium, quæ perdita & alienata fuerant. Hoc enim diuinus ordo exigit, vt, quę æternitate gaudere nequeūt, saltem renouatione conseruentur. Et hoc fit officio Spiritus sancti, propter hoc mysteriosè missus fuit sup Apostolos in quadrato septenarij numeri: id est, in quinquagesimo die, vt per illum Apostoli annunciarent Mundo Euangelium: id est, quietē vitæ æternę, vt patebit in sequentib. Quie-
uit

uit igitur Mundus cum iod cōiunctus fuit cum vau in nomine Iesu.

Per nomē iod, he, vau, he, יהוה, quod est nomen ineffabile: quod dicunt Cabalistæ futurum esse nomen Meßiæ, euidenter cognoscitur futurum eum Deum Dei filium, per Spiritum sanctum hominē factum: & post eum ad perfectionē humani generis super homines paracletū descensurum. P.M.

Nolebāt antiqui patres secretiores Theologi, vt ait Rabbi Tarphon, & Rabbi Moses Ægyptius, & plures alij, qui scripserunt, secundum præcepta magistrorum, illud nomen Tetrag. cuiquam mortali ostendere, nisi admodum digno. Sic enim dixerunt, quòd nō tradatur nisi humili, & ei, qui stat in dimidio dierum suorum, non iracundo, non ebrioso, nec prauis moribus fœdato, sed viro pacifico, & qui suauiter loquatur cum creaturis, & qui custodiat illud cum munditia: talis enim dilectus est sursum, & circa nos desideratus deorsum: & timor eius cadit super creaturas. Et istud nomen est innominabile: non enim qualiter scribitur, profertur: nam scribitur iod he vau he, יהוה, profertur verò per Adonai. Hoc dicunt F.A.

cunt Cabaliſtę. Et ſi hoc nomen leuetur in mutationibus, hoc fit in duodenis reuolutionibus, & etiam in proprijs characterib. ſimplicibus, ſic videlicet, יהוה, vel etiam in characteribus integris ſic יוד הא וו הא, hæc fieri non poſſunt ſine magno diſcrimine vitæ: & debet fieri, ſiue proferri nemine audiente: quattuor tamen illæ literæ non ſunt magnum Dei nomen nouiter nominabile, prout prophetauit Eſai. nomen nouum (quo ſcilicet ad prolationem) faciet Dominus: non quo ad ſignificatum. Et hoc eſt nomen Ieſu ישו. Meſsiam vocari Tetrag. יהוה nomine patet per doctores Hebræos. Vnde Targum Rabbi Ionathæ ſic dicit: Ecce dies venient, dicit Dominus. Et ſtatuam Dauid Meſsiam iuſtum, & hoc eſt nomen eius, quod ipſi appellabunt eum, Deus יהוה (Tetragrãmaton) iuſtus noſter. ſuper plantum Ieremiæ vbi dicitur: Quia elongatus eſt à me conſolator conuertens animam meam. Quod eſt nomen Meſsiæ? Rabbi Abba dixit: Deus יהוה (Tetragrammaton) eſt nomen eius. ſicut dictum eſt Ieremiæ 23: Hoc eſt nomen eius, quo vocabunt eum, Deus (Tetragrammaton) iuſtus noſter. Dixit namque Rabbi Leui. Fœlix ciuitas, cuius nomen eſt, ſicut nomen

Regis

Regis ſui, ſicut ſcriptum eſt Ezechielis vltimo, & nomen ciuitatis ex die, Deus (Tetragrammaton) ibi. Et nomen Regis ſui, ſicut nomen Dei ſui. vt dictum eſt, & hoc eſt nomen eius, quo vocabunt eum, Deus iuſtus noſter. Hæc traditio. Nomē igitur Tetrag. יהוה futurum erat nomen Meſsiæ Ieſu ישו, ſicut ab Eſaia prænuntiatum fuerat, dicente: nomen nouum faciet Dominus ſuper terram. Et ſi Dauid de hoc nomine loquēs dicat: In capite libri ſcriptum eſt de me. Cui adſtipulatur Paulus dicens: Ipſe eſt primogenitus in multis fratribus. & alibi clariùs. Qui eſt imago Dei inuiſibilis, prímogenitus omnis creaturę. ſi igitur eſt omnibus antiquior, etiā nomen eius omniū antiquiſsimū eſſe debet. Dicitur tamen nouum Meſsiæ nomē, quia nondū in terris fuerat auditū. per nomē etiam ſæpenumerò apud ſapiētes virtus Dei intelligitur: vocatus fuit Meſsias nomine nouo, quia venit cum virtute noua nedum faciendi miracula (quia in nomine Tetrag. multa per Moſem & alios facta ſunt miracula) ſed cum virtute noua facilius & perfectius remittendi peccata, aperiendi cœlos, pacificandi omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt, attrahendi omnia

ad

ad se, & multa huiusmodi faciendi, quę nũquam aliàs facta fuisse leguntur. Et quamuis in nomine Iesu, desint illæ duæ he הה nominis Tetrag. יהוה, non per hoc cadit à dignitate diuina. Nã Paulus horum sacramentorum conscius, dixit: Dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Interposita enim fuit inter duas literas quadriliteri, loco duarum literarum prætermissarum, scin ש; Quæ litera (*vt dictum est*) Sabbat שבת: id est, requiei principium est. Et hoc in figura valde mysteriosa factum est. Vnica enim est litera tres habens ramos. Et hæc innuit personarum Trinitatem in vna essentia. Quarum trium personarum virtus in Iesu habetur conclusa: non tantùm ex Augustini sententia, dicentis: Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, sed ex sacris oraculis. Dixit enim Gabriel: Virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ecce Pater. Et expressè Spiritus sanctus superueniet in te. Quorum scilicet virtute paries Filium, qui dicetur & erit filius Dei: nam cum ipso semper fuit Pater. Iuxta illud: Qui me misit (Pater videlicet) mecum est. Fuit quoque semper Spiritus sanctus. sicut dictum est Iohanni: Super quem videris Spiritum sanctum descendentem & manentem, hic

est,

est, scilicet filius Dei & Redemptor qui baptizat in Spiritu sancto, quem submissurus erat in pentecoste, vt patuit in præcedenti conclusione. Etiam (*vt suprà vidimus*) in hoc nomine sunt duo he ה, in scin ש inclusa; & est iod, י, & vau, ו per primum he ה, signatur vnio Patris & Filij, æterna à Spiritu sancto facta per mutuum amorem: quia he ה est sigillum Binah, loci Spiritus sancti: per secundum he ה significatur: quod Christus Dei filius vniendus erat cum homine per assumptæ humanitatis vnionem. Iod י, est sigillum chocmah loci filij Dei, & in se continet totam Trinitatem, siue diuinitatem. Concludendum est ergo quod Iod he vau he יהוה, est nomen Mesiæ: id est, Iesu: Quapropter Christus in diebus carnis suæ dixit: Quicquid petieritis Patré in nomine meo, dabit vobis. Et post suam carnis resurrectionem, ait: In nomine meo dæmonia eijcient, *& quæ sequuntur*, silentio prætermittit nomen magnum: in quo Moses, & cæteri prophetæ vsque ad Christum miranda operabantur. Non arrogauit hanc sibi rapinam, vt se arbitraretur æqualem Deo esse. Hoc rectè egit: quia sensit magni nominis virtutem, à Patre sibi dona-

tam, atque in proprio nomine ſuo conclusam. Dedit itaque poteſtatem hominibus: qui miracula perpetrarent, loquerentur linguis, & huiuſmodi; quæ fiebant in virtute nominis magni Tetrag. Sed hoc noſtro temporis curriculo à Ieſu citra portare debemus ipſius Ieſu יהשוה nomẽ in corde, & conſequenter magnum Dei nomen יהוה, in ipſo nomine Ieſu incluſum. Et hoc eſt quod dicit Auctor, quod in virtute huius ſanctiſsimi nominis, Spiritus ſanctus eſt deſcenſurus ad humani generis perfectionem, vt teſtatur ipſe Chriſtus dicens: Spiritus ſanctus, quem mittet Pater in nomine meo, *&c.* Et hoc factum eſt in die Pentecoſtes: propter quem puſillanimes Apoſtoli, mulierum verba pauentes, audaces facti ſunt, non timentes principum verba, nec minas, nec verbera, neque necem: imò gaudentes, ibant ad mortem, nihil principum iuſſa timentes: quoniam digni ſunt habiti pro nomine Ieſu contumeliam pati, propter ſcilicet Spiritum ſanctũ receptum: amor enim foràs mittit timorẽ: quia, moriendo, vitam acquirere putabãt: quoniam Chriſtus eſt vita noſtra, teſte Dauid: Apud te eſt fons vitę, ratione cuius ponitur vau, ו quod eſt ſigillum arboris vitæ.

Ex

Ex mysterio trium literarum, quæ sunt in dictione Sabbath שבת *possumus interpretari Cabalisticè, tunc sabbathizare Mundum, cùm Dei filius sit homo: & vltimò futurum sabbathum, cùm homines in Dei filium regenerabuntur.* P.M.

Sabbathum idem est, quod requies: in hac .n. dictione scripta Hebraicè שבת sunt tres literæ: primò est beth ב quod est sigillum summæ sapiētiæ chocmah, quæ & Filius dicitur Dei: & est thau ת vltima litera alphabeti Hebraici, rationem finalem designás: reliqua est scin ש litera, huius principium dictionis Sabbath: id est, requiei. Apud Cabalistas prima dictionis litera totam significat dictionem, vti & apud nos c; valet pro cætera, &c, i, pro id est, scin ש, ergo litera dictionis Sabbath, totam dictionem signat. Si igitur hoc totum taxatur, hoc importat, sapientia, vel filius Dei est finis; & requies: quæ præcipuè Christo conuenit, sicuti probat Paulus, cum Hebræis disserens, Dauidis afferens dictum: Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, &c. nam, si Moses eis requiem præstitisset, nunquam de alia loqueretur: hac die itaque relin- P.A.

quitur Iesus sabbathissimus populo Dei, qui ingressi sunt, aut ingredientur in requiē eius: in qua ipse quiescit. Festinemus ergo in requiem illam ingredi. Hanc Apostoli authoritatem sequens Augustinus contra Manich. dicit: In Christo enim tāta requiescit plenitudo diuinitatis, vt omnia, quę in antiqua lege diuersissimis partita rationibus videbantur, multigenis sacrificijs, quā plurimis præceptis, inexplicabilibus cæremonijs, hoc vnico absoluūtur fine, Christo Iesu: qui (*vt ipse Apostolus ait*) Est fidei author, & consumator; & in quo omnia consumari, & quiescere debent. Quæ requies in hoc continuo motu, & peregrinatione vitę huius haberi non potest, ideo inquit Paulus: Festinemus ingredi in illam requiem, quæ est cœlestis patria, & vita æterna, quæ datur à Christo, vt ipse testatur: Ego veni vt vitam habeant. Et alibi: Ego vitam æternam do illis. Et, vt se vitæ obiectum ostendat, subinfert: Pater meus, quod maius est omnibus, dedit mihi (scilicet essentiam) vt obiectum in quo omnes beari debent. Et alibi: Hæc est vita æterna, vt videant te Deum, & quem misisti Iesum Christum. Christus ergo est verum sabbathum: ideo ait: Venite ad me omnes, qui

qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: & inuenietis requiem animabus vestris. In vltimo maximè finali iudicio hoc verificabitur, cùm Christus vnicuique, secundum opera propria, reddet. Et tunc secundum hunc Doctorem regenerabimur scilicet per reassumptionem carnis gloriosæ. Et tunc regenerati sunt, nedum Israëlitæ, sed etiam cæteri homines. Vnde Dauid canit: In omnibus gentibus salutare tuum: Ideò confiteãtur tibi populi omnes. Et Apostolus: An Iudæorum Deus tãtùm? nónne & gentium? Et clariùs postea: nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Vnde ad hoc referandũ ipse Apostolus adducit illud Oseæ: Vocabo non plebem meam, plebem meam. Deus enim nõ suum populum fecit suum: quia regenerauit etiam eos, qui non erant ex plebe sua, & fecit vernaculos suos & de domo Israël. Nam Israël significat hæredem Dei, aut militantem sub Deo. Hi omnes per baptismum regenerati meritò domus Israël dici possunt. Vnde Christus per vniuersum Mundum destinauit Apostolos, vt prædicarent, docerent, & generarent omnes meliori genitura: sicut scriptum est: Euntes ergo docete omnes gen-
 tes,

tes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. Et ſic Chriſtus dans virtutem regenerandi omnes, dicitur vniuerſalis Pater & Iudex, primariumque omnium fundamentum. Et in hac regeneratione aliquid noui producitur, non corpus, non anima, nec tertium illud reſultans ex vtroque, ſed vnus ſpiritus: Iuxta illud prophetæ: Cor Mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. ſi enim in pœnitente fit renouatio & creatio quædam noua, multò magis in regenerato. ſpiritus enim differt ab anima, vt dicit Auguſtinus, de ſpiritu & anima. Vnde per virtutem ſermonis Dei (*vt ait Apoſtolus*) ſeparatur ab ea. Inquit enim, quòd ſermo Dei pertingit vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus. ſpiritus itaque in regenerato, aut renouatur, aut de nouo producitur. Iuxta illud Apoſtoli: Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore: ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorũ Dei, in quo clamamus Abba pater. Ipſe enim ſpiritus de nouo generatus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filij Dei per iſtam nouam regenerationem, ſicut Iohannes ait: Et in ſignum regenerationis iſtius, Regnũ pro-

missum

missum Israël, datum est gentibus. Quia lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Et hoc assignatur à summa veritate in causam verbi subsequentis, quod est: Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum. Etiam quia regnum temporali promissum fuit illis, qui erant in figura & secũdum carnem: regnum autem æternum omnibus, qui in Christo Iesu piè viuere volunt. Filij etiam regni secundum nomen ij sunt, qui habent insigne Abrahæ: id est, circumcisionem: aut insigne Christi, quod est baptismus: Filij aũt regni secũdum veritatem, sunt ij, qui in veritate adhærẽt summo regi Christo. Vnde ipsemet Christus à centurionis fide propulsatus ait: Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbẽt cum Abrahã, Isahac & Iacob in regno cœlorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Misit igitur Deus Filium suum vnigenitum (*inquit Iohan.*) vt omnib, salutem daret, & quietem, & vt faceret nõ plebẽ suam, plebem suam. Quia vult Deus omnes saluos fieri. Fuit igitur regeneratus & renouat⁹ homo in aduẽtu Christi: sicut ipsemet ait: Oportet vos nasci denuò. nam sicut olim homo genitus fuerat à patre ter-

reno ſecundum hominem animalem: Ita regenerari debuit à Patre cœleſti ſecũdum hominem ſpiritualem & cœleſtem. Iuxta illud Apoſtoli: Primus homo de terra terrenus: ſecundus homo de cœlo cœleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni: qualis cœleſtis, tales & cœleſtes. Et quamuis anima noſtra producta fuerit à Deo omnium formarum datore, productione cõmuni, quã naturalem vocãt: ſicut & beſtiarum animæ productæ fuerunt: Non ſufficiebat ad hoc, vt hæredes Dei, & cohæredes Chriſti eſſem9. Ideò oportuit nos renaſci, & filios Dei fieri: vt ipſius Dei idonei hæredes eſſemus. ſabbathizauit igitur Mundus, quãdo filius Dei factus fuit Homo: nam tunc totus Mũdus aſſecutus eſt ſuum finem: id eſt, Deificatus eſt. nam homine facto Deo, omnes creaturæ factæ ſunt Deus: cùm homo habeat eſſe cum lapidibus, viuere cum arboribus, ſentire cum animalibus, intelligere cum angelis (*ſecundum Gregorium*) Ideo Deificato homine, Deificata ſunt omnia creata, ſabbathizata, & quietata. ſecundo ſabbathizabit Mundus in iudicio, quando vniemur cũ Chriſto capite noſtro, pamorẽ, & fruitionẽ, vt ipſe Chriſtus teſtatur dicens: Volo, Pater, quod ſicut ego & tu vnũ ſumus,

ſumus, ita & iſti vnum ſint in te, per vnionem charitatis & amoris. Et hoc ſignificatur per literam ſcin, ש quæ componitur ex duabus he ה, talem vnionem ſignificantibus, vt ſuprà viſum fuit.

Qui ſciuerit, qđ eſt vinũ puriſſimũ apud Cabaliſtas, ſciet, cur dixerit Dauid: Inebriabũtur ab vbertate domus tuæ: & quam ebrietatem dixerit antiquus vates Muſeus eſſe felicitatem: Et quid ſignificent tot Bacchi apud Orpheum. P. M.

Lac, vinum, & aqua, in ſacra differunt Scriptura: Lac enim ſemper in bonam accipitur partem: ſignificat nanque rerum diuinarum intelligẽtiam, ſeu ſapientiam: Et hæc fuit in Chriſto. De quo loquens Eſai. ait: Butyrũ, & mel comedet. butyrum autem nihil eſt, quàm lac coagulatũ; ideò ſubdit: vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Et Moſes vice Dei ait: Dabo vobis terram fluentem lacte, & melle. Vnde ſecundum ſecretiores Theologos, hæc promiſsio intelligitur de Diuina ſapientia; eò quòd, ſecundum Hebræos prophetiæ, ſpiritus ſolum fuit in Hieruſalem donatus, ſiue in promiſsionis terra. Euangelium item in illis partibus, primò F. A.

fuit promulgatum, quod est verè sapientia Patris. Et quamuis Daniel Babyloni hunc prophetiæ spiritum assecutus fuerit, hoc prouenit ex influxu Euphratis fluuij, qui transit illac; Et qui de voluptatis paradiso originem trahit: & secum aliquam eius influxus partem defert. principaliter tamen talis prophetandi spiritus est in Hierosolymitis partibus, vt patet de omnibus prophetis, qui inde originem traxère. Lac igitur diuinam significat sapientiam: & mel gustum, ex sacræ Scripturę intelligentia, habitum significat: nam legere, & non intelligere, nullum affert fructum. Lac igitur, & mel sunt semper associata. Aquæ diuinam legalem significant sapientiam; vnde Psal. percussit petram, & fluxerunt aquæ. Hæc petra erat Christus, *Paulo teste.* petra autẽ erat Christus: fu... enim lex data à filio Dei, & ab ipso pendet, cum primò esset in illo (*secundum Augustinum*) anteaquam promulgaretur, *vt suprà dixi.* percussit ergo Moses hanc petram, Christum petendo supernorum notitiam, scilicet Theologiam primam, seu Euangelium. Et fluxerunt aquæ inferioris Theologię: hoc est, notitia legalis. petra Christus illis aquã dedit, notitiam videlicet tabernaculi construendi,

ſtruendi, & ſacrificiorũ offerendorum, *&c.* nobis verò lac tribuit, ſacram ſcilicet Theologiam ſiue apertam, & claram illorum cęremoniarum denique notitiam, &, ſicut lac eſt aqua dulcius, ac nobilius: ita Euangelium eſt perfectius, & ſuauius lege Moſaica. Nam ex ore Dei proceſsit Euangelium. idem Dauid, hoc anhelans lac Euangelij, dicebat: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel & fauum. non loquebatur de Moſaica lege, quæ dura, & aſpera extabat. Vinum in Scriptura ſonat in malum. Vnde Lot inebriatus cum filiabus concubuit. Noë hauſto vino verenda monſtrauit. Doctor tamen iſte laudet ipſum vinum quod duplex eſt. vnde Dauid loquens de proprietate vini dicit: Vinum lætificat cor hominis (*ſecundum Prophetam*) non loquitur de vino illo, quod Nazaręis & ſacerdotibus ſacra peracturis interdicebatur. Hoc enim exhilarans cor ipſorum lætitia quadam corporea atq; venerea, diſtrahebat eos à lætitia contracta & ſaturnia: qua veri amici Dei ſolent cum ipſo Deo oblectari. ſed de illo vino eſt ſermo, quod effigiat Chriſti ſanguinem in remiſsionem peccatorũ effuſum. A'quibus peccatis exoneratus homo, ea lętitia exul-

tat

tia exultat, cui ſimilis non habetur. Hinc Dauid, dum eſſet in peccatis, dicebat: Redde mihi lætitiam ſalutaris tui. Qua lætitia etiam oblectantur Angeli, qui (*teſte ſumma Veritate*) gaudent ſuper vno peccatore pœnitentiã agente. Loquitur etiã de vino illo in domo Patris æterni ſumendo: de quo ſumma Veritas ait: Amen dico vobis, nõ bibam de hoc etiam genimine vitis; donec bibam illud nouum in regno Dei: Quo etiam vino inebriantur ſancti, ſicut ſummus Paſtor omnium dixit: Donec bibam illud nouum in regno Dei. Et illud erit vinum conuerſum in ſanguinem Chriſti, quem bibemus, ſicut & manducabimus panem conuerſum in corpus eius, cùm viuemus in patria, meritis & vita acquiſita ab ipſo Chriſto: qui corpus & ſanguinem pro ſalute noſtra tradidit. Et vinum illud nouum ſtillabit ab illa vite, quæ ait: Ego ſum vitis, & vos palmites, qui manet in me, & ego in eo. Et hic videlicet ſentiet cibum & potũ, quo vtor in ſympoſio Patris mei: in cuius pignus & arrham tradidi corpus meum & ſanguinem in cibum & potum. Hinc ipſe propheta Dauid ſubinfert: Et torrente voluptatis tuæ potabis eos. Et ſicut hoc inferius vinum plus æquo ſumptum nocet,

quia

quia vnumquodque nutrimentum & oblectatio non minus in proportione, quàm in re ipsa consistit. Hinc cibus disproportionatus natura vel superfluitate nocet, pari modo Sol sua luce & calore cõfortat: nimis verò nocet. studium quoque, vnde prouenit cognitio veritatis, est iucundissimum (adeò vt Lactãtius dicat: Nullus suauior est animæ cibus, quàm veritatis cognitio) nihilominus superfluè & vltra vires frequentatum ad nocuam atramq; bilem conducit. Sed quid dicemus de vino spirituali & cœlesti, quod sumitur vsque ad vomitum. Iuxta illud: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Hæc quippe eructatio non erit ex nimia superfluitate, sed ex lætitia & iucunditate cordis, illa suauitate debitè repleti. nam & spiritualia conuenienti mensura donantur. Iuxta illud: Vnicuique secundum propriam mensuram. Et Deus in Isaia promittit dare hoc vinum & lac absq; vlla comitatione: quia bonorum nostrorum non indiget (*vt in Psalmo dicitur*) ideò gratis dat. Etiam quia diuina & spiritualia vendi nõ possunt, nec debent. Hinc Christus gratis aquam obtulit in templo, & in cœna nouissima, præ magna munificentia

aiç

ait : Accipite & bibite ex eo omnes. Et Deus sæpiùs promisit patribus dare terram, lac & mel fluentem. Quod lac est (*vt dixi*) sapientia rerum diuinarum ad assequendam hanc proposuit Solomon se abstinere à vino, Ecc. 2. Quia non contentus sapientia rerum inferiorum per vinum significata (quam petierat ad regendum populum nulla prorsus de rebus Diuinis ac superioribus mentione facta) cogitauit ad meliorem sapientiam se transferre. Cum qua sapientia, quia non conuenit hæc rerum humanarum peritia. Hinc proposuit ab illa se abstrahere, vt liberiùs ad meliorem transuolaret. Ideo in Cãticis ait: Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt vbera tua vino : Cui respondet sponsa dicens : Veni in hortum meum, & dabo tibi vbera mea. Quod sapientiæ genus lac denominatum cùm nõ possit haberi per studium, ac diligentiam humanam, sed per Diuinam reuelationem : quæ fit purificatis, raptis & mente subleuatis. (Quem excessum antiqui Theologi vocant mortem osculi. Ideo flagitans ipse Solomon huiusmodi osculum) dicebat: Osculetur me osculo, *&c.* quia videlicet melius est lac propinatũ ab vberibus excelsis, quàm vinum: id est,

id est, cognitio rerum inferiorum. Per *vinum* igitur intelligitur sapientia rerum inferiorum : per *lac* autem sapientia rerum diuinarum:& per *mel* gustus ipsius sapientiæ. Quæ quidem sapientia tantò melior est, quantò lac & mel meliora sunt vino. Vinum enim ex vite procedit, lac verò ex animali,& mel ex ape. Quæ omnia meliora sunt plantis. Vinum tamen duplex est, scilicet purum,& mixtum : primum est sapientia, quæ de Deo habetur sine admixtione erroris : & hoc est vinum purum, & laudabile, non illius quidem sapientiæ superioris, quæ à chocmah procedit. Et in Scriptura lac dicitur, quod paucis datur; vinum verò pluribus. de hoc in Canticis inuitat accipere, dicens : Bibite amici mei, & inebriamini. Et Psal. Calix meus inebrians, quàm præclarus est. Quem calicem propinans in die Pentecostes adeò inebriauit Apostolos & discipulos, vt putârent homines, qui aderant, eos esse temulentos : Ebrij quippè erant, & pleni illius vini: quod verè cor hominis lætificat. Et Græcè dicitur *Paracletus:* id est, consolator. quod degustans Petrus in monte Tabor, dixit: Domine bonũ est nos hîc esse. Item Paulus degustans, ait: Cupio dissolui,& esse cum

ſe cum Chriſto, vt illud melius, & nouum bibam in domo Patris eius. Dauid, guſtato hoc vino, cæteros inuitat, dicens: Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus. Hoc vinum amoris guſtârunt martyres ita, quòd ebrij ad mortem currebant, vt citiùs illud melius deguſtarent. Et hoc vinum exprimitur ex vite Chriſto, qui dicit: Ego ſum vitis vera. Et vinum venit à Tipheret, qui eſt Chriſti locus, & virtus eius. Et Moſeus poëta, & Theologus Græcus ponit fœlicitatem in huius puriſsimi vini guſtu. Vinum mixtum cum errore eſt malum: quod patet in Solomone: qui primò lac bibit puriſsimæ ſapientiæ, vt patet in Canticorum canticis: miſcuit tamen inferiorem ſapientiam rerum creatarum cum lacte Diuinæ & ſuperioris ſapientiæ: quia poſt aſſecutionem diuinæ ſapientię lactis, omnium ſpirituum immundorum poteſtatem concupiuit habere, & maximè Aſmodeum dæmoniorum principem captũ appetijt: Et hoc duabus cum foueis. vna lactis plena, & altera vini: nam poſt ſupernorum agnitionem per lac deſignatam, didicit arte notoriam ſiue magicam per vinum deſignatã: ideo ait: Miſcui vinũ cum lacte meo. Et in hoc Solomon ab Aſmodeo

deo fuit captus, eò quòd genua curuauerit coram Baal, ab ipso addiscendi hanc artem auxilium petendo : quam ob causam in carne, non in anima fuit punitus : sicuti Deus patri suo Dauidi, promiserat dicens: Si peccauerint filij tui, percutiam eos virga virorum: id est, per tortores Dæmones: qui & in Scriptura dicuntur virorum virga: id est, flagellum in carne tantùm, vt dicit Rabbi Beniocai in Elzohar. Et Paulus Corinthum, qui cum nouerca concubuerat, tradidit vi Dæmonis in interitum, vt spiritus eius saluus fieret. Et propter hoc Solomon fuit regno priuatus, quandiu ab Asmodeo fuit possessus; sicut & Nabuchodonosor, vt patet Ecc. vbi ait: Fui Rex in Hierusalem, *&c. fui* dixit. quasi dixerit; quandoque eiectus fui. & ad se reuersus ait: Deum time, & mandata eius obserua. Ideo de talibus loquens Deus Deut. ait: Vinum vuę bibent amarissimum: nam sicut lac cum vino mixtũ, citò corrumpitur, & putrescit, sic & isti. Dicit igitur conclusio. (Qui sciuerit quid est vinum purissimum apud Cabalistas) quod (intellige) est sine admixtione erroris : & est ex parte Geburah (sciet cur dixerit Dauid : Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ) id est,

tipheret:quæ est domus Christi. ad quam Dauid in illis verbis sermonem dirigebat. Et est domus Iacob, in qua Christus regnat, vt Gabriel dixit Mariæ (& quam ebrietatem dixerit antiquus vates Museus) qui dixit omnes beandos fore in tipheret, qui est Christus : quod confirmat ipse, dicens : Ego vitam æternam do eis (& quid significent tot Bacchi apud Orpheum) omnia Mundi entia aliqua ex superis numina fauentia sibi habent, & præsidentia, vt puta, ventis præest Æolus : Blado, Ceres;terræ ops:mari Neptunus.Inferis Vulcanus : vino autem præest Bacchus. Et apud Orpheum sex Bacchi inueniuntur : id est, sex proprietates vini tipheret : Ipse nanque tipheret, influxum continet sex inferiorum sephirot, per quas beandi sumus singuli.

P.M. *Qui coniunxerit Astrologiam Cabalæ, videbit, quod sabbathizare, & quiescere conuenientius sit post Christum die dominico, quàm die sabbathi.*

P.A. Sabbathum diligenter custodiri præcipitur, adiunctis grauib⁹ cõtra transgressores comminationibus, vt patet in Exodo: quia ad honoré maiestatis diuinę pertinet, qui

qui in ſabbatho potiſsimè Deo exhibetur. Et quia Deus omnia præcepta tradidit in beneficium noſtrum, ſatis eſt, per quietem in ipſo die ſeruatam; ipſi Deo aſsimulemur. Cuius quidem aſsimulationis Deo ſemper cura fuit. Quamuis in alijs præceptis non tàm clarè exprimatur ratio, quàm in iſto. Ait enim legiſlator: Quieſcite in die ſabbathi, ſicut requieuit Deus in die ſeptimo ab omni opere, quod patrauerat ſex diebus. In ſabbatho nempè, homo ab omni negotio & cura diſtrahente liber per ſacrificia & orationes erigebatur in Deū: cum quo domeſticè agens ſanctificabatur, & ſemidiuinus efficiebatur. Et quod illi in ſeptima die ſabbathi obſeruabant, in prima ſabbathi obſeruamus nos. Tam acriter igitur puniebantur qui ſabbathum violabant: quia præceptum hoc pertinet ad primam tabulá, contra cuius prçcepta facientes habentur tanquam rei criminis læſæ Maieſtatis. Et ideò blaſphemus iubebatur lapidari, & omnis idolatra penitùs exterminari. Etiam adultera lapidari iubetur, quia peccat contra primā tabulam dum iniuriam facit copulæ in cœlo factæ ijs, ſupernis. quorum matrimonium hoc ſacramentūm magnum eſt, vt Apoſtolus docet.

Violãtes etiam ſabbathum, acriter puniebantur, quia præceptum hoc maximi momenti erat. Vnde non ſine cauſa huic ſolo præcepto præponitur memento. nam obliuiſcens diei ſabbathi, obliuiſcitur propriæ ſalutis. nec præponitur memento præcepto cultus & amoris Dei, quia ille debet eſſe continuus. ſed obſeruantia ſabbathi prætermittebatur in ſex diebus operis. Hinc admonebatur populus vt relictis negotijs quantumuis vtilibus Dei & propriæ ſalutis recordaretur. Et lapidantur iſti, quia contra huiuſmodi (*ait Abacuch*) de populo ſuo. Lapides de pariete clamãt. Sed etiam hoc parum eſt, reſpectu illius, quod dicitur in ſententia contra eum lata, quòd anima eius debet perire vel incidi (*vt literæ Veritas habet*) de populo ſuo. Cùm hæc ſit vera excommunicatio & abſciſsio membri putridi, & irremediabilis facta nõ ab homine, ſed à Deo ſabbathum trãſmutatum eſt in dominicam diem apud Chriſtianos: Quia ſic Petrus iuſsit, *vt dicunt Canoniſtæ*: cui & Paulus conſentire videtur, dicens: nemo vos iudicet in cibo aut potu, aut Patre diei feſti, aut neomeniæ vel ſabbathorum, quæ ſunt vmbræ futurorũ. Sed cùm nihil abſque ratione fecerit, nec Apoſtoli,

ſtoli,id meritò voto feciſſent,niſi aliqua ratione ducti fuiſſent. Ratio ergo legis immutatæ eſt, quia Chriſtus eo die reſurrexit, & dedit initium nouæ vitæ: quæ eſt excellentior quiete,in ſabbatho obſeruanda.Quieſcebant enim Iudæi ab omni opere corporeo ac ſeruili. ſed nos,quibus datus eſt introitus in nouam vitam,& operationem, huiuſmodi opus operari debemus,de quo ait Apoſtolus: Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.Alia ratione hoc factum eſt (*vt Paulus Oroſius ait*) Iudicium fiet in die dominico, & conſequenter introitus in Regnum, quo tendimus. Et ideò hunc diem obſeruare debemus, vt iudicium ac regnum præ oculis ſemper habeamus, maximè in die feſto, quo ſpiritualibus vacare debemus. Mutari igitur debuit ſabbathum,in lege & prophetis adeò celebratum. non quidem mutáda erat requies ſeptimi diei, qui ſabbathum dicitur. Sed abſque læſione legis mutabilis erat dies:vt docent etiam Rabbini Hebræorum. Nam de tali mutatione huius diei clarè in Oſea dicitur: Et ceſſare faciam omnem ſolennitatem eius.neomeniá & ſabbathũ. Quòd nũc oculata fide videmus, experimentoq́;

comprobamus. Et de meliori sabbatho in Isaia dicitur: Et vocabis sabbathum delectabile, vel delicatum, vt habet traductio vulgata. Quod quidem sabbathum melius est priori sabbatho: & est dies, quam nos *Dominicam* vocamus. Hebræi sanctificando diem dominicum seruarent legem cùm non sit indictus eis dies determinatus, sed solummodò dies septimus. Vnde sententia est Hebræorum Rabbinorum, quòd si quis in itinere esset, & diem sabbathi omitteret, incipiens à quocunque die, & septimum sanctificans, legem seruaret. Et sic diem seruare possent, quem nos *Dominicum* appellamus: qui est dies Solis. Et si contendant dicentes, quòd sabbathi diem seruare debẽt, supramundano dedicatum Saturno, quem Binah vocant (vnde annus sabbatharius & annus Iubilei, remissio quoque & quies, possent etiam seruare, diem Solis supramundani videlicet: vbi ipsi suum patrem Israël vel Iahacob immediatè locant. vbi etiam est sedes Messiæ, qui nouum hoc ordinauit Testamentum. Vnde dictus fuit, Sol iustitiæ à Malachia. Qui etiam solarem erexit Ecclesiam: in qua comprehẽdit Hebraicam synagogã, saturniam & lunarẽ. De

qua-

quarum vtraq; simul canit propheta, dicēs: Thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternū. Vnde Hebręi tantò digniores essent in synagoga vel Ecclesia hoc solari, quantò Sol perfectior & dignior est luna. Conuenientissimè itaque hic Saturnius dies, qui ab Hebræis olim obseruabatur, apud Christicolas in solarem diem commutatus est. cùm Religio Christiana à Sole archetypo vim & influxum suscipiat: sicut Hebræorum synagoga à Saturno. Ideò ipsi (*vt dictum est*) sabbathū Saturni diem obseruabant: nos autem Solis diem colimus. nam & institutor huius religionis Sol à Malachia dicitur: nō vtiq; hic nobis visibilis, sed melior, q ab ipso Malachia & ab Ecclesia Sol iustitię denominatur. Et hoc totū factū est, quia Deus in tota lege nihil aliud prætendit, q̄ nos ipsi creatori conformes fieri: vnde, si quis toto suo conatu naturali, sibi à Deo pręstito, in Deū tenderet, quamprimū ad perfectionis gradum perueniret: eò quòd in habentib. symbolum, facilis est trāsitus. Homo autē Deo maximè conuenit, non solùm per animæ imaginē, sed per corporis cōpages: tot enim ossa magistralia in corp⁹ nostrū posuit Deus; quot affirmatiua in lege continētur

præcepta, videlicet, 365. vnde Dauid; Reuela oculos meos, ad cognoscendum scilicet compagem corporis mei. sequitur; Et considerabo mirabilia de lege tua, scil. conformari corpori meo. Atq; ad hoc melius faciendum, præcepit Deus Exo. 20. vt sabbathum custodirent; hoc est, septimo die quiescerent Mundo, & Deo vacarent; quoniam tali die quieuit Deus; vt homo ei assimularetur. pro eius tamen clariori notitia, nota quod omnes Mundi nationes tenentur sabbathizare: hoc est, septimo die quiescere, Deoque vacare: siue septimus dies fuerit sabbathi, siue Dominica, siue Iouis, *&c.* vt, si quis solus in deserto habitās, diem obliuisceretur Dominicum, huic sufficeret vnum determinatum diem hebdomadæ pro septimo sibi constituere, illumque sanctificare (*vt suprà dixi*) Iudæi sabbathum sibi in septimum constituere. Et ratio huius fuit (*vt dicit Petrus Illiacus*, nam quælibet secta duos habet planetas sibi fauentes. Iudæorum verò secta Lunam habuit, & Saturnū sibi addictos; ideò sabbathum Saturno deditū obseruabant & in fauorem Lunæ eorum festa attendebantur circa ipsius Lunæ plenilunium; sicut Mosi præceperat Dominus, vt Lunæ

cursus

cursus attenderet, Christus verò nouam se-
ctam constituens, religioné videlicet Chri-
stianam, dedit ei fauétes duos planetas So-
lem videlicet, & Mercurium supramunda-
nos: id est, tipheret Solem domum Christi:
de quo dicitur; est sol iustitiæ Christus De⁹
noster, Et Mercurium: nihil enim est in his
inferioribus, secundum Platonem de Rep.
quin illud (cuius hoc inferius est sua ima-
go) sit in superis, siue in cœlo supramunda-
no; In eo enim sunt rerum veræ quiddita-
tes, vt puta, equi, asini: quod affirmat Iohã.
in Apocal. dicens: Vidi equos: & serpen-
tes, &c. in supremo scilicet Mundo arche-
typo; res enim quælibet visibilis suum ha-
bet esse correspondens superiori Mundo.
Tres sunt Mundi, supremus videlicet, me-
dius, ac infimus, quod ostendit Iohan. di-
cens: In Mundo erat (scilicet Deus) arche-
typo: hoc est, in se ipso: in quo sunt ideali-
ter omnes creaturæ. Sequitur, & Mundus
(infimus qui scilicet sumus nos quamdiu
in medio Mundo degimus) eum non co-
gnouit. homines enim non cognouerunt
Christum dominum Deum, Mundum su-
premum archetypum; cuius medius, & in-
fimus Mundus sunt eius vmbra: vt ponit
Plato, exemplum de alligato ad columnã,

qui nūquam vidit nisi lucernæ lumen post tergum lucentis: & per hoc solū videt vmbras prætereuntium. sicut ergo in hoc visibili Mundo sunt septem planetæ materiales & visibiles: ita & in supremo sunt septē immateriales, & inuisibiles, vt patet de septem numerationibus; quibus septem Angeli subsunt, ab ipsis septem dimensionibus influxum recipientes; atque influentes in septē planetas inferiores: Et postremò in nos ipsi: nam (*secundum Arist.*) necesse est hunc Mundum inferiorem elementarem superioribus lationibus gubernari: planetæ igitur sectis dominantibus, sunt Mundi supremi archetypi, qui dicuntur & dimēsiones. Ad rem igitur. Ex quo lex scripta venit à Binah, cui Elohim quiescit: & toties in Mundi fabrica nominatur: & dicitur Saturnus supramundanus: & est Mosis locus: per quem ad 49. portā eiusdem Binah peruenit: & per illud lumen dedit legem: ideò sabbathi diē sibi Iudæi asciuêre: & ab ipsis sanctificatur; & in illo die quiescunt. non igitur sabbathi dies à Iudæis in memoriam Dei quiescentis sanctificatur, quia hoc non præcepit Deus; sed quod septimus sanctificaretur dies, qualiscunque fuerit ille, præcepit etiam lunam ipsis suis

in

in festis obseruare: nam luna supramundana dicta Malchut, eis fouebat, vt patet in porta lucis. Venit Christus, qui est Tipheret Sol supramundanus. De quo Moses Deut. Orietur vobis sol iustitię: id est, Christus, quod ipse approbans, dicit: Ego sum lux Mundi, scilicet supramundana dicta tipheret: ideò in honorem Christi diem Dominicum pro septimo ad quiescēdum, accipimus. Habemus etiam & fauentem nobis Mercurium Archetypum, dictū Iesod, vt infrà patebit. Et quoniam quilibet planeta habet suum angelum sibi assistentem: & quia Michaël est Angelus, nobis fauens; ideò diē Mercurij in peculiarem habemus. Dicit ergo cōclusio: Qui cōiunxerit Astrologiam Cabalæ: id est, qui applicauerit hāc inferiorē Astrologiam superiori Astrologiæ Cabalæ (qua Abrahā vsus est) clarè cognoscet, quòd sabbathizare conuenientius sit post Christum die Dominico, quàm die sabbathi ratione supradicta: & hoc applicando dies, & horas planetis archetypis eo modo, quo fit in Astrologia hac inferiori. Quæ hoc modo fit: prima hora diei Dominici attribuitur Soli: quia Sol tūc regnat: propter quod talis dies vocatur Sol, secundę horæ eiusdem diei præ-

est

est Venus: tertiæ Mercurius: quartæ Luna: quintæ Saturnus: sextæ Iupiter: septimæ Mars: octauæ iterum Sol: nonæ Venus: decimæ Mercurius; vndecimę Luna: duodecimæ Saturnus: decima tertiæ Iupiter: decima quartæ Mars: decima quintæ tertiò Sol; decima sextæ Venus: decima septimæ Mercurius: decima octauæ Luna: decima nonæ Saturnus: vigesimæ Iupiter: vigesimæ primæ Mars: vigesimæ secundæ, quartò Sol; vigesimæ tertiæ Venus: vigesimæ quartæ Mercurius. primæ horæ sequenti Luna pręest: idcirco dies sequēs diem Dominicum Lunæ dedicatur. Sic in archetypo regnant planetę supremi, & influunt in inferiores planetas materiales: Hoc montipheret præest Soli, Lunæ Machut, Marti Geburah, Mercurio Iesod, Ioui Gedula, Veneri Nezach, Sabbatho Hod. Et sic conclusio remanet declarata.

P.M. *Si dictum illud prophetæ: vēdiderunt iustum argento: Cabalisticè exponamus, nihil aliud nobis significat, quàm hoc scilicet, vt Deus redemptor venditus fuit argento.*

F.A. Apud mortales preciosius est aurum argento, non tamen apud Deum: nam in maiori habetur pretio; iuxta sententiam summæ

mæ Veritatis, auro templum præferentis; qđ illud videbatur ornare: in multis quoque Scripturę locis videtur argentum prę-ferri. hinc Abraham præcipuus pater, non auro, sed argento emit sepulchrum pro se, & vxore sua, sacramentorum plenum. Et omnia pia in lege argento commutantur. & hoc, quia argẽtum est in dextra coordinatione: sicut est verbum, & sapientia Dei choemah: & sub ipsa est Ghedulah locus argenti, in misericordiam prætendentis. Aurum est in sinistra aquilonari Geburah; iuxta illud Iob: Ab Aquilone aurum venit, Dauid insuper paruipendebat aurum, respectu legis, dicens: Dilexi mandata tua super aurum, & Topazion. Vnde Sapiens: nec comparaui ei (scilicet sapientiæ Diuinæ chocmah) lapidem pretiosum, (tendẽtem videlicet in Aquilonem Geburah) *Aurum* igitur significat iustitiam, *argentum* verò pietatem, propter hoc in lege prohibetur fieri Deos argenteos, quod argentum cum pietate conuenit, & à loco pietatis emanat: vt innuatur non esse facienda idola sub prætextu cuiuscunq; pietatis. Et idem prohibet Exodi: ne faciamus illa sub prætextu alicuius terroris. Vnde statim subinfert: neq; Deos facietis ex auro: quod à terroris

roris loco procedit ab Aquilone videlicet, *vt dicit Iob.* Alius terminus declarandus est iustus, qui in triplici differentia inuenitur: Est enim iustus in lege: id est, custodiēs legem. Alius est iustus: id est, iustificatus, *vt dicit Paulus.* Iustificati quidem per gratiā pacem habeamus per Dominū, *&c.* Alius est iustus, sine peccato existens, & alios iustificans, vt est Christus, secūdum quòd ait Iohānes: De plenitudine eius, omnes accipimus. Atq; talis iustus est fundamentū Mūdi, *vt ait Psal.* Et Paulus: Fundamentū aliud nemo ponere potest præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Christus enim venit à Iesod, quod *fundamentum* significat: & ab illa dimensione venit creaturarū viuificatio, & nostra iustificatio. &, quamuis Elzohar dicat hunc iustum alios iustificantem fuisse Abraham: qui nouus homo venit cum nouo fœdere: tamen, cùm de futuro propheta loquatur, qui Abraham posterior fuit; vel, si de præsenti immobili loquatur, puræ creaturæ competere minimè potest: ideò verus iustus fuit Christus, alios iustificans: qui venit à Iesod, tanquā nostræ salutis fundamento. non negamus Abraham fuisse iustum, sed alios nō iustificauit: imò per credulitatē in Christo habitam, iu-

stificatus

ſtificatus fuit, vt dicit Scriptura: Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Dicit igitur concluſio (ſi dictum illud prophetæ) ſcilicet Amos. 2. (Cabaliſticè exponamus) ſcilicet accipiendo *argentũ* pro miſericordia, & pietate, & *iuſtum* pro fundamento Mundi (nihil aliud nobis ſignificat, quàm ſ. vt Deus) dicit Deus: quia (*vt vidimus*) Meſsiah eſt Deus: etenim nomen eius Ieſus eſt nomen diuinitatis (Redẽptor) quia venit à Ieſod, à quo vita procedit: ſic & Chriſtus vitam nobis donauit, vt ipſe ait: Ego vitam do eis (venditus fuit argento) id eſt, propter pietatem, quam erga nos ferebat (peccatores, qui eum vẽdiderunt, argentum acceperunt, vt Iudas triginta argẽteos) id eſt, remiſsionem pijſſimam ſuorum peccatorum. Argentũ enim ſignificat miſericordiam, mors Chriſti vita nobis.

Si interpretationẽ ſuam aduerterint Cabaliſtæ ſuper hac dictione hu ההוא *quæ ſignificat ipſum quod eſt, de Trinitatis myſterio, multum illuminabuntur.* P.M.

Deus nẽpè vnus eſt, ſicut habetur Deut. 6. vbi dicitur: Audi Iſraël, Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Et hoc dictum eſt, ne F.A.

error

error inuaderet quempiam audiētem verba, quæ videntur innuere multiplicitatem in Deo. vt illud: Deus Abraham, Deus Isahac, & Deus Iahacob. Etiam cùm audiuntur diuersa nomina quibus vocatur Deus, vt Elohim אלהים, El אל, Adonai ארני, Tetragram. יהוה Sadai שרי, & huiusmodi: etiā cùm audiuntur, quæcunque enumerationes, quę Deo aut Diuinis attribuuntur. Cū Deus huiusmodi sit, vt nunquam ab vnitate discedat, per quascunq; enumerationes in ipso factas. Nam omnia quæ in eo sunt ratione suę infinitatis adeò identificantur, vt semper liceat, & debeat dici, quòd in eo omnia sunt vnum; in quam sententiam nō modò lex, & Theologi nostri conueniunt, sed etiam Philosophi. Quod & rationibus probant. Hinc Aristot. Homeri sententiam prosecutus, ait: Entia nolunt malè disponi, ideò vnus princeps. Plato autem Parmenidem imitatus non tantùm dixit, quòd omnia, quæ sunt in Deo, sunt vnum, sed omnia quæ sunt, inquantum sunt, in Deo vnum sunt. Et quāuis decātet Psaltes: Deus Deorum Dominus locutus est. Vnus tamē est Deus per essentiā: multi autem per participationem. Quo sensu alibi dixit idem .tes: Ego dixi, Dij estis, & Filij excelsi omnes.

innes. Quod exponens Christus, dixit: quod Dij sunt, ad quos sermo Dei factus est: nã denuò (*vt Iacobus ait*) genuit nos verbo veritatis. sunt etiã Dij per participationem, & per chrisma diuinitatis: iuxta illud Iohannis: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Dicũtur etiam Dij per virtutis excellentiam, *vt ait Aristot. in Eth.* Et sic dicuntur, quia vicem Dei tenent. sicut de Iudicibus in Exodo dicitur: Ad Deos vtriusque causa perueniet: id est, iudices. Et propheta: Deus stetit in synagoga Deorum: in medio autẽ Deos dijudicat: id est, iudices qui malè iudicant. Quáuis igitur isti dicantur Dij participatiuè, non tamen per essentiam, quia solus Deus fruitur hac gloria. Vnde Isaiæ 42. dicitur: Hoc est nomen meum: illud *hoc*, non est relatiuum, quia nihil ipsum præcedit, per quod illud possit referri. Igitur illud hu הוא significat, *hoc* vel *ipsum*, qđ est scilicet nomen meum. Sicut in Exodo dicitur: Ego sum qui sum, (*vt habet nostra communis traductio*) sum ille videlicet: qui sum à me ipso, & à nullo dependens. Sed vt mysteria secretiora tangamus (in hoc verbo hũ הוא sunt tres literæ, quarũ vna aleph א videl. pertinet ad Patrẽ tanquam eius sigillum: vau ו ad Filium, he

ה, ad Spiritum ſanctum eadem ratione, vt ſecretioribus Theologis notum eſt. Item aleph א eſt cheter Pater mittẽs Filium. Vau ו eſt chomah miſſus: He ה eſt Binah Spiritus ſanctus vniens naturá diuiná cum humana. Et ſic hu הוא Cabaliſticè expoſitum, Trinitatem includit. Et illud hu, eſt nomẽ Dei ab omni ratione extrinſeca remotum, ſignificans ipſum Deum in ſolitaria ſua natura Hebraicè Enſoph אינסוף nuncupatũ. Qui ſic conſideratus, hanc gloriam, ſcilicet eſſendi hoc ipſum à ſe, alteri non communicat: ſicut ſubinfert prædictus vates, dicens: Et gloriam meam, hanc videlicet, alteri non dabo. nó quòd inuidus ſit ille, qui eſt forma boni liuore carẽs: *vt canit Boëtius:* nó quippè eſt inuidus, ſed communicat omne communicabile. Hoc autem implicat contradictionem maximam, quod videlicet Deus ſit penitùs à ſe, & alteri tradatur. nam qui ſub altero recipitur, nó poteſt eſſe à ſe. Imò Pater nec Filio, cui omnia dedit, hoc donauit: quãtum ad perſonam productam, quę non eſt à ſe, ſed à Patre: ſed in eo, quod eſt idem in eſſentia, eſt à ſe: cætera autem omnia ipſe Filius ſe habuiſſe à Patre fatetur, dicens: Omnia tradita ſunt mihi à Patre meo. ſi autẽ tota Trinitas intelligatur, ipſa

ipſa à nullo depēdet, ſed omnia ab eo: Ideo hoc nomen gloriæ hu חרא, eſt nomen Trinitatis: Et hu idē eſt quod, ipſum quod eſt, ſcilicet à ſe. Quod nomen ſoli Trinitati cōpetere poteſt. Manet igitur veritas concluſionis huius: Quod Cabaliſtæ aduertentes interpretationē huius dictionis hu, de Trinitatis myſterio multùm illuminabuntur:

Qui cōiunxerit dictum Cabaliſtarum dicentium, quod illa numeratio, quæ dicitur iuſtus, & redemptor, dicitur etiā Ze, cum dicto Thalmudiſtarum dicentium, quod Iſahac ibat ſicut Ze, portans crucem ſuam, videbit, quod illud, quod fuit in Iſahac præfiguratū, fuit adimpletum in Chriſto: qui fuit verus Deus argento venditus. P.M.

Si Deus enim ſecundum Amos prophetam, non facit nouum ſuper terram, quin primò illud annuntiet per prophetas ſanctos ſuos, quantò magis decens fuit, vt Chriſti aduētus prædiceretur à ſanctis prophetis, & præfiguraretur à patriarchis: Fuit ergo multifariam à prophetis præſignatus. primò à Moſe, *vt ait ipſe Io.* ſcil. Moſes de me ſcripſit. Petrus & Paulus in ſuis actibus idem teſtantur, dicentes: Huic omnes F.A.

prophetæ teſtimonium perhibent, remiſſionem peccatorum accipere per nomen eius. & Luc. 14. incipiens à Moſe interpretabatur illis in omnibus Scripturis. Studuit enim Deus diuina occultare myſteria, vt videntes non viderent, & audientes non intelligerent: & hoc propter eorum imbecillitatem, & indignitatem, prout prædixerat Eſai. propheta. Doctor igitur iſte intendit probare Chriſtum, à multis prophetis fuiſſe prædictum: pro cuius notitia ſciendum eſt, quod ze אצ, addita litera nun, נ, reddit zon צאן, quod *Ouem* ſignificat. Sciendum eſt etiam, quod non eſt res in Mundo, quæ ſuum verius eſſe non habeat in Deo, vt ait Mercurius Triſmegiſtus, & Marſilius Ficinus de conſenſu Platonis. Sciendum præterea, quòd quæque in his inferioribus creata, ſuum habent eſſe ab aliquo planeta: à ſimili noſtrum eſſe in Deo pendet à quopiam planeta ſupramundano, vt puta ab aliqua Sephirah. & ſibi inuicem correſpódent ſuperiores, & inferiores planetæ. Sicut ergo creata pendēt ab aliquo determinato planeta inferiori: ita etiam pendent ab eo planeta ſuperiori, tali inferiori planetæ correſpondente: & ita quælibet res locum quēpiam poſsidet in

in archetypo planeta quopiam. & sic dicimus: Leonem esse in Gedulah, Ceruum in Tipheret: ze verò ouis est in loco vbi est zadic צדיק: id est, *iustus*: eisdem namque literis scribũtur, zon צאן ouis, & zadic. Et talis locus dicitur Iesod. Isahac itaque portans ze: id est, ouem, Christum pręfigurabat, qui est in Iesod, vt in superioribus vidimus: nõ negatur tamẽ quin ipse sit etiam locatus in omnibus Sephirot, diuersis attributis sibi additis. Habet enim Christus omnium Sephirot proprietates, ac attributa, vt ipse testatur; omnia dedit mihi Pater. Et Paulus complacuit omnem plenitudinem habitare in eo. Et Esaias; Requiescet super eũ spiritus sapientiæ, & intellectus, &c. Et alibi mulieres septem (id est, septem enumerationes) accipient virum vnum (Christum) sic enim exponit Origenes. Christus ergo quatenus immolãdus, erat in Geburah iustitia, prout per passionem suam fecit misericordiam, est in Gedulah pietate: Ideo ait Iohannes: Christus venit, non in aqua solùm: id est, misericordia Gedulah; nec in sanguine solùm: id est, in Geburah mera iustitia: sed in aqua, & sanguine: id est, in Tipheret aqua misericordiæ, & sanguine iustitiæ mixto. Nam Tipheret continet vir-

tutem, & influxum Gedulah, & Geburah. Et Isahac est à latere aquilonari, sacrificijs dedito, vbi sanguis effunditur. Quatenus verò Christus contulit nobis requiem gloriosam, est in loco Dauid vocato Malchut: prout tamen ipse fuit sacerdos Deo pro nobis seipsum in holocaustum offerens, est ex parte Abraham: id est, Gedulah pietatis. Quatenus verò occisus est, fuit attinens ad Isahac: id est Geburah. Dicit igitur conclusio (Qui coniunxerit) coniungere est in eodem aliqua distincta ponere, vt vnire illud, iustus, & redemptor, & ze, in Iesod (cum dicto Thalmudistarum dicentium, quòd Isahac ibat cum ze:) Textus nō dicit quòd Isahac portare ze, siue Ouem, ex quo ipsemet immolandus erat: Thalmudistæ tamen dicunt, quod ipse portabat ouem per voluntatem, scilicet: nam voluntariè in sacrificium se obtulit: agebat enim tunc 37. annum: & pater eius senio confectus existens 137. annorum: quare fortior patre extabat filius: dicit tamen textus, quod ibant pariter, non in membrorum viribus, sed in voto (portans crucem suam) id est, ligna crucem significantia (fuit adimpletum in Christo) quia dicitur ouis, non per proprietatem, sed per

simi-

ſimilitudinem, & voluntariè ſe obtulit, *vt ipſe dixit*; poteſtatem habeo ponendi animam meam, & ſumēdi eam. Et Abraham, Patrem æternum figurabat, immolantem filiū Chriſtum; ſicut teſtatur ipſe Pater per Eſaiam: Propter ſcelus populi mei percuſſi eum. Iuſſum fuit Abrahæ immolari Iſahac in monte Moriah qui eſt in Ieruſalem, quæ iccirco dicta eſt viſio pacis, quia pax fuit oſtenſa pro mortalibus poſt oblationē Iſahac, figurantis illum, qui per ſanguinem ſuum pacificauit ea, quæ in cœlis & in terris ſunt: *vt Apoſtolus ait*: Et ad montem illum perrexit Abraham cum filio. primò ſtrauit Aſinum, corpus videlicet, & hominem animalem, tanquam indignum tam ſublimi myſterio. ſecūdò iuit cum duobus iuuenibus: id eſt, duobus populis, pro quibus Iſahac in figuram offerebatur. Futurus enim erat pater Iahacob & Eſau, Iſraëlitarum videlicet & Idumæorum: pro quorum quolibet impetrauit fauorem, oblatus in fauorem Chriſti, pro ſalute Iſraël & gentium, & pro ſalute hominis animalis & ſpiritualis immolati. Iuxta illud: Homines & iumenta ſaluabis Domine. Tertiò portabat ligna, figurātia ligna crucis, in remedium peccati per lignum commiſſi. Quartò habet gla-

dium & ignem: quem Iesus venit mittere in terram, vt ipsemet testatur. Quintò applicuerunt die tertio: quo homo perfectè purificatur. Sextò, pergebant pariter, in voluntate videlicet. Hinc pariter meruerunt offerẽs & oblatus in figuram illius: de quo dictum est: Oblatus est, quia ipse voluit. Et iterum: Sic Deus dilexit Mundum, vt Filium suum vnigenitũ daret. Aries ille cornibus inter vepres hærens, fuit ab Angelo præparatus (*vt Zohar asserit*) vt pro Isaac immolaretur. Et hoc in complementum figuræ illius: cuius suprema portio (Diuinitas videlicet) per Isaac figurata: & pars inferior (humanitas videlicet) cõditionibus & passionibus humanis irretita: qui pro peccato offerri consueuerat. Sicut & Christus pro peccato oblatus est. De hac oblatione dicitur Malachiæ: A' Solis ortu vsque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & vbique offertur nomini meo oblatio munda. Vnde præter populum Hebręũ habebat Deus cultores, offerentes sibi oblationes mũdas. Iuxta illud Iohannis: Multas oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. Nam ouis ipsa, pro reliquis ouibus oblatus est. Loquitur etiam vates, futura prænuntians (*secundum Hieronymum*) tanquam præsentia,

ſentia, loquens de oblatione facta à Chriſto pro ouium ſalute: quæ quotidie commemoratur ab omni natione, quæ ſub cœlo eſt, demptis Hebræis & Hagarenis in ſeruitutem (*vt Paulus ait*) generantis. Ad ſe enim Chriſtus moriens in cruce traxit ſacerdotium Melchiſedech Hebræorum, & omnium numinum ſicut ipſe prædixerat: Cùm exaltatus (*inquit*) fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. eſt enim Chriſtus ſacerdos in æternum, quia functus eſt ſacerdotio legali (cùm non habeant Hebræi neque templum, neque ſacrificium) perſeuerant ſacerdotes Chriſti: & vſque in ſempiternũ perſeuerabũnt: quia hoc eſt nouiſsimum, & æternum ſacrificium & ſacerdotium: vltra quòd non erit aliud. Fungitur etiam ſacerdotio ſempiterno in cœlis, & ſi mortalem hanc vitam terminauit: ſicut apertè teſtatur Paulus ad Hebręos. Alij quidem plures facti ſunt ſacerdotes, eò quòd maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium: Vnde & ſaluare in æternum poteſt, accedẽs per ſemetipſum ad Deum: ſemperviuens ad interpellandum pro nobis. Et iterum: Talem habemus pontificem, qui conſedit in dextera ſedis magnitudinis in cœlis, ſanctorum miniſter, & taberna-

bernaculi veri: quod fixit Deus & non homo: cœli videlicet. Diuino decreto humani generis redemptio per lignum facta: sicut canit Ecclesia, vt qui in ligno vincebat, & per ipsum humanum genus infecerat, per lignum quoque vinceretur, & expiaretur homo. Et non fuit hoc lignum aliquod combustibile: sicut de cruce dicitur, quòd fuit composita ex cedro, cupresso, oliua, & palma. Sed quid hæc ligna ad salutem animarum? Igitur de lignis illis est sermo, de quibus propheta canit: Et cedri libani, quas plantauit, scilicet Pater æternus ne eradicentur: vt in Euangelio dicitur: Lignum enim & arbor eodem vocabulo dicuntur ab Hebræis hez עץ videlicet. Quarum arborum prima secundum ęternam fœturam, fuit Adam, in quo vicit Diabolus. Secunda verò ratione fœturæ externæ, sed dignitate, & decreto mentis Diuinæ prima fuit Christus in quo victus fuit Diabolus. Quod Apostolus clarè reserat, dicens: Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Nam per Christum fuit data nobis victoria: per Crucem autem, tãquam per instrumentum & patibulum. Et hæc crux fuit torcular positũ in vinea, Mat. 21. vbi

vbi Christus expressit vinum illud, sanguinem videlicet suũ preciosum, sicut innuit Isaias, dum inducit Angelos Christo ascẽdenti, dicentes (*vt Dionysius exponit.*) Quare rubrum factum est indumentum tuũ: sicut calcantium in torculari? Quibus respondens ait: Torcular calcaui solus. Nam solus ipse Christus sustinuit tormẽtum crucis in Redemptionẽ humani generis: nec voluit habere coadiutorem, ne alijs, sed ipsi soli Redẽptori teneremur. Hinc Paulus ait: Palàm triumphans illos: id est, de illis in seipso. Vnde perbellè crux fuit torcular: quia in ipsa totum vinum sanguinis Christi expressum fuit. Et hoc est quòd dicit conclusio: quòd Isaac ibat sicut ze, siue zon: id est, ouis portans crucem suam. Et positus fuit in cruce Christus ouis, tanquã signum, cui contradiceretur: sicut Symehon prædixerat: Positus fuit in signum, in quod omnes dirigere debent sagittam intentionis suæ: sicut docet Apostolus, dicens: Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ, confusione contempta. Positus fuit in signũ, & vexillum terrificum contra hostes humani generis:

iuxta

iuxta Isaiæ: Leuabit Dominus signum in nationes, & congregabit profugos Israël; vt videlicet sub ipso militent. Et paulò superiùs: Ecce radix Iesse: qui stat in signum populorum. Contradicitur autem huic signo ab ijs, de quibus Apostolus: Nos (*inquit*) prædicamus Christum crucifixum: Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Quibus verbis omnia genera contradicentium cruci Christi complexus est. Laudatur tamen lignum illud crucis Sapientiæ 14. vbi habetur: Benedictum lignum, per quod fit iustitia, quamuis pendens in ligno maledictus censeatur per legem. Deut. 21: Et hoc quia ipsum lignum est instrumentum iustitiæ diuinæ: quæ bona est. Sic quoque benedici potest ignis, quo quis torquetur, vt salutem consequatur. Iuxta illud Apost. Vniuersisque opus quale fuerit, ignis probabit. Si cuius opus arserit igni, detrimentum patietur: ipse autem saluus fiet. Ignis igitur crucians maledictos, alios purgat, vt saluentur. Benedictum tamen fuit lignum crucis, in quod reducta fuit omnis Mundi iustitia, patiente primo homine spirituali, ad expurgandum delictum primi hominis animalis: & in quo ipse homo spiritualis præ-

buit

buit vim qua regeneraremur omnes immaculati. Nam (*vt Augustinus ait*) de latere Christi patientis exiuit virtus baptismi, in quo regeneramur. Et si maledictus sit, qui pendet in ligno, quia sic lege statutum erat. Et etiam quia (vt altiùs cõscendamus) sicut omnis remunerandus benedicitur: sic omnis puniendus maledicitur. Quod clarè discere possumus à forma sententiæ quam Christus dixit se laturum in extremo iudicio. Nam bonis dicet: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum. Puniendis verò: Ite maledicti in ignem æternum. Cùm igitur suspendendus in ligno, esset condemnatus, consequenter, & maledictus erat: id est, malo dicatus. Sed cùm Christus adiudicatus fuerit cruci, non tantùm à Pilato, sed à Patre æterno (*sicut scriptũ est:*) Filius quidẽ hominis vadit, sicut scriptum est, seu definitum est de eo, ideò videtur fuisse maledictus. Vnde ait Apostolus: Christus factus est pro nobis maledictum: quia maledictus omnis, qui pendet in ligno. Quod sanè declarando dicimus, quòd Christus suscepit omnẽ sententiam, quam merebat quicunque transgressor, & consequenter maledictionem: vt sublata maledictione, omnes benedicerẽtur. Hinc

ibi

ibi dicit Apoſtolus: Chriſtus nos redemit à maledicto legis. Et iterum: Maledictus fuit, vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Chriſto Ieſu. Auctoritas Zachariæ igitur in qua in cap. 9. dicitur: quòd Meſſiah erit iuſtus, & Saluator: adimpleta eſt in Chriſto, qui fuit verus Deus: verbum enim præcedens dicit, hu אוה: id eſt, ipſe eſt Saluator iuſtus alios iuſtificans: quia, niſi fuiſſet Deus, non ſaluatus fuiſſet homo: Et illud hu, Diuinitatem ſignificat: vt in præcedenti concluſione patet.

P.M. *Per dicta Cabaliſtarum de rubedine Eſau, & dictum illud, quod eſt in libro bereſit Rhaba, quod Eſau fuit rubeus: & rubeus eum vlciſcetur. de quo dicitur: quare rubeum eſt veſtimentum tuum, habetur expreſſè, quod Chriſtus, de quo noſtri doctores eundem textum exponunt, ille erit, qui vltionem faciet de virtutibus immundis.*

P. A. Varij homines varios à planetis tàm materialibus, quàm Diuinis influxus recipiunt: vt Abraham ſubeſt Gedulah pietatis plena: & Iſaac ſubeſt Geburah, timore, ac iudicio abundans, *&c.* Sic pariter de cęteris dicatur creatis: vt nix, aqua, lana, argentum,

gentum, & quæque alba misericordiam prætendunt,& ponuntur in Gedulah: Aurum item, & purpura, ignis, & omnia rubea prætendunt iudicium, & ponuntur in Geburah Aquilonari. De quo Esai. Ab aquilone venit aurum. Color viridis, qui de extremis participat coloribus, venit à Tipheret medio inter Gedulah, & Geburah. Christus verò fuit rubeus, dicente Esaia vice Angelorum: Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de bosra? Edom, vel potiùs Adom, idem est, quod rubeus. Et Christus vt hostia venit de Geburah rubea. Angeli igitur (*secundum Dionysium*) videntes Christum ascendere cum triumpho ex victoria parta in cruce, dixêre: Quis est iste qui venit, *&c.* Et venit de Edom, quod *carnem*, & *sanguinem* significat. Hinc dixerunt: Quare rubrum factum est indumentum tuum, intinctũ videlicet de Bosra, quod *vindemiam* significat. Factus nanq; fuit (*vt Michaeas ait*) sicut qui colligit in Autumno racemos vindemiæ. Vindemiauit enim vineam suam, de qua plerisque in locis habetur. Et vindemiauit fructus nondũ productos ab ijs, qui eum secuturi erant: nam ait Iohannes: Agnus occisus est ab origine Mundi. Hinc tunc decreti fuerunt

omnes

omnes fructus colligendi in omnibus futuris, & temporibus virtute crucis: in qua vindemiauit, & præbuit, vnde fructus producerentur. Lex etiam Mosaica, eò quòd lex erat timoris, & pœnæ, venit à Geburah: ideo, dum daretur, mons fumigabat, tonitrua, & fulgura audiebantur. Quare autem Christus, vt hostia ab illo loco venerit, est, quia, per quæ quis peccat, per ea puniri debet: cùm sit ergo quod homo per sanguinem, & carnem peccauerit; quia caro, & sanguis regnum Dei non possidebunt: Ideò Christus volens pro nobis satisfacere venit in sanguine, illum pro nostra salute effundens. Vnde Esai. Liuore eius, scilicet Christi, sanati sumus. nam naturæ ordo hoc exigit, quòd ægrotante corpore medicina sumatur à capite in beneficium omnium membrorum. Cùm igitur Christus (*teste Apostolo*) factus sit caput corporis Ecclesiæ, & mystici: quod ad similitudinem corporis nostri ordinatum est. Et hac medicinam amaram pro nobis sumere debuit omnibus, propterea sentiens ipsius medicinæ horrorem, ipse Christus caput nostrum: Orauit Patrem, dicens: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: statim tamen voluntati paternæ se submittens.

tens. Ideo ait Esai. de Christo in persona Patris loquens: Propter peccata populi mei percussi eum. Et hoc per animalium sanguinem præfiguratum fuit qui figuratiuè effundebatur in peccatorum remissionem, & efficaciter in carnis emundationem: sanctificabat enim ille animaliũ sanguis carnem; dehinc præfigurabat Christi sanguinem animam sanctificaturum: ideò Christus fuit rubeus tanquam totius humanæ naturæ caput, medicinam sumens, vt membris præberet sine amaritudine sanitatem. Et propter hoc etiam instituta est circuncisio, tanquam quid passionis Christi figuratiuum: nam (*vt ait Paulus*) ferè omnia in sanguine mundabantur: quia per Christi sanguinem omnia sanctificanda erant: venit ergo Christus à Geburah: ex qua dimensione veniunt ministri iustitiæ Dei: quare dicitur, ab aquilone omne malũ: id est, Angeli tortores, quos & benè Elohim Scriptura vocare consueuit: id est, filij Dei punientis scilicet Geburah. Christus verò, qui illos debellare venerat, emisit sanguinem suum, quare dixêre Angeli in ascensu Christi in cœlum: Quis est iste qui venit, *&c.* ad significandum, quòd per sanguinem suũ pro nostris peccatis satis-

fecerit, figuratis per carnem & sanguinem. Dicit igitur conclusio (per dicta Cabalistarum de rubedine Esau) Cabalistæ dicunt, quod Esau rubeus, rubeum Messiam per carnis assumptionem significat (in libro bresit raba) id est, in libro Geneseos ampliato magis, quàm Mosis Genesis dicitur (quod Esau fuit rubeus:) nam Esau significat *hominem animalem*, qui Edom: id est, *rubeus*, vel *sanguineus* dicitur: cuius filij, cùm sint ei similes, eodem nomine, quo & pater, appellantur. Iuxta illud Apostoli: Primus homo de terra terrenus: secundus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, tales & cœlestes. Significat etiam naturam humanam ex peccato per carnem, & sanguinem contracto rubeam (& rubeus) scilicet Messias existens in peccati carnis similitudine (eum vlciscitur) vindicando Dæmones, maximè Samaelem, qui in cratera inferiori correspondet Geburah, & in huius signum dixit: ponam sedem meam ad Aquilonē, & ero similis Altissimo, Christo videlicet venturo in Geburah quò à Christo superato, dixit Christus: nunc princeps huius Mundi eijcietur foràs, ipsum spoliando, & eius sequaces aquilonares (qui vltio-

vltionem faciet de virtutibus immundis) & hoc, quando fuit in cruce exaltatus. Ideò ait Christus: Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me, à nobis amouendo peccati pondus. Et hoc est quod dicit Paulus, inimica destruetur mors. Et hoc erit cùm ad patriam deuenerimus: de qua dicitur: Et mors vltrà non erit. Sed priùs interfecto Antichristo (*vt Paulus testatur*) à spiritu Domini Iesu. In ipso enim Antichristo Diabolus, qui & Angelus mortis, & ipsa mors appellatur, omnem vim, omneque robur suum collocabit, adeò vt eo destructo pereat omne robur eius. etiam hoc adimplebitur, quando à Christo dicetur: Ite maledicti in ignem æternum, cruciandi videlicet cum Diabolo, sublata ab eo omni potestate tentandi, & nocendi. Quod tamen erit in virtute crucis Christi, in qua ipsum iam debellauit, vt ipsemet perhibet, dicens: Nunc, id est, cùm crucem ascendero, princeps huius Mundi eijcietur foràs: & omnia traham ad me ipsum, & sic per passionem Christi debellatus fuit hostis.

Per illud dictum Hieremiæ: Lacerauit verbum suum, secundū expositionem P.M.

Cabaliſtarũ, habemus intelligere, quòd Deum ſanctum, & benedictum lacerauit Deus pro peccatoribus.

F. A. *Deus lacerauit.* hæc poſitio de ſe eſt falſa, cùm Deus ſit impaſsibilis, & illacerabilis. Deus enim eſt ab omni iactura immunis: quare poſitio ſupradicta eſt abuſiua locutio, niſi dicatur: Deus eſt in humanitate paſſus: & eſt communis expoſitio, non tamen ſequitur. Deus in humanitate paſſus eſt. Igitur Deus eſt paſſus. Si Deus non patitur, quomodo igitur pro nobis paſſus eſt. Ad notitiam igitur huius habendam, ſciendum, quòd ſicut hæc eſt vera: Verbum caro factum eſt, ita & Deus paſſus eſt. prima de rigoris ſermone eſt falſa: nam valet à tertio adiacente ad ſecundum adiacens. Sic verbum caro factum eſt: verbum igitor factum eſt: conſequentia non tenet: nam verbum non eſt factum. Errârunt fortè traductores textus huius, ſicut errauit in Geneſi Biblia traducens, vbi dicitur: Fiat lux, & facta eſt lux: quæ eſt falſa: quia lux non fit, cùm æterna ſit: lux enim illa idem éſt, quod Deus, omnem illuminans naturam ſeu creaturam: vnde textus Hebræus habet: Iehi: id eſt, *ſit*, hor: id eſt, *lux* *viuifi-*

viuificans, videlicet omne viuens: ſic à ſimili, fortè voluit textus habere: verbum fuit caro: id eſt, repleuit animam Chriſti & conſequenter totam carnem Diuinitate: Deus enim totum replet Mundum, teſte Hieremia: Cœlum, & terram ego impleo. Et Virgilius de mente Platonis, ait:

Spiritus intus alit, &c. Et Orpheus:

Deus eſt quodcũq; vides, quodcunq; mouetur, &c. Et quamuis omnia Deus impleat, perfectiori tamen ſorte hominem: qui cæteris creatis eſt magis Diuinitatis capax: quia (*ſecundum Pythagoram*) Diuinum genus hominibus ineſt. quare Chriſti diſcipuli, repleti fuerunt in Pentecoſte, prout Dauid prædixerat, dicens: Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, *&c.* De Moſe dicitur: quòd erat vir Diuinitatis plenus. Huius repletionis cauſa naturalis aſsignatur ab Ariſtot. dicente: Non datur vacuum in natura: ita noſtris in animis. Animæ igitur noſtræ, aut Dei ſunt plenæ, aut Diaboli. Vnde à Luca dicitur; & ingreſsi habitant ibi: ingreſsi inquam primo recedente Deo. & è contrario. & quantò vna anima eſt melior, tantò Diuinitatis eſt plenior: cùm ergo Chriſtus fuerit magis Dei plenus quàm cæteri omnes, ideò propter Antonoma-

ſiam dicitur chriſma. vnde Chriſtus, Meſſias, & vnctio idem eſt Chriſma, & oleum idem ſunt: oleum verò, & Diuinitas idem etiam exiſtunt: nos igitur dicimur Chriſtiani: quia vncti ſumus: Diuinitate nobis inhabitante, dummodo in gratia exiſtamus: &, qui magis eſt vnctus, plus de Diuinitate participat: & quoniam Chriſtus eſt magis nobis vnctus prout prædixerat Dauid, dicens: Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. adeò, vt excellentiorem omnium effecerit in Diuinitate ipſa communicata. quare per Antonomaſiam, & Hyperbolem quandam dicitur Deus: ſicut vinum nimis lymphatum dicitur aqua vinata, verſa vice vinum modicè lymphatum dicitur vinum lymphatum: nam virtus vini excedit aquæ virtuté, in primo è contra. Ita nos, & ſancti participamus de Diuinitate primò modo, Chriſtus auté ſecundo modo. Videas, quomodo dicitur primò Deus: quia Diuinitas exceſsit humanitatem in Chriſto: fuit tamen Chriſtus ſemper homo, ob hoc igitur Chriſtus dicitur vera vnctio, & Meſsias, quæ idem ſunt. Nos verò homines Deati, ſiue Deificati. Primò ergo dicimur homines: quia in nobis eſt magis de humanitate, quàm

te, quàm de Diuinitate: quare non dicimur Christi, sed Christiani: Nam sicut Christiani nomen à Christo nomine descendit: ita vnctio nostra ab vnctione Christi deriuatur, prout prædixerat Dauid, dicens: Sicut vnguentum in capite, quod descēdit in barbam Aaron, quòd descendit in oram vestimenti, *&c.* Vnguentum istud fuit diuinitas: quæ primùm Christo abundantius fuit, illi communicata, scilicet pro se: & pro nobis tanquam capiti, & conueniens fuit, vt quem Deus excellentiorem, regem, sacerdotem, & redemptorem constituerat, illum Diuinitate quoque magis decoraret: quod oleum in sancta Scriptura dicitur: ideò primò Christum tanquam caput vnxit: deinde descendit in barbam Aaron: id est, in Sacerdotes: qui dicuntur sacra dantes: à Sacerdotibus descendit in vestimenti oram: id est, ad plebem per sacramenta à Sacerdotibus ministrata. nec obijciant aliqui: dicentes: quod vnctio ista nō arguit in Christo Diuinitatem, sed tantummodò coniunctionem. Christus enim declarat qualis fuerit huiusmodi vnio, dicens: Rogo, Pater, vt, sicut ego, & tu vnum sumus, ita & isti vnum sint in te. Vnio verò Christi cum Deo qualis fuerit, decla-

rat ipse, dicens: Ego in Patre, & Pater in me est. Et alibi: Ego, & Pater vnum sumus; quæ omnia Paulus declarat, dicens: Qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum illo. Si ergo omnes effici possunt vnus spiritus cum Deo, cur non erit cum ipso vnitus ille: qui propter Antonomasiam dicitur Messias, Christus, & vnctus, videlicet, Diuinitate: qua adeò plenus erat, vt de eius plenitudine omnes accipiam⁹. Ad rem igitur: Verbum caro factum est: id est, Verbum fuit caro: replẽdo videlicet animam, & carnem Diuinitate, humanitatem excedente: quamobrem Christus dictus est Deus: à simili, ad conclusionis propositum (Deus lacerauit verbum suũ:) id est, Deus lacerauit Christum hominem, factum Deum exsuperanti Diuinitate: hoc supposito, non sequitur quodquam inconueniens, videlicet, quòd Deus sit laceratus: sed, quòd homo factus Deus, sit laceratus. Et ad hunc sensum exponit Bonauentura illud Iacobi dictum: Suscipite insitum verbum: id est, incarnatum: quia humanitas tota per Adæ peccatum sterilis admodum terra facta est, & infructuosa: idcircò, si bonum operatur, hoc fit ex insito verbo: id est, Diuinitate à nobis parti-

participata. Exemplum arboris ſterilis, in qua inſeritur arboris fertilis ramus: ille ramuſculus tantæ exiſtit virtutis & efficaciæ, quod arboris ſterilitatem deuincēs, reddit illam fœcundam bonorum fructuū, ſuo generi conuenientium: ita humanitas noſtra ſterilis arbor exiſtens, vnctio Diuinitatis per Chriſtum in nos diffuſa, tanquā per caput, facit nos fructus bonos producere: iccirco ait Chriſtus: Sine me nihil poteſtis facere. Verùm hæc vnctio, ſiue Diuinitas tali modo in Chriſto eſt inſita, vt humanitatem ſuperârit: & ita Deus dicitur incarnatus: quia Chriſtum perfudit Diuinitate, at non, quod Deus deſcendens de cœlo in terrā: ſed vt Sol in viſcera terræ radios ſuos emittens, & tamē Sol non deſcendit de cœlo, eſt etiam habens diuinitatem, quare eſt perſona diuina.

Per reſponſionem Cabaliſtarum ad quæſtionem, quare in libro Numerorum cō iuncta eſt particula mortis Mariæ, particulæ vitulæ rufæ, & per expoſitionem eorum ſuper eo paſſu, vbi Moſes in peccato vituli dixit: Dele me, & per dicta in lib. Zohar, ſuper eo textu: Et eius liuore ſanati ſumus. Redarguuntur in- P.M.

M 5 eui-

euitabiliter Hebræi, dicentes, non fuisse conueniens, vt Christi mors satisfaceret pro peccato humani generis.

P. A. In hac conclusione Doctor intẽdit probare, qualiter quis pati potest pro alio ita, vt pro peccatis proximi satisfaciat. Et primò adducit quandam Cabalistarum respõsionem, quam faciunt super hanc quæstionem: quare Numeri 20. ponitur mors Mariæ sororis Mosis, ordo oblationis vitulæ rufæ: ponitur Numeri 19. vnde ibidem dicitur: Locutus est Dominus ad Mosen, & Aaron, dicẽs: Ista est religio victimæ quam constituit Dominus: præcipe filijs Israël: vt adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ: in qua nulla sit macula: nec portauerit iugum: tradesq́; eam Eleazaro Sacerdoti: qui eductam extra castra immolabit in cõspectu omnium. Et tingẽs digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus: comburetq́; eam cunctis videntibus, *&c.* & inferiùs: Hæc vacca pro peccato combusta est. & sic per totum illud capitulum, dicit efficaciam emundationis huius vitulę rufę. Et, licet omnes expiationes à summo legislatore fuerint miro ordine constitutæ, mysteriũ tamen vaccæ ru-

cæ rubeæ excellentiſsimum, & ſuper alia ſacrificia celeberrimum exiſtimatur. Cùm id ordinatum eſſet in expiationem immaniſsimorum ſcelerum, & tranſgreſsionis primorum parentum, & conflati vituli. *In expiationem* dico, quatenus figuratiuum patiebatur ſacrificium: nam verè omnia expiantur in Chriſto. Et, quò hoc myſterium de vacca rubea excellentius redemptionis opus præfigurauit, eò eſt celebrius. Cuius myſterium aliqualiter percurramus. primò vacca, ſiue vitula eligitur, tanquam debilior ſexus; ne credamus expiationem fieri ex virtute ipſius animalis: non enim ex animali, ſed ex diuino numine influebantur: vnde expurgatio fieret, ſcilicet, à Chriſto rufo, carnem ab homine rufo trahente ſcilicet ab Adam. cuius nominis prima litera eſt aleph א *à*, & eſt litera diuinitatis: & Dam דם, quod *ſanguinem* ſignificat: quapropter Paulus vocat Chriſtum, Adam ſecũdum: quia per aleph א literam denotatur eius Diuinitas: & per Dam, eius humanitas ſanguinolenta. Dictus eſt etiam Dauid electus Domini: Hebraicè admoni: id eſt, *rubeus*. fuit enim Dauid rufus, ita & Chriſtus in cruce: & in perſona quoque, vt picturæ docent, fuit etiam

rubeus,

rubeus,in vestibus,ita,vt(*Dionysio teste*)Angeli admirantes,dicerent illud Esaiæ:Quare rubrum factum est vestimentum tuum. Et hoc ratione feruoris sui, in sua vestimẽta diffusi. Fuit igitur hæc vacca rufa, ad figurandum expiationem,faciẽdam per hominem iustum cœlestem, à peccato cõtracto per hominem rubrum terrenũ. Et hæc perfecta esse debebat, & nulla macula deturpata, alterius videlicet coloris. nullũq; iugum seruitutis portare assueuerat:vt plenè indicaret expurgationem, quæ fieri debebat in lege libertatis, perfectissima fore ab eo, qui ab omni seruitute nos liberauit. Iugulabatur quoq; vitula ipsa extra castra: propterea, & Iesus,vt sanctificaret per sanguinem eius populum: extra castra passus est, vt expiaret eos quoque,qui per peccatum extra cœtum iustorum exclusi erant, iuxta illud Saluatoris:Non veni vocare iustos, sed peccatores, &alibi: Venit Filius hominis quęrere,& saluũ facere,quod perierat. In sanguine quoq; vitulę iugulatę,Sacerdos intincto digito aspergebat cõtra fores tabernaculi septies numerus quidã remissionis, vt iudicaret remissionẽ in sanguine agni hominis holocausti faciẽdam, qui etiã ipse solus est ostiũ, per quod ad salutem

lutem ingredimur. Et fuit combustus ab illo igne, quem ipse in terram mittere venit. Cabalistæ igitur dicunt, quod sanguini vitulæ subsequitur mors Mariæ: ad significãdum, quòd oblatio illa vitulæ pro peccato Mariȩ, contra fratrem suum murmurantis, eam à morte liberauit: id est, à peccato à fortiori, sanguinis Christi albi per innocẽtiã: & rufi per charitatem sanare debet à culpa, vt ait Paulus, differẽs cũ Hebræis. Si enim sanguis hircorum, & vitulȩ aspersus sanctificat ad emundationem carnis, quantò magis sanguis Christi. Immolabatur etiam vitula in testimonium homicidij non commissi: id est, fiebat in testimoniũ infamiæ. Sed vt ad altiora cõscendamus. Vitula offerri iubetur, quȩ non portauerit iugum significãs Christum, qui nullum portauit iugum peccati. Vnde immolabatur in testem innocentiæ in figuram Christi, qui à Iohanne dicitur testis verus & fidelis. Nec enim poterat haberi testimonium verum, illius occulti homicidij, cadaueris videlicet inuẽti, nisi ab illo summo veritatis fonte, qui ait: Ego sum veritas. Sicut igitur fiebãt multæ expiationes per animalia, Christum omnium propitiatorem figurãtia. Sic fiebat dilucidatio veritatis per animal il-

lud,

lud, quod ipſum veritatis fontē figurabat. Et expurgatio illa fiebat in myſterium expiationis factæ ab vniuerſali peccato. Nam cadauer inuentum in via eſt humanum genus, quod in hac peregrinatione fuit occiſum ab illo Serpente: per quem (*vt inquit Apoſtolus*) mors introiuit in omnes. Vnde de mandatu fuit, vt cauſa diuolueretur ad ſeniores (*vt in textu habetur*) illos forſitan, de quibus Iohānes ait: Et ſupra thronos viginti quatuor ſedebant vigintiquatuor Seniores, aſtantes videlicet ſummo iudici Deo. Ex quorum quidem ſeniorum conſilio accipiebatur vitula à iugo libera, caro videlicet Chriſti, & deducebatur ad vallem aſperam, & ſaxoſam, nunquam aratam: pro cibo videlicet pietatis præſtando (quę vallis indicat Caluariæ locum, vbi non arabatur, ſed puniebātur rei mortis, & ibi expiabatur homicidium iſtud cauſatum, non ab homine ſimpliciter, ſed à Diabolo occultè procuratum. adeò vt inter mortales author huius homicidij reperiri non poſſet. Poteſt ergo quis pro alio mereri. Et hoc idē probatur alio medio ſic. Moſes aſcendit in mōtem, vt legem acciperet: videnſq; populus, quòd moram faceret Moſes, deſcendit de monte: cōgregatus aduerſus Aaron, dixit:

xit: Surge fac nobis Deos, qui nos præcedant: quod & fecit, formans opere fusorio vitulum conflatilem: dixitque: Hi sunt Dij tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti, &c. Quamobrē iratus Dominus, dixit Mosi: Dimitte me, vt irascatur furor meus cōtra eos, & deleam eos, faciamq; te in gētem magnā. Moses verò fidelis in tota domo Dei orabat Dominum, dicēs: Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuū, quē eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in manu robusta: ne quæso dicant Ægyptij: callidè eduxit eos, vt interficeret in montibus: Quasi diceret Moses: De me nihil curo. Dele me de libro, in quo me principem super hunc populum elegisti: & alium cōstitue in eorum ducem: & parce populo. Non enim intuitu honoris sui orationib. obstabat, sed honoris Dei: ne scilicet æmuli Deum diffamarent: tanquam populi sui illusorē. Ex his patet Mosis fidelitas in tota domo Dei: & ideò Moses fuit exauditus: quare placatus est Dominus, ne faceret malū, quod locutus fuerat aduersus populū suū. Moses ergo potiùs elegit deleri de libro vitæ, quàm permittere, vt destrueretur popul9. Nec enim peccauit eligens separari à Deo; imò summum

mum indicauit signum fidelitatis in Deū, cùm prætulerit gloriam Dei suo cuiuis cómodo: illi potissimè, quòd omnibus charius esse debet Iuxta dictū Saluatoris: Nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciuntur: sed quia nomina vestra scripta sunt in cœlis, vel in libro vitæ. Id verò neglexit ob gloriam Domini, dicens: Ne fortè dicant Ægyptij, callidè eduxit eos, *&c.* & iterum recordare Abraham, Isahac, & Israël seruorum tuorum, quibus iurasti, *&c.* Quasi diceret: ne dicāt impij te fuisse transgressorem fœderis & promissi patribus facti de terra posteris tradenda. Nec enim me mouet, quòd his peremptis maiori (vt promittis) populo præficiar. Nam tuam, non meā gloriam quęro, quam etiam saluti propriæ præfero. Et ideò Moses dictus est fidelis in tota Dei domo, cùm pro omnium salute tā instāter deprecatus sit: vt etiam pro ea impetranda proprij commodi (*vt nuper dictum est*) oblitus fuerit. Fidelis quippe fuit Noeh in generatione, ac familia sua tantùm, cùm pro eius salute Arcam fabricauerit. Verùm Moses nunquam Deo acquiescere voluit: nisi priùs obtenta pro tota Dei familia salute. Fuit etiam Moses fidelis in tota domo Dei: cùm primo honorem Dei procurauerit.

rit. Etiam nedum figuratiuæ domus & familiæ, sed etiam figuratę, quę ex figuratiua procedere debebat, saluté procurauit, dicens: Mitte quem missurus es. Ergo vnus pro alio mereri potest: quia petebat pati pro populo suo. Ita à simili Christus potuit pati pro nobis: primò enim passus est pro peccato in cœlis commisso ab Angelis: æqualitatem Christi desiderantibus: quare ipse de se attulit figuram Ionę dicẽtis: Propter me orta est hæc tempestas, proijcite me, &c. Angeli enim expiati fuerunt per sanguinem Christi, vt Paulus innuit, dicẽs: Pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in cœlis, siue quæ in terris sunt. Et quamuis sanguis exquiratur in expiatione peccati, quod per sanguinem contrahitur: Angeli tamen per sanguinem expiantur: & si ipsi carne, & sanguine careant. Vnde Paulus ait: *Pacificans*, non autem, expurgans: pacificauit enim accusatores nostros, qui in cœlo coram tribunali Diuino exquirebant sanguinem in expiationem peccatorum nostrorum: quem lex, non sine magno mysterio exquirit. Expurgauit itaq; quæ per sanguiné inquinata sunt, quæ autem per ignem superbię, igne expiantur: alia verò per aquam. Sicut

N in

in libro Numerorum dicitur: Omne quod transire potest per flammas, igne expurgabitur: quicquid autem ignem sustinere non potest, aqua expiationis sanctificabitur. Hinc Paulus nō dicit absolutè, omnia, sed penè omnia mundantur in sanguine. Angeli enim superbiæ, igne expiantur, qua expiata quomodocunque pacificati sunt. Similiter propter Christum, quoniā orta est tempestas peccati Adæ, in voluptatis paradiso existentis; desiderans ipse quoque gradum Messiæ. Imò necesse fuit Christum pati: alioquin nec Mariæ peccatum, nec Mosis in aquis contradictionis, nec Aaron in conflatione vituli, nec Dauidis dimissum fuisset, prout ipse dicit: Quoniam si voluisses, sacrificium dedissem, holocaustis vtique non delectaberis. Et concludens alibi dixit: In te Domine speraui: quoniam tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. Et huius ratio est, quia horum peccata fuerunt in Spiritum sanctum, ideo inexpiabilia, solùm verò per Christum Dei filium. Et huius ratio est: quia familiares Deo, & à secretis eius adeò, vt omnia penè arcana sibi reuelata fuerint participesque Diuini verbi, & virtutum sæculi venturi: errârunt, *vt dixi*. Et de hu-
iusmo-

iuſmodi dicit Paulus: Quod ſemel prolapſi, impoſsibiliter per pœnitentiam releuantur, niſi (intellige) à Chriſto mediatore: prout prophetauit Eſaias: Liuore eius ſanati ſumus. quod dictum exponit Elzohar de Meſsiah: qui ſua morte omnes ſanauit. Multa ſunt peccata quę per legem morte plectebantur. Et primò blaſphemi: qui lapidabantur, & homicidæ, qui interficiebantur: vt in Leuitico habetur. Adultera quoque, & Mœchus lapidibus obruebantur: vt in Deut. Et Leuitico habetur. pari modo, & coiens cum beſtia, aut fœmina, iumento ſe ſupponens, vt in Exod. & Leuit. demandatur. Nec ſecus cum maſculo coiens coitū fœmineo. Quod vitium nonnulli vocant contra naturam. Similiter filius proteruus. ſic & violātes Sabbathum lapidabantur, vt in libro Numerorum legimus. Et viſum fuit, vt huiuſmodi expiarent peccata morte propria. Quia ſacrificia figuratiua huiuſmodi peccato expiare nequibant dictante diuina ſententia, quòd ij erant rei mortis: Ideò mòrte animalium expiari nō poterant, ſed ſola morte illius, qui omnes, tanquā pater, & prima omniū origo in ſe cōtinebat. Vnde in eius morte aliquomodo moriuntur, & eius

ſanguine expiantur, ſicut per ſanguinem, & ſemen primi parentis infecti, omnes inficiuntur. Et tàm gratum fuit obſequium Deo huius oblationis, quam Chriſtus fecit pro omnibus, vt acceptaret illam pro pœna, quam omnes mortales pro delictis ſuis ſufferre debebant. Iuxta illud Iſaiæ: Dolores noſtros ipſe tulit. Et expreſsè habemus in Scriptura, quòd Chriſtus tulerit omnia peccata ſupradicta, pro eis ſatisfaciẽs morte ſua ſola. Id habemus à Paulo, dicente: neque per ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione iuuante. Et alibi: Nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos ſanctos, & immaculatos. Quod & Iſaias apertè prędixerat, vt patet intuenti, & cognoſcenti vim vocabulorum, quibus ipſe vtitur. Omnia enim peccata, quæ ſacrificijs expiabantur, vocabantur chatat חאטת ſeu chatah חטאה, ſiue aſſam אשם, aut ſaga שגגה; id eſt, peccatũ per fragilitatẽ aut per incuriam commiſſum, vel defectus in explendis commiſsis maximè ſacris, & huiuſmodi. Sunt quoque alia peccata grauia, quæ dicuntur hauon עון: id eſt, *iniquitas*, reſſa רשע: id eſt, *impietas*, & peſſah פשע: id

id est, *rebellio*, in quorum numero est Blasphemia, homicidium, adulterium, & reliqua supramemorata, quæ per sacrificia nũquam expiata fuisse leguntur. Quod autẽ huiusmodi per Christum expianda essent, Isaias perhibet, dicens: Et posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrûm. Vbi in Hebræo habetur, hauon culanu עוון כלנו. Et iterum: & ipse infirmatus, vel vulneratus est propter scelera nostra, percussus propter iniquitates nostras. Et iterum: propter scelus populi mei percussi eum. Hinc habetur fortissimum argumentum, cui nullus adhuc Hebræus potuit respondere: in comprobationem, videlicet quòd Christus esset vẽturus ad tollenda peccata: quæ per sacrificia tolli nõ poterãt, quod cognoscens Dauid, qui homicidij reus erat, dicebat: quoniã si voluisses, sacrificiũ dedissem: vtique holocaustis non delectaberis: id est, non placaberis: vel holocaustum non placebit: vt Hieronymus benè interpretatur. Nec enim per sacrificium aliquod expiari vnquam potuit homicidium, nisi per oblationem illius, qui mortem destruxit, & vitam omnibus condonauit. Nam virtute ipsius absoluimus ab homicidio. Quod tamen temerè vel facilè fieri non debet, nisi

priùs sartiantur damna ex morte interfecti illata. Mors igitur Christi adeò fuit efficax & sufficiens Tribunali illi, vt cuiuis sufficiat, qui reus mortis reperitur. Vnde sicut fuit interfectum totum genus humanum ex radice primi parentis infecta: Ita omnes expurgantur per radicem regenerationis, quæ est Christus. Hinc Apostolus audacter dixit: Sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuificabuntur, & à morte liberãtur. Potest ergo vnus pro alio pati, & mereri. Et sic Christus pro omnib. passus est.

P.M. *Quilibet Cabalistà habet concedere, quod Messias eos à captiuitate Diabolica, & non temporali erat liberaturus.*

F.A. Messiam futurum Deum, & hominem non est sanæ mentis, qui ambigat: quod ostendunt verba Iahacob: non auferetur sceptrum de Iuda יהודה hoc in nomine cõtinentur omnes quatuor literæ Tetrag. יהוה, interposita litera dalet, ד, quę quatuor importat in numeris. ex quo innuitur Diuinitas, & Regia Maiestas: quæ continentur in tetrag. habita ac inuenta fuisse in corpore humano quadrario ex quatuor elementis; quibus est compositum. Cùm igitur

tur Meſsiæ competat illud ſacrum nomen & fuerit verus homo, facilè intelligimus ipſum eſſe verum Regem ſupramũdanum, & de vera tribu Iuda; quamuis pro tempore peregrinationis ſuæ latuerit in quadrario corpore humano: nunc autem Regia pompa eſt in ſolio cœleſti, cum qua apparebit in ſecundo aduentu etiam mortalibus: vt ipſe teſtatur; Cùm venerit Filius hominis in ſede Maieſtatis ſuę, *&c.* Si futurus ergo Meſsias eſt Deus, in meliorem igitur ſortem reducturus erat populum Iſraëlis, quàm Iehuda poſſederit: quare, interrogatus Chriſtus à Pilato, an Rex eſſet, reſpondit: Tu dicis, quia Rex ſum ego: Regnum meum non eſt de hoc Mundo. Sed ſupramundanam radicem habẽs in archetypo, Malchut dicto: à quo deſcendens originẽ traxi. Quare dixit alibi: Exiui à Patre, & veni in Mundum: iterum relinquo Mũdum, & vado ad Patrẽ. cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me: liberando eos à captiuitate ſatanica: primò eius culpam auferendo, poſtremò illis conferendo gratiã. Ideò malefici noſtri temporis nihil aut parum operantur reſpectu antiquorum. Eo quia ſublata eſt poteſtas malarum virtutũ: quarum fauore multa faciebant Antiqui:

ſicut ſumm⁹ princeps ꝑſtatus eſt, dicēs: Nunc princeps huius Mundi eijcietur foràs. cuius eiectionis tria euidentiſsima ſigna habemus. Primum enim eſt, quia iam non amplius Diabolus adoratur in Mũdo. Quamuis neſcio quid, de quibuſdam Indis particularibus dicatur: ſed vnus flos, non facit ver. ſecundum eſt, quia vlteriùs dæmones non dant reſponſa, vt olim ſolebant. ſicut Plutarchus longo ſermone diſſerit. Citans Plotinum, Cleombrotum, & multos alios. Tertium, quia oblata eſt in aduentu Meſsiæ, diaboli poteſtas ſicut Porphyrius veritate compulſus perhibet, dum ait:

Ablata eſt Pythij vox haud reuocabilis vlli
Temporibus longis: etenim iam ceſsit Apollo
Clauibus occluſus ſilet. Hinc quidam malus Dæmon apertè Cypriano confeſſus eſt, dum vellet Iuſtinæ animum ad amorem ſuum flectere, quòd Chriſtus in eos præualuerat: Et noſtris temporibus nonnulli artem magicam callentes dixerũt, ſe habuiſſe ab ipſis ſpiritibus, quòd Chriſtus ab eis poteſtatem abſtulit. Hinc parum vel nihil huiuſmodi malefici facere poſſunt: Chriſtus igitur traxit ad ſe omnem poteſtatem inimici. Ideò dixit:

xit : Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Omnia videlicet numina & virtutes rerum, & nominum quoruncumque. vnde Paulus: Quoniam complacuit, scilicet Patri in ipso habitare omnem plenitudinem. Et iterum, expolians principatus, & potestates, palàm triũphans, illos traduxit in se ipso. De huiusmodi liberatione habetur Exod. vbi dicitur : Quia manus super sedem Dei ad pugnandum pro Domino contra Amalec in generatione, & generationem Amalec iste pugnans contra Israël, fuit nepos Esau: quem Deus oderat, natus ab Elipham filio ipsius, nefaria commixtione cum Tamna concubina. In quem tota pollutio & immunditia Hesau collecta fuit. Vnde Dæmoniacus totus erat. Imò diabolicus, nedũ figuratiuè, sed per proprietaté. Sicut de proditore dixit summa Veritas : Vnus ex vobis Diabolus est. Hinc ipse Hamalech summo Deo, eiusque primogenito Israëli, ac omni cœlorum hæredi semper inimicus fuit. Et manus ista quæ est super sedem Iah יה : id est, *Dei*, pugnans contra Hamalech, dor dor דור דור : id est, *à generatione in generationem*: vt in Exod. dicitur. Facta est, vt suauior esset concentus operum Dei : ipse

ſummus moderator ſtatuere volüit malũ contra bonum penè in omnibus. Eo igitur ordine ſtatuit principem lucis Chriſtum, contra principem tenebrarum Diabolum. Contra quẽ ipſe Chriſtus ab origine Mundi(*teſte Iohanne*) occiſus eſt. Et ipſe eſt manus aut virtus cui dictum eſt : Sede à dextris meis : Quæ manus adeò pugnauit, ac pugnat contra Diabolum : vt, quiſquis vicerit, & vincat, eius fauore vicerit vincat. Iuxta illud Apoſt. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Ieſum Chriſtum. Ipſe enim expolians principatus, & poteſtates (*vt idem Apoſtolus perhibet*) palàm triumphauit in ſemetipſo. Manus igitur fuit primò in ſe, poſteà in Dauide דוד qui per numeros more,& ordine Hebræorum (quem ipſi *Ghemateria* dicunt) quatuordecim reddit : quot & Iad יד, idem manus. Hinc non ſine cauſa & myſterio dicitur, quòd Dauid debellauit Amalech. Quem & omnes veri chriſticolæ debellare debent, edocti à principe Chriſto, qui ait: nũc princeps huius Mundi eijcietur foràs. De qua pugna loquitur Moſes in libro Num. dicens : Iccirco dicetur in libro bellorum Domini, qui eſt Euangelium, quod dicitur liber bellorum Dei. Ideo Moſes de

futuro

futuro loquitur: quia futurum erat Euangelium. & ibi. narrantur bella principis gloriæ cõtra principẽ tenebrarũ. & pugnat quotidie in membris militãtibus, quousq; conducantur ad veram quietem, de qua dicitur in Isaia: Requiescet populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciȩ, in requie opulẽta. Et in eodẽ: Posuit in eo Dominus iniquitates omniũ nostrûm, & liuore eius sanati sumus. Hæc est redemptio Israël. & Dauid propheta: Misit verbum suum, & sanauit eos, scilicet à culpa, & à potestate Diabolica. Diuisit enim spolia eius, vt ait Isaias tradens in mortem animam eius. Quod clarè referat Paulus, dicens: Tulit chirographum de medio: quod erat contrarium nobis: & affixit illud cruci expolians principatus & potestates. In qua quidem cruce tradidit in mortem animam suam. Qua traditione liberauit captiuos infernum & potestates tenebrarum expolians: quia illic detenti erant propter peccata: quæ non expiabantur, nisi morte propria, vel Christi, qui pro omnibus mori dignatus est. Vnde Dauid (*vt suprà diximus*) expiari non poterat nisi per propriam mortem, quod tamen non fecit. Ideo necesse

fuit

fuit quòd Christus sit mortuus pro eius expiatione, alioquin, nondum expiatum esset eius peccatum. Ideo volens inducere pusillanimes in spem Christi, dixit: Respice in faciem Christi tui: per quem supple habemus plenissimam peccatorum remissionem: *vt Petrus & Paulus perhibent.* Qui Christus tantam adinuenit gratiam coram Patre pro nobis: vt iubeat nos omnia petere in nomine ipsius. Hinc cùm aliquid à Patre obtinere volumus, meritò dicere possumus: Respice in faciem Christi tui. Et quamuis per passionem Christi debellatus fuit hostis antiquus. Tamen magnam vim adhuc possidet contra nos, vt inducat ad scelera multa. Hoc prænuntiatum fuit à propheta, qui Patrem inducit, Filio hæc verba prométem: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Quod exponés Paulus Corinthis, ait: Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius: & tunc inimica destruetur mors. Et idem ad Hebræos scribens, repetit: Quamuis igitur inimici per crucem & mortem Christi deuicti sunt: nihilominus adhuc dimissi sunt, tanquam hostes mortalium: vt habeant, vnde decertantes coronã merean-

reantur. Ideò Meſsias à captiuitate Diabólica nos liberauit: & non temporali, quia permittit nos, quandiu hîc degimus, tentari à Diabolo, non tamen vinci, niſi velimus. Liberauit tamen nos à peccato originali, per baptiſmum, & mortali per cætera ſacramenta, ſine quibus ſacramentis minimè manus eius euadere poteramus. Et in hoc apparet fatuitas Iudæorum Meſsiam expectantium, qui à captiuitate temporali in qua detinentur liberari.

Quilibet Cabaliſta habet concedere ex dictis doctorum huius ſcientiæ, hoc manifeſtè dicentium, quod peccatum originale in aduētu Meſsiæ expiabitur. P.M.

Peccatū originale apud Hebræos multiplici nuncupatur vocabulo. vocant enim ipſum Iezer hara: יצרהרע, quod idem eſt, quod *plaſma*, ſiue *figmentum malum*. F: Rabbi Ioſes ſuper illud: Quoniam ipſe cognouit figmentum noſtrum, ait: Triſte, & tenebroſum eſt fermentum: contra quod teſtimoniū perhibet, qui creauit illud, quod malum ſit. Magiſtri autem dixerunt: Triſtis eſt planta, cōtra quam plantator ipſius teſtimonium perhibet, quod mala ſit, iuxta illud Hier. 11: Deus exercituum, qui plan- *F.A.*

plantauit te, locutus est super te, vel de te malum, & vocatur yecer hara: id est, *figmentum malum.* Rex & senex, quia omnes ei obediunt & coniungitur homini ab infantia eius, vsque ad eius senectutem, quare dicit Rab. Samuel filius Nachamani: non cum socio suo per vnam horam ambulat, & efficitur ei amicus: sed yecer hara: id est, figmentum malum natum est cum homine, & cum eo crescit cunctis diebus eius, sicut scriptum est Gen. 8: Figmentum hominis cordis malum à pueritia sua, & in hoc peccato perstitêre omnes ab Adamo vsque ad Christum: patet per dictum Rab. Meir, dicentis: In hora, qua stetit Israël super montem Sinai, vt legem acciperet: dixit eis Deus sanctus & benedictus: non dabo vobis legem, nisi dederitis mihi fideiussores, quod seruabitis eam: & hinc dabo vobis. Dixerunt coram eo: Domine Mundi patres nostri fide iubebunt pro nobis. Ait Deus benedictus: patres vestri tales sunt, quod ipsi fideiussoribus egent: Abraham enim reus est mihi: quia Gen. 15. dixit mihi: Domine Deus in quo sciã, quod posside bo eam: Isahac etiam reus est mihi, qui dilexit Esau inimicũ meum. Dixerunt ei, Iahacob erit ille. Dixit Deus: ipse quoque

que reus eſt mihi: quia dixit Eſai. 40: Abſcondita eſt via mea à Domino. Dixerunt ei: prophetæ erunt illi. Dixit Deus: etiam & ipſi rei ſunt mihi: ſicut dictũ eſt in Hier. 2: Et paſtores culpabiles, vel rei fuerunt in me. Et tunc ait illis: Super eorum manum dabo vobis eam. Hoc igitur peccatum vſque ad Meſsiam perſeuerauit ſemper in omnes, vt prophetauit Eſai. Deus obuiare fecit in eo peccatum omnium noſtrûm. Hæc dicunt Thalmudiſtæ. Cabaliſtarum ſic eſt opinio: quod originale peccatum, per circumciſionem expiabatur: quæ fuit ex patribus: id eſt, Abrahæ data, & in lege confirmata: quare dicit lex: Anima, quæ non fuerit circumciſa, delebitur à populo: id eſt, à ſaluandorum numero. Et per legem fuit completa expiatio ab originali peccato: ſed per vituli adorationem amiſit vim expiatiuam circumciſio: quare non ampliùs circumcidebantur: nam eis non remittebat originale peccatum. Et hoc eſt, quod dicitur, quod, poſt talis vituli adorationem, amiſerunt veſtimenta, in Oreb habita: Non loquitur de veſtibus, quas ex Ægypto filij Iſraël portauerant. Sed de veſtimentis illis intelligitur, de quibus dictum fuit: Amice,

quomo-

quomodo huc intrâsti, non habens vestem nuptialem? Quas quidē vestes dedit Deus primis parentibus ad tegendam nuditatem & ignominiam ipsorū, & has tribuit omni Israëli: vt in Ezechiele longo sermone ipse Deus disserit, dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiā tuam. Vestiui te discoloribus: calciaui te hyacintho: cinxi te bysso: indui te subtilibus: ornaui te ornamento: dedi armillas in manibus tuis · & cætera, quæ ibi enarrantur, mysterijs plena, & hæc omnia, vt candida & pura sint coram Deo, lauari debentur. Et hæ vestes in Deo quibus nos tegit, sunt septem. De quibus loquēs, dicit: Dominus regnauit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem, & præcinxit se virtute. Et alibi: Amictus lumine sicut vestimento. Hæc vestimenta obtinuerunt Israëlitæ in monte Oreb, in receptione legis. Quoniam eousq; habuerunt legis vigorem, & circuncisionis: &, post talem adorationem, remanserunt nudi absq; vestimentis cooperientibus illud peccatum, vt Adæ, &, si deinceps circumcisio Iudæis profuit, hoc prouenit, quia Deus cooperuit illos pelle agni, Christi: id est, in merito Christi, & nō in virtute legis, sicuti Adę.

Deus

Deus post peccatũ, induit eum vestem pelliceam, remittendo peccatũ merito præuisæ passionis suæ. non enim fuit Deus lanius, agnos occidens. Cùm enim animalia fecerit bina & bina, si duo vel quatuor occidit ad perficiendas tunicas: num creauit alia deinceps? non quidem fuit lanío, siue sarcinator: sed hæc sunt per allegoriã dicta. nec enim ex alia pelle factæ fuerunt huiusmodi tunicæ, quę ex pelle illius agni, qui tulit peccata Mundi. Qui quidem Agnus (*vt Iohannes ait*) occisus fuit ab origine Mundi, & ipsius meritis omnium peccata teguntur. Iuxta illud prophetæ: Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Vnde & sententiæ illius: Et vestiuit eos: si Hebraicè scriptæ literæ vertantur, prout consueuêre Cabalistæ facere: dicunt: Et Iesu cor: id est, *refugium eorum.* Sic enim scribuntur verba illa Vailbissam וילבשם: id est, *& vestiuit eos.* Quæ literę, si vertantur, dicunt Iesu lebam ישו לבם: id est, *cor eorum.* Et idcirco agni sanguis, qui aspergebatur, figurabat talem circumcisionem illis prodesse in virtute agni immaculati, Christi. Quare, post Christi aduentum, non est amplius necessaria circumcisio: eò quòd Christus omnem à

nobis abſtulerit maculam, nos viuificando. Vnde Iuſti etiam in morte ſua dicuntur viuentes, & maligni etiam in vita ſua dicuntur mortui. Quo peritis in Cabala non erit obſcura Dei ſententia (*ſecundum Reuchlin.*) in die qua comederit ex eo, morte morieris: videlicet non corporali, ſed ſpirituali. nam vixit Adam poſt eſum vetitum vltra nongentos annos, in momento tamen ipſo mox atque legem tranſgreſſus erat, morte moriebatur. In peccato, *inquã*, ſuo, toti humano generi & prolis futuræ propagationi æternis inferiorum habitaculis deſtinatæ ſentico nimis & contagioſo. Quouſque Dei placito veniret Meſsias ille redemptor, qui hominem in paradiſum reduceret, non terreſtrem, ſed cœleſtem, & vitam liberis redderet, quam parens amiſerat, æternam non temporalem, animæ nõ corporis illam ipſam Dei familiaritatem & iucundiſsimũ Diuinitatis aſpectum, omni voluptate pleniſsimum. In hunc omnes veri Cabaliſtæ nõ ſophiſtici: totam ſuam fiduciam figunt atque locant. In hunc omnia ſanctarum Scripturarum ſalutaria vaticinia retorquent: De terra promiſsionis: De Ierusalem ciuitate: cuius participatio eſt in idipſum: De monte Dei,

&loco sancto eius, & via sancta: & sanctuario, & atrijs Domini: & templo Domini: & domo Domini: & porta Domini: & cæteris similibus multis: quæ Rab. Moses Ægypti9 in suo Misne: id est, Deutero. Sic etiam intelligi de cœlesti beatitudine voluit. Qua de causa, multùm & sæpe cum Thalmudistis certant Cabalistæ: & plurimùm vtriq; in duas eũt sentẽtiás. Illi omnẽ liberationem regis Mesiæ de corporali captiuitatẽ: seu dispersionẽ conantur ad tumultũ, ad strepitus armorum: ad expeditiones bellicas: ad expugnationes regnorum, ac regionum & deuastationes terrarum: & Israëlitici exercitus victoriam referre: vt quondam saluatore Mose legimus aduersus Chananæos & Palæstinos maioribus suis cõtigisse: aut saltem ad exquisitum euasionis ingenium quo sunt in alijs liberationibus: vt multi vafrè, vt ego puto sanctè vsi: quando tot sæculis sub tot regnis dispersi exultârunt: vt sub Babylonico annos septuaginta sub Persico quinquaginta quatuor: sub Græco centum & triginta: nunc sub Romano mille quingẽtos, necdũ fortis. Rectiùs, meo arbitratu, Cabalistæ Mesiam esse venturum putatis ad liberandum miseros humani gene-

ris mortales : de vinculis iniuſtitiæ originalis : ad dimittendum , & ad ſaluandum piè Deo ſeruientium animas in Adam patre noſtro à vita æterna excluſas : vſque ad ſatisfactionem Meſsiæ , quàm ad ſaluandum temporale regnum ſecundum Thalmudiſtas.

P. M. *Ex principijs Cabaliſtarum euidenter dicitur , quod per aduentum Meſſiæ tolletur circumciſionis neceſſitas.*

F. A. Abraham duos habuit filios myſterioſos : vnum de ancilla, & alterum de libera: qui de ancilla , ſecũdum carnem natus eſt: qui verò de libera,ſecundum ſpiritum:qui duo duplicem in nobis figurãt hominem, animalem videlicet,& ſpirituale:qui ſemper adinuicem certant. Et, quemadmodum Deus iuſsit, eum, qui ſecundum carnem natus fuerat, eijci ab Abraham : ita & carnalis,ſiue animalis homo debet à nobis eijci : & homini ſpirituali ſupponi : non enim ſumus carnis debitores:nam,ſi ſecundum carnem vixerimus,moriemur. In cuius adiutorium Deus duo dedit teſtamẽta: vnum in mõte Sina : alterũ in monte Sion. Prima igitur lex data eſt, in ſanctificationem hominis animalis : quare illis data eſt

priapi

priapi circumciſio, quod eſt membrum animale, & ſenſuale: cuius effuſione ſanguinis e[illegible]etur talis homo animalis. Deus magis [illegible]ſit præcidi carnem & ſanguinem ex illo membro quàm ex alio: cùm peccatum primorum parentum expurgandum vide[illegible]r fuiſſe propter carnem & ſanguinem: quia nimis ceſsit & indulſit mulieri & parti ſenſitiuæ perſuadenti. Quod cognoſcens Triſmegiſtus, ait: Homo à contemplatione patris, in ſphęram generationis collapſus eſt. Conuerſus videlicet ad dimidium ſui, quod eſt mulier: ſicut docet Plato. Poſtremò venit Chriſtus, ſanctũ inſtituens Euangelium, hominẽ ſanctificans ſpiritualem per aquã: idcirco ait: Niſi quis renatus fuerit denuò ex aqua, *&c.* quaſi dixerit, non ſatis eſt ad ſalutem naſci ſecundum carnem per circumciſionem: ſed oportet iterum renaſci ſecundum ſpiritum per baptiſmum. Vnde diſponẽte Deo, homo naſcitur in peccato, baptiſmo expurgando. Paulus apertè hoc declarat, dicens: Concluſit Deus omnia ſub incredulitate & peccato, vt omnibus miſereatur: Tolle peccatũ: vbi dignoſcitur miſericordia Dei. Vbi redemptio, ex qua tenemur Redemptori. Vbi gloria Redẽptoris nos redimẽ-

tis. Hinc alibi dicit Apostolus: Omnia cõclusit Scriptura sub peccato: vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Et hoc est magnũ sacramentum inter omnia fidei negotia. Mutari enim debebat circumcisio remedium peccati originalis in baptismum: sicut prædixerat Ieremias, dicens: Ecce dies veniũt (dicit Dominus) & feriam domui Israël, & domui Iehuda fœdus nouum: non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris. Et quãdo hoc fuerit: per Isaiam declaratur, dum de vncto à Spiritu sancto: & misso ad prædicandum loquitur. Quod Christus de seipso interpretatur: *vt Lucas refert.* Postque subinfert: Fœdus perpetuum feriam eis. Fœdus fuit Baptismus. Iuxta illud: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Ideo populus Israël traductus fuit per mare: quòd Ægyptijs fuit sepulchrum. In figuram veri baptismatis: in quo omnia designata per Israëlem populum Dei, saluatur: corpus autem, vel animalis homo, in Ægyptijs figuratus, consepultus iacet. Iuxta illud Apostoli: Cõsepulti sumus cum illo per baptismum in mortem. Et alibi: Circumcisi estis, non in expoliatione carnis: sed in circumcisione Christi: consepulti ei

in

in baptiſmo:in quo & reſurrexiſtis:quo ad animã videlicet: per fidẽ operationis Dei: qui ſuſcitauit illũ à mortuis, & cõſequenter nos membra eius. Quoniam in Chriſto omnes nos viuificabimur:dũmodo moriamur cum eo in baptiſmo. Iuxta illud:Sicut in Adã omnes moriuntur, *&c.* Et mutauit Chriſtus circumciſionem in baptiſmum. Quia ſicut Deus in ſtatu legis ſeuerę mundari iuſſerat hominem à prima labe in ſanguine, qui ſub Tribunalis ſeueri ditione ſitus eſt:ſic quoq; voluit in ſtatu gratię ipſum hominem mundari per aquam à templo Dei & ſede pietatis & gratiæ emanantem: pacato priùs Tribunali iuſtitię per ſanguinem crucis eius:ſiue quæ in cœlis, ſiue quę in terris ſunt. Hinc ipſe Chriſtus (*vt Iohannes ait*) venit in aqua & ſanguine, vt ſeruaret rigorem legis, quæ exigit, vt omnia penè mundentur in ſanguine. Poſtea tribuit aquam in ablutionem perfectã: & in ſignũ clementię & gratię dãdæ, quæ aquea eſt, vt antiqui Theologi habent. Et in ſignũ Tribunalis iuſtitię in circumciſione Hebręi vtebãtur cultro ferreo: vt etiã eſt in frequẽti vſu apud eos, qui circuncidũtur. Et quamuis dicatur in Libro Exodi, quòd Zipora vxor Moſi accepit acutiſsimam petram : &

circuncidit filium. Hoc non habetur in veritate literæ, quòd fuerit acuta, vel non: sed ibi dicitur: quòd accepit zor צר. Quod vocabulum: & si *petram* significare potest: tamen hîc significat *nouaculam*: vt expressè exponit Targum Chaldaicum ponés pro zor tenará, quod apud Chaldæos *nouaculam* significat. Iussit igitur Deus ferro circuncidi, qui nullum ferramenti genus admisit in Templi fabrica. Legitur enim in volumine tertij Regum, quòd malleus & securis & omne genus ferraméti non sunt audita in domo Dei cùm fabricaretur. Quia in Templo, vbi petebantur remissiones & gratiæ multiplices: non debebat sentiri aliqua durities & seueritas per ferrum denotata. Secus autem fieri debuit in circuncisione: quę fiebat in vindictam carnis & sanguinis, quæ fuerunt occasio peccati. Hinc scriptum est, quòd Adam peccauit suasu mulieris, quæ partem animalem: carné videlicet & sanguiné significat. ná (*vt Theologi dicunt*) circuncisio fiebat in expiationem peccati originalis: sicut apud nos baptismus. Quod expressè Gregorius asserit: quare circuncisio vltrò non est necessaria, cùm totaliter scilicet in vtroque homine per baptismum renascamur. Plus enim

enim facit baptismus in parte animali, ipsam mortificando, quàm fecerit antiquæ legis circuncisio, quod patet, quia antiquæ legis patres nubere tenebãtur, & castitatis votum prohibitũ illis erat, hocque propter continentiæ difficultatem. Nunc autem omnibus castitatem vouere cõdonatum est. Notandum est tamen, quod circũcisio triplicem statum habuit. Primò ante Christũ. Secundò Christi tẽpore. Tertiò post Christum. Primò erat necessaria. Secundò erat permissa. Tertiò mortifera fuit, *vt docet Paulus.* Quoniam si circuncidimini, Christus vobis nihil proderit, quia talis sumens illã, quasi diffideret Christi merito, remota tamen tali intentione dicunt aliqui, quod, si quis circuncidi vellet, non peccaret: teneretur tamen ad totalem legis obseruantiã: quia ex quo accepit signum in se, est, ac si vouisset illam obseruare, quod tamen permittitur, sicut permittuntur consilia Euangelij voueri, & obseruari sub præcepto, vti de religiosis patet. Christus verò nos à tali iugo liberauit cæremoniarum, quare non tenemur tale circumcisionis signum suscipere: propter nouam baptismi genituram. Sicut prędixerat Rab. Akiba in libro yoma, cap. yom akipurim: id est, *dies propitiationũ.*

Dixit Rab. Akiba: Beati vos Iſraël coram illo, à quo mundati eritis. Et quis mundabit vos? Pater veſter qui eſt in cœlis: de quo dictum eſt in Ezech. 36: Et ſpargã ſuper vos aquas mundas, & mundabimini, abſque ſcilicet circunciſione. Hoc probat Rab. Iehoſuah in libro Iebamot: id eſt, *fratrum*, cap. Haſolem: id eſt, *excalceatus*. ſic ait: Qui baptizatur, & non circunciditur: ecce ipſe eſt Gher: id eſt, conuerſus de gentilitate ad veram fidem: ſic enim inuenimus in matribus, ſcilicet in Sarrah, & Rebecca; in Rachele & Lia, quę fuerunt baptizatę, & non circunciſæ. Alia ratio eſt. Paul. Rom. 9. dixit: Omnia penè mundabantur in ſanguine: & ſine ſanguinis effuſione nõ fit remiſſio. Et, quoniam Chriſti ſanguis effuſus, ſat eſt pro mille mundis reparãdis: idcirco nõ ampliùs valet circunciſio: nam circunciſio figura fuit Chriſti ſanguinis ſua in circũciſiõne, & in cruce effuſi. Et perfectius baptiſma in Chriſti ſanguine fundatum, peccata delet, quàm circũciſio, quia tàm mulieres, quàm viri eo vti poſſunt. Quare proiectus eſt fratrum accuſator Diabolus, vt habet Iohannes in Apocalypſi. Qui ante Chriſti aduentum omnes nos gẽtiles coram Deo accuſabat tanquam peccati originalis obnoxios:

noxios: & immũdos tàm quo ad ſpiritum,
quàm quo ad partẽ animalem. Poſt Chriſti
aduẽtum ceſſauit: ideò Apoſtolus ait: Em-
pti enim eſtis pretio magno, Chriſti ſcili-
cet ſanguine, non corruptibilib. auro, & ar-
gento. Sanguis igitur circũciſſionis, qui iu-
ſtitiam ſeueram Geburah ſignificat גבורה
mutatus eſt in aquã gratiæ Gedulas גדולה,
quare circuncisſionis pactum nõ manet, ſed
baptiſmi, quod cõfirmat Rab. Barachias in
libro midras cohelet: id eſt, in expoſitione
libri Eccle. ſuper illud: Quid eſt, quod fuit?
ipſum, quod erit, dicit. Sicut fuit Redẽptor
primus: id eſt, Moſes: ita erit Redẽptor vl-
timus: &, quemadmodum Redemptor pri-
mus fecit aſcendere puteum (in potatione
ſcilicet ouiũ Ietro) ita Redẽptor vltimus,
qui eſt Meſsias aſcẽdere faciet aquas, ſicut
dictum eſt Iohelis vltimo: Et fons de domo
Dauid exiuit & rigabit torrentem & plani-
ciem ſęculi. Targum Ionata dicit: Et erit ri-
gans planiciem ſetim. Setim verò cuiuſdã
regionis Græciæ eſt nomẽ: ex qua vt in lib.
Maccabæorum habetur, Alexander Mace-
do egreſſus eſt, quod tamen adimpleri cõ-
tigit, cùm, Apoſtolis baptiſmum per vni-
uerſum Orbem prædicantibus, Græci ba-
ptizati ſunt.

Neceſ-

P.M. *Necessariò habent concedere Cabalistæ secũdum sua principia, quod verus Messias futurus est talis, vt de eo verè dicatur, quòd est Deus, & Dei filius.*

F.A. Messias futurus Deus probatur per Esaiam dicentem: Et vocabitur nomen eius Emanuel עמנואל: id est, *nobiscum Deus*: modo excellentiori, quàm vnquam antea, alius fuerit. Sequitur idem propheta Messias redemptor dictus est Himanuel: id est, *nobiscum Deus*. Quamuis enim Deus semper omnia repleat (*vt Ieremias, ipsius Dei personam agens, perhibet, dicens*: Cœlum & terram ego impleo.) nihilominus in aduentu Messiæ, Deus esse nobiscum dictus fuit: quia peculiari quodammodo fuit in redemptore, sicut ipse peculiari atq; perfectiori chrismate vnctus fuit. In aduẽtu enim eius Ianuas cœli Deus aperuit: adeò vt non tantùm ipsum; sed omnia membra eius peculiari quodammodo diuinitas perfuderit & vnxerit. Hinc Christiani dicimur: id est, chrismate & diuinitate vncti; qua vnctus fuit Christus præ participibus suis, prout dicit Psaltes, non vnctione oliuarum; sed diuinitate, quæ oleum in Scriptura sacra nominatur. Hinc sapiens canit in Canticis canticorum:

corum: Oleum effusum nomen tuum: id est, virtus nominis tui, quæ diuinitas est; vt veri sapientes exponunt. nam miracula & prodigia, quæ fiunt in nominibus diuinis, non fiunt per virtutes characterum: sed per Diuinam virtutẽ; per characteres illos denotatam. qua diuinitate, & quo chrismate vnguntur omnes; omnia enim sunt plena Deo; peculiarius autem homo. Et hic quantò melior est, tantò magis de diuinitate participat. redemptor autem, cùm fuerit Dominus omnium: præ omnibus participibus suis hac diuinitate meritò vnctus est. Hinc ab Hebręis *Meßias*: à Grecis verò *Christus*: id est, vnctus per antonomasiam dictus est. Vnctus autẽ & linitus fuit verbo: quod carnem & animam ipsius Christi assumpsit ipsam perfundẽs. sequitur infrà idem propheta, dicens: Et vocabitur el giber אל גבור id est, *Deus fortis: Pater futuri sæculi*. Vnde illud el *Deum* significat, sicut apertè Baruch ait: Hic est Deus, qui scilicet in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est. Et Ierem. Tu autem in nobis es Domine & nomen tuum inuocatum est super nos. Et cui loquebatur Ieremias? Ille vtique: cui paulò antè dixerat: Quare colonus futurus es in terra; & quasi viator declinans ad manendum.

dum. Idem confirmat Rab. Abba, dicens: Deus Tetrag. est nomen eius: sicut dictum est Ieremiæ 23: Hoc est nomen eius, quod vocabũt eum, Deus Tetrag. noster. & Rab. Leui. Felix ciuitas, cuius nomen est, sicut nomen Regis sui, sicut scriptum est Ezech. vltimo: Et nomẽ ciuitatis ex die, Deus Tetrag. & nomen Regis sui, sicut nomen Dei sui. Quòd etiam sit Dei filius, probatur per Solomonem, Prouerb. 4. vbi dicitur: Filius fui patri meo, tener, & solus, siue vnicus filijs, vel filiorum matris meæ. Quæ quidem expresse verba de Dei filio loquuntur, non de Solomone: non enim patri fuit solus, cũ eius pater Dauid plures alios habuerit filios: nec vnicus matris suæ filiorum: cùm Bethseba mater eius alium prętеr ipsum filium non haberet: nam, et si aliũ ante ipsum habuerit: ille tamẽ, anteàquam Solomo ipse genitus esset: infantulus abierat: vt patet 2. Regum 12. Intelligitur ergo de filio Dei Messia, qui non solùm secundum Diuinitatẽ filius Dei erat ab æterno genitus, verùm secundum humanitatem quoque, solus, vel vnicus filiorũ matris suæ: hoc est, ex omnibus synagogæ filijs (quæ ad Diuinam incarnationem mater Dei dici debebat) ipsi Deo patri Filius per Diuinæ natu-

ræ vnionem futurus tener erat Meſsias, rationeimmēſę pietatis ſuę, quare dicit: Ego veni vocare peccatores, *&c.* Et de Oue perdita, *&c.* Et, ſi quis ſitit, veniat ad me, & bibat, *&c.* Item Solomō Prouer. 31: Quid, fili mi? quid fili vteri mei, quid fili votorum meorum, *&c.* Super hæc verba dicit Rab. Abrahá aben Ezra: Simile eſt hoc Regi, qui filijs ciuitatis iratus eſt. Ierunt ergo ciuitatis filij, & ſupplicârunt filio Regis, vt regem placaret: iuit filius & placauit patrem ſuum. Cumq; Rex per filiū placatus eſſet, iuerunt filij ciuitatis ad agēdas gratias Regi. Rex verò dixit eis: Mihi vos gratias agitis? ite & filio meo gratias agite: nā, niſi ipſe fuiſſet, iam ciuitatem deſtruxiſſem, & hoc eſt, quod dictum eſt: Oſculamini Filium: *Hæc ille.* Et Rab. Nathā ſuper illud Exod. 13: Sanctifica mihi omne primogenitū, dicit. Moſi dixit Deus ſanctus. Quemadmodum feci Iacob bechor: id eſt, *primogenitum*, ſicut dictum eſt Exod. 3: Filius meus primogenitus meus Iſraël: ita ego faciam Regem Meſsiam primogenitum, ſicut dictum eſt Pſalm. 89: Ego primogenitum dabo eum, altiſsimum Regum terræ. Hæc probatio concluſionis Thalmudicè ſat eſt: modò eandem Cabaliſticè probo: & ſuppono, quod

quod Cabaliſtæ habent concedere, quod Meſsias futurus eſſet magis Diuinitatis plenus, quàm humanitatis: ergo habẽt cõcedere ipſum futurum Deum: habent etiã concedere, quod Dei ſit filius: cuius ratio eſt: nàm ſapientia Diuina chocmah, dicitur filius Dei. &, cùm Meſsias plus de hac ſapientia habuerit, quàm cæteri omnes: ergo dici debet Dei filius, eadẽ ratione, qua dicitur Deus ratione chriſmatis humanitatẽ ſuperantis. minor patet per Solomonem Prouerb. 4. dicentem: Quoniam documẽtum bonum dedi vobis, legẽ meam ne derelinquatis, quia filius fui patri meo tener. Cùm autem (*ſecundum Ariſtot. 2. de Anima*) duri carne, ſecundum intellectum ſunt inepti, molles verò: id eſt, teneri, bene apti, idcirca ad oſtẽdendam diſpoſitionem hãc ſuam optimam, ad recipiendam patris documenta, tenerum ſe dixit eſſe: id eſt, bene diſciplinabilem, & rectæ, ac infinitæ ſapiẽtiæ capaciſsimũ. Sed cui tener? patri meo, inquit. De tali ergo patre loquatur, neceſſe eſt, qui non niſi recta docere poteſt. Hic autem ſolus eſt Deus. Sic ergo exponitur: legem meam ne derelinquatis, quia filius fui patri meo tener: hoc eſt, quia illam à patre meo accepi, qui errare nequit in docendo:

do:nec etiã ego errare potui in addiſcẽdo, quia fui tener: id eſt, infinitæ capacitatis ad eam recipiendam. Et ideò Iſaias de Meſſiah loquẽs, vbi ſuprà: ſubdit: Butyrum & mel comedet, quia ſapientia diuina per lac deſignata, in ipſo pleniſsimè fuit. Iuxta illud Apoſtoli: In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi. Comedit etiam mel, quod eſt guſtus ipſius ſapiẽtiæ, quem habuit ſuper omnes. Sicut præ cæteris viguit ſapientia confirmatur: nam, ſicuti Filius eſt æternaliter à Patre genitus: ita æternaliter diuinam habuit ſapientiam à Patre infinitam. Sapientia quoque, quam ſecundum humanitatem erat habiturus, ab ipſo Deo ortum habere debebat, qui animam ab inſtanti creationis ſuæ, ſumma gratia, omnibusque habitibus præ cæteris imbuere debebat. Cùm itaque Solomon hoc in libro de filio Dei, qui homo, futurus erat, parabolicè, ac ænigmaticè loquatur: idcircò loquitur de filio Dei, qui eſt ſapientia genita: & Deus ratione iſtius infinitæ ſapiẽtiæ, quæ maior eſt, ſe debebat in Chriſto, tãquam in capite. Eſt igitur modo dicto, Deus. Et filius Dei, quia humanitati Chriſti counita fuit diuinitas, in vnitate ſuppoſiti, vt communiter docẽt Theologi

 noui-

nouitiores. Imaginantur enim tria esse in homine: naturam videlicet, naturam singularem quam hæcheitatem vocant, & rationē personæ, quæ in duplici incōmunicabilitate constat: specifica videlicet, & indiuiduali, quam appellant quo & quod. Et hāc aduenisse Christo à diuinitate dixerūt: vel à verbo: aut à persona secūda Trinitatis illi singulari humanitati vnita. Ista opinio debet admitti, quia habemus à peripateticorū duce, quod operationes fiunt à supposito. Cū igitur videamus in Christo aliquas operationes omnē humanā & creatā virtutem penitùs transcendentes, necessariò fatendū est illas à supposito vel à persona diuina procesisse. Sed de ijs quę operatus est Moses vltra omnes vires creatas, adeò vt Mēphitici sapientes coacti fuerint confiteri, quòd digitus Dei esset illic. Hoc factum est, quia cū Mose erat Angelus (*vt in Exodo legimus*) qui & ipse est persona, per quam Deus, vel quæ in virtute Dei operatur. Vnde & legē ipse Deus per angelū dedit. Iuxta illud Pauli: Lex data est per Angelos in manu mediatoris. Vnde Christus volens cōprobare personam Diuinā in se existere, ait: Opera, quę ego facio, ipsa testimonium perhibent de me. Et paulò pòst: Si non

vultis

vultis (*inquit*) mihi credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. Et iterũ: Qui credit in me, opera quæ ego facio, ipse faciet: & maiora horum faciet. Et nedum probatur talis persona Diuina propriè ex operibus: sed ex modo operandi, præcipiendo enim & non inuocando ipse operatus est. Et etiã quia alijs tribuit vt in nomine eius operentur, quod fieri nequiret, nisi nomen eius Diuinam virtutem contineret. Nam (*vt in tractatu de nomine Iesu patuit*) Moses omnia portenta fecit in quadriliteræ nomine. Sic & omnes posteriores prophetæ. Nullus autẽ in nomine alicuius puræ creaturæ miracula operatus est, Christus etiam declaratus est filius Dei testimonio Patris, dicentis: Hic est Filius meus dilectus. Et quamuis de populo Israëli dixerit Deus: Filius meus primogenitus Israël. Exod. De Israëli tamen non subinfertur, quod de Iesu. videlicet, In quo mihi bene complacui. Nõ enim Deus sibi complacet in creaturis (cùm ipse sit fœlix sine creaturis) sed sibi complacet in verbo producto, quod amat & à quo amatur per amorem reciprocum, qui est Spiritus sanctus. Et si scriptum sit de sapiẽtia Dei, in Prouerbijs:

Delitiæ meę esse cum filijs hominum: sunt quippè delitiæ Dei producẽdo hominẽ & implendo ipsum multiplici bonitate. Quę delitiæ sunt in seipso, & proueniunt à seipso communicante: non autem ab eo, cui cõmunicantur. Sed de Filio dicitur: In quo mihi bene complacui. Manet igitur veritas conclusionis. videlicet: Quod Cabalistæ necessariò habent concedere: quòd verus Messias futurus sit Deus: & Dei filius.

P.M. *Cùm audis Cabalistas ponere in Thesua informitatem, intellige informitatem per accidentia ad formalitatem; non per priuationem.*

F.A. Aristoteles de physico aduentu, tria ponit eiusdem scientiæ principia, materiam scilicet, formã, & priuationem: & si à quã plurimis in hoc redarguatur: æquiuoca nãque nõ simul numerãtur: patet de hoc termino canis, qui latrabilem canem, & sidus cœleste, & piscem marinum, & pictum signat: de quibus nõ possumus dicere, quòd sint quatuor canes: quia æquiuoca non cõnumerantur (*vt dixi*) ita incongruè dicitur, quòd materia, forma, & priuatio sint tria principia, cùm principium de illis ęquiuocè dicatur. Dimissis autem duobus primis prin-

principijs, de tertio verba faciẽs, dico quod priuatio est duplex. quędam est propriè dicta, & quædam impropriè, prima est, quæ priuat formam actualem in subiecto cum potẽtia, & aptitudine ad illam, quæ sic describitur. priuatio est negatio in subiecto apto nato sic, quod priuatio de significato formali non dicit nisi puram negationem, connotando subiectum aptum natum, ad formam cuius est priuatio: Ita quod nihil addit priuatio vltra negationem, nisi subiectum aptum in quo fit, vt cęcitas in catello ante nonum diem. Secunda impropriè dicta, & est priuans formam in subiecto, ad illam non apto, vt in lapide cæcitas: qui cęcus impropriè dicitur: quod etsi non videt, tamen non est aptus ad videndum. ad propositũ dicitur in Genesi: In principio creauit Deus cœlum, & terram: terra autẽ erat inanis: id est, informis: actualiter enim nõ informabatur: poterat tamen informari: habebat nanque potentiam ad formam; & hoc est, quod dicit conclusio (intellige per accidens ad formam) quia forma actualiter non acciderat materiæ non per priuationem scilicet impropriè dictam; sic quod denotaret materiam forma priuatam, sine tamen aptitudine ad illam. Dicit ergo

conclusio: (Cùm audis Cabalistas ponere in thesua, thesua est terminus Cabalisticus, materiam nudam forma priuatam significans, cum aptitudine tamen ad formam; patet per id, quod dicitur in textu Hebraico dicente: Terra erat bohu בהו: id est, *vacua*. Ly beth litera, ב, significat, *in*, & litera vau, ו, vltimò posita, significat *ipsum*: est igitur sensus. In quo scilicet subiecto, vel materia, ipsum scilicet subiectum informandum erat forma: nam illa priuatio erat cum aptitudine ad formam secũdum Hebræos tohù vabohu תהו ובהו ferè vnum & idem significant. nam est tohu: quod neque formam habet neque figuram; sed in propinqua est dispositione, vt illam recipiat. id quod Græci hiiuli היולי: id est, ὕλω vocant. Alij verò vocãt chomar arison חומר הראשון *materiam primam*. Et intelligitur per terram confusio quatuor elementorum. Et rachia רקיע vox sonat non firmamentum, sed *extensionem*, iuxta illud: Extendit cœlum sicut pellem. nam ex aquis fecit rem extensissimam & sphæras quasdam: quas æquè vt summum cœlum: quod primò creauit שמים vocat. Hebræi tamen inferiorum cœlorum machinam vocant, *merchauah*, מרכבה. Quando igitur Moses di-

xit:

xit: In principio creauit Deus cœlum & terram; Intellexit de materia vtriusque cœli scilicet & terræ: quæ si sit eadem vtriusque: adhuc lis sub iudice pendet. Disceptant nanque physici. Moses tamen edoctus ab eo, qui vtrumque fecit, soluit dubium, Vnde non ignarus nec ambiguus: sed eruditissimus philosophus aliam & aliam materiam cœli & terræ ponit: vt patet ex eius modo loquendi: quo vtitur, dicens: In principio creauit Deus cœlum & terram; id est, materiam cœli & materiam terræ, nam de vtriusque materia est ibi sermo: cùm quia de forma cœli in secundo, & de forma terræ in tertio die pertractat: tum quia apertissimè innuit se locutum fuisse de materia terræ ex ijs quæ sequuntur, videlicet: Terra autem erat tohu nabohu, quod interpretatum habet: Terra erat cahos, in quo ipsum scilicet producendum inerat: in potentia videlicet (*vt dixi*) Et in secundo die alteri scilicet cœlo formam dedit, dũ dicitur: fit Arachiha in medio aquarum: id est, extensum, vel expansum omnium cœlorum. Vnde sequitur: Et vocauit Arachiha cœlos. Arachiha non est firmamentum, vt habet nostra traductio, sed globus, & massa omniũ cœlorũ, *vt dixi*,

& probatus per id: Fecit Deus duo luminaria magna, & ſtellas: & poſuit ea in arachiha: nec aũt in firmamẽto: id eſt, ſtellato cœlo poſita ſunt luminaria illa, ſed vnũquodque in orbe ſuo. Arachiha igitur ſignificat glomeratũ quoddã ex omnib. cœlis. Terræ verò formam tribuit tertio die, in eo, quod ait: Congregentur aquæ quæ ſub cœlo ſunt in locum vnum, vt appareat arida: quam aridam vocauit terram. patet igitur concluſio.

P.M. *Si duplex aleph* א א *quod eſt in textu: non auferetur ſceptrum*, &c. *coniunxerimus ad duplex aleph, quod eſt in textu: Deus poſſedit me ab initio. Et duplex aleph, quod eſt in textu: terra autem erat inanis: per viam Cabalæ intelligemus ibi Iacob de illo vero Meſſiha locũ: qui fuit Ieſus* ישו *Nazarenus.*

F.A. In Geneſi 49. dicitur: Lo iaſur ſeuet mihuda vmechokek miben raglau had chi iauo ſilo velo iikeat hamim לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים. Latinè ſic: *Non recedet ſceptrũ de Iehuda: & ſcriba de medio pedani eius, quouſq; veniat ſilo.* In hoc textu Hebræo tãtummodò ſunt duo aleph א א. In Prouerb. 8. c. dicitur: Adonai

Adonai chanani reſit darcoked miphalau meaz יהוה קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז Latinè ſic : *Dominus poſſedit me in initio viæ ſuæ ante opera ſua ab antiquo*.In hoc textu Hebraico ſunt etiam tantùm duo aleph אא.In Geneſi cap. 1.habetur: Veaarez aieda tohu vebohu vechoſech haal pene teom veruach elohim mera chephet haal pene amaim : והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים.Latinè ſic: *Terra autem erat informis & inanis: & tenebra erãt ſuper faciẽ abyſsi: & ſpirit⁹ Dei mouebat ſe ſuper faciẽ aquarũ*. In textu hoc Hebraico, ſicut & in cæteris duobus textibus ſupradictis,ſunt tantùm duo aleph אא. Et aleph אלף plenũ importat mille. & per millenarium intelligitur cubus denarij,vltimi omnium numerorum: Finis enim numerorum ſimpliciũ eſt denarius. Qui,ſi quadretur, centenarium reddet:ſi autem in cubum reducatur, millenarium reddet: vltra quem numerum extendi nequit: quia extenſus eſt in longum , latum, & profundum. Vltra quam dimenſionem alia non datur ſicut bene docet Ariſtot. de Cœlo & Mundo. Dandus eſt igitur hic numerus finalis Mundo: id eſt,homini,qui eſt finis omnium rerum creatarum. Et in hoc homo

aſsimilatur Deo, cui competit mille: ſicut habetur in Canticis: Et mille tibi Selomo: id eſt, *regi pacifico*: qui eſt ipſamet pax, & finis omnium rerum ac principium. qui Deus denotatur per literam aleph א, quæ eſt prima literarum alphabeti, & vnũ importat. Si verò proferatur integrè אלף aleph mille ſignificat (*vt dixi*) finem videlicet omnium numerorum. Vnde dando ipſi Deo aleph, recognoſcimus ipſum eſſe principium ac finem Mundi: Ideò Deus tanquam eius conditor, cùm ſit trinus, tres condidit Mundos. primus eſt Mundus archetypus: de quo Iohannes loquitur, dum ait, quod Deus erat in Mundo: id eſt, in ſemetipſo. Secundus Mundus eſt hæc machina tota bona: de qua Iohannes proſequitur, dicens: Et Mundus per ipſum factus eſt. Tertius Mundus eſt homo qui paruus Mundus nominatur. Et de hoc loquitur Iohannes, dicens: Totus Mundus poſitus eſt in maligno: id eſt, tota hominum maſſa, in maligno poſita eſt, quia infecta ab antiquo ſerpente. A' qua infectione liberari nequit niſi renaſcatur ex filio Dei. Quod apertè referat Iohannes, dicens: Scimus, quòd omnis, qui natus eſt ex Deo, non peccat; ſed generatio

Dei

Dei conseruat eum;& malignus: id est, diabolus non tangit eum. postea subinfert: Et Mundus totus: id est, omnis homo carnalis positus est in maligno, scilicet peccato. Et Mundus iste odit Deum: sicut habetur in Iohanne: si Mundus vos odit, scitote q; me priorē vobis odio habuit. Hoc odium est in Mundo minori: qui sumus nos. nam in ipso Mundo minori est anima diligēda: & est corpus vel animal nostrum odio habendum; quorum typum gesserunt Iahacob & Hesau: de quibus scriptum est Iahacob dilexi: Hesau autem odio habui. Et quoque in homine spiritus, qui natura Deum diligit, & in Deum tendit: & est concupiscentia vel caro: quæ spiritui aduersatur tanquam inimica. pari quoque modo in Mundo maiori est portio Diuina, quæ est collectio filiorum Dei: qui Deum diligunt & ab eo diliguntur: & est portio filiorum Mundi & diaboli: qui Deum oderunt, & à Deo odio habentur. Hinc Christus omnia cognoscens, de vtriusque dixit: Ego pro eis scilicet qui Dei sunt, rogo: non pro Mundo, quoniam totus est, positus in maligno (*vt ait Iohannes*) & hoc quia omnis homo pronus est ad malum ab adolescentia sua, vt in Genes. dicitur,

dicitur, quia Mundus totus hic inferior materialis est. Hinc tendit ad malignitatem: sicut & materia. Etiam quia propulsata est Dei bonitas à malitia nostra: à qua bonitate destituti semper in peius corruimus. Hunc Mundum fabricauit Dominus, vt ostenderet bonitatem suam. non enim ab externis causis (*vt Boëtius & Hieroc. testantur*) impulsus: sed ex mera bonitate sua Mundum fabricauit. Et hoc, quantum ad causam impellentem siue suadentem. Verùm causa finalis (quæ potissima est) ea fuit: vt sapientiam suam, quam Filium esse dicimus, extrà manifestaret. Hinc propheta canit: Omnia in sapientia fecisti. Et, vt per eandem Mundum ipsum repararet. Vnde Apostolus vocat Christũ, Dei virtutem & sapientiam. Et iterũ paulò inferiùs ait: Vos estis, scilicet redempti in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio. Et, vt per ipsum bearemur omnes. Et Dei participes efficeremur. Et cùm sit virtus Dei Mundum hũc inferiorem creauit, quem distinxit inter bona millenaria (*secundum secretiores Theologos*) quorum duo prima significant principium humani decursus: duo millenaria secunda medium: duo tertia finem. Ait enim

nim oraculum Eliæ celeberrimum: Duo millia in vacuo: id est, sine lege, & sine Messiah: duo millia in lege: duo millia in Messiah, consumabuntur videlicet. Et hæc sex millenaria respondent sex diebus fabricæ: vt à Mose & Petro edocemur. Christus autem præueniens venit in tempore legis, nondum completo duplici illo binario numero millenario. Hinc clamabant mali dæmones: Cur venisti ante tempus torquere nos fili Dei. Præuenit nanque per trecentos annos. Et sic opus Dei: & totus Mundus viuificatus fuit in medio annorum; sicut prædixit Abacuch: In medio annorum viuifica illud, scilicet opus tuũ. Et illud innuit per id quod subinfert: In medio annorum notum facies, cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Venit ergo Christ9 in quarto millenario, quia sicut Sol iste visibilis ꝓductus fuit die quarto: sic Sol iustitiæ, cui hic visibilis respõdet, oriri voluit millenario quarto, cũ ipso quarto die fabricę couueniente. Quia, *vt Apostolus ait:* Venit in plenitudine temporis (*vt dixi*) circa finem quarti millenarij; præueniens videlicet tempus; circiter trecentos annos (*vt dixi*) nam moris est pientissimi Dei lento gradu ad vindictam procedere; cum misericor-

fericordia autem & gratia præuenire. Iuxta illud Prophetæ: Misericordia eius præueniet me. Et iterum: Præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis. Fuit igitur plenitudo temporis, intercedente misericordia & pietate, qua (*vt dictum est*) præuenire solet Deus, vt eius proprium est. Hinc Ecclesia canit: Deus, cuius est proprium misereri semper & parcere. Nam sicut mille sibi competit, Canticorum 7: Et mille tibi Solomo, qui pax sibi interpretatur (*vt suprà dixi*) est enim ille verus Rex pacis Christus, qui habet pacem à seipso: id est, à diuinitate, in seipso existente. Nam aliunde, quàm à Deo, vera pax haberi nequit. Iuxta illud ab Ecclesia celebratum. Da nobis illam, quam Mundus dare non potest, pacem. Ita parcit in millibus, vt habetur in Exo. id est, toties quoties homo conuertitur ad Deum. Iuxta illud Ieremiæ: Tu autẽ fornicata es cũ amatoribus multis, tamen reuertere ad me (dicit Dominus) & ego suscipiam te. Sed ad sublimiora ascendendo, parcit Deus in millibus: id est, in millenario: id est, in virtute pietatis, & clementiæ diuinę, cùm millenarius sit numerus Diuinus: quaternarius verò elementaris, & corporibus addictus; vnde punit in quaternario,

nario. Secundum quod peccatum, per corpus materiale: vel elementare animæ annexum, peccat homo. ideo dicitur in Exodo: quòd Deus reddit iniquitatem patrum filijs ac nepotibus, in tertiam ac quartam generationem. Duplex igitur aleph positum in supradictis verbis Geneseos, signát duo millia annorũ sine lege, ab Adam scilicet vsq; ad Mosem. fuit ætas illa inanis, & vacua, & informis, absque lege, & cognitione Dei perfecta. Et hoc quia Deus deduxit & aluit totum genus humanum & corpus pro exigentia ætatum: sicut prouehitur particularis homo: cuius prima pars ætatis libera relinquitur: vt augmento naturali & corporeo vacet. Duplex verò aleph positum in dictis Iahacob, signant secundam ætatem, vel statum Mundi sub lege. Nam secũda pars regitur fræno doctrinarũ & legis, quo seipsum iam virum factũ, moderari posśit. Duplex insuper aleph positum in Prouerbijs, Significat tertiam Mundi ætatem, vel statum sub Mesśiah duraturam, per duo millia annorum: & in ista ætate vacat homo cœlestibus: ad quæ in fine sui cursus iam tendit. Quæ cœlestia potisśimè Mesśias docuit in fine mundanæ ætatis. Iuxta illud Apostoli:

In

In quos fines sæculorum deuenerunt. Sex igitur aleph, trifaria distinct. trinam legem ostendunt naturæ videlicet, scriptę, & gratiæ. Horum temporum primum, & prima generatio, lege natura tantummodò directæ, absque sacrificijs, & gratiæ influxu, quodammodo arida, & inanis fuit. Secundum temporis spatium aliquid lucri, & fauoris ex lege natura: id est, legis naturæ reportauit. In tertio autem tempore manipulos plenos Christi gratia suffulti, ipsi iudici, & Deo patri offerre concessum est. Hinc illud apud Hebręos Helię oraculum supradictum manet probatum. Ad propositum igitur conclusionis Iahacob in illis verbis ostendit nobis, Christum fuisse verum Mesiam, quia venit in millenario quarto circa eius finem.

P. M. *Per hanc dictionem, quæ scribitur per aleph, Iod, & Scin (& signant virum) qui Deo attribuitur, cùm dicitur vir belli, de Trinitatis mysterio per viam Cabalæ perfectissimè admonetur.*

I. A. Hebræi hominem multis nominibus nominant, Adam אדם, Geuer גבר, Enos אנוש, & Ais איש. Primum à terra sumptum est: nam Adama אדמה *terram* significat. Secundum

cundum ab aëre: nam auer אויר *aërem* notat. Tertium ab aqua: nā enos *hominem violentum* significat, more decurrentis aquæ. Quartum sumitur ab igne. nā es אש *ignem* significat. In quolibet trium primorum hominum est vna tantùm, aut nulla Diuinitatis litera: in quarto autem nomine sunt duæ, aleph א scilicet & י, sic enim scribitur איש is, siue ais. Vbi innuunt Cabalistæ hominem virtute præditum bis esse diuinum, natura scilicet qua continet imaginem Dei, virtute, qua continet similitudinem: quare ad rem, virtus ita definiri potest. Virtus est operatio assimilans hominem Deo, atque Deificans. Quare Hebræi nullum hominem, ais: id est, *virum* appellant, nisi probum, & virtutibus præditum: sicut nos nō dicimus de doctis, & magnanimis, quòd sint homines docti: nam hoc nomen homo, est nimis commune: sed dicimus, quod sunt viri docti, *&c.* Hoc igitur nomine, ais, vocatus est Christus quia de eo scribitur in Exodo: Deus vir pugnæ, quod etiam de Messiah intelligitur: vnde Rab. Iohanan super illud Zachariæ cap. primo: Vidi noctem, & ecce vir equitans super equum rufum, vel sanguineum: & stans erat inter myrtos, qui erant in coualle:

le:ibi itaque sic dicit:vidi noctem:volūit enim Deus sanctus,& benedictus totū conuertere Mundum in noctem. Et ecce vir equitans super equum rufum. Non est vir hic,nisi Deus sanctus, & benedictus. Et stans erat inter myrtos. Non sunt myrti, nisi iusti: sicut dictum est,Hester.cap. 2: Et erat nutritius hadassa:ipsa est Hester: *Hadas* enim Hebraicè, *myrtus* Latinè dicitur: ad cuius intellectum, sciendum est, quòd in midras Theilim super Psal. 20. hoc modo legitur: Deus sanctus & benedictus vocauit Mesiam nomine suo. Et quod est nomen eius? Tetrag. est nomen eius, *vt dictum est*. Exod. 15: Deus vir pugnæ. Ergo Messias est Deus, est etiam homo, quare sequitur. Equus eius rufus: id est, habens corpus suum suo sanguine in morte rubefactum; in pugna, in qua Diabolum victurus erat, quare non ineptè hoc in loco *vir pugnæ* vocatur. Et si Christus Rex salem & pacis dicatur, venit tamen bellans & pugnans. Est nempe commune adagium: Bellamus vt pacem habeamus: Christus enim suscepit bellum, vt omnia pacificaret. Bellauit quoque, vt adipisceretur coronam, stante edicto à Paulo promulgato: Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Ideo ipse-

ipſemet Chriſtus ait: Oportuit pati Chriſtum, anguſtias videlicet & bella, & ita intrare in gloriam ſuam. Bellauit etiam, vt vincés, daret nobis, debilibus & inualidis militibus principium & virtutem victoriæ obtinendę. Iuxta illud Apoſtoli: Deo autẽ gratias, qui dedit nobis victoriam, per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Chriſti primus conflictus fuit cum Diabolo, vt Iohannes ait: Facto ſilentio præliatus eſt Michaël contra ſerpentem antiquum, pro Chriſto adhuc tenello, & nuper à matre ædito (*vt Iohannes innuit*) nolebat enim Dæmon parere edicto à Patre æterno facto; de quo Paulus cum Hebræis agens meminit: Et cùm introduceret (*inquit*) primogenitum in Orbem terræ, dicit: Et adorent eũ omnes Angeli Dei. Ideo princeps militiæ Chriſti Michaël, pugnam pro eo aggreſſus eſt contra hoſtem ipſius Ieſu. Pugna igitur iſta fuit Chriſti cauſa, quem aliqui admittebant in imperatorẽ & ducem, alij verò nequaquam. Quæ pugna facta in cœlo, facta fuit poſteà in horto voluptatis. Quando videlicet Adam, ſuggeſtione ſerpentis, qui fuit caput omnium rebellantium, volũit comedere & deuorare lignum ſcientiæ boni & mali, quod Chri-

ſtus eſt. Voluit enim tanquam primus homo & parens omnium ſibi vendicare illum primum locum, qui Chriſto reſeruabatur, *vt infrà dicetur*. Et Chriſtus in perſona propria in Mundo, cum dæmone multos conflictus habuit. Primus conflictus deſcribitur à Matthæo, quem habuit in deſerto. Et fuit triplex. Primò carnis bellum intulit deſcriptũ ſub velamine lapidũ, quos tranſmutandos in panes obtulit. Nam gula ad carnem ſpectat. Venit etiam cum turma ſuperbiæ, dum ipſum ſupra pinnaculũ Templi adductum hortatus eſt, vt ad faſtũ inde ſe deijceret abſq; læſione. Tertiò cum acie auaritiæ pariter ac ſuperbiæ inuaſit eum: dum omnia regna Mundi ei oſtenſa promiſit. Ductus igitur fuit Ieſus in deſertum à Spiritu ſancto inflammato, vt viriliter pugnaret, victoriam reportans, qua venenum toti humano generi ab hoſte propinatum amoueret; & dulcorantem gratiam tribueret. Et pugnans Chriſtus cum Diabolo, ſicut in cruce fuit derelictus à Patre, vt pateretur (nam ſi cum Patre fuiſſet beatus, pœnas vtique nullas ſenſiſſet) ſic in hoc congreſſu derelictus fuit à Patre. Nec enim fuiſſet laus vincentis, ſi adiutus & ſuffultus virtute illa diuina bellaſſet. Nec obſtat

obſtat illa Damaſceni ſententia, quòd Ieſus nunquam dimiſerit ſemel aſſumptum. Nam dormiente homine, anima dimittit ipſum naturales operationes exercere, nec tamen derelinquit ipſum, nec abit illa anima viuificans. Sic diuinitas non receſsit à Chriſto, ſed dimiſit eum pugnare, ſitire, eſurire, fatigari ex itinere, & huiuſmodi pati. Aderat tamen ei gratia Dei, qua merebatur. Sicut & cæteri homines, qui ipſum ſecuti ſunt, gratia Dei ſuffulti meruerũt. Quamuis ij longiſsimo interuallo Chriſtum ſecuti ſunt. Nec enim Chriſtus ſecundum diuinitatem (qua beatus erat) ſed ſecundum voluntatem humanam, gratia repletam, meruit. Exodi quoque יד dicitur. Vidi ſuper ſedem manum bellantem. Iad יד *manum* ſignificat, & loquitur de Dauide, qui fuit manus Dei: id eſt, fortitudo Dei, qui Goliam, & leonem interfecit. Et fidelius bellatoris officium geſsit, quàm quiſquam alius, contra Amalechitas, qui nec pacẽ, nec trehugam volũit habere cũ Amalechitis, nec eorum vlli eius oculus parcebat, imò nec eorum iumentis. Saul verò, quia iumentis pepercit, eorum iumenta ſeruando, in ſacrificium Deo offerendum, reprobatus à Deo,

eiectus fuit ex regno. Præceperat enim illi Deus, vt nec Amalechitis, nec eorum bonis indulgeret, quæ omnia nostri figura erant, vt semper contra inimicum nostrum Diabolum pugnare habeamus; nec vnquã cum illo pacem habeamus, quia Regi nostro inimicatur Christo, vt patet in Apocal. vbi dicitur, quod Diabolus voluit interficere Filium mulieris: id est, Christum, vt suprà patuit. & Christus contra ipsum pugnans, dixit: Nunc princeps huius Mundi eijcietur foràs, *&c.* Et Paulus Colofs. expolians principatus, & potestates. & non solùm ipse fuit vir fortis bellator, verum etiam nos fortes contra diabolum facit, *teste Hieronymo*: debilis est hostis, qui non vincit nisi volentem. Christus igitur est vir, vt patet in Num. 24: Ego Dominus vir non mentietur. Habetur idem in libro bellorum Domini, de quo Esai. Legite in libro bellorum Domini, qui est liber vitæ. In illo libro scriptum est: Adonai vir bellator. ad rem, Iad יד *manum* significat. Et loquebatur de Dauide, qui Christi fuit figura: quapropter dicitur ad conclusionem, quod vir, Hebraicè is איש, in quo vocabulo sunt duæ literæ diuinitatis aleph א, & iod י, prima litera hanc dictionem constituit

ſtituit ab אב, & Patrem ſignificat primam perſonam in diuinis: ſicut aleph א eſt prima litera in alphabeto Hebraico, conſtituitur etiam ipſa literis ex duabus iod, & vau יוי, quæ ſignificant numerum 26. qui eſt numerus tetrag. יהוה quod nomen competit binach midah proprietati Spiritus ſancti, punctato tamen punctis elohim. Appropriatur etiam Tipheret manſioni Iahacob, in qua regnare debebat Meſsias: vt habetur ab oraculo Gabrielis. Et ſic tota Trinitas manifeſtatur in litera aleph & vnitas etiam perſonarum, ratione illarum trium literarum, vnam literam conſtituentium. Alia litera diuinitatis ibi poſita eſt iod י, quod attribuitur cheter Patri ratione ſummitatis ſuperioris: & binach Spiritui ſancto, ratione alterius acuminis inferioris. Et cochmach Filio, ratione fuſti ipſius. Et quia tres ſupradictæ perſonæ ſunt vnum in eſſentia: ideo additur illis litera ſcin ש tres lineas rectas includens in vnitate literæ: quæ etiam ſcin includit tetrag. Sicut & litera aleph. Quare per dictionem is איש quæ *virum* ſignificat (Chriſtum videlicet) de Trinitatis myſterio, per viam Cabalæ perfectiſsimè admonemur. Vide de nomine IESV.

Q 4 Per

P.M. *Per nomen, quod tribus literis ſcribitur, he ה vau ו & aleph א quod nomen Deo propriiſſimè attribuitur: & maximè conuenienter non ſolùm ad Cabaliſtas, qui hoc expreſſè ſæpiùs dicunt; ſed etiam ad Theologiam Dionyſij Areopagitæ per viam Cabalæ Trinitatis myſterium cum poſſibilitate incarnationis nobis declaratur.*

F. A. Cabaliſtę tetrag. nomen יהוה diuidunt, & ex literis eius tria componuntur nomina, ſcilicet iah יה, hu הו, vehu והו, primum ex prima & ſecunda litera componitur, ſcilicet ex iod, & he, hoc modo יה iah, quod idem eſt, quod *Deus*, & *Patrem* chetar ſignant, totius diuinitatis fontem. Secundum nomen, ex ſecunda & tertia conſtat litera ſic hu הו: quod ipſe interpretatur, & ſignant *Filium*: nam ipſe eſt, quē prophetæ ad ſaluandum genus humanū venturum prędixerunt: & digito quandoq; monſtrādum, iuxta illud Eſaiæ 35: Deus ipſe veniet, & ſaluabit nos. Tertium nomen, ex tertia & quarta conſtituitur litera, ſcilicet ex vau, & he, ſic והו & id totum ſonat, quod *ipſe*, & Spiritum ſanctum denotat: quia & ipſe poſt Filiū quoq; mitti viſibiliter

ter debebat, sed non eodem modo: qui Filius in humanam naturam mitti debebat, Spiritus sanctus verò in columbæ specie & in linguis igneis, tanquam sub signo: nam litera he ה communis est primo & secundo nomini: vau verò secundo & tertio, quare planè ostenditur filium consubstantialem esse Patri, à quo genitus est: & Spiritum sanctum consubstantialem esse Filio, qui consubstantialis est Patri, vt palàm liqueat, & Filium esse in Patre, & Patrem in Filio: & Spiritum sanctum in vtroque. Ad propositum conclusionis dico, quod istud nomen hu הוא cōtinet in se Trinitatis mysterium: nam aleph est sigillum Patris cheter, *vt sæpè dixi.* In lege & in Scriptura, nullum verbū incipit à litera vau, ו, in sua radice: nō quod hoc sit à casu, nec ex eo quòd vau sit coniūctionis nota, quia tale non potest esse principium sermonis, sed semper sequitur aliquid præmissum. causa ergo huius potissima est: quia litera illa arborem vitæ significat, quę in medio paradisi collocata est. vnde in verbis radicalibus, nunquam ponitur vau, ו, nisi in medio dictionis: sicut cor, vbi est principium vitæ animantis, in medio corporis collocatur. Et si contingat illam literam esse in principio aut in fine: id

est, non radicaliter, sed consequenter, aut ministerialiter, vel communicatiuè. sicut & vita in medio corporis existens, omnib. alijs membris communicatur, & arbor vitę in medio paradisi sita omnes arbores eiusdem viuificat. Vau, ו, igitur est sigillum Filij tipheret arboris vitę. He ה est sigillum Spiritus sancti & binach, & signant vnionem Dei cum homine, per carnis assumptioné, *vt dixi.* Eadem conclusio Thalmudicè probatur: nam Zacharię 9. habetur: Exulta valde filia Sion: iubila filia Hierusalé: ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator ipse (id est, hu הוא) pauper: & ascendens super asinam, & super pullum filium asinarum. Ex quibus verbis diuinitas, & humanitas demóstratur. Rab. Barachias super his verbis: Iustus & saluator, dicit adducēs verba Rab. Menachem Rachenad super Genesi cap. 3. ita dicentis: Salus Israël est salus Dei sancti & benedicti, vt dixit Rab. Barachias sacerdos, quia scriptum est Zachariæ 9. c. Iustus & saluatus, & non iustus saluator ipse. Vbi senex ista sacerdos ostēdere conatur, quòd Deus saluádo Israël: id est, fideles, saluatus dicatur, ex eo quòd Propheta iste, iustus & saluatus, dicat: per *iustum* nanque Deum intelligit, & ratio super quam eius dictum

ctum fundari videtur, est, quia quemadmodum operis perfectio in operantem redundari solet: sic humani generis saluatio in Deum quodammodo resultat. Idcirco igitur Propheta iuxta huius doctoris expositionem, Mesiam saluatum dixit: quia cùm ipse tanquam Deus humanum genus saluaturus esset, ipsius humani generis saluatio in eum tanquam in salutis auctorem redũdatura erat. quamobrem non ineptè hoc loco 70. interpretes sensum magis quàm verba secuti transtulerunt, iustus & saluator. Quare ostenditur eius diuinitas ibi. Iustus & saluator ipse. hæc enim Hebraica dictio, hu הוא: id est, *ipse*, apud Hebræos diuinum est nomen & *Deum* significat quòd Esaiæ 42. patet, dum ipsemet Deus ait: Ani Adonai hu semi אני יהוה הוא שמי: id est, *ego Deus, ipsum est nomen meum.* cùm igitur Zacha. dicitur: Veniet tibi iustus, & saluator ipse: in his exprimere voluit, quòd Esaias clarè cap. 35. expresit, dicens: Elohim hu iabo vero Sãnachẽ. אלהים הוא יבא וישעכם: hoc est, *Deus ipse veniet, & saluabit nos.* Saluare enim propriè solius Dei est: cętera, quę in eadem auctoritate continẽtur, Mesiæ humanitatem exprimunt, vt paupertas

pertas & super asinam sessio, *&c.* quod autem hæc de Messiah intelligi debeât, patet per Rab. Selomonis glossam. Quæ sic ait: Ecce Rex tuus veniet tibi. non potest hoc exponi, nisi de rege Messiah. Quia dictum est hîc: Et dominium eius à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad fines terræ. & nõ inuenimus talem dominatorem in domo secunda: hoc est, tempore secundi templi fuisse. Ex quibus apertè liquet, regnum Messiæ spiritualiter intelligendum esse, cũ regnum temporale & paupertas simul esse non possint. Rab. etiam Hadarsan in expositione Geneseos, super illud 49. eiusdem libri dictum: ligans ad vitem pullum suum. sic dicit: cùm venerit Messias in Ierusalem, ipse erit cingẽs asinum suum, & equitabit, & super eum veniet in Ierusalem, vt ducat seipsum in paupertate, vel humilitate; sicut scriptum est Zachar. 9: pauper & humilis, equitans super asinum: Et ad palmitem fili mi asinam suam: *hæc ille.*

P.M. *Si Deus in se, vt infinitũ vt vnum, & secundum in se intelligatur, vt sic nihil intelligamus ab eo procedere, sed separationem à rebus, & omnimodam sui in seipso clausionem, & extremam in remo-*

remotißimo ſuæ diuinitatis receſſu profundam, ac ſolitariam retractionem, de eo intelligimus, ipſo penitißimè in abyſſo ſuarum tenebrarum ſe contegẽte, nullo modo in dilatatione, ac profuſione ſuarum bonitatum, ac fontani ſplendoris ſe manifeſtante.

Abraham in ſuo de formatione diſponit F. A.
Ilan ſephirot ad modum arboris decem ramos habentis, qui dimẽſiones, vel ſephirot dicuntur, & arbor illa eſt fundamẽtum totius Theologiæ tàm nouæ, quàm antiquę, variatis tamen terminis. Et hæc arbor eſt ad inſtar arboris decem prędicamentorum Ariſtotelis; in quibus decem, quicquid eſt finitum, & limitatum ponitur. Propterea quod infinita, vt Deus, & illimitata, vt ens vnum verum in prædicamento non ponũtur; & hoc nec propriè, nec reductiuè; materia etiam prima, nõ ponitur in ipſis, quia ſub ipſis eſt à ſimili, eſſentia nuda diuina, in ſe conſiderata ſine reſpectu intrinſeco, & extrinſeco, eſt tranſcẽdens ad modum entis; & non ponitur in coordinatione ſephirot; ſimiliter creatura, quia eſt inferior ad illas dimenſiones, ideo non ponitur directè in illis, niſi reductiuè, vt Adam, Abraham, Iſaac,

Isaac, Iahacob & Dauid (*vt declaratum est in Merchaua*) qui sunt pedes Merchauah, ad modum propriarum passionum, quæ reductiuè in prædicamento ponuntur, & hæ dimensiones decē sunt, & non plures: quia non datur numerus simplex maior denario, & ratio huius est: quia nō datur in mēte diuina ideo denario maior. Quare intellectus noster nihil apprehēdere potest, nisi illud tale sit ideatum in mente diuina. Et Esai. ponit has decem sephirot: in vnum adducit septem inferiores, ibi: & requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, *&c.* Et alibi ponit tres superiores: de quibus singulis super Ilan, dixi: similiter super portam lucis. Et paralipomenon 25. & 26. ponuntur omnes decem ordinatæ. Ad conclusionem igitur dico: Quod si cōsideretur Deus in se, quatenus ad vnitatem suam intrinsecam; ita, quod nec quatenus Pater, nec quatenus creator, *&c.* dico, quod hoc modo cognoscitur in abysso suarū tenebrarum: id est, obscurè à nobis cognoscitur: absconditur enim à nobis tanquam in nube. Nam nubes nobis beneficia duo cōferunt, obtegunt enim nos ac mitigant Solis vigorem, & pluuiam præstāt. Lux enim eius nimis excellens percellit oculos minus

nus diſpoſitos, aut tantę luci non áſſuetos: & calor exiccans, & exæſtuans perurit aliquando: vtrumque tamen neceſſarium eſt. Ad quorum temperamētum ſummus moderator nubes pro tempore interijci iubet, quę lucem comprimant, & arefacta madefaciant & irrorent. Non ſecus nubes illæ meliores, quorum iſtę ſimulachrum tenēt, interponuntur tanquam velamina: quādo non poſſunt debiles mortaliū oculi in gloriam, & ſplendorem opificis veri quidem Solis intendere: in quod ſpectaculum lucidiſsimū (*inquit Plotinus*) ſi oculus ſordibus infectus: nedum purgatus, aut ignauia debilis intēdat: caligabit protinus, nihilq́; diſcernet. Ideo, ne offendantur oculi ſic infecti, opponitur nubes. Sicuti populo murmuranti gloria Domini, apparuit in nube, *vt in Exodo legimus*. Et iterum: Veniam ad te in caligine nubis, vt audiat me populus loquentē ad te. Sic & aſcēdente Moſe ad Dominum in montis verticem nubes operuit montem, ne offenderentur vulgares oculi intendentes in gloriam Domini, quæ erat tanquā ignis ardens ſuper verticem mōtis. Et Ezechieli loquens, atrium & domū, vbi erāt, nube compleuit. Sic quoq; tertio Regū legimus, quòd Deus loquens Solomoni

in templō: ne gloria eius ibi apparens offenderet oculos conniuentes, nebula impleuit templum, & domum. In hunc itaque modū Deus sese inferioribus præbet, vt in Psalmo canitur: Nubes & caligo in conspectu eius. Quod & cum Apostolis obseruauit: quando enim eis gloriosus apparuit, nubem pręmisit, quę eos obumbraret: ne eorum adhuc debiles oculi à splendore glorię suę instar Solis splendentis offenderentur. Et hoc est, quod dicitur: Deū nemo vidit vnquam, scilicet essentiam nudā in se, & in esse absoluto: imò nec sancti possunt: & si Paulus dicat: Videbimus facie ad faciem. nō enim sequitur, video Petrū à facie ad faciē: video igitur eius echaitatem à cæteris distinctam: à simili non valet. Video Deum à facie ad faciem: video igitur essentiam, vt essentiam. Intellectus naturali lumine potest certis rationibus intelligere primò quidem esse Deū: deinde quid non sit ipse Deus: scire autem quid sit ipsa natura Dei propriè, nec intellectus noster, nec angelicus lumine naturali potest: est enim natura illa longo interuallo super essentiam, & intelligentiam, quantumcūque perfectam: sed solæ mentes beatæ intelligunt, quid sit Deus, sub lumine quodā plus-

plusquam naturali: cùm ipse Deus se menti coniungit, quasi tanquam forma, quam videat, & per quam videat. Hinc Plotinus animus (*inquit*) perfectè purgatus priùs per vnionem diuinam. Deus efficitur, quã cognoscat quid sit ipse Deus: sed Deum perspicere, naturamq; ipsius sub cunctis rationibus suis apprehẽdere nullus intellectus nullo lumine valet. Vnde Marsilius Ficinus: Nullum vestigium nobis occurrit vsquam eorum, qui Deum has absoluta ratione perspexerint, quoniam nulli perspicere licet: nec rursus eorum, quibus palam ipsa diuina natura paruerit, percipientibus quidem; nec interim complectentibus, nec enim vel ipsi exprimere, vel alij capere possunt, quod ipsi contemplati fuerint in excelsis; nam &, quæ Paulus cognouit in raptu, non licuit homini loqui. Et Plato: Diuina (*inquit*) dici, doceriq; non posse; sed in animo pio ad Deum accedente; subitò tandem diuinum ex alto lumen accendi, quod quidem seipsum intùs alat; quasi neget eiusmodi lumen extrinsecùs emicare. Est enim Deus in se abstractus vnitas, nõ in re qua quauis vnita sedem habens: sed vnionis vnitatisque vbique causa. Essentia quoque & intellectus dici potest tanquam

essentię omnis intellectusq; causa; non tãquam essentialis quidam intellectualis úe forma. Plato in Timeo appellat Deum, appellatione quadam prodigiosa superessentialitaté nominans essentialitas apud Metaphysicos est simplicior quàm éssentia. Deus igitur, nõ solùm simplicissimum ens est: sed ipsa simplicitas. Vbi igitur Deus ipsum vnũ, vel vnitas vel monas cognominatur: primò quidé per istá significatur nõ esse Deos plures, sed vnicum: non compositũ, sed simplicissimũ. Ipsum igitur Deitatis excelsæ superessentiale, ipsa scilicet superbonitatis superessentia, quicquid denique sit: neq; vt rationem vel potestaté: neq; vt intellectum, aut vitá, vel essentiam laudare fas est vlli ex his, qui veritatis omni veritate superioris sunt amatores: sed vt excellentissimè segregatá ab omni habitu vel motu: vita: imaginatione: opinione: nomine: sermone: cogitatione: intelligentia: essentia: statu: firmatione: vnione: termino: infinitate: & vniuersaliter ab omnibus, quę in ordine entium collocantur (*vt dicit Ficinus in suo de Theologia.*) Hac igitur ratione Deus ipse alioquin simpliciter proferédus dicitur: & primus Deorum Deus & diuinitatis Deitatisque vniuersæ principium. Et hanc

hanc vnitatem appellant Cabalistæ in Deo ipsam diuinæ infinitatis singularitatẽ nulli foris cõmunicabilem: discretionem verò dicunt processionem rerũ ex Deo manantiũ. Nisi enim processio fiat, nec Deus habebit à quo distinguatur: nec vlla rerum erit inter se distinctio, cuncta siquidem in Deo sunt vnũ. Res ipsæ procedentes conseruãt interim mutuã vnionem: nam in vno quodam conueniunt cùm sint ab vno. Et ponens hãc vnitatẽ (qualem modò diximus) personarum considerant distinctionẽ: rursus in hac distinctione communionẽ. Tũ midoth seu dotes siue attributa omnes per excellentiam Deo tributæ: sic in vnaquauis persona sunt: sicut in alia. Tũ quia quęlibet persona est in alijs cuncta simul atquẽ distincta: quemadmodum lumina luminibus insunt. Vnde Dionysius in suo de diuinis nominibus loquens de vnione discretioneq; luminum, ait: Quando in aula eadem lampades accensæ sunt plures, videmus omnium lumina ad vnum aliquod coniuncta lumen, vnumq; splendorem indiuiduum præferẽtia. Neque posset (*vt arbitror*) aliquis lampadis huius lumẽ ab alijs ex aëre cũcta lumina cõtinente secernere: & alterum absque altero cernere. Quippè

cum tota in totis ſine mixtione ſint inſerta. Iam verò ſi quis lampadem vnam è medio tollat: lumen quoque proprium eius totum abeuntem lampadem comitabitur. Nec quidquam aliorum luminum ſecum trahens: neque ex ſuo cæteris aliquid linquens. Erat enim (*vt diximus*) illic totorum ad tota exacta quidem vnio : nec vllo modo commixta; nec vlla ex parte confuſa: *hæc ille.* Hoc ſic probatur, ſi in aula lucernis tribus illuſtri deambules: tres vmbræ reſultant. Præterea, ſi ingentem tabulam lucernis illis opponas: cuius in medio ſit foramen; lucernæ tris per foramen illud tria lumina è tranſuerſo traijciunt in oppoſitū. Vnde conijcimus emicantia lumina in aëre inuicem non cōfundi; ſed quamuis ſint coniuncta loco, pura tamen ſunt, ſuamque proprietatē ſeruant inter ſe diſcretam. Spiritalis enim eorum natura facit vt nō commiſceātur inuicem in nouam communēq; formam; ſicut ſolent corporeæ qualitates. Quamuis Aſtrologi putant multis radijs vim nouam aliquam procreari. Radijs tamen interim non commixtis. Si igitur lumina ob incorpoream proprietatē in corpore tamen exiſtētia; munus id conſequūtur; vt & vnita inuicē: & ſimul diſcreta inter

ter se mirabiliter esse possint. Multò magis id habent, quę magis sunt à corporib. separata. Vt ipsius animę virtutes atque sciētię. Magis etiā ipsæ inter se substātiæ animarū. Magis insuper inuicē intellectus Angelici. Maximè omniū Trinitatis diuinę personę. Cuius quidē tàm vnitatis quàm discretionis participatione quadā singula deinceps pro modo suo gradatim vnionē discretione reportant. Geminā tamen in Trinitate consideramus discretionē, secundum Dionysium. Tum quia existentia Patris, alia est atq; Filij; & existentia Filij Patrisq; alia est, atque Spiritus. Tum etiam, quoniam actus Patri proprius, quod est generare non cōuenit Filio. Neque actus Filio proprius: id est, nasci, Patri cōpetit. Similiterq; procedere ad Spiritum solum pertinet. Ideo nec Pater est Filius: neque Filius est Pater. Neq; Spiritus sanctus simili ratione. Hanc eandem doctrinam docent Cabalistæ, dicētes: Tris primas sephirot conuenire & identificari in Ensoph. Et vocāt illas, cheter chocmah, & Binah. à quo cheter tanquam à primo fonte originis procedit chocmah sapiētia Filius. Ideo chocmah competit nasci, & cheter generare, neq; nasci competit cheter: neque generare competit chocmah. Si-

 militer

militer procedere pertinet ad Binah; & nõ conuenit neque cheter, neque chocmah. Nec generare, nec generari, nec procedere, competit Deo. Si Deus in se, vt infinitũ, vt vnum, & secundũ se intelligatur, vt sic nihil intelligimus ab eo procedere: sed separatione à rebus, & omnimodam sui in seipso clausionem, & extremam in remotissimo suæ diuinitatis recessu profundã, ac solitariã retractionẽ, de eo intelligimus, ipso penitissimè in abysso suarum tenebrarum se contegẽte: nullo modo in dilatatione, ac profusione suarum bonitatum, ac fontani splendoris se manifestante. Nam si cõsideratus est absq; relationibus: tamẽ intrinsecis quã extrinsecis: & à Cabalistis hoc modo vocatur Ensoph: id est, nõ finis, siue ens infinitum, absconditum, obtenebratum, quamdiu sic manet. Et cùm sit in se totũ lumen; aliud generare nõ potest quàm quod ipse est. Nec suscepti luminis aliud, quàm lumen fieri potest. Si ergo lumẽ est, qui lumen genuit, & lumen est qui lumen suscepit. Iam quodammodo idem inuenitur esse & qui genuit, & qui lumen suscepit. Ita tamen vt ille hoc esse credatur per naturã. Iste verò hoc agnoscatur per gratiam. Propter hoc ergo vnũ lumẽ in multa se lumina

par-

participatione perfudit, vt multos illuminatos ad vnum lumen reformaret. vt dum illud participando, multi acciperent in illius forma omnes vnum apparerent. Lux enim cheter Patris inuisibilis, in se procedens in nos: & exiens ad manifestationem vacuos inuenit & inanes à vero bono: & infundens se nobis: replet nos secundum vniuscuiusque nostrûm virtutẽ & capacitatem: & cùm repleuerit, conuertit nos, vt non dissideamus à cheter Patre corona superiori: sed in eandẽ similitudinem & imaginem respiciamus ad ipsum qua non discordamus ab ipso. Replet quidem illuminando: & conuertit lumina faciendo. Replemur enim in eo, quòd in eo lumen accipimus. Cõuertimur aũt, in eo quod ex accepto lumen & ipsi lumina sumus. Nam in eo cum lumine vnum sumus, & in lumine vnũ sumus, quod lumẽ sumus: & est vnitas in vna similitudine in, vno lumine & in vna claritate, & vnũ illuminãs, & lucens lumẽ.

Ex præcedenti conclusione intelligi potest cur dicatur apud Cabalistas quod Deus induit se decem vestimẽtis, quãdo creauit sæculum. P.M.

F.A. In præcedenti cóclusione satis vidimus, quemadmodũ Deus in pura & nuda essentia apprehendere nequimus: quare vestitum varijs indumentis sese nobis ostendit opifex: nó membra quidem vt tecta ipsius, veluti nostra carnea, protegantur à frigore; & ob honestatem velentur: sed ea sunt hæc induméta in quibus, & per quæ Deum cognoscere possumus. per hęc enim vestiméta omnis virtus, ab eo manans, procedit. nam à Deo nudo: id est, penitùs semoto ab omni respectu, nihil fluit. Et Enshoph vocitatur fons omnis bonitatis. in eo enim quod influit, relationem quandam induit quod vestimentum dicitur; vnde ergo nobiscum agens induit se septem vestimentis extrinsecis, & tribus intrinsecis agens in diuinis ad intra. Volens enim Deus cõstituere fabricam mũdanam: primò archetypam fundauit, emanando personas diuinas, Patrem videlicet cheter, Filium chocmah, & Spiritum sanctum Binah: quia nisi primò hæ præcessissent, minimè creata machina subsecuta fuisset. quare actiones sunt suppositorum. Deus igitur summopere hic, remotus ab omni relatione, anteaquam increata sese diffunderet, Filium genuit, qui cum Patre vnà Spiritum S produxit,

duxit, & primam veſtem induit, paternitatem videlicet. Et de hoc veſtimento loquitur Iacobus, cùm dicit: Pater luminum. quia cheter Pater eſt lux inacceſsibilis. de quo Dauid: Amictus lumen, ſicut veſtimento. Pater in ſinum ſuſcipiens Filium, quem genuit, induit ſe veſtimento celſitudinis. de quo Paulus: Excelſior cœlis factus: ab vtroque Spiritus ſanctus procedens, induit ſe veſtimentum igneum, de quo Exod. Erat autem ſpecies gloriæ Domini quaſi ignis ardens. poſt illam ſanctiſſimam, & intrinſecam productionem, ſe in creata voluit diffundere. vnde ſeptem alia ſumpſit veſtimenta, quibus nobiſcum ageret, & verſaretur. Deus & ſi vnus ſit, ſortitur tamen multa nomina. Et quamuis Zacharias dicat: Et nomen eius vnum. Vnum quippè eſt nomen Dei exprimens. quantum fieri poteſt: ipſum Deum in ſe quod eſt Adonai יהוה. Iuxta illud Pſalm. Adonai nomen illi: ſed inquantum Deus induit diuerſa veſtimenta: vt diuerſa nobiſcum agat, ſortitur diuerſa nomina: nunc pietatis, nunc iuſtitiæ, nunc pulchritudinis: nunc decoris: & cętera huiuſmodi, penè innumerabilia. Quando autem perfecto fabricæ articulo omnia reducentur in

vnum :tunc (*Zacharias ait*) erit Deus vnus & nomen eius vnum. Cùm non variè, ſed vnicè nobiſcum agat. pro nunc autem, Deus dicitur veſtitus quamplurimis veſtimentis : Deus enim eſt nudus, ſi in ſeipſo conſideretur abſque alio ad extra reſpectu, & in abyſſo ſui fontani ſplendoris (vt viſum fuit in præcedenti concluſione) ſi verò cum creaturis agat, aut ad ipſas reſpiciat, induitur relationibus, tanquam veſtimentis quibuſdam. Hinc (*ſecretiores Theologi dicunt*) quando Deus voluit Mundum creare, induit ſe decem veſtimentis. Quę veſtimenta, alio nomine dicuntur menſurę: quibus Deus metitur omnia, quę nobis tribuit. Iuxta illud : Vnicuiq; ſecundum propriam menſurã. Vnde Dauid prędicat Deum lumine veſtitũ, dicens: Indutus eſt Dominus lumine. Quamuis alibi dicat; poſuit tenebras latibulum ſuum. Et iterum nubes & caligo in circuitu eius, Nube igitur, caligine, & tenebris Deus tegitur reſpectu debilium noſtrorum oculorum: qui nequeunt deprehendere ipſius opera, quæ valde ſublimia & occulta ſunt. Iuxta illud Baruch: non eſt, qui poſsit ſcire viam eius: neq; qui excogitet ſemitas eius: Ipſe tamen eſt lux ſumma, omnia colluſtrans:

ſtrans:habitatque(*vt Apoſtolus ait*)lucem inacceſsibilem. Induit autem lumen: dum cum creatis agit: eis formas naturales & gratuitas tribuens, quæ tanquam radij,ab illis veſtibus, vel menſuris procedunt, per quas nobiſcum operatur. Hinc formam dare volens rebus,dixit:ſit lux. Dicitur etiam veſtitus confeſsione & decore. quia (*vt dicunt antiqui & ſecretiores Theologi*)agens cum creatis concentum & decorem induit. quod Hebræi dicunt hod vehadar חודוהדר: concentum enim induit dum omnia conſonantiſsima reddidit. Iuxta illud Boëtij: *Tu numeris elementa ligas*. nec tantũ elementa ligauit: ſed totum corpus mundanum & humanũ cum anima: omniaq; inferiora cum ſuperioribus. Decorẽ verò induit,dum facit,quantũ decet. Chriſtus omnium Dominus harum menſurarum induit ſe confeſsione,quando ipſe dixit: Confitebor tibi Pater, Domine cœli & terræ: decore verò quando transfiguratus eſt. Tunc enim veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Deus igitur nobiſcum agens, ſeptem præcipua ſortitur nomina, quæ ſunt quædam eius indumenta: nam cum ſola bonitate & amore inductus fuerit ad opus & in amore produxerit,

nomen

nomen sortitur clementiæ, quod est el אל, elohe אלהי, Quod el *Deum* significat: clementissimum videlicet & pium; quamuis aliquando etiam *fortem* significat, vt sæpiùs Aquila interpretatus est (*vt dicit Hieronymus*) de quo habemus in Psalmo 40. el elohim Adonai diber אל אלהים יהוה דביר: quod interpretatum habemus: *Deus deorum dominus loquutus est*. Eius Midah siue *proprietas* dicitur Gedulah. Et quia non tantùm pietas, & misericordia exquiritur: sed aliquando iustitia & seueritas in flagitiosos, & improbos: ideo est aliud tribunal Dei: quod dicitur iustitiæ seueræ, & punitiuæ, timoris & roboris: & tunc Deus vestit nomine elohim אלהים: & significat *Deum robustũ coaptans culpas per pœnam*. Hoc nomen ponitur nedum in his duobus extremis prout Deus agit nobiscum, sed medio temperamento harmonizans, & pulchrifaciens omnia, aliud sortitur nomen, & dicitur tetrag. יהוה eius midah tipheret appellatur: Quod in Psalmis ponitur plerisque in locis, maximè in Psalm. 96: Et quia summus princeps tàm impietatem quàm secundum iudicij: aliquando remissiùs agit: ideo adsunt aliæ duæ mensuræ, seu duo vestimenta, vnde immediatiùs & remis-

remissiùs influat. Et tunc Deus vocatur Adonai zeuaot יהוה צבאות, Et elohim zeuaot אלהים צבאות: Midot dicuntur: hod & nezach: *confeßio* & *magnificentia*. Quia verò Deus vitam communicat omnibus, vnde omnia viuant, sortitur aliud nomē quo dicitur Elchai אל חי: id est, *Deus viuus*. Dicitur etiam sadai שדי: id est, *sufficiens pro omnibus*: mida dicitur Iesod: id est, *fundamentum*. Agens tandem Deus domesticè, & generali quodam influxu cum omnibus, dicitur Melech Adonai אדני מלך: id est, *Rex & Dominus omnium, omnia gubernans, & princeps regum terræ, & Dominus dominantium*: & Mida eius dicitur malchut: id est, *Regnum*. Hæc sunt indumenta quibus Deus induit se, quando sæculum creauit. Christus nempè his vestibus indutus erat. Vnde Lucas narrat, quomodo mulier ad tactum vestimenti Iesu sanata est. Quia diuinitatis virtus, quæ in Christo Iesu erat, nedum in corpore, sed etiam in vestimento eius redundabat: nam cùm mulier ad vestimenti tactum suscepisset sanitatem: sensit Christus virtutem, quæ exierat. Hinc dixit: Tetigit me aliquis: nam & ego noui virtutem de me exisse. Quòd multi cognoscentes rogabāt (*vt Marcus refert*) vt fimbriam vestimenti

ipsius tangerent. Quotquot autem ipsum tangebant, sanabantur. Quæ vestimenta fuerunt primò tunica inconsutilis, quæ baptismum significat, sacramentum quidem non reiterabile: alterum verò erat tunica diuisibilis, sacramẽtum videlicet pœnitentiæ, toties quoties opus est reiterabile. Ab his etiam duobus vestimentis distillat sanitas animæ. Vestimenta itaque dicuntur huiusmodi sacramenta, quia nuditatem nostram & peccat[a] tegunt: sunt etiam hæc sacramenta septem, fidei nostræ significantia septem vestimenta, cum quibus Deus nobiscum agit: cùm ipsum nudum apprehendere nequeamus. sunt ergo vestimenta ista Christi, decem vestimenta seu proprietates, quas Deus induit, dum Mundum creauit, & agere cum creaturis decreuit. A' quibus vestimentis (*secundum secretiores Theologos*) prouenit, quicquid nobis communicatur. Quæ omnia cùm in Christo concluderentur, cui Pater omnia dedit: non potuit quippiam ex ipsis emanare quin ipse Christus sentiret. Hinc non sine causa dixit: quòd senserat ex se virtutem exisse. & hoc concludit diuinitatem Christi. Diuinæ igitur vestes Deum alias præ fulgore immenso (*vt di-*

ctum

ctum est) inuisibilem, nobis visibilem præbent. nam si non poterant aspicere filij Israël in faciem Mosi ob splendorem vultus eius, *vt Paulus inquit*, in quo videlicet & splendebat paruus radius diuinitatis, sed necesse erat velari faciem: quid dicendum est de luce illa diuinitatis immensa: quam ideò ipse Paulus vocat inaccessibilẽ: quia apprehendi & attingi nequit à nobis. necesse est igitur vt contegatur si videri debeat. Contegitur autem aliquando, lumine, rebus creatis visibili, aliquando vestimentis albis pietatis, clementiæ & amoris: aliquando rubeis iustitiæ & fortitudinis: aliquando purpureis, donorum videlicet Spiritus sancti, vt Cabalistæ exponunt, aliquando viridibus, vitæ & gloriæ: aliquando concinnitate & decore regio: multa huiusmodi vestimenta Deus induit: quibus agens nobiscum tot tantaque oblectamenta tribuit quot & quanta capere possumus. Fœlicius autem beati in aspectu illarum vestium oblectantur & beantur.

Qui intellexerit in dextrali coordinatione sub pietatis ordinatione ad sapiẽtiã, perfectè intelliget per viã Cabalæ, quomodo P.M.

modo Abraham in die suo per rectam lineam vidit diem Christi; & gauisus est.

1.4. In diuinis est leua, & dextra manus: quamuis Deus sit ab omni figura corporea,& ab omni situ absolutus. Et dicuntur hæc per similitudinem quandam, qua in nobis inuenitur: omnia enim quæ facta sunt,tenent saltem Dei vestigium: & facta sunt secundum exemplaria supernorum: sicuti magno mysterio dictum est de tabernaculo à Mose fabricato. quem alloquens Deus,dixit: Inspice & fac secũdum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Nam ideæ, quæ sunt in Deo (*teste Augustino*)exemplaria sunt rerum producẽdarum: rerum enim omniũ, quæ hic inferiùs sunt, vera ratio, & exemplar in Deo est, requirenda, non ea nota, & lege corporea, qua sunt hic inferius,verùm longè meliori. Ideò solium Christi iudicantis habebit dextrum & sinistrum. Vnde in dextra ponet oues, & in sinistra hœdos: ipse verò stabit in medio. Hinc oraculum Gabrielis dixit: Regnabit, scilicet, Iesus,in domo Iahacob in æternum. Iahacob enim in archetypo, siue in supernis mansionibus medium tenet

tenet inter Abraham, qui dextram tenet, & Isahac, qui sinistram possidet. Et quàm optimè Iudex sedere debet inter dextram pietatis, & sinistram iustitiæ : vt hanc cum illa contemperet. Et ideo Zebedæi petentes sedere vnus ad dextram, alter autem ad sinistram Iesu, dictum fuit: Nescitis quid petatis, quia petebant, quod nondum meruerant. Hinc Christus dixit eis: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. nam ipsum bibenti datur præmium. Et si Christus postmodum dixerit : Calicem quidem meum bibetis. Attamē, quod petebant, eis promittere noluit : quia fortè petebāt, quod alijs præparatum erat. Hinc dixit eis Iesus : Sedere ad dextram vel ad sinistram meam non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo. Et magis credendum est, quòd hæc illis dixit, quia ambo reponendi erant in dextra. Ideo malè petebant, quòd alter illorum locaretur in sinistra maledicendus videlicet & puniendus. Dextera itaque est pietas : sinistra verò seueritas : in dextrali igitur coordinatione sephirot primò ponitur chocmah sapientia diuina, qui Filius dicitur : inferiùs ad illam in recta linea dextrali ponitur Gedulah, pietatis,

ac misericordiæ plena. & ibi locatur Abraham : de quo dicitur, quod vir erat maximè pius, & libenter hospitio pauperes recipiebat : quare meruit angelos hospites habere. in cuius memoriam vsque in hodiernum diem in valle Hebron constructum hospitium extat: cuius bonis quotidie quinque millia peregrinorum pane, & carne pascuntur. Et, quia locus ille in diuinis dicitur meridies; ideo de Abramo dicitur, quod ambulabat, pergens ad meridiem : id est, proficiscens in influxum Gedulah. Et hoc est, quod dicitur Genes. Abraham completo colloquio, quem cum Deo habuit, reuersus est ad domum suam in Hebron, siue ad locũ suum. Tota enim Genesis descriptio ad allegoriam tendit. Explorauerat pater Abraham multa esse loca in domo Patris æterni. Hinc nunc ad vnum, nunc ad alium locum recurrebat: vt nomina, quibus ipse vtebatur, indicant apud sapientes. Et hoc, vt ab aliquo ipsorum locorum veniam (si fieri posset) impetraret, sicut è conuerso Bilaham tentauit diuersa loca Samaëlis, offerens in quolibet illorum sacrificium : vt ab aliquo ipsorum impetraret. Vnde Israël malediceret. non enim erat horum sacra-

ſacramentorum ignarus. Videns igitur Abraham, quòd non inueniebat locum, vnde veniam impetraret pro Sodomitis: reuerſus eſt ad locum ſuum meridionalem videlicet; vbi tentoria figere conſueuerat. Qui à Cabaliſtis Gedulah dicitur, ſeu cheſet: id eſt, miſericordiæ ac clementiæ tribunal, cui præſidebat Abraham ſenex tanquam primus pes Merchauah; id eſt, *gloriæ Dei*. Ideo de eo dicitur, quòd Abraham expendebat ſolummodò argentum. Non eò, quia aurum non eſſet in vſu: cùm dicat Geneſ. quòd aurum fluuij è voluptatis Horto egredientis, erat bonum, & in pretio: ſed Scriptura ſtuduit innuere locū, vnde erat Abraham; & vnde influxū iugiter hauriebat. A' meridie enim talē hauriebat defluxum, vnde argentū venit. Quod & per aliā allegoriam Moſes declarauit, dicens, quòd ad meridiem tentorium tendebat: & ibat proficiens, ſeu proficiſcēs verſus meridiē. Nec de auro fit mentio, vbi de Abraham eſt ſermo, quia ipſe non erat Aquilonaris, cuiuſmodi eſt aurum, quod ab Aquilone venit, ſed meridionalis. Propter hoc in Geneſ. dicitur, quod Abimelech dedit Abrahæ mille argenteos, in velamen oculorum Saræ, eò quòd malè eam acceperat: nec

fuerat ea abusus. Similiter ibidem dicitur, quòd Abraham emit ſpeluncam duplicem ab Ephron filio Chet pro ſepulchro Saræ tot ſyclis argenteis. Abraham igitur in loco inferiori exiſtens: ad chocmah filium in recta linea dextrali, potuit Chriſtum filiũ Dei videre, ſiue diem eius: id eſt, lucem, & gloriam eius, & humanationem. Qui Abraham lumine illius filij perluſtratus, ritus bonos Dei familiæ dedit. Deum enim trinum cognouit, & quomodo & quando per canales fiſtulas ſe creatis participem reddit. Et, ob mirabilem eius ſcientiam, Deum appellari meruit. Potuit igitur videre, imò vidit, & gauiſus eſt, idque, quando Deus iuſsit eum foràs exire: id eſt, extra terminos naturalis ordinis, vt oſtenderet illi ſtellas: de quibus Apoſtolus ait: Sicut ſtella differt à ſtella in claritate, ſic ſanctus à ſancto in gloria. Deus igitur eleuauit ipſum, vt cognoſceret innumerabilẽ multitudinem in ſemine ſuo, Chriſto, ſaluandam: & ipſe hoc credidit, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam: id eſt, ad pietatem in Deum: hoc enim eſt proprium credere, & Deo adhærere: quare Hebraicè dicitur, *Zedacha*, quæ eſt fides cum adhæſione. Et hęc fides ſat eſt ad ſalutem. Fides enim vt viuat,

uat, ad opus conducit, opus verò fidem præsupponit. Abraham igitur in vtraque perfectus cõmendatur, & aliquando seorsum de fide, & aliquando de obseruantia mandatorum. Quæ reserata fuerant à Deo ipsi Abrahę non minus, quàm Mosi, quamuis iubente Deo, populo tradiderit, & Scripturæ commendauerit, vt patet Genes. 26. Et sic Abraham seruauit legem, præcepta, & statuta: possunt ergo hæc obseruari. Quare malè garriunt dicentes, quòd lex obseruari nequit, & quod Abraham ex sola fide, & non ex opere iustificatus sit. Reputata quidem fuit fides Abrahæ ad iustitiam, reputata fuêre & opera, propter quæ promissa fuit benedictio omnium gentium in semine eius, id maximè, quando obtulit filium Isahac in sacrificium, quem etsi in fide obtulit (*vt inquit Apostolus*) illa tamen oblatio non erat fides ipsa, sed opus fundatum in fide, quæ est fundamentum spiritualis ædificij: vidit igitur Abraham in die suo per rectam lineam, quæ est in dextrali coordinatione sephirot, diem Christi: id est, cognouit chocmah sapientiam diuinam incarnandam in die: id est, in lumine sibi dato desuper, quod chesed dicitur: id est, clementią

&c gratia, quæ in tali ordine rectè supponitur chocmah: propter quod gauisus est.

R. M. *Effectus qui sunt secuti post mortẽ Christi, debent conuincere quemlibet Cabalistam, quod Iesus Nazarenus fuit verus Messias.*

F. A. Effectus in Christi morte secuti fuerunt signa, quòd Christus fuerit verus Messias. Primò Sol obscuratus est: quia fuit Solis eclipsis miraculosa: fuit enim facta in plenilunio: ideo non erat naturalis: sed supernaturam, & miraculosa: quia eclipsis Solis debet fieri in nouilunio, vel circa: tradit enim historia Euangelica, vt cunctis stupentibus, ab hora sexta vsque ad horam nonam Sol obscuratus est: & tenebræ factæ sunt super vniuersam terram. Dies autem passionis Christi erat Luna quintadecima, scilicet dies oppositionis luminarium: nam (*vt dicunt Euangelistæ*) Christus prima die annorum passus est, scilicet in die sancto Paschæ: quod Exodi 12. quintadecima die mensis primi iussum est celebrari. Cùm igitur eclipsis, vel Solis obscuratio naturaliter fieri nequeat, nisi in nouilunio, scilicet prima die lunæ cum ipsa Soli

Soli coniūcta est:sequitur necessariò,quòd illa Solis eclipsis non fuit naturalis,sed purè miraculosa, & supra naturam, & in hac eclipsi, quinque fuerunt miracula: primum ex parte temporis : illa enim erat dies plenilunij, & non nouilunij, vt contingit in alijs eclipsibus. Secundum miraculum fuit ex lunæ cursu, quæ naturaliter motu proprio ab Occidente in Orientem progreditur. in hac autem eclipsi visa fuit à Dionysio citissimè veniēs ab Oriente versus Meridiem, vsque dum stetit sub Sole, vbi per tres horas quieuit: & claritatem Solis hominibus obumbrauit: postea verò ad proprium locum versus Orientem ferè in instanti regressa est:& sic hora sexta, & hora nona visa fuit sub Sole,sed vesperi: Sole occidente ipsa in Oriente apparuit, Soli opposita. Tertium miraculum fuit ex parte,à qua eclipsis incepit:omnis nanque naturalis eclipsis Solis incipit à parte occidentali corporis Solis : sed tunc illa eclipsis à parte Solis orientali: vt enim dicim9, luna retrocessit ab Oriente versus Meridiem, & sic primò tetigit Solem ex parte orientali. Quartum miraculū fuit ex parte, in alijs eclipsibus pars Solis, quæ primùm occultatur, primùm apparet post eclipsis

medium:in hac verò eclipsi Solis pars occidentalis, quæ postremò eclipsim passa est, primùm detecta fuit: contra verò de parte Orientali, eò quod luna non pertransiuit Solem, sed stetit sub eo, & postea retrocesſit. Quintum miraculum fuit ex eclipsis duratione. nam Solis eclipsis naturalis, aut nullam, aut paruám habet moram: verùm in hac eclipsi (*vt Euangelistæ dicunt*) fuit mora trium horarũ naturalium: scilicet ab hora sexta, vsque ad horam nonam. Aliud miraculum ponit Hieronymus, quod scilicet non modò ex lunæ interpositione Sol est obscuratus, sed ipse suos retraxit radios, vt vel Dominũ in cruce pendentem non videret, vel ne crucifigentes & blasphemantes Christum sua luce fruerentur. De huiusmodi eclipsi dicit Flegõ philosophus (*vt refert Eusebius libro* 13. *olympiadum*, *olympiade* 202. Magna, & excellentius inter omnes: quæ ante eam acciderãt, defectio Solis facta, dies, hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, vt stellæ in cœlo visæ sunt, terræq; motus in Bithynia Nicææ, vrbis multas ædes subuerterit. Sed (*vt Origenes dicit*) hic Flegõ declarauit hoc fuisse factum sub Tyberio Cæsare. non tamen expresſit tunc fuisse

oppo-

oppositionem luminarium. Atteſtatur & ille eximius philoſophus Dionyſius: cui nomen Ariopagita ab Ariopago, quod cõcilium prius erat nouem virorum, qui ex nouem primis magiſtratibus eligebantur; poſtea ad quinquaginta vſque creuerũt ex præcipuis tum doctrina, tum ſanctimonia, & ſapientia, tum etiam diuitijs: ne paupertate impulſi mentirẽtur, vt Andretio in ſecundo, & philocorus in tertio rerum Atticarum ſcribunt. Quibus ſapientibus cauſę maiores delegabantur cognoſcendas. Is ad Polycarpum ſcribẽs: Apolophanem ſophiſtam, quia nõ admitteret variationem Solis in Meſsiæ morte exhibitam. his verbis redarguit, neſcio quo ſpiritu afflatus, ad diuinationẽ prorupiſti Apolophanes, quando vnà mecum aſpiciens eclipſim contra naturæ ordinem, tempore Chriſti patientis ad me cõuerſus dixiſti hę, pręclare Dionyſi, ſunt viciſsitudines rerum Diuinarũ: & ſi potes argue, nẽpe tecum vnà præſens fui, vnaq; aſpexi, iudicaui omnia, dignaq; ſum admiratione proſequutus. Et quodam ſpiritu duct⁹ dixi, aut Deus patitur, aut tota Mundi machina deſtruetur. Cui etiam integerrimo philoſopho ſi non credis, audi quid Aſtronomi dicãt. Æſculus in eo ge-

nere peritiſsimus:tunc temporis Solem in ariete, & lunam in libra volui aſtronomico calculo decernit: quando defectum paſſus eſt Sol ſtante plenilunio, quo Iudęi de more paſcha ſuum celebrabant. Sol igitur, moriẽte Chriſto, virtutem ſuam amiſit, *vt Lucas narrat*: vt indicaretur, quòd ſupramundanus Sol virtutem ſuam contraxerat: derelinquens ipſum Chriſtũ ſub tribunali iuſtitię ſeuerę Geburah, amoto fauore & claritate, quam ei præſtare cõſueuerat ipſe ſupernus ſol (Tipheret) qui ipſo naſcẽte, noctem illuſtrauit: contraxit autem lumen iſte Sol, qui erat diuinitas, quo ad humanitatem, quæ remanſit obſcura & afflicta. Nam alioquin ipſe Chriſtus non fuiſſet paſſus. Sol igitur iſte eſt Chriſtus, qui Sol iuſtitiæ dicitur, Malachiæ, non ſolùm replens omnia lumine: ſed erigens Eccleſiam indeficientem, ſicut Sol: ad cuius aduẽtum ceſſit Luna ſynagoga. Nam eclypſis iſta Solis in morte Chriſti, facta fuit per interpoſitionem lunę inter Solem & terram, & eius lumen impediuit per ſpatium trium horarũ: tandem Sol præualuit, ad locum vnde exiuit, reuertẽs, & ſignificabat ſynagogam lunariam, volentem impedire lumẽ (gloriã) Chriſti, quòd & fecerunt per tres dies, quibus

bus in ſepulchro iacuit. In reſurrectione tamen ſua contra Iudæos præualens, ſplenduit eius gloria & fama, michans per vniuerſum Orbẽ, quod factum fuit per Apoſtolorũ prædicationẽ. Sol igitur iſte Chriſtus ſuum cognouit occaſum (*vt Dauid decantat*) in morte ſua, & ortũ in reſurrectione, vt ipſemet propheta ſubdit: Ortus eſt Sol & congregati ſunt, ſcilicet diſcipuli in vnum, qui prius diſperſi erant in eius morte. Nec Solis ſtatio tẽpore Ioſuæ, nec eiuſdem retrogradatio tempore Ezechiæ, ita fuêre miraculoſa. In morte item Chriſti, Angeli, aſſumptis corporibus, auditi ſunt flere Chriſti mortẽ, prout Eſaias prophetârat. Angeli pacis, amarè flebant. Planctus etiam magnus, qui factus eſt in morte eius hoc idem oſtendit: ſicut prophetauerat Zacharias. Hoc enim teſtatur Iohãnes, factum fuiſſe in morte Chriſti. Et idem Vates ſubdit: Aſpicient ad me, quem tranſfixerunt, vel vulnerauerunt, aut pupugerunt, *vt in Apocalypſi dicitur*. Dachar דקר enim quodlibet illorum ſignificat. Statim autem ſubinfert Propheta: Et plangent eum, quaſi planctu vnigeniti: & erit planctus in Ieruſalem, ſicut planctus Hadadrimon in campo Magedon. Quando videlicet

Iero-

Ierosolymitæ planxerũt Iosiam Regem iustum, ibidem interfectum à Pharahone nechao: sicut in libro Paralipomenõ legitur: Vates autem hic nõ loquitur de huiusmodi plãctu pro Iosia facto (vt Iudæi somniãt) sed de alio ei simili. Et hic est planctus factus, & qui quotidie fit in memoriam mortis Christi, à mille & quingẽtis annis citrà. Quod de nullo alio legitur, & Dauid hunc crucifixum planxit, quod ostendit dum dixit: Lauabo per singulas noctes lectũ meũ; lacrymis meis stratum meum rigabo. Vnde per mathe מטה, non tantùm *lectum*, sed *virgam* significat: virgam dico crucis. Super hanc enim plangens peccator, meritò patientis in cruce facillimè veniam impetrare potest; & sine hoc adiutorio nequaquã. Voce etiam magna moriens, aliquid diuinitatis ostenditur in Christo. Homo enim suffocatus autem deficiens moritur: & sic moriens nullatenus emittere clamorẽ potest. Moriens ergo Christus clamauit: vt ostenderet se non ex oppresione vel debilitate mori, sed ex volũtate. Iuxta illud Iohannis: Potestatem habeo ponendi animã meam: & potestatem habeo iterum sumẽdi eam. Clamauit autem voce magna: vt omnia ad se traheret, sicut ipse prædixerat. Nam

Nam inter cętera, quæ attrahere solent, annumeratur clamor. Qui clamor auditus fuit nedum ab astātibus; sed etiam à Patre: qui ipsius spiritum suscepit. Auditus quoque fuit à cœlo quod tunc apertum fuit ab angelis, qui felicitius eius animam portârunt quàm animam Lazari in sinum Abrahę. Auditus quoq; fuit ab inferno: qui suos reddidit mortuos. A' terra quoque auditus est: quæ mota est, & scissis lapidibus & monumentis reddidit corpora, quæ antè susceperat. Auditus fuit à gētibus, ex quibus centurio dixit: Verè filius Dei erat iste. Auditus quoque fuit à lege: cùm velum templi illam obtegens scissum sit: reseratis legis & prophetarum sacramentis. Auditus denique fuit à toto Mundo, omniq; posteritate omnium, qui ad hunc clamorem cucurrerunt ad Christū. Omnia enim abhorruerunt mortem Christi capitis. Vnde omnia elemēta, sydera & reliqua omnia pati visa sunt, patiente Christo. Ideo ad hoc ostendendum velum tēpli scissum est. Quāuis in hoc sit aliud maius sacramētum. Moriens enim Christus & cōsumans opus redemptionis nostrę (*vt ipsemet perhibet, dicēs*) consumatum est: omnia legis sacramenta, & Prophetarum oracula reserauit. Iuxta il-

lud

lud Apostoli: Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculamur: conscendentes à claritate in claritatem, quousque trāsformemur in eandem imaginem, quæ est filius Dei. Cū data sit nobis potestas filios Dei fieri, imitantes illum, qui Deus factus est homo: pro nobis in cruce exaltatus omnia ad se traxit virtute diuina. Tanta enim fuit virtus passionis Christi: vt cōmemoratio ipsius sufficiat pro omnibus sacrificijs legalibus, quę omnia sua peculiari ratione sancita fuerunt. Hinc Dionysius vocat Christū quoddam totum. Attraxit quoque Christus moriens omnia numina, omnes virtutes cœlestes. Sicut Paulus horū sacramētorum non ignarus referat, dicēs: Expoliās principatus & potestates traduxit confidenter: palam triumphans illos in seipso. In seipsum videlicet; reducens omnium illorum virtutem. Quæ virtus cōtinēdi omnia actu (*vt aiunt*) proprium Dei est. Nam homo continet omnia potestate: vt Mercurius docet, & sapiens innuit. Et propter hoc post mortem Christi oracula siluerunt: sicut iam prędixerat Deus serpēti dicens: Inimicitias ponam inter semen tuum, & inter semen mulieris: protestans quòd per semē mulieris (Christū videlicet) con-

conterendum esset caput serpẽtis: sicut patet de morte Dei pan, in morte Christi (*vt dixi de nomine magno Iesu.*) Hæc in nullo alio moriẽte facta sunt: nec in Mosis morte, nec Abrahæ, nec reliquorũ, ergo Christus fuit Mesias, quare est omnibus principalior, & excellentior, tanquam Iesod: id est, fundamẽtum aliarum creaturarum, & principiũ omnium rerũ; quare in illius morte omnes creaturæ, tãquã in morte Domini sui sunt motæ in signum doloris fundamenti sui: amant enim illum sine quo nec ipsę existere posint, quo amore seipsas diligunt, sicut Boëtius ait: Hic est cunctis amor, repetuntq; bono fine teneri. Quia nõ aliter durare queant, nisi conuerso rursus amore refluant causæ, quæ dedit esse.

Ex hac conclusione, & trigesima superius posita, sequitur, quod quilibet Cabalista habet concedere, quod interrogatus Iesus, quis esset? rectissimè respondit, dicens: Ego sum principium, qui loquor vobis. P.M.

Deum vnicum esse rerum omnium creatorem philosophi omnes affirmãt; pro hac veritate asserenda Socrates, & carceres, & mortẽ sustinuit, vt Apuleius, & Aulus Gellius F.A.

lius teſtantur. Plato, & Triſmegiſtus aiunt, quòd Deus Mundi eſt vnus: quia Mundus eſt vnus. Auicenna aſſeuerat fieri non poſſe eſſe duo à ſe neceſſaria. Nec aliud à ſe habet vt ſit neceſſariò, niſi Deus. Ariſtoteles & Homerus: Nõ eſt bona numinum multitudo, vnus ergo princeps, & Deus, imperator vnus, vnus prouinciæ iudex, in naui gubernator vnus, & vnus in mundana fabrica opifex, vnus moderator. Pythagoras vnitatem dicebat eſſe Deum, & bonum intellectum, dualitatem verò dæmonem, ac malum, cæterùm ſacræ literæ ſuper omnes hoc dogmate ſunt reſperſæ. Sic ſcripſit Moſes: ſemah Iſraël, Adonai adonemi, Adonai echad, שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד: id eſt, *audi Iſraël*, tu videlicet, qui Deũ principem habes: *Dominus Deus tuus vnus eſt*. Et alibi: Videte quod ego ſum ſolus, & non eſt alius præter me. & Pſalm. non eſt Deus præter Dominum, & non eſt Deus, præter Dominum: & non eſt Deus, præter Deum noſtrum, qui fecit cœlum, & terram: & eſt filius Dei, per quem cuncta creauit Altiſsimus: eſt enim (*ſecundum Auguſtinum*) ars Patris. quapropter cantat Dauid, dicens: Omnia in ſapientia, qui eſt Filius, feciſti: portat enim Deus omnia verbo: id

eſt,

est, ratione idearũ. in ipso sunt omnes thesauri sapientiæ & sciẽtię Dei, imò est Deus, *vt suprà 30. conclusione patuit.* Ergo Iesus interrogatus, quis esset? rectè respondit: Ego sum principiũ: id est, Deus, qui loquor. Et hoc quia est primogenitus omnium creaturarum: *vt innuit Paulus.* & etiam quia est principium in quo facta sunt omnia: sicut prima litera descriptionis fabricæ indicat: quæ est beth ב, sigillum videlicet sapientię, Dei filij, & verbi carne humana vestiti. nam sicut illa litera est principium totius descriptionis, verbum videlicet, per quod (*teste Iohanne*) facta sunt omnia, & ipsummet est principiũ reparationis vniuersi & principium omnium nostrarum bonarũ actionum. Hinc apertè dixit: Sine me nihil potestis facere. Est etiam principium beatitudinis & consequendi finis. Voluit enim Christus omnes nos vnire simul in idem corpus, qua vnione non datur maior, cuius ipse caput effectus omnia membra regeret, & in ipsa influeret quod sacramentum Paulus Colossensibus tam clarè explicat, vt declaratione non egeat, dum ait: Ipse est caput corporis Ecclesiæ, nosque membra eius, & ne superna crederentur exclusa, iterum ait: Ipse est caput omnis

principatus, & poteſtatis. Et iterum cum Epheſis: Et ipſe dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Et quomodo nos ſimus eius membra, explicat idem Paulus cum Romanis diſſerens: Sicut vnum corpus, multa membra habet, omnia autem membra corporis cùm ſint multa: vnum tamen corpus ſunt, ita & Chriſtus: in vno etenim Spiritu omnes nos in vnũ corpus baptizati ſumus, ſiue Iudęi ſiue gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi & omnes in vno ſpiritu potati ſumus, vnum eſt igitur ex omnibus membris corpus, cuius principium ſiue caput eſt Chriſtus. Et ideo in omnes articulos & artus influit vitæ nutrimentum, regimen ornatũ, & quicquid ad ipſius corporis ſuſtentaculum, & fomẽtum pertinet. & quamuis vita & motus (*vt nonnulli ſapientes exiſtimant*) ſit principaliter in corde, tamen ex ſententia Galeni, Haliabatis & aliorum qui de natura, & conditione corporis humani ſcripſerunt omnis virtus motiua, ſenſitiua, & rationalis eſt in capite. Sunt quoque in capite omnes ſenſus interiores. Vnde membra dicuntur regi à capite, tanquam à duce, & repleri virtute, veluti riuuli, & aluei replentur

plentur à fonte, quæ omnia prouenire ſecundum ſpiritalem influxum à noſtro capite Chriſto minimè ambigendùm eſt. in ipſo enim ſunt, & ab ipſo replentur omnes ſenſus interioris hominis, cùm nec guſtare, nec videre, nec odorare, nec audire poſſimus, quæ Dei ſunt, niſi per virtutem huius capitis Chriſti, dicēte Paulo: Gratia Dei ſum id, quod ſum: quæ gratia emanat in vos per Ieſum Chriſtum. ſicut enim abſciſſo capite nihil, quod in trunco remanet: aliquid operari poteſt: ſic abſcedente Chriſto ab homine, abſcedit vita, & ex conſequenti omnis operatio, & motus qui ad ipſam vitā ſpiritualē pertinet. Quare Chriſtus perbellè dicitur, principium. & hoc eſt quod dicitur in Apocal. Ego ſum alpha α & omega ω: id eſt, principium & finis. Et in eodem dicit ipſemet Chriſtus de ſe ipſo: Ego ſum primus & nouiſsimus. Plato in Phædrone de primo ſcilicet principio, dicit, principium autem ſine ortu eſt: ex principio enim neceſſe eſt quicquid generatur oriri: ipſum autem ex nullo. nam ſi principium interiret, neque ipſum ex alio, neque ex ipſo aliud naſceretur. Siquidem ex principio omnia oriūtur oportet, ſi ergo principium motus

eſt, quod ſeipſum mouet. Hoc autem neq; mori, neque naſci poteſt alioquin omne cœlum, omnisq; generatio concidat deſinatq; neceſſe eſt: neq; rurſus vnquam conſtare poſsit vnde hæc motum nacta oriantur: eſt igitur immortale quod ſeipſum mouet. Eſt igitur Deus, nedum primum omnium principium, ſed eorundem mediũ ac finis. Vnde Plato de legibus dicit: ſi itaque ad eos dicimus Deus ô viri ſicut antiquus quoque ſermo teſtatur, principium, finem & media rerum omnium continẽs, recta peragit, ſecundum naturam circuiẽs. Hunc ſemper iudicium comitatur, eo qui à diuina lege deſciuerint, puniens cui quidem iudicio quicunq; felix futurus eſt adhærens, humilis ſubſequitur atque compoſitus. Vult igitur Plato: Deum eſſe primum, medium, & nouiſsimum omnium. Vnde quidam philoſophus interrogatus quid eſſet Deus: Reſpondit: Deus eſt figura circularis, cuius centrum eſt vbiq;, & circumferentia nuſquam. Omnes enim lineę circuli à cẽtro exeuntes in circunferentiã, & ab ea in centrum denotant, quòd omnes creaturæ emanãtes à cẽtro ſupremæ ſphæræ, tẽdunt in circunferentiã eiuſdem ſphęræ, tanquam in finem earum. Et ſicut eadẽ

lineæ

lineæ nunquam exeunt limites spherę, aut circuli, sic nec creaturę exeunt terminos illius diuinę sphęræ: adeò quòd ab ipso sunt, & in ipso manent, & in ipsum tendunt: sicut etiam accidētia omnia innituntur substantiæ, quæ est eorum subiectum, & sustētaculum, sic omnia creata, quæ sunt tanquā accidentia respectu primi, & supremi esse, quod est à seipso, innituntur ipsi, à quo dependent, & in quo tanquam in sustentaculo continentur, & in quo erant, antequam in formas proprias explicarentur & ad ipsum aspiciunt, & tendunt, & tanquam ad locum, & domum propriam, quæ est Christus. nam prima litera creationis rerum incipit à beth ב: quæ litera constituit hanc dictionem ben, בן quæ *filium* significat. Et denotat Filium esse domum in qua idealiter omnia continētur (*secundum Boëtium*) Mūdum mente gerens. Et per quem facta sunt omnia: vnde Iohannes in Euāgelio omnia per Spiritum facta sunt. Idem affirmat Rab. Isahac ben schola magnæ auctoritatis penes Thalmudistas, & Cabalistas, qui in cōmentarijs super Psalterium, maximè super illud: principium, sapientiæ, timor Dei: intellectus bonus omnibus faciētibus eum: laus eius permanet in æternum. In senten-

tia sic ait: Sapientia ista est, quæ egreditur meaim: id est, de intellectu supremo Dei, quę idem est, quod principiū: omnes enim prophetæ in visione non lucida prophetârunt: Moses verò me in visione lucida & clara prophetauit, quare sic dictum est illi: Et visum est principium ei: id est, sapientia. &, quoniam Christus filius Dei sapientia Patris, ergo rectè respondit: Ego sum principium, qui loquar.

P.M. *Hoc habent ineuitabiliter concedere Cabalistæ, quod verus Meßias per aquam homines purgabit.*

F.4. Peccata in triplici sunt differentia: prima sunt leuia. Et hæc per animalium sanguinis effusionem expiabantur. Secūdum erat peccatum originale: hocq; per proprij sanguinis effusionem in circuncisione mūdabatur. Alia sunt grauia, quæ iniquitates, ac scelera penes nos dicūtur: Hebraicè verò, Aauon, auen, aauol, pesam, aauila, bissa, chamas, tiluma, vt sunt blasphemię, peccatum contra naturam, contra parētes, adulterium, *&c.* Et hæc per animalium sanguinem nullo modo poterant expiari, sed tātùm per proprium sanguinē: tales lapidari, comburi pręcipiębat lex, & de his loquitur

tur Paulus, cũ dicit: Per legẽ nemo iustificatur. Venit Christus, caput nostrũ, pro omnibus mẽbris passionis suę medicinã sumẽs, sanguine cuius effuso, à nobis debitũ effundẽdi sanguinẽ cuiusq; cõditionis auferens; quare nõ omnis oblatio sanguinis ꝓhibetur: cũ sanguis Christi pretiosus pro omnib. sanguinib. plenissimè satisfecerit: sumpta medicina, & sanato ęgro, nõ est necessariũ vltrò medicinã sumere ꝑ huiuscemodi mẽbrorum cõualescẽtia: nã talis medicina secũdò sumpta, magis obesset, quàm prodesset: sed magis vacare talis debet circa membrorũ consolidationẽ, & ne in deteriorẽ languorem labatur, præcauere: sic modo, qui pro peccati originalis emundatione circũcisionem sumeret, peccaret: nã Christi sanguis pro huiusmodi expiatione sufficiẽtissimus fuit. Et hoc est, quod dicit Paulus: Si circũcidimini, Christꝰ vobis nihil ꝓderit. Supplet.n.oẽs sanguines Christi sanguis, & in huius signũ, Christꝰ pepercit, & latroni, & adulterę; ostẽdens sanguinẽ suũ pro sanguinis magnorũ peccatorũ effusione, q̃ per legẽ expiari nõ poterãt, nisi per mortẽ propriam satisfacturum. Et hoc habetur Esa. 53: Dñe quis credidit auditui nostro? *&c.* sequitur: Iniquitates nostras

T 4 ipse

ipse portauit in corpore suo. illa etiam quę (supple) per legem minimè expiari poterant, nisi per mortem propriam: subdit: Cuius liuore sanati sumus. Et quamuis Christus non peccârit: pro nobis tamen factus est peccatarius, tanquam caput per os passionis medicinã sumens, vt omnia mẽbra sanaret. Et hac de causa proiectus fuit fratrum accusator, *vt in Apoc. legitur*, qui accusabat tales, qui peccata habebant, quæ haud per legem expiari poterant. Subdit enim Iohannes: Quia sanguine agni liberati sumus. Sanatis igitur nobis per peccatorum remissionẽ virtute sanguinis Christi, nihil nobis deest, nisi gratiæ collatio: & in huius signũ baptisma instituit. Aqua. n. est meridionalis, & misericordiã prætẽdit. Vnde Iohan. dicit: Christus venit, in aqua gratiã conferẽdo in baptismo: nec in aqua solùm (cõferendo scil. tantũ gratiam, sed in aqua, & sanguine: id est, primo culpã remisit per sanguinis proprij effusionẽ. Aqua signũ est misericordiæ Gedulah: sanguis est signũ iustitiæ Geburah: ideo Gabriel dixit Mariæ: regnabit in domo Iacob Tipheret: videlicet de vtroque latere participãte, scilicet de misericordia, & iustitia: meritò igitur venit Christus in aqua baptismi, sibi

ipsi

ipsi simili: nam istę aquæ inferiores fœcunditatem habent ab aquis superioribus : id est, à verbo filio Dei, pro vt dicit August. Quid est aqua, scilicet ista materialis inferior: nisi aqua, scil. fœculenta, accedit verbum: id est, aqua, quæ supra cœlos est, quod est filius Dei, & fit sacramentum, gratiam significans. In huius figura Solomon fecit mare æneum à 12. bobus sustentatum: id est, influxum habens à 12. reuolutionibus Tetrag. mare itaque excelsum, & infinitæ substantię pelagus est Deus. & cùm in ipso Deo omnia contineantur, est locus particularis, quod mare dicitur, aut aquæ, aut collectio aquarum: & est illa suprema meridionalis regio, quæ Gedulah dicitur: in qua sunt aquæ misericordiæ, pietatis, & clementiæ, quæ est peculiaris possesio filij Dei (quia Gedulah, & chocmah tendũt ad idem) de quo Pater æternus ait: Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius: sunt enim in dextrali parte dimensiones illæ, ipse inuocabit me, *&c.* Quare Maria virgo dicitur mater misericordiæ, gratiæ, & pietatis, eò quòd sit cęteris proximior huic mari Filio suo. Propterea vocata est Miriam: id est, iam ram: id est, *mare excelsum*. aqua igitur istius

maris filij Dei lauit crimina nostra. &,sicut aqua dilùuij purgauit Mundum,sic baptismus crimina nostra purgat.Hîc multa sunt dicenda. Pignus enim salutis data fuit in aqua & fide. Sicut scriptum est:Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Quia per aquam lauamur à sordibus exteriùs veluti sacramento & signo quodam veræ aquæ,quæ est verbum & sapientia Dei. De qua vera aqua per Ezechielem dicitur: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et huic aquæ adiungitur ignis Spiritus sancti, iuxta illud: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto,non intrabit in regnum cœlorum. Patres enim antiqui participes fuerunt solius Spiritus sancti; nec ad Filium venerũt. Hinc maior est illis, qui minor est in hoc regno cœlorum; in quod intratur per Filium & Spiritum sanctum. Et expurgatio illa, & pactum quod erat in sanguine, mutatum fuit in aquam: nam cùm omnis legalis expiatio fieret in sanguine proprio, vel in sanguine animalium. Euangelica debuit fieri in aqua,quę clementiam significat: facta videlicet priùs expiatione sufficientissima in sanguine redẽptoris. Nam danda

danda erat nobis aqua clementiæ, quam tradidit redemptor, & sponte obtulit volentibus suscipere. Et hoc effuso iam sanguine, *vt dictum est.* Vbi seruatur illud Apostoli: Omnia penè mundantur in sanguine; & sine sanguinis effusione, non fit remissio. Et ideo, *teste Iohanne*, Christus non venit in aqua tantùm; sed in aqua & sanguine. Cùm enim omnia, mundentur in sanguine (*vt Paulus vult*) voluit nos primò mundare per sanguinem; iuxta illud Iohannis: Qui lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Vnde adeò lauit totum genus humanum, vt ampliùs sanguinis effusione non indigeamus. Quæ quidem sanguinis effusio fiebat ad placandos accusatores tribunalis iustitiæ seueræ, quibus Christus sanguine suo adeò satisfecit: vt Iohannes dicat: Proiectus est accusator fratrum nostrorum (*vt suprà dixi.*) & hoc (*vt ipse Iohannes subinfert*) propter sanguinem agni. posteà verò tradidit aquam à nobis suscipiendam in suaue lauacrũ, iuxta illud: Iugũ enim meum suaue est. nã cum hac aqua venit gratia, pietas, clementia, sapientia, & cætera, quæ ex eodẽ fonte scaturiunt, vt docent Cabalistę. Et aqua ista baptismalis, est potiùs signum

quàm

quam causa operans. Vnde ait August. Detrahe verbum ab aqua: quid est aqua nisi aquas? Hinc elicitur, quod magis defertur verbo, quàm aquæ, nec enim anima conuenienter expurgatur aqua corporea & elementari: sed aqua illa suprema, quę verbum & sapientia Dei est: aqua videlicet vera: cuius hæc elementaris est signum. propterea dicitur sacramentum. quòd est sacrę rei signum: sacra autem res, est virtus illius: de quo inquit Apostolus: purgationē peccatorum faciens: sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. ipse enim virtute verbi & melioris aquæ purgat & sanat. Hinc propheta canit: Misit verbum suum & sanauit eos. Et Christus ait: Vos mundi estis propter sermonem quem ego locutus sum vobis. & quamuis sit Christus Deus qui purgat, mutauit tamen signum, sanguinis in aquam. non mutauit Deus ex parte sui qui est immutabilis, sed propter nos, qui successione quadam temporum viuimus. pro diuersitate temporum diuersa signa mutauit. Hinc sapiens ait: Immuta signa in noua mirabilia. Et semper in melius vt moris est optimi artificis. nam melius est sacrificium quod commemoramus, quàm omnia sacrificia omnium animalium. vnde Pau-

de Paulus ait: per amplius & perfectius: quàm in sanguine hircorum aut vitulorum. Et melior est baptismus circumcisione: sicut melius est Euangelium, quàm lex Mosaica. non sanat igitur nos aqua materialis, nec tollit maculas ab anima, sed Christus, de quo canit Præcursor: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata Mundi. Hinc Iohannes inquit: Qui lauit nos in sanguine suo. Et alibi: Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. & quia lauat & potat: hinc vocat seipsum aquam, per quã aquam sicut omnia producta sunt: Ita quoque omnia regenerantur: vt idem sit generationis & regenerationis principium. Ipse igitur Christus tollit sordes, virtute diuinitatis tanquam causæ agentis, virtute aquea, veluti proprietate quadam accommodata: humana verò natura mediante, quæ oblata fuit in hostiam & sacrificium peccatarium in ara crucis, per sanguinem tãquam per pretium tribunali iustitiæ satisfaciens. Anima quoque vera, quam posuit pro ouibus suis: vt per ipsam expiaret sordes totius posteritatis, in generatione spirituali acquisitæ: non igitur mirum videtur, si hęc aqua mundans, tantum laudatur ab Ezechiele, vbi suprà. cùm sit ab illo fonte proueniens,

ueniens,de quo in Ieremia dicitur: Me de-
reliquerunt fontem aquæ viuæ: & Psal-
tes: Apud te est fons vitæ. Quod clarius re-
serat Zacharias, dicens: Erit fons patens
domui Dauid & habitantibus Ierusalem,
in ablutionem peccatoris & menstruatæ.
Quæ quidē aqua iubet Christus homines
nedum lauari: sed renasci, dicens: Nisi quis
renatus fuerit denuò ex aqua & Spiritu
sancto, non intrabit in regnum Dei. Nec
enim aqua elemētaris cum Spiritu sancto
est principium regenerationis: sed aqua il-
la, de qua dicitur: Si quis biberit ex aqua,
quam ego dabo, fiet in eo fons aquę salien-
tis in vitam æternam: id est, sentiet in se
Spiritum sanctum; vt Euāgelista exponit.
Concludamus igitur, quod conueniens
fuit baptismi institutio, quia perfectus ar-
tifex de bono in melius procedit. Cùm
ergo originale peccatum in antiqua lege
expiaretur per sanguinis emissionem, do-
lorem causantis. Ergo per baptismum gra-
tiam collatam conueniens fuit talis re-
missio peccati. vnde concludit Iohannes,
dicens: Gratia, & veritas per Iesum Chri-
stum facta est, & hoc habent cōcedere Ca-
balistæ; tenent enim, quòd Messias ventu-
rus sit meridionalis: & etiam regnaturus
in

in domo Iahacob modo prædicto : quare Ioseph, morti propinquus, dixit fratribus suis bis : Visitabit vos Dominus : visitabit vos Dominus, scilicet in sanguine proprio, & in collatione gratiæ, virtute baptismi: quare non ingreßi sunt terram promißionis, nisi transuectis aquis maris rubri, rubri sanguinis Christi domini nostri.

Sciri potest in Cabala per mysteriũ mem clausi cur post se Christus miserit Paracletum. P.M.

Duplicem mem ם מ literam Hebræi habent, alteram quidem apertam, cuius est hic character מ quæ nunquam in dictionis calce, verùm semper in principio, & in medio ponitur: alteram verò clausam: quam sic figurant ם, & non nisi in dictionis fine scribere solent. In hac autem dictione, lemarbe לםרבה: id est, *ad multiplicandum* cùm sit in medio, non clausa, sed aperta esse deberet: & tamen clausa ibi Esaiæ 9. præter morem ponitur : quod alibi profectò nusquam inuenitur : idcirco, sine mysterio hoc factum fuisse, haud quaquam credendum est, vt in libro sabbat capite sabbone dicitur : Mem clausa, verbum clausum, vel rem clausam : id est, occultam, signifi- F. A.

significat. Voluit enim per hoc Esaias ipse à prudentibus intelligi: Impijs verò occultum fieri. eam ob rem in libro sanhedrim cap. col. Israël dicitur, quod cū Rab. Thamhum quæreret, quænam esset ratio, quod, cùm omnis mem in medio vocabuli posita, aperta sit, hæc sola inueniatur clausa. Statim in illa hora exiuit filia vocis: id est, reuelatio, siue vox de cœlo dicens: Secretum meum mihi: secretum meum mihi. quod exponens Rab. Solomon, ait: Deum dixisse, hoc secretum de Messiæ aduentu meum est. ostenditur autem per mem clausam ם tempus Mesiæ sic: mem nanque clausa apud Iudæos designat numerum sexcentenarium, & ostēditur procul dubiò, quod ab huius prophetiæ tempore vsque ad Mesiæ natiuitatem sexcenti anni futuri essent. Quod rei postmodū probauit euentus. Hoc autem sic probatur. Anno enim quarto regni Achaz regis prophetia hęc facta est, vt ait Rab. Selomo. Achaz. 16. regnauit annis, 4. Reg. 15. Et quarto anno regni eius hæc prophetia facta est, post hanc regnauit 12. annis. post quem Hezechias filius eius annis regnauit 29. 4. Reg. 16. Manasses regnauit annis 55. 4. Reg. 18. Amon regnauit annis 2. 4. Reg.

Reg.21. Iosias annis triginta vno,4.Reg.2. Ioachaz mensibus tribus,4.Reg. 22. Iehoiakim annis vndecim,4. Reg. 23. Iehoiakim mensibus tribus, vt habetur ibidem. Sedechias demum vndecim regnauit annis,4.Reg. 24. Horum annorum summa annos continet 151.& dimidiū. A quinto enim anno regni regis Achaz, vsque ad vndecimum Sedechiæ, Iudæorum reges regnauerunt annis 151. Deinde ab vndecimo Sedechiæ anno, qui fuit 19. Nabuchodonosor,4.Reg.23. Nabuchodonosor ipse regnauit annis 26. Euilmerodach filius eius annis 23. Balthasar annis 3. Darius 2. Cyrus 30. Assuerus 14. post quem successit Darius. Cuius regni anno sexto templum consumatum, atque perfectum est. His additis supradictis 151. annis cum dimidio, quibus reges regnauerunt insuper & quadringentis & viginti quibus templum secundum durasse aiunt. Habentur à quarto anno Regis Achaz vsq; ad Tēpli secūdi excidium anni sexcenti septuaginta quinq; & dimidius. A quibus si quadraginta duo demantur anni, qui à Christi pasione vsq; ad vrbis Ierusalem templiq; euersionem fluxerunt, & 33. ferè cum dimidio, quibus Christus ipse inter homines

vixit, habebuntur ab eo tempore quo Isaias de Mesiæ conceptu & ortu vaticinatus est, vsque ad ipsius Christi natiuitatem, anni præcisè sexcenti, quos prædicta mem ם clausa designat. Qui intellige etiá, missurus esset Spiritú sanctum. ratio est: quia sermonis có̄clusio est finis sermonis: mem igitur có̄clusum, siue clausum, aduentū figurabat Spiritus sancti: qui concludere habebat omnes Christi sermones. vnde Christus in Iohanne ait: Nisi ego abiero, Spiritus sanctus non veniet ad vos. & subdit: Cùm autem venerit ille, docebit vos omnia. Dicit igitur: Si non abiero, Paracletus non veniet ad vos: ratio est: quia Filius aqua supramundana est madefaciens nos: humida est enim aqua: & tendit in partem dextram misericordiæ, loci filij Dei chocmah: gedulaque vocati. Spiritus autem sanctus est ignis calefaciens, ac desiccans, in sinistram partem tendens iustitiæ binach vocatæ, & cum certa experientia cernamus in naturalibus, quò pannus humefactus, vel lignum humefactum non calefieret, nisi priùs amota humiditate, & frigiditate: ex quo igitur Dei filius corda nostra, doctrina sua humectârat: sed non inflammârat: nam hoc est proprium Spiritus

tus sancti, non Filij: ideo ait: Nisi ego abie-to, cessando videlicet ab humectatione doctrinæ, Spiritus sanctus haud veniet ad corda vestra inflammanda, patet, quandiu enim discipuli Christi cum eo fuerunt, ante Spiritus sancti aduentum, imperfecti semper exstiterunt. Iohannes & Iacobus primatum post Christum quærebant. Fratres Iohanni inuiderunt, credentes eum non moriturum. Petrus ad vocem ancillæ Christum negauit. post verò aduentum Spiritus sancti, tot hominum millia attracta sunt ad martyrium: quia cupiebant capiti Christo conformari. Vnde tantus feruor desiderij vt nullum martyrij genus eis durum foret: & alacriter sustinerent illatam sibi mortem: quæ est vltimum terribilium. & quam etiam ipse Christus horrescens rogabat Patrem, vt transferret ab eo calicem tam dirę mortis. Id declarat Gregorius, dicens: Post aduentum Spiritus sancti cuius fortitudinis & constantię fuerint homines, apparet in Petro, qui primò negauit Christum modo dicto, sed Spiritu sancto perfusus conuentum magistratum non timet, dicens: Obedire oportet omne Deo magis quàm hominibus. Et omnes Apostoli ibant gaudentes à con-

ſpectu concilij: quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Hoc itaque Spiritu ſancto roborati Apoſtoli & ſancti non ſolùm tormenta non timuerunt, ſed ipſa alacriter ſuſceperunt. Quod Chriſtus timuit à Patre derelictus: vt cum dolore humanam redemptionem operaretur, ſicut decretum in cœlo fuerat. Hinc ipſe in cruce clamauit: Deus Deus meus, vt quid dereliquiſti me. potuiſſet etiam Chriſtus inflammare, ſed noluit: hoc opus relinquens Spiritui ſancto: venit autem ipſe, vt lux illuminans omnem hominem per doctrinam humectando omnes: Spiritus ſanctus venit ad illos inflammandos: patet per concionatoris ſimilitudinem: qui primò illuminat legem, declarando: deinde inflammat, applicando dicta ad vitia, & virtutes: quòd haud facere debuiſſet, niſi primùm declarationem præmiſiſſet. Et licet Chriſtus ſemel hoc fecerit inflammando ſcilicet illos duos diſcipulos in Emaus euntes: vti patet in verbis eorum, nónne cor noſtrum ardens erat in via, dum loqueretur, *&c.* inflammatio tamen ſolemnis, & generalis Spiritui ſancto attribuitur: vt primum de die pentecoſtes. Alia ratio, quare mem clauſum ſignat

eundem

eundem Spiritũ ſan ctũ, eſt, quod numerus punitionis eſt numer⁹ quadragenarius, vt primũ patet Deut. 25. vbi habetur quod qs flagellãdus, tantum quadraginta flagellis multãdus eſſet. quare Pau. cũ eſſet ciuis Romanis tanquam priuilegio dignus vno minus accepit: horumq́ue ratio eſt, quia peccatum fit à corpore, vel à parte animali, ad malum inclinata: quod corpus ex quatuor conſtat elementis, & cuilibet elemento decem correſpondent percuſsiones. itaque numerum quadragenarium reddunt: quare Eccleſia canit: deno dierum circulo quo lege fit remiſsio. In huius rei ſignũ, Iſraël decies flagellatus, item Pharao Abraham decies fuit tentatus. Nam mem in numeris importat 40. quare ſignificabat, quod per Spiritus ſancti aduentum Apoſtoli, & martyres tanquam ab eo inflammati debebant punitionibus, & flagellis conſtanter, & intrepidè ſubmitti. idq́ue factum non fuiſſet, niſi Spiritus ſanctus adueniens, corda eorum ſolidaſſet: patet: quia ante eius aduentum hoc contigiſſe non legitur. Et Deus vult nos ſic pati, vt alibi lætemur: patet de Abrahamo diuitem alloquente: Tu recepiſti bona in vita tua; Lazarus item mala: quare hic lęta-

tur, tu vero cruciaris. Misit ergo Christus Spiritum sanctũ. Vnde mittere personam diuinam idem est quod producere. Hinc Pater à nullo mittitur : cùm à nullo producatur. Filius autem à solo Patre mittitur : à quo solummodò productus est. Spiritus verò sanctus à Patre & Filio: cùm ab vtroq; productus sit à Patre quidem mittitur. sicut ipse Filius ait:Paracletus.ait autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo. Et infrà cùm de Spiritu sancto adhuc ageret,ostendit, quòd etiam ipse eum missurus esset, dicens : Nisi ego abiero,Paracletus non veniet ad vos : si autem abiero,mittam vobis eum : missus autem fuit in linguis igneis,tanquam arcanorum Dei interpres. Iuxta illud : Ille suggeret vobis omnia & docebit vos omnia, & vt inflammaret corda non tantùm eorum,in quos descendebat,sed eorum,qui audituri erant verba eorum, quos ipse edocuerat,in ignis specie missus fuit:vt Lucas narrat:Et abundè diffusus est talis spiritus in nobis.Et hoc est contra peripateticorum dogma. Spiritus sanct⁹ mera substantia non suscipit magis & minus (*vt aiunt*) quia hoc est propriũ qualitatis: vt ipsi dicũt.nec est in partes diuisibilis, quod quantitatis continuæ proprium

prium eſt. Ideo ſeipſum inſeparabiliter vel impartibiliter communicat, diffundens chariſmata ſua plus vel minus, prout iubet. Sicut idem docet Apoſtolus, dicens: Diuidens ſingulis prout vult. Et ne hoc videatur impoſsibile iuxta peripateticorum dogma, id comprobamus in anima, quæ vnica diffunditur in membra varia diuerſimodè: & ſecundum plus & minus. Et quamuis anima dicatur tota in qualibet parte: conſentiunt tamen omnes philoſophantes, quod magis reſidet in corde & capite, quàm in alijs membris. pari modo hic ſpiritus Dei: qui Mundi anima ab aliquibus Academicis dicitur. Sed (nulli dubium) eſt anima & vita corporis Eccleſiæ. Et hic magis diffuſus fuit in capite Chriſti quàm in alijs membris. Iuxta illud prophetæ: Vnxit te Deus Deus tu9 oleo lætitiæ: id eſt, chriſmate Spiritus ſancti præ participibus tuis. Et poſt Chriſtum hic Spiritus Dei, ſuper omnes perfudit beatam Virginem quæ (*vt Hieronymus ait*) eſt collum huius corporis. Hinc dixit Gabriel: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te. poſtea pfuſi ſunt Apoſtoli abundè, tanquam præcipua corporis ipſius membra. Scitur igitur per Cabalam myſterium mem clauſi, vt dicit concluſio.

P.M. *Scitur per fundamēta Cabalæ, quam reꝫ ctè dixerit Iesus: Antequam nascere-tur Abraham, ego sum.*

P.A. Hæc conclusio potest physicè, & Cabalisticè probari: physicè sic. Arist. cæteriq; naturales volunt, quod ordinatè volens, prius velit finem, quàm quę sunt ad finem. est enim finis primus in intentione, & vltimus in executione: patet de domificatore, qui eam ædificat, vt eam habitet, quę habitatio non fit, nisi priùs ædificata domo. In mente diuina, prima est hominis idea, cæterarum creaturarum respectu: homo tamen est vltimò creatus: homo enim (*secundum philosophum*) est finis omnium. Ad rem, Christus in mente diuina est primus cognitus, & prædestinatus, *teste propheta.* In capite libri scriptum est de me. nam prædestinatio Christi fuit causa prædestinationis nostræ. vnde in prædestinatione Christi, & nostra, duo sunt attendenda: vnum est actus Dei prædestinantis: alterum est effectus, ac terminus prædestinationis. Si ergo consideretur Christi prædestinatio, & nostra quo ad actum prædestinantis: sic vna non est causa alterius: nam idem non est causa sui ipsius: verùm eodem actu diuino prædestina-

tus

tus eſt Chriſtus, & nos: ergo Chriſti prędeſtinatio, non eſt cauſa noſtræ. Si verò conſideretur quoad effectum, & terminum: ſic dicendum, quod vtraque prędeſtinatio eſt noſtræ prędeſtinationis cauſa, & efficiens, & exemplar: .quatenus Chriſtus exiſtens Deus, & homo per gratiã vnionis: de qua eſt prima Chriſti prædeſtinatio: & quatenus eſt plenus gratiæ, & perfectus in gloria; de qua eſt ſecũda eius prædeſtinatio, eſt cauſa eius efficiens, & exemplar prædeſtinationis noſtræ, tanquam cauſá noſtræ ſalutis meritoriæ, & tanquam cauda exemplaris: nam, vt ipſe per primam prędeſtinationem eſt Filius naturalis: ita nos per prędeſtinationem efficimur filij adoptiui; itaque prædeſtinatio Chriſti exemplar eſt alterius rationis & prędeſtinationem noſtrã excedens: vt etiam Chriſtus per ſecundam prædeſtinationem eſt plenus gratiæ, & in gloria perfectus; ita nos per prędeſtinationem noſtram de plenitudine eius participamus gratiam, & gloriam. concludamus igitur, quod Chriſti prædeſtinatio noſtræ prædeſtinationis eſt cauſa. quatenus ordinauit Deus ſalutem compleri per Chriſtũ, gratia & gloria ſunt à Deo ſecundum principalem efficientiam: ſed à Chriſto homi-

ne sunt meritoriæ: quare meritò de illo dicitur, quod scriptus sit in capite libri prędestinationis, & creationis: Omnia enim facta sunt per Christum omnium finem: in executione tamen nouissimum: vt dicit Paulus: Nos sumus in quos fines sæculorum deuenerunt. Ad propositum hoc loquitur Paulus, cùm dicit: Elegit nos ante Mundi constitutionem, quo scilicet ad intentionem. Et cùm dicit: non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit: intelligit de executione. Requiruntur enim opera ad assequendum prædestinationis effectũ. Et quamuis Apostolus dicat, elegit nos ante Mundi constitutionem. Sed sicut pręuidetur homo, sic possunt etiam præuideri operationes, propter quas saluamur. Et si Theologi dicant, quòd nihil mouet Deũ ad prædestinandum hominem: quia nullo obiecto extrinseco moueri potest: cum sola mera voluntate eligat & pręde stinet. Iuxta illud prophetæ: Saluum me fecit, quoniam voluit me: & iterum: Saluum faciet eum, quoniam vult eum. In Zacharia tamen Deus ait: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Omnes itaque Deus eligit & vocat gratia pręueniente. Sed nisi cooperemur electioni & vocationi, non habebi-

bebimus gratiam cooperantem & iustificantem. Et hoc clarè patet primum in duobus regibus: quorum vnus, Saul videlicet electus fuit ad regnum. sed quia voci Dei non obediuit, ablatum fuit ab eo regnum. Alter vero, Dauid videlicet, quia obediens fuit, cõfirmatus fuit in regno; præuenientis igitur electionis non est ratio; effectus autẽ consequentis ratio est ac operatio nostra simul cum Deo. Vnde quamuis Christus, sit præcipuè missus ad oues, quę perierũt, domus Israël: tamen eiecti fuerunt ab eo, propter eorum ingratitudinem. Hinc dixit eis ipse Christus: Auferetur à vobis regnũ Dei, & dabitur genti facienti fructum. pari modo ipsos alloquẽs Apostolus inquit: Quoniã indignos vos iudicatis æterna vita, ecce conuertimur ad gentes. Et hoc iuxta illud Apocalypsis: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Et quamuis dicant Theologi, quod omnes prędestinati saluantur, ideo videtur· si Iudæi prædestinati erant: salus & gloria eorum ad alios deuolui non debuerat: cui dicendum quod prædestinatio non imponit necessitatem alicui nisi quatenus homo consentit prædestinationi. Quod apertè elicitur ex verbis Christi, dicentis: Nónne vos elegi duo-

duodecim: & vnus ex vobis diabolus est? Et hoc, quia Iudas electioni correspondere noluit. Vnde August. ait: Vt acquiescamus salutari inspirationi: hoc nostræ est potestatis, saluantur igitur omnes prędestinati, qui consentiunt prædestinationi: aliàs nō. Imò tales odio habēdi sunt: sicut enim verè prædestinati sunt diligendi, ita præsciti sunt odio habendi: vt communiter asserāt Theologi: Hæc distinctio præscitorum & prædestinatorum, innuit Paulus, adducēs in exemplum Iahacob & Hesau: de quibus antequā boni vel mali quicquam egissent, dictum est: Iahacob dilexi: Hesau autem odio habui. Deus igitur odio ppetuo Hesau insequitur, & quamuis Isahac dicat in spiritu: Viues in gladio & arcu tuo, & seruies fratri tuo, tempusq; veniet, vt cùm excuties iugū è collo tuo. sed reponendi sunt in sinistra, quibus summus iudex dicet: Ite maledicti in ignem æternum: & sic erunt perpetuo odio inuisi. Et si Sapiēs dicat: nihil odisti eorum quæ fecisti. August. tamen ait: erit quippe misericordia & amor Dei super omnia opera sua: si tu tollis opera: id est, peccata odio habenda & puniēda: nec enim (vt reor) illi damnantur, quia Deus oderit ipso: nec quia præsciuerit, nec quia præ-

præparauit eis pœnas cùm de igne in pœ-
nam peccatorum dãdo dictum sit. Qui pa-
ratus est diabolo & angelis eius : nec dicit
hominibus, quia (*teste Paulo*) Deus vult o-
mnes saluos fieri. Prędestinati autem sunt,
qui diligunt Patrem ipsos diligentem. Iu-
xta illud Saluatoris : Si quis diligit me, Pa-
ter meus diliget eum: & ad eum veniemus.
Et huiusmodi quoque sunt à nobis diligẽ-
di. Ad propositum igitur conclusionis di-
co, quod Christus in intentione est prior
Abrahamo : eo verò in executione poste-
rior: est insuper prior Abrahamo: id est, per-
fectior, sicut figuratum figura. Probatur in-
super Cabalisticè hoc modo. In sephirot
chocmah locus Christi, est prior, siue supe-
rior Gedulah Abrahæ loco: quare Christus
meritò dixit: Antequam Abraham fieret: id
est, Gedulah, ego s. chocmaah, sum supe-
rior Gedulah. Alia ratio est: Deus enim
creaturam præcedit: &, quoniam Christus
erat Deus, ideo Abrahamũ præcessit, quod
fuerit Deus, ostendit ipse in verbo, *sum*,
quod soli Deo competit, quod alibi decla-
randum relinquo.

Per mysterium duarum literarum, vau, & iod, scitur, quomodo ipse Messias, vt P.M.

Deus

Deus,fuit principiũ suÿpsius, vt home.

F.A. Iod, & vau sunt duæ Tetrag. literæ וי in nomine Iesu ישו locatę, quarum iod totam signum significat diuinitatem, vt superiùs in alijs cõclusionibus vidimus: vau verò vitæ fontem denotat. Ambę igitur literæ istę in nomine Iesu, significant Christum Deũ verum esse, & fontem omnium creaturarũ, sicut ipsemet de seipso testimonium perhibet, dicens: Ego vitam æternã do eis, quo ad bene esse, quo verò ad primum esse, vnica vita multiplex esse potest. Est namq; Sol vnicus in se, multiplex in radijs, vnicus in essentia, virtute tamen omnigenus. Est etiã anima vnica in se: sed multiplex in operatione: audit enim in auribus, videt in oculis, *&c.* Nec ex hoc, quòd in aliquo mẽbro pati videatur defectum, diminuta est: nam si debilis esset oculus, non minor est in cerebro vel corde. Ex quibus patet, quòd vita illa vnica, multiplex est in mẽbris, si admitteremus Mundum esse animal, vt multi sapiẽtes conueniunt: etiam illi qui sacra eloquia venerãtur, cùm ipsa obstare minimè videantur. Et huius opinionis sunt, August. Origenes. Vnde Ieremias ait: Cœlum & terram ego impleo, dicit Dominus. Et Esaias: Cœlum mihi sedes est, & terra scabel-

bellum pedum meorum. Paulus quoq; allegãs dictum Arati, dicit: Quoniam in ipso viuimus, mouemur, & sumus: & hoc quia Deus virtute sua vniuersam cõstringit, cõtinet, & viuificat Mundum. Eusebius in solutionibus Theologicis de summo opifice ratiocinans, ait: Vita illic est, & mens, vt ipsi vitæ perpetuò esse permaneat, mẽti aũt effigiet, & cõtineat ea, quæ sunt. Hinc primũ ens vitale esse oportet: vnde omnis essentia, vita, & intellectus participatione magis, quàm specie nominatur: illud namq; ipsum esse per se vita, & per se intellectus. Quod autem præter hæc omne magis non ens quàm ens, quia erat, quando non erat ens. Et hoc perpetuitate manet ens, viuit, & intelligit. Quatenus enim particeps est vitæ, quatenus illud præbuit, & tantum intelligit, quantum illud tradidit. Ex quibus concluditur, vnam esse omnium vitam viuentium, sicut vnica est anima in omnibus membris corporis. Vnde cardinalis Cusanus solertissimus disceptator, cùm microcosmum ad maiorem Mundum compararet dixit: Vita illa Mundi, quæ seipsum & omnia mouet, perpetua est; quia motus rotundus, & circularis omnem continens motum, sicut circularis omnem in se figu-

figuram complicat. Ad quam animam totus corporeus mundus se habet, sicut corpus hominis ad propriam animam. Si externos adducere voluerimus, multi habẽtur præ manibus. Aristoteles, cum Theophrasto eius auditore: atque Auerroï profitentur Mundum esse animal. Democritus animalis Mũdi animam dicit esse Deũ. Stoici, indi, Trismegistus, ait: Nihil est in corporibus, quod non sit ipse Deus: omnia enim solus existit, quæ sunt in lucẽ deducens, & quæ non sunt occludens in seipso: nec quicquam est in omni, quod non sit ipse Deus: qui est omnium vita. Sed videamus quàm cõcinnè loquatur Iohannes de hoc: vnde dicit: Quod factum est in ipso, vita erat, & vita erat lux: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est nihil. Quod intelligere possumus in duplici sensu; aut quod nihil factum est sine ipso: aut quod illud quod factum est sine ipso conseruante, replente, & viuificante nihil est: Christus ergo, vt homo, creatura erat: ergo sibi ipsi dedit esse: & fuit principium sui: nam (*secũdum Augustinum*) opera Dei ad extra sunt indiuisa. Huius enim nominis Iesu יש״ו sunt duæ literę (*vt dixi*) nominis tetrag. יהו״ה scilicet, iod & vau י״ו. Dimissa verò fuerũt duo he

he הה, quorum alterum amorem mutuum Patris & Filij, per iod & vau denotatũ. Alterum verò vim productiuam fabricæ significant. Hinc Hebræi dicunt, quod in he ה: id est, in virtute opificis, per ipsum denotata, Deus Mundum fabricauit. In quorum duorũ he הה loco, in nomine Iesu ישו, interpositum fuit sin ש, principium huius dictionis sabbat שבת, quæ *requiem* signant (*vt suprà dixi*) Vnde innuitur, quod Iesu venit ad nos, non vt nexus Patris & Filij, neque vt opifex Mundi; sed daturus requiem: sicut ipsemet testatur, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Iam enim Mũdum creauerat, priusquam humanaretur Deus. Ideo in nomine ipsius Mesiæ Dei humanati positum est scin ש includens illa duo he הה ipso sic euerso ש, vt denotetur quod Mesias Mundum creauerit, & per consequens humanitatem propriam, tanquam partem Mundi: hoc ostẽditur etiam per literam iod & vau, quæ simul vnita וי constituunt vnum he ה. Iod etiam significat principiũ: nam ipsum est principium omnium literarum: ex quo iod sit punctum initium omnium literarum: seu linearum & sicut per literas cuncta formauit Deus (*vt dicit Abraham in sephet*
X *Iecira)*

Iȩcira) in ſex diebus. Sic in nomine Ieſu ישו, poſita fuit litera iod י, ſignificás Ieſum fuiſſe principium & cauſam omnium rerum quæ creata fuerunt in ſex diebus creationis Mundi: ideo additur illi nomini Ieſu vau ו, quòd numerum ſenarium ſignificat. Sicut ergo iod eſt principium he ה, ita Ieſus vt Deus ſignificatus per literam iod, literam dico diuinitatis: eſt principium & cauſa vt homo ſignificetur per literam vau ו. Alia ratio eſt: omnia enim antequam fierent, vita erant, in verbo: quæ omnia in formas proprias explicata, non deſtituuntur ab illa vita creatrice, qua in opificis mente viuebant: verùm has vltra, alias acquirunt vitas pro captu ſuo: multiplex enim eſt vita: quare Chriſtus non vitæ arbor, ſed vitarum dicitur. Omnia igitur quæ viuunt, vita illa creatrice viuunt & vita propria naturali, quæ tamen vita ab illa ſumma pendet: & eſt radius, vel ſcintilla ipſius, in quo viuimus, mouemur, & ſumus. De quibus vitis in præſenti relinquo. vnum eſt, quod Chriſtus eſt vita noſtra: quam habebimus, ſi in illum crediderimus: vt ipſe teſtatur, dicens: Qui credit in filium Dei, habet vitam in ſe. Et alibi: Ego vitam ȩternam do illis. Eſt enim Chriſtus

ctus fluuius vitæ, de paterno fonte cheter procedens, Spiritus sanctus verò est tanquam piscina, vitæ aquam suscipiens à fonte cheter Patre, & à fluuio vitarum chocmah filio, in nos quoque eam diffundens.

Scitur ex Cabala per mysterium partis septentrionalis, cur iudicabit Deus sæculum per ignem. P.M.

Apud Deum duplex est solium, siue tribunal, sinistrum scil. & dextrum. Primũ dicitur meridionale & plenum gratię, & clemẽtiæ existit: & vocatur chocmah, vel Gedulah; locus filij. Secũdum dicitur Aquilonare, plenũ seueritatis, & iudicij, & ignis: & vocatur binah, siue Geburah, locus Spiritus sancti. Et quamuis hæc regio aquilonaris sit frigida: tamen est etiam igne diuinæ iustitiæ plena: hinc est, quòd iudex iudicabit sæculum per ignem: nam iustitia, & ignis in eodem sunt loco, aqua tamen cómixti. quòd, si in igne solo iudicaret, nulla creatura iudicium tale ferre posset. Vnde propheta decantat: Non intres in iudicium cũ seruo tuo Domine (scilicet in iustitia tantùm Geburah) quia nõ iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. sequẽ- F.A.

do scilicet rigorem talem huiusmodi iustitiæ. Et, in signum mixtionis huius, Deus cheter hoc iudiciũ tradidit Filio suo chocmah pietati humanato, & infirmitate nostra circũdato, iuxta illud Apostoli: Talem habemus pontificem, qui scit cōpati infirmitatib. nostris. Et ideo ipse iudex Christus dicit: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Et alibi: Omne iudicium dedit mihi Pater: eò quòd sit hæres Patris, ideo constitutus est Dominus vniuersorũ: ratione præterea scientiæ sibi attributæ: id est, chocmah, iudicium sibi cōpetebat: hinc de ipso inquit oraculum: Butyrum (id est, lac sapientię) & mel (id est, saporem & dulcedinem rerum diuinarum) comedet: vt sciat (iudicando videlicet) reprobare malum, & eligere bonum & etiam, quia Deus erat, & homo: vnde in eo, quod Deus errare nō potest: in eo verò, quod homo, sit cōpati infirmitatibus nostris: data etiã ei fuit hæc potestas, vt omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem, vt ipsemet perhibet. Præterea, quia caput est omnium nostrûm. etiam, quia est princeps Regum terræ, *sicut Iohannes dicit.* Principis enim interest iudicare subditos. etiã, quia per ipsum facta est ac redempta humana crea-

creatura: vnde meritò data fuit ei potestas iudicandi eam, & in iudicando vtrumque solium possidebit, dextrum scilicet & sinistrum; quare à sinistris ponet hœdos, à dextris verò agnos: & ipse in horum medio stabit. hinc Gabrielis oraculum dixit: Regnabit in domo Iahacob in æternum. Iahacob in archetypo, siue in supernis mansionibus medium tenet inter Abraham, qui dextram tenet: id est, Gedulah misericordiæ plenam: & Isahac, qui sinistram possidet: id est, Geburah plenam iudicij: & quàm optimè sedere debet iudex inter dexteram pietatis, & sinistram iustitiæ; vt hanc cum illa contemperet. Iudicat autem semper Deus in igne & aqua: semper enim misericordia vtitur, citra demerita pœnam inferendo, hoc patet in Sodomis de quibus dicitur, quod Deus pluit super illos sulphur; id est, ignem iudicij, & aquam clementiæ. In diluuio item vniuersali interfuit ignis: nam dicitur: Rupti sunt omnes fontes abyssi magni; aqua enim surgebat calida de subterra, admodum fontis balneorum calidissimorum: interfuit etiã aqua frigida; vnde in Genesi. Et cataractæ cœli apertæ sunt. Vide igitur, quomodo Deus in igne iudicij, & aqua clementiæ iu-

dicat,quod & cõfirmat Dauid,dicens: Vniuersæ viæ Domini misericordia,& veritas. & alibi idem: Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi iustitia,& pax osculatę sunt. Concurrunt igitur in iudicio hæc duo, scilicet chocmah Filius clementiæ; & Binah. vel Geburah iudiciũ,vel seueritas,aut iustitia,Spiritus sanctus,quia Pater cheter mera cleméria neminem iudicat, vt ait Christus Iohan.xi.Ratio est,quia est Pater misericordiarum,& Deus totius consolationis. &,si ipse iudicaret,omnibus parceret.Sed iudicium suum dedit Filio, qui est in Tipheret, qui de extremis participat, scil. de Gedulah, & Geburah. Iudicat igitur Filius: nam ibi concurrit aqua clementiæ; iudicat Spiritus sanctus, ibi namque est ignis iustitiæ. Et, si quis instaret, quod etiam Pater iudicat, quia (*secundum Augustinum*) opera Trinitatis sunt indiuisa. Dicendum est, quod August. authoritas non est admittenda; vbi Christi authoritas contradicit. &, saluando Augustinum, dicendum est, quod Pater concurrit, committendo tale iudicium Filio, & Spiritui sancto. Oracula clara habẽtur, quod Christus sit omnes iudicaturus. Nam Isaias postquam de virga & flore radicis Iesse, deque septiformi spiritu, super ipsum

pſum quieſcente, locutus eſt, ſubinfert: Iudicabit in iuſtitia pauperes; & arguet in æquitate. & alibi: Et omnẽ linguã contradicẽtẽ tibi iudicabis. Et Dauid poſtquã de ſalutari, quod notũ fecit Dominus, locutus eſt, ſubinfert: Quoniã venit iudicare terrã. Iudicabit Orbem terrarũ in iuſtitia, & populos tuos in ęquitate. Et poſtquàm de Filio à dextris Patris ſedente; & qui de torrente in via bibit, decantauit, intercinuit. Iudicabit in nationibus, implebit ruinas. Angelorum videlicet cadentium, cõquaſſabit capita in terra multorum. Vnde exaltabit caput. Et ab Ezechiele dicitur: Ecce ego iudico inter pecus & pecus Arietum & hircorum. Quod adſtipulatur dicto Euangelij: Et ſtatuet oues à dextris; hœdos autẽ à ſiniſtris. Locandi in dextera dicũtur Agni vel Oues. Quia (*vt Origenes ſentit*) ouis eſt animal manſuetum, nulli nocuum, ſemper beneficum. Quod opus beneficum poteſtatur ſummus iudex ſe diſcuſſurum & remuneraturum, dicens: Dediſtis mihi cibũ, potum, veſtimentum, & huiuſmodi, quæ à Matthæo recenſentur. Hinc, neſcio quo ſpiritu ductus Plato id ſemper perſuadebat, epiſtolis ſuis huiuſmodi titulum præponens: Benẽfacere omnibus, nemini

autem nocere, hortamur. Ouis etiam est animal piũ. Hinc pij & misericordes, pietate à Deo in dextera consecuturi, à tribunali pietatis, quod est in dextera Dei, oues dicti sunt. Collocãdi verò in sinistra, & maledictionem suscepturi dicũtur hœdi, quia hœdus est animal lasciuum, petulans, & ad libidinem procliue: & animal dęmoniacũ. Hinc prouectæ ætatis dicitur Hircus, Hebraicè autem, & in lingua mysteriosa dicitur sehir שעיר vocabulum quidem commune cum Diabolo, & cum loco, in habitationem, Hesau odio à Deo habito dato. Moses enim & Malachias dicunt, quòd habitatio Hesau fuit in monte Sehir. Hœdus etiam siue hircus, significat partẽ illam animalem, vbi residet fomes peccati. Hinc antiquitùs in sacrificiũ vel expiationem peccati, hœdus vel hircus offerebatur. Nos aũt (*vt Paulus hortatur*) ipsammet partẽ per Hœdum significatã offerre Deo debemus. Obsecro (*inquit*) vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentẽ, sanctam, Deoq; placentem. Et omnes benedicentur à Patre, dicente Christo: Venite benedicti Patris mei. Et hoc vt indicetur, quis sit primus omnium benedictionum fons. Ipse enim est Pater misericordiarum,

diarum, & Deus totius consolationis. Et hirci siue hœdi maledicentur. Vera enim benedictio & maledictio non consistit in verbis, sed in effectibus. Hinc suscepturi præmium benedicentur; damnandi verò maledicentur. Iccirco scriptum est: Maledictus qui pendet in ligno. nam, qui suspendebantur, damnabantur, supplicium reportaturi. Propterea Paulus dixit: Christus factus est pro nobis maledictũ. Quorum verborum sensus est, quòd Christus suscepit in se sententiam & supplicium mortis, vt à sententia illa, & pœna peccato debita liberaremur. Hinc Paulus præmittit: Christus nos redemit à maledicto legis. Maledictio igitur damnatorum est in effectu, quia igne cruciabuntur, qui Diabolo & Angelis eius præparatus est: vt in Euangelio dicitur: Et hic ignis, est illa lux, quæ dilatata in amplissimo loco supramũdano beatos lætificat: coarctata autem in centro illo inferni obscuratur, comburit, & cruciat (*secundum Pythagoram*) sicut enim radius Solis in concauum speculum directus inflammat, & ignem accendit apposito combustibili: sic & hi miseri adhærentes terræ & concauo ipsius, per affectum nimium terrenorum, & voluptatis, quæ ex

carne terrea eſt,ſe oppoſuerunt luci illi reuerberanti ex concauo & centro illo terræ infimo, quod adeò denominatur infernus:id eſt,inferior locus. Et ſic ipſimet accendunt in ſe ignem illum. *vt Origenes ait.* Quod didicerat ab Iſaia dicente: Ambulate in lumine ignis veſtri, & in flãmis, quas ſuccendiſtis.Et quamuis anima ſit ſpiritus, torquebitur tamen ab illo igne corporeo, tanquam ab inſtrumento diuinæ iuſtitiæ: ſicut ſenſit Gregorius. Et vt obiectum triſtabile: ad cuius præſentiam animæ detinebantur vi & ab inimico ipſarum Deo, vnde dolor & indignatio inſurgit,ſicut nõnulli Theologi dicunt. Et ſecundum Platonicos, quia anima nunquam erit abſque ſuo vehiculo: id eſt, corpore cœleſti, quo mediante mouetur de loco ad locum, audit,videt, & ſentit delectationem ex obiecto delectabili: triſtitiam verò ex obiecto triſtabili: alia ratio huius poteſt aſsignari, quæ dicitur immutatio. Nam poſitum eſt bellum inter carnem & ſpiritum, quorum alter concupiſcit aduerſus alterum:hac tamen lege, quòd is, qui vicerit,det proprietates ſuas victo.Si enim vicerit ſpiritus,dabit corpori immortalitatem,& incorruptibilitatem:*vt ait Apoſtolus:*Cùm autem mortale

tale hoc induerit immortalitatem: & corruptibile hoc induerit incorruptionem. Et tandẽ spiritus dabit corpori omnes proprietates suas: sicut ipse Apostolus paulò superiùs innuit: Surget (*inquit*) corpus spirituale gaudens videlicet subtilitate, leuitate, claritate, & huiusmodi. Quas proprietates Theologi vocant dotes corporis glorificati. E conuerso autem si præualuerit caro, dabit suas malas proprietates spiritui; grauitatem videlicet, vt descendat ad infernas partes: obscuritatẽ, quia in tenebris erit: & passibilitatem, quia ab igne patietur corporeo. Etiam ęstuabunt virtute illius lucis, quę in cœlo dilatata lętificat, & in inferno coarctata cruciat, vt modò de Pythagoræorum mente diximus. Quæ lux est Christus illuminans omnia, cùm sit Sol iustitiæ seueræ contra improbos, qui succenduntur in ola (*secundum Ieremiam*) quæ est caldarium inferni, igne perpetuo succensum pro ijs qui non susceperunt virgam vigilantem Christum videlicet. succẽsum autem dicitur ab Aquilone, vnde aurum & ignis venit; & vnde legis transgressio, quæ peccatum est, & inde malum iustitiæ punitiuæ. vnde idem propheta: Ait Domin⁹: Ego (Pater) adducã ma

lum

lum (Filium iudicantem) ab Aquilone. Ideo bene dicit conclusio. Per mysterium partis septentrionalis siue Aquilonaris; scitur cur Deus Messias iudicabit sęculum per ignem, mixtum tum cum aqua, quia à Geburah associata cum Gedulah talem suscipiet influxum, cùm habitet in Tipheret domo media in Archetypo. Et sic patet conclusio.

P.M. *Scitur in Cabala apertissimè, cur Dei filius cum aqua baptismi venerit, & Spiritus sanctus cum igne.*

F. A. In archetypo mundo, in dextera parte dimensiones locantur, in clemẽtiam tendentes, vt chocmah gedulah, &c. in sinistra locantur, quæ iudicium prætendunt; & sunt binah, geburah. Et si Dei filius vtroque gaudeat latere; cõtinet enim Christus sephirot omnium influxus, sicut suprà patuit; & Esaias iã prædixerat, dicens: Mulieres septem; id est, dimensiones septem inferiores, accipient virum vnum: id est, Christum Messiam. Et idem alibi: Requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus fortitudinis: id est, iustitiæ; fortitudo enim secũdum iudicium, & ignis idem sunt: nam Christus est quoddam

dam totum: locus tamen ei appropriatus est chocmah, misericordiæ locus, & clementiæ. hoc probat Rab. Simeon super illud Prouer. ibi. Iustus primus in lite sua, venit amicus eius, & inuestigauit eum. sensus est: Quando veniet Deus sanctus, & benedictus, ad iudicandum Orbem in die iudicij, totus Mundus expauescet & timebit diem illum terribilem: dicentque: O' Dauid Rex noster ora Deum pro nobis, quoniam ex te processit Messias, qui respondet eis: Propter hoc, quod dicitis, non sufficio: nam ex me multi reges prodierunt, qui in multis Deum offenderunt: præterea ego sum infensus Deo propter peccatum Bersabeæ, & Vriæ. Tunc accedent ad Mosen, dicentque: O' Moses magister noster, tu, qui nobis legem dedisti fuistique fidelis in tota domo Dei, ora Deum pro nobis. Respondit eis: Non sufficio, quandoquidem rogaui, vt sineret me in terram Promissionis introire; & oratio mea non fuit exaudita, ita nec pro vobis potero exaudiri. Illi verò ad Iahacob se conferent, dicentes: O' Iahacob pater noster, tu qui duodecim Israëlis tribus genuisti, rogato Deum pro nobis, respondebit: quia non valeo: duas enim sorores duxi vxores, vtraque

traque viuente. Accedent postea ad Isahac, rogantes: O' Isahac pater noster, tu, qui amore Dei immolatus fuisti, ora pro nobis. Ipse verò respondebit: non sufficio: quoniam ex me natus est Edom, qui fuit idolatra: & templum Dei destruxit. Abrahamum tandem adibunt, dicentes: Tu, qui volüisti filium tuum immolare pro Dei Amore, ora Deum pro nobis. Ipse itidem respondebit: Non sufficio: eò quòd Ismaëlem genuerim. Vltimò venient omnes ad primum hominem Mesſiam, dicentes, optime homo tu, qui manu Dei creatus es: & à peccato immunis existis, pro nobis precare Deum: quia nos non sufficimus. Tunc primus homo Mesſias rogabit Deum pro eis: Deus autem bonos iudicabit, & iustos ob eorum bonas, mediocresque operationes ac propter preces Mesſiæ: malos autem æternæ perditioni condemnabit. *Hæc ille.* Vnde Thalmudistæ dicunt: Nolite timere à iudicio: iudex enim amicus noster est. sic futurum est, vt Israël stet in iudicio coram Deo sancto, & benedicto. quibus formidātibus angelis, ministri dicent: Ne timeatis à iudicio: iudex enim ciuis vester est, vt dictum est Esaiæ cap. 45: Ipse ædificabit ciuitatem meam, & captiuita-

hitatem soluet: nónne cognoscitis ipsum, propinquus enim vel consanguineus vester est, vt dictum est in Psal. 148: Filij Israël, populo propinquo, vel consanguineo suo: eam ob rem dixit Solomon in persona Ecclesiæ, Cant. 8: Quis dabit te, vt fratrem mihi? non talem qualis fuit Cain fratri suo Abeli: neque: vt Ismaël fuit fratri suo Isahaco: neque: vt Esau fratri suo Iahacob. neque, vt fratres Ioseph. ipsi Ioseph, sed sicut sugens fuit vbera matri suæ: hoc est, qualis fuit Ioseph fratri suo Beniamin: quem dilexit, vt cor suum. Hæc omnia traditio, quare concluditur, quod Christus venit in aqua clementiæ: nam (*vt Iohannes ait*) misericordia, & gratia per Iesum Christum facta est, Aqua mundans nos, quam promisit Deus per Ezechielem, non est illa, quæ infunditur supra caput illorum, qui baptizantur. nam illa aqua è cœlo non est allata: *vt oraculum perhibet*: nec enim elemento illi existimo, ad rerum corporaliũ ablutionẽ ordinato, virtutem ad mundandam animam inesse: sed potiùs reor, ipsam aquam in signum veræ aquæ & salutaris fuisse datam. Aqua igitur purgans peccata, est aqua sapientiæ, quę Dei filius est: qui tulit, lauit, & expurgauit peccata Mundi.

Est

Est nempe Christus aqua supramundana, qui lauit discipulos suos sermone suo: sicut ipse fatetur, dicés: Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. nam verbum vel sermo Dei est sapientia illa, quæ aqua sapientiæ salutaris dicitur. Quæ quidem aqua, non tantùm potat, sed generat: iuxta illud Iacobi: Genuit nos verbo veritatis, & illustrat: vt propheta canit: Lucerna pedibus meis, verbum tuum, & lumen semitis meis. Et iterum: Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis. Illuminando autem expellit tenebras ignorantiæ & peccati: & inde lauat & mundat proprietate quadam aquea: qua viget sermo & sapientia Dei. Et vt ostenderet se aquam, ante suã passionem voluit lauare pedes discipulorum. Et hoc fecit vt discipuli accederent digni ac Mundi ad sacramentum, quod instituere intendebat: ne eis contingeret illud Apostoli: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Hinc de Iuda, qui non erat lotus (vt Christus innuit, dicens: Vos mundi estis; sed non omnes) scriptum est. & post buccellam introiuit in eum satanas: vnde per pedes, intelliguntur affectus, quos mundos habere debent

debent ij, qui sacramentum hoc suscipere volunt. Vnde docemur, quod, qui diuina pertractare cupiunt, nedum exteriùs, sed interiùs, mundi esse debent. Et in signum huius iustificationis, vult Christus, quod in faciem Ecclesiæ habeamus aquam, quia Christus, qui est aqua suprema ac diuina lauans animas nostras, vult quod per aquæ elementum, cum aqua suprema symbolum habens, videamur iustificati coram ijs, qui secundum sensum tantummodò iudicant. Et, ne credamus, quòd aqua elementari purgetur & renouetur anima, Spiritum sanctum addit, dicens: Nisi quis renatus fuerit denuò ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Nec enim Spiritus sanctus congeneus est ipsi aquæ elemẽtari, vt simul debeant copulari. Nec aqua corporea lauat sordes animæ. Lauamur itaq; renouamur ac regeneramur secundum spiritum in Christo Iesu homine cœlesti & spirituali, qui est vera aqua archetypa. In cuius rei signum aquam corporeã suscipimus. sicut enim aqua materialis est principium geniturae naturalis vnius cuiusq; animæ (sicut scriptum est: Producant aquę serpituram animæ viuentis) sic & per aquã Christus volũit nos regenerare. Quæ

quidem aqua non est hęc elementaris, sed ea, quæ supra cœlũ est (*vt dixi*) Christus igitur est velut mare, qui nouissimis temporibus repletus fuit aqua illa diuina, & supercœlesti, vt pelagus effectus sua plenitudine irrigaret vniuersos. Quam aquam tam libenti animo propinat, vt publicè in templo clamet, & dicat: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Et istæ aquæ nunquam deficient, sed erunt hyeme & æstate semper refocillantes animas. Et tunc erit Dominus vnus Rex super vniuersam terram (*vt inquit Zacharias*) non quidem quod ad tempus nouum, adeptus sit regnum, quia iam effectus est Rex regum, & Dominus dominantium: sed quia habebunt eum in Dominum omnes quos permisit per tempus vagari suo arbitrio. Vel erit Dominus omnium, quia cessabunt dominia & principatus aliorum, eò quòd suum sortietur effectum, aut in secundo suo aduentu, vt sentit Hieronymus, aut quando id ille decreuerit, cui Soli hæc dies cognita est: quãdoquidem nostrûm non est scire tempora, vel momenta, quæ (vt Christus discipulos ab huiusmodi inquisitione reuocans apertè reserauit) Pater posuit in sua potestate. Scitur ergo in Cabala, cur Dei filius

cum

cum aqua baptismi venerit. Spiritus verò sanctus missus fuit à Christo in Apostolos: nam eius est mittere personam diuinam: cuius est & producere. Christus autē misit Spiritum sanctum, vt habetur in Iohanne: Nisi ego abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam vobis eum. Missus autem fuit in linguis igneis, tanquam arcanorum Dei interpres. Iuxta illud: Ille suggeret vobis omnia, & docebit vos omnia: &, vt inflammaret corda non tantùm eorum, in quos descendebat, sed eorum qui audituri erant eorum verba, quos ipse edocuerat: ideo in ignis specie missus fuit: *vt Lucas narrat.* vnde tot millia militum Christi succensi ab isto igne, relinquent patres & matres, sorores & fratres, vxores & filios, & omnia pariter bona sua, & vltimare seipsos: secuti sunt illū vsq; ad mortem. De hoc igne Spiritus sancti loquens Ieremias dicit: De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me: hic ignis fuit ille, de quo dicitur in Iohanne: Ille suggeret vobis omnia, & docebit vos omnia. Nam & hic missus fuit ad tollendam ignorantiam, in quam incurrerunt primi parentes, volentes magis scire quàm decebat, & præsumentes sibi vendi-

care illud ſcire, quod ad Dei filium ſpectabat. Sordes enim quibus infecti fuêre parentes,& inde tota poſteritas,fuerũt ignorantia & macula. Ideoque non tantùm expurgari debuit humanum genus à macula per aquã Filiũ: ſed etiã illuſtrari diuina luce,quę omnes illuminat:& igne,qui erudiuit nos. Et hic ignis à conſpectu Dei,nunquã ceſſare debet: vt in Leuitico iubetur, & eſt ignis deuotionis & charitatis & luminis. Et iſte ignis diuini luminis ſemper ardere debet:& potiſsimè in ſacerdotib9, qui ſemper parati eſſe debent,docere & illuminare plebem.Hinc dicitur in textu, ꝙ ignis hic adminiſtrãdus eſt à ſacerdote,qui ipſum nutrire debet ſubijciens ligna mane per ſingulos dies:ſic de charitate dicendũ eſt. Congruè igitur venit ſeu miſſus eſt Spirit9 ſanctus in igne poſt Chriſtũ aqueũ: nã ſatis non fuit nobis,ablui à Chriſto, niſi poſt modum eidẽ tanquã membra capite vniti fuiſſemus. Quod factum creditur per virtutem Spiritus ſancti: cabaliſticè ſic patet.Hebræi enim vocant ſpiritũ, *ruach* רוח. In qua dictione ſunt tres literæ,vna eſt vau ו,quæ diuinitatis eſt litera,numerum ſenarium importans, ſecũdum quem ipſe Spiritus ſummus omniũ artifex primo incubans

bans super fœcũdis aquis dispofuit (vt con uenieus erat) totã hanc machinã Mundi. Trinũ enim est rerum principium, in opus egrediens, ornans, & cõfouens: & quodlibet illorũ per intermediũ spiritum: ex quibus senarius resultat in maxima vnitate. Hinc dixêre secretiores Theologi, literam diuinitatis, q̃ est iod, י, significãs principiũ & finẽ, cùm sit finis numerorũ, & principiũ denariorũ, habere sex spinulas, quoniã in ea ratione, qua principium est ipse Deus significatus per literam illã, ternarius est: à quo, in quo & per quem omnia: in ea autẽ ratione qua director, confouẽs, & reducẽs est, alio ternario, spiritali videlicet gaudet. non quia tres sint spiritus Dei, sed quia triplex est eius operatio, secundum quam Regius vates in psalmos nuncupat eum spiritum principalem, spiritum rectum, & Spiritum sanctum. Est etiam alia litera vitæ, quæ est chet ח, nam vita dicitur chai חי. Tertia est res, ר, quæ binos centenarios, & materiam, aut corporeitatem quandam significat. Binarius enim materiam importat: hinc: (*teste Hieronymo*) semper infaustus, nisi cum alio numero coniunctus fœlicitetur: nam materiale cum vita & diuinitate associatum fœlix est: Ducenti enim

per res, ר, importati: illi sunt de quibus in Canticis agitur. vbi postquam aleph, א, & vnum, & mille attributa sunt diuinitati, subinfertur: Et ducenti his, qui custodiunt fructus eius. Custodes enim positi sumus in vinea Domini cum binaria corporeitate. Vbi si custodierimus fructifera Domini præcepta, tandem inueniemur cum ipso aleph א, præparata omni homini verè pacifico, & illi qui habet pacem in seipso. Spiritus igitur quidam nexus est, ligans, & nectens duo extrema simul: ipsa viuificás, & corroborans, pro conditione spiritus venientis. Hinc sapit naturam duorum extremorum, quæ vniuntur, & sui ipsius medij cónectentis, vt innuitur per literas nominis ipsius iam declaratas. Viuificat enim cùm in se vitam contineat: vnde dicitur aliquando, spiritus vitæ. Corroborat verò dans operandi vim, iuxta illud Apostoli: Corroborari per spiritum eius. Et de Samsone legitur in lib. Iudicum: Irruit spiritus Domini in Samson, & lacerauit leoně. Et quodcunq; robur in viuěte procedit à spiritu vitę, qui est in eo. Missus igitur fuit Spiritus sanctꝰ in igne, accenděndo corda, eaq; desiccádo, vt à madefactione facta per Christũ. Et sic patet conclusio.

Per

Per eclipſationem Solis, quæ accidit in morte Chriſti, ſciri poteſt, ſecundum fundamentum Cabalæ, quod tunc paſſus eſt filius Dei & verus Meßias. P.M.

Quælibet natio (*vt ſuprà patuit*) duos habet planetas fauorabiles, ſicut Iudaica natio, vel ſecta Saturnũ habet: quamobrẽ ipſi ſabbathizãt: & lunã: quare in feſtorũ celebratione, curſus lunares aduertebãt. Chriſtianorũ autem ſecta Solem, & Mercuriũ poſsidet: de Sole loquens Iſidorus, dicit: Sol dicitur quaſi ſolus lucens: eò q̃ ſit fons totius luminis, cuius radiatione ſuperiora & inferiora illuſtrãtur. Hic planeta ſecundum Miſalath: eſt ex ſe fortunatus: ſed aliquando per coniunctionẽ fit malus: maſculinus, diurnus, calidus, & ſiccus. Sol.n. omnia viuificat: & reb. omnibus vitã, ſpeciem, formamq́; adminiſtrat. Nã (*vt idẽ inquit*) Sol omnibus cœli luminarib. maior eſt in quãtitate, & indignitate, & in claritate: qa magis calcati & preſsi luminis eſt. Maior eſt in poteſtate, & effectuũ multiplicitate. Itẽ in motus vniformitate: ſemper. n. mouetur directo motu in circulo ſuo ſub zodiaco: mediũ ſemp locũ tenẽs: vniformis in motu ſemp eſt, quãuis reſpectu aliorũ, moueri diſsimiliter aliquando videatur. Circulus F. A.

quoque Solis, ſicut & zodiacus: diſtinguitur per duodecim ſpatia ſiue ſigna. Et quādo Sol recedit ab vno puncto circuli ſui: & reuertitur in eundem, tranſit per duodecim ſigna: & iſte tranſitus, circulus anni vocatur. Sol motu ſuo ordinato, & imperturbato curſu, ordinat & perficit vniuerſa: vnde Ambroſius in Exameron, ſic nobis deſcribit virtutes ipſius Solis, dicens: Sol eſt oculus Mundi: iucūditas diei: pulchritudo cœli, menſura temporum: virtus & vigor omniū naſcentium. Dominus planetarum: decor & perfectio omnium ſtellarum. Dicitur etiam ſplendor Olympi, quia (*vt ait Macrobius*) Diffinitio fuit Platonis: omnium lumen eſſe à Sole. Dicit enim ipſe in Thymeo: Deus ingeniauit rerum conditor, lucem clariſsimam, quam Solem vocamus: cuius ſplendore cœlum, & inferiora omnia illuſtrantur, vt numerus exiſteret omnium animantium. Ariſtoteles in libro de elementis dicit: Sol habet lumen propriū, ſtellæ verò etiam luna lumen à Sole acquiſitum, ſicut ſpeculum à lucerna ſibi in oppoſitū illuminatur. Dionyſius quoq; in libro de diuinis nominibus, cap. 5. de his mirabilibus Solis ſic inquit: Senſibilium eſſentias, & qualitates

multas

multas quidem & discretas ipse Sol vnus existens, & vniformis: & illuminans lux releuat, nutrit, custodit, perficit, & discernit: vnit & refouet, fœcunda facit, auget, mutat, collocat, plantat, renouat, & viuificat omnia. Simplicitatem habet in substãtia sua, non ex contrarijs sicut elementa. Ideo habet ad motum habilitatem summã, habet actualitatem, & virtutem. Continuum est in lumine, quamuis eius lumen, vel per lunæ, vel per terræ interpositionem: nobis aliquando auferri videatur. Virtutem habet renouatiuam, quia poros terræ aperit, & virtutem latentem in radicibus ad actum perducit, & terræ superficiem, herbis, frondibus, floribus, renouat, & reuestit: antiquata annis singulis, vigore & pulchritudine renouatur terra. Virtutem habet nutritiuam: quia ad interiora radicum & seminum, solaris radius subintrans, calore suo humiditatem terræ dissoluit, & vi sua attractiua, quod semini & radici est simile de illa attrahit, & illud in nutrimentum terræ nascentium cõuertit. Virtutem habet conseruatiuam, conciliantur enim elementa per Solis influentiam in proprijs qualitatibus contraria (*vt dicit Alexander*) virtutem habet per-

fectiuam:perficit nanque opus à natura inceptum. Virtutem difcretiuam habet:nam colores & figuræ, per lumen Solis difcernuntur. vnit & cóciliat planetas in fuis effectibus. Sol fecundum Macrobiũ, medius eft inter planetas. quia ad harmoniam cœleftem perficiẽdam, hoc facit Sol in fuo circulo, quòd facit media cordula in mufico inftrumento. fecundum materiam in qua, in quam operatur, nunc aggregat, nunc diffoluit. vim generandi confert inferioribus, conferuat, & in fua abfentia deficiũt, vt primum de floribus in fero cadentibus. Diftinguit tempora & mutat, & ordinat: quia defcẽdes per figna auftralia, efficit dies breuiores. Afcendens verò per figna feptẽtrionalia, efficit longiores. Quatuor equis ferri fingitur: quorũ primus dicitur Eritheus: id eft, rubẽs. fecundus Ariftheus: hoc eft, fplẽdens. Tertius lãpas, videlicet ardẽs. Quartus philogefis: id eft, amans terram, *vt dicit Beda*. Solis conftellatione homines pulchros & agiles fiunt. vnde dicitur phœbus: id eft, pulcher, cõfumit vaporem & aërem peftilentem. Habet virtutem calefactiuam, inflammatiuam, & vritiuam, & hoc ex motu radiorum. Attrahit à mari fumos & vapores ex forti impreffione caloris radiorum.

rum. Dicit Ptolomeus, sub Sole est leo & est dominus eius, & regnat in libra. Et sub ipso continetur species, lucrum, hęreditas, color eius albus & rubeus. Estq; veridicus, & complet cursum suum diebus trecentis, & sexaginta quinque, in eius aspectu decipitur visus noster, quia maior existit quàm appareat nobis. Non videtur præ nimia eius claritate. Hunc per se moueri: non cum Mundo dicit Isidorus. Oriens, facit diem, occidens noctem inducit. Quomodo autem hæc omnia conueniant Soli Archetypo Christo primum. nam ipse dictus est Sol, quia solus lucet: nam per se beatus. Et est fons totius luminis cuius radiatione superiora, angeli videlicet, & inferiora: id est, homines illustrantur suo defluxu. Est nanque maior omnibus luminaribus: id est, sanctis, in quantitate, dignitate, & claritate: de plenitudine eius omnes accipiunt, *vt ait Iohannes.* Est vniformis semper in suo motu directo, in circulo suæ clementię & bonitatis: nam semper est beneficus. Suum circulum: id est, nomen suum Tetrag. יהוה distrinxit in duodecim auadot, seu reuolutiones: quarum vnaquęque fauorem præstitit cuilibet duodecim Apostolorũ, cuius fauore duodecim partes

Mundi

Mundi conuenire fecerunt ad fidem. suo motu & influxu totum dirigit Mundum. Est oculus Mundi cuncta prospiciens, iocunditas bonorum, pulchritudo vniuersi à quo omnia dicuntur pulchra, quæ pulchra sunt: Est metrum & mensura omnis perfectionis, virtus omnium nascentium, Dominus planetarũ, tãtum enim influit quãtũ ipse præcipit: decor & perfectio omniũ stellarum: id est, sanctorum: recipiunt enim omnes sancti lumen gratiarũ à Christo sole. Habet nanque lumen proprium, cæteri autem ab ipso. Est nempe vnus existens, & vniformis, immotus in supermanens, lux vera cuncta illuminans, cunctos releuat, nutrit, custodit, perfecit & discernit electos ab alijs; vnit ad se dispersos ꝓpter peccatum: refouet debiles in via Dei fœcũdat, facit omnia sibi adhærentia in bonis operibus perseuerare; ideo auget perseuerantiã præstando mutat corda praua in bona, de lapidibus suscitans, Abrahæ semen, collocans, à dextris bonos, & à sinistris malos: nouas plantas quotidie plantat, infideles conuertẽdo ad fidem & peccatores ad pœnitentiam, infideles renouat per baptismũ, & viuificat per gratiam. Est simplex in essentia, sine virili semine conceptus, non habens

habens qualitates contrarias peccatorum. In suo lumine: seu influxuum communicatione nunquam deficit. Quamuis propter lunam, seu instabilitatem nostram, & propter affectionem nostram ad terrena aliquando auferri videatur. Renouat homines terrenis addictos, aperiendo illorum poros cordis, perducens virtutem liberi arbitrij latentem & quasi in peccatis sopitam ad actum boni operis. Et tunc renouat homines tales terrenos floribus bonarum inspirationum, floribus bonorum verborum, & fructibus bonorum operum: reuestit, nutrit corda nostra gratia sua, subintrans radius istius Solis, calore suæ gratiæ dissoluit humiditatem affectionum terrenarum, in cœlestia desideria commutãs perficit opùs à libero nostro arbitrio inceptum: lumine legis eius discernũtur bona à malis. Vnit nos Deo & Angelis, vniuersa pacificans per sanguiné eius. Est népe medius inter nos & Deũ: aggregat bonos Deo, & dissoluit malos à consortio bonorũ in inferno. Confert vim generatiuam in baptismo in quo renascimur: & sanctificare nõ possumus in bonis operibus absq; radijs Solis huius, sicut ipsemet testatur dicens: Sine me nihil potestis facere: per eius

radios

radios diuinos effecti sunt fortes ipsi martyres,confessores,&c.in via Dei. Quando lucet in nobis per gratiam, tunc diem facit &in bonis operib.præstamus: occidente à nobis,decidunt folia, flores & fructus bonorum operum.Et fertur Sol iste à quatuor equis:hoc est:eius nomen quatuor constat literis tetra. יהוה, quarum virtute rubet in nobis per feruorem, splẽdet per fidem, ardet per charitatẽ. Et amat nos per eius pręsentiã, pulchri efficimur per innocentiam &in operando agiles,quapropter phœbus (id est,pulcher) nominatur. Cũ sit calidus, quinimò ipse calor amoris, calefacit,inflãmat,& vrit,& hoc fit motu radiorũ diuinorum. Attrahit enim à mari Mundi huius fumos & vapores : id est, homines superbos & auaros,illos resoluẽs in lachrymarũ pluuias. Et nihil viuere valet, tàm vita corporali quàm spirituali, absq; huiusmodi radijs diuinis. Sub isto Sole est leo de tribu Iehuda.Et est domus eius,quę in Archetypo dicitur Tipheret. Et regnat in libra,quæ iustitia librat æqualiter omnia, & maximè, hoc fiet in iudicio finali. Et sub huius vexillo Solis est lucrũ meritorum, & vitæ æternæ hæreditas. Disponit nos ad animationem spiritualem per gratiam pręueniẽtem,

tem,& tanti est luminis: quod in eius aspectu, visus decipitur noster. Mouetur enim per seipsum tanquam indeponens, non cũ Mundo, sunt enim oppositorum effectuũ. Elongat se à nobis per gratiæ subtractionẽ: hyemẽ facit, per gratię carentiam. Accedẽs propiùs per fauorẽ, æstatẽ reddit puræ cõscientiæ. Etiam sicut Solis theorica inter cæteras & facillima: ideo facilè discitur: ipsaq; scita, cæteræ, facilè addiscuntur. Secundò motus omnium planetarum regulantur ab Sole: nam deferentes augem lunæ, mouentur per distantiam, & propinquitatẽ ad Solem. tres item superiores ab Sole regulantur, quo ad motum epicicli. Venus habet motum medium, cùm medio Solis motu: item & augẽ cum auge Solis. Mercurius quoq; simul habet medium motum cum medio Solis motu: ideo in tabulari operatione nullius planetæ motus, vel verus locus inueniri potest, nisi priùs habeatur medius Solis motus. Tertiò Sol inter cætera astra, non tantùm planetas, verum etiam fixa, est excellentissimus. plus enim ipse agit in hæc inferiora: quã quodcunque aliud astrum, non tantùm influentiâ, verùm sensibiliter motu & lumine, in aëre calefaciendo per accessum & frigefa-

ciendo per receſſum: in tẽpore ipſo diſtinguendo: per motum in zodiaco cauſat annum: per motũ in quatuor quartas, cauſat quatuor anni tẽpora: quę ſunt ver, ęſtas, autumnus, & hyems. In duodecim ſignis, diuidit annũ in duodecim menſes. Per motũ diurnum cauſat diem naturalem: per motũ ſupra horizontẽ, diem cauſat artificialẽ, *&c.* ſic Chriſto Meſsiæ hæ omnes proprietates cõueniunt: idcirco, ſicut Sol rex eſt omniũ planetarum, in ipſorum medio exiſtens, lineam eclipticam perambulans, nunquã ab illa deuians: quæ à Chaldæis dicitur linea regalis: quare Sol in ea ſemper exiſtẽs, dicitur rex: à ſimili Chriſtus eſt rex regum, & dominus dominantium, *vt teſtatur Iohannes, & Paulus,* quem conſtituit hæredem vniuerſorum, *&c.* Et eſt in Ecliptica æternitatis & perſonarum diuinarum media, locum medium inter ſuperiores planetas poſsidens: qui eſt locus Solis ſupramundani in Archetypo, teſte Pſalmo: In Sole poſuit tabernaculum ſuum, non in Sole hoc viſibili: qui in medio planetarum locum tenet: ſed in illo ſupramundano Sole, cuius iſte viſibilis typum gerit, qui in medio cœlorum ſupramundanorum poſitus, omnia illuſtrat. Hinc Iohan-

Iohannes ait: Ciuitas illa superna videlicet, non eget Sole neque luna, vt luceant in ea: nam claritas Dei illuminat illam: & lucerna eius scilicet præcipua, est agnus. nec discrepat Isaias. Et idem est dicere: posuit tabernaculum suum in Sole, quod est. Et regnabit in domo Iahacob in æternum, vt sapientes norunt. Et si Christus sit Sol, tamē adhuc dicitur habere tabernaculum suum in Sole. Quia sicut Deus est lux, & tamē, *vt Apostolus ait*, habitat lucem inaccessibilem. Habitatio enim Dei, & ipse Deus idem sunt, cùm nihil creatum possit illum capere; fuit igitur verus Sol, nedum replēs omnia lumine, sed erigens Ecclesiam indeficientem: Sicut Sol, ad cuius aduentum cessit synagogæ luna. nec obstat quod Ecclesia non fuerit à principio illuminata ab isto Sole ad modum Solis totum Mundū illuminantis. Videmus enim Solem, vnicam Mundi totius lampadem, omnem Mundi partem illustrare: non tamen simul & semel, sed modò regionem orientalem, modò occidentalem, modò Meridionalē, modò Aquilonarem. Vnde Sapiens ait: Generatio præterit, & generatio aduenit. Oritur Sol & occidit, & ad locū suum reuertitur: ibique renascens gyrat per Meri-

diem,& flectitur ad Aquilonem. Pari modo facit verus Sol iustitiæ Christus, qui omnes homines illuminat, diuersis tamen & congruis temporibus. Vnde idem sapiens prosequitur, dicens: Lustrans vniuersa, in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Et Sophoniæ quarto: Orietur Sol iustitię timentibus nomen tuum. Et Gabriel ad Mariam: Regnabit in domo Iahacob in æternum, quæ domus Solis dicitur:& Cabalisticè dicitur Tipheret, quæ dimensio est regnum, de terrore Isaac participans, & de benignitate Abrahæ, meditullium temperatum possidens. Et vtroque hoc regio insigni protoplastus erat decoratus. hinc adducta dicuntur animalia omnia ad ipsum, veluti ad Dominũ: vt eis omnibus accõmodata nomina imponeret, quib. eadem vocaret ad libitum. erant enim ipsi & terrore subiecta, ratione influxus Geburah: & à placida consuetudine attracta, ratione influxus Gedulah. idq́ue quousque præuaricatus, pristinam dignitatem amisit. Et ex domino miserrimus seruus est effectus. Est igitur Tipheret locus Iahacob, & supramundani Solis medium possidens locum inter dimensiones archetypas, qui Sol est Messias, quo

patiente,

patiente, Sol inferior (cuius lumen à Sole supremo pendent, teste Iohanne: Erat lux illuminans, *&c.* Et ipsemet dicens: Ego sum lux Mundi) pati conuenit, sicut longè antè per Amos nuntiatum fuerat, 8. cap. dicentem: Et erit in die illa, ait Dominus Deus: & occidere faciam Solem in Meridie, & tenebrescere faciam terram in die lucis. ideo obscuratus est Sol, tanquam in morte Domini sui filij, Dei Messiæ, quia Cabalistæ tenent, locum illum Tipheret Solem à Messiah filio Dei possideri, qui est Christus, vti suprà patuit.

Qui sciet proprietatem Aquilonis in Cabala, sciet, cur satan Christo promisit regna Mundi, si cadens eum adorasset. P.M.

Aquilonaris archetypi proprietas est mala, teste Esaia, 14: Ponam sedem meam in aquilone, & ero similis Altissimo. Hoc dixit, vt se illi opponeret, de quo dicitur in Abacuch: Deus ab austro veniet. Etiã hoc dixit, quia ab Aquilone omnis casus & ruina procedit: bene igitur satagebat sedem ponere vlula illa, vt inde facillimè rueret, quòd & euenit & comprobatum est. Vlulam enim & bene interpretatur Hieronymus, & non luciferum. Si quidem ferre F.A.

lucem non poteſt ille, qui tenebrarũ princeps factus eſt. Nec quando præſumebat in Deum, lucifer erat, ſed vlula, ad planctũ deputanda inferni ſempiternum. Fuit tamen filius auroræ: vt in veritate literæ habetur, quia productus ab aurora illius ſupremæ lucis, vitæ, & verbi: in quo facta ſunt omnia. Peccatum igitur iſtius vlulæ ſerpentis fuit, quia inſurrexit contra Chriſtum, vt Iohannes apertè referat, dicens: Et draco ſtetit vt mulieris Filium deuoraret amictæ Sole. Demandatum enim erat (*vt inquit Apoſtolus*) omnib. angelis, vt adorarent eum iam conſtitutũ hæredem vniuerſorum. Quod recuſans facere Diabolus, & exiſtimans poſſe ſibi honorem illum vendicare, ceruicem erexit in eum inſurgens cum ſatellitibus ſuis. Cõtra quos Michaël militiæ Chriſti princeps inſurrexit, vſque ad eorum expulſionem è cœlo pugnans. Et hæc ruina eius fuit irreparabilis, quia ille ab alio ſeductus non fuit, ſed propria peccauit malitia. Et fuit Diaboli peccatum irremiſsibile, quia directè læſæ maieſtatis crimen commiſit. Erat etiam in ſtatu ſæculi venturi, quod ſcilicet expectamus, à quo cadens impoſsibile, vt per pœnitentiam releuetur; ſicut inquit Apoſto-

lus

lus agens cum Hebræis. Et ſi Adam fuerit in ſtatu innocentiæ in illo ſeculo, non tamen ita perfectè & expeditè. Iccirco caſus eius quo ad ipſum fuit irremediabilis, & indiguit redemptore, qui eſſet pluſquàm homo. Quamuis igitur ſupradicta verba Iſaiæ exponantur de Nabuchdonoſor, attamen doctores, communi ſententia, de Diabolo intelligi volunt, eosque proſequentes dicimus, quod ab Aquilone eſt caſus (*vt dixi*) cùm inde ſit lex, quæ ſubintrauit vt abundaret delictū, *vt Apoſtolus ait.* Non quòd Deus delicto oblectetur, ſed delicti remedio. Ideo data fuit ipſa lex in igne, tonitruo, & terrore. Et hoc factum eſt, vt Deus terrorem populo incuteret ad ipſam obſeruandam. Et etiam, vt indicaretur, quòd in tribunali iuſtitiæ & Aquilonari, terrore pleno ſi lex emanaret premens populum ſub iugo duro, & puniens tranſgreſſores. Et adhuc, vt denotaretur, quòd lex erat occaſio peccati, & pœnæ ipſi peccato correſpondentis. Quo ſenſu, Ieremias ait: Ab Aquilone pandetur omne malum: culpæ videlicet & pœnæ. Ideo caſus. Expreſsius autem Eſaias ait: Ab Aquilone fumus veniet. Fumus videlicet ſuperbiæ, & peccati. Et non eſt, qui effugiat

ignem eius. Cùm Diabolus inde cadens, cadere fecerit protoplaſtum, & cum eo totam poſteritatem. Mali nanque Dæmones cum damno ſuo procurant mortalium caſum, quia tanta inuidia ducuntur, vt non videant, quid faciant, nec ſibi bene conſulant. Iuxta illud Sapientis: Inuidia Diaboli mors introiuit in Orbem terrarum. Et etiam, quia tam mala arbor affecti ſunt, vt non poſsint niſi malos fructus facere: iuxta dictum Saluatoris: Non poteſt arbor mala, fructus bonos facere. Vnde in ipſis habet locum illud Ieremiæ: Si poteſt Aethiops mutare pellem ſuam, & pardus varietatem ſuam: Ita & vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum. Illuc etiam conatus eſt Chriſtum ſeducere, quando dixit ei: Si cadens, adoraueris me, dabo tibi omnia regna Mundi. nam caſus omnis ab Aquilone prouenit, etiam & regnum Mundi, & omnis theſaurus, quare non ſine cauſa dixit Iob: Ab Aquilone aurum venit, quod quidem aurum eſt præcipuum theſaurorum. Et Diabolus (*vt diximus*) horum eſt Dominus. Nam omne, quod eſt in Mundo, aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ, quorum omnium Diabolus eſt Dominus.

nus. Secundum quæ tria, ipse tria sortitur nomina: in eo enim, quod in carne præualet, Hazazel dicitur: in ambitione Asmodai. in diuitijs Mammona: iccirco dicitur canis tricerberus. Et habet virgam tridentem, vt Vates decantârunt. vnde Iob: Terra data est in manu impij. Terra multifariè accipitur, sicut & Mundus: nam est Mundus à Deo conditus: id est, machina hæc cœli & terræ, quam totam ipse Deus implet, & est Mundus, qui odit verbum, vt Saluator ait: Si Mundus vos odit, scitote quia me priorem odio habuit. Et iterum: Me odit Mundus, quia testimoniũ perhibeo de ipso, quòd opera eius mala sunt. Pari ratione, etiam terra, Mundi infimũ elemẽtum: & hanc Deus implet, & possidet. Est etiam fex quædam terrea, seu terra malè possessa, & inculta: & hęc data est in manu impij: id est, Diaboli, cui dictum fuit: Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Ideo Diabolus dictus est princeps huius Mundi rebellis ipsi Deo. Verum est, quòd homo constitutus fuit super omnia opera, manibus Dei fabricata, vt canit propheta: Et cõstituisti eum super opera manuum tuarum. Sed cùm homo, propter quem facta sunt omnia, & qui prælatus o-

mnibus erat, superatus à Diabolo dominium perdiderit, & ipse cum eis, quæ ipsi subiecta erant, traditus est in seruitutē & potestatem Diaboli: iuxta illud Petri: A' quo quis superatus est, eius seruus est. Etiā tyrannicè sibi Mundi imperium vendicauit. Hinc à vero & legitimo principe Christo, tempore suo, iure eiectus est, sicut scriptum est: Nunc princeps huius Mundi eijcietur foràs. Christus in hac pugna præualuit, non à diuinitate suffultus, quia sic non fuisset vincentis laus. nam sicut, dormiente homine, anima dimittit ipsum naturales operationes exercere, nec tamen eum derelinquit, nec abitat ima illa viuificans (*sicut dixi suprà*) sic diuinitas non recessit à Christo, sed dimisit eū pugnare, sitire, esurire, & huiusmodi pati: aderat tamē ei gratia diuina qua merebatur, sicut & cæteri homines, qui secuti sunt ipsum, gratia Dei suffulti, meruerūt, quamuis ij longissimo interuallo Christum sint secuti. Nec enim Christus secundum diuinitatem (qua beatus erat) sed secundum humanam voluntatem, gratia repletam, meruit: & ita deuicto hoste in primo conflictu, meruit esse caput Ecclesiæ & habere principatum, de quo Paulus; Ipse est caput omnis principatus

patus & poteſtatis. Et hic fuit primus congreſſus: de quo ipſe victor dixit: Venit enim princeps Mundi huius, & in me non habet quidquam, cùm videlicet omnimodam victoriam obtinuerit de ipſo. Tandē in ſecundo conflictu, in cruce exiſtens, illum foràs emiſit, vt ipſemet Chriſtus teſtatur, dicens: Nunc princeps Mundi eijcietur foràs, auferēdo videlicet ab eo cultum omnem, vt ampliùs non adoretur, vt anteà, nec det reſponſa. Fuit præterea, à Chriſto deuictus in morte: nam moriēdo, Adam parti ſenſitiuæ conſentiens, mortē incurrit: quem Chriſtus ſuſcitauit, vnde deuicta peccati morte, deuictus etiam ille fuit, qui mortis habebat imperium. Ideo diuites pręcipuè reijciuntur, & qui ſeruiūt auaritiæ: quia auaritia eſt idolorum ſeruitus (*vt dicit Paulus*) hinc Saluator dixit: Facilius eſt camelum per foramē acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. Quòd ſub alijs verbis Eſaias antea dixerat: Væ qui coniungitis domū domui, & agrum agro copulatis (vt videlicet ditemini) quia (vt ſubinfert) dilatauit infernus, animā ſuam, & aperuit os ſum, abſq; vllo termino: & illuc deſcēdēt fortes, ſublimes, & glorioſi. Quia huiuſmodi occu-

pant partẽ proximi. Et etiam quia respuẽtes seruitutem Christi, subijciuntur mammonæ diuitiarũ domino. Huic enim subiecti nõ possunt habere partem cum Deo, vt summa veritas perhibet, dicẽs: Non potestis seruire Deo & mammonæ. Et si Abraham Dauid & alij iusti diuites fuerat, grati tamen Deo fuerunt. quia isti non susceperant diuitias à mammona, indebitè videlicet occupãtes, quod proximorum est, sed à Deo vniuersorum domino. posside bant etiam diuitias, & nõ possidebantur. Iuxta illud prophetæ: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Ideo Chananæus adeò fuit inuisus Deo, vt Israël victor esse nõ potuerit, nisi emisso voto, de ipso penitùs delendo. Hinc docemur quod attendẽtes auaritię, denotati per Chananæos, qui negotiatores interpretantur, reijciuntur à Domino. Iuxta illud Apostoli: Qui volũt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueũ diaboli, & desideria multa inutilia & nocua: quæ mergunt homines in interitũ & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidem appetentes errauerũt à fide. Istis væ datur. quia primò faciunt contra commune præceptum quo dicitur: Non furaberis: secundò faciũt contra

contra fundamentũ charitatis: tertiò, quia priuantur regno cœlorũ, & igni æterno addicuntur: quartò, quia etiam in vita priuantur bonis illis malè acquisitis, aut saltẽ filij. Iuxta illud canonistarum commune dictũ: De malè acquisitis non gaudebit tertius hæres. Et hoc, nisi bona illa largis eleemosynis redimantur, sicut dixit Daniel Nabuchodonosor: Eleemosynis peccata tua redime. Et Christus date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Alioquin (*vt antiqui Theologi dicunt, & experientia clarißimè comprobatũ est*) huiusmodi furta simul cum thesauris in terra sepultis, quorum nõ cognoscitur dominus & rebus iusto Dei iudicio in mari perditis tradita sunt potestati dæmonũ, vt liberè faciant quicquid velint. Sicut ipsi apertè confessi sunt. Stulto ergo nihil prosunt diuitiæ, *vt ait Solomon.* quia ipse subinfert: quia non potest ipsis emere sapientiã, & succurrere calamitati ac stultitiæ suæ. Et loquitur de stulto: id est impio, qui nescit comparare Christũ Dei sapientiam diuitijs suis: illas videlicet pauperibus distribuendo. piè enim erogatas diuitias, à seipso recipi fatetur ipse Christus, dum ait: Quod vni ex minimis, *&c.* saluberrimum documentum datur nobis à propheta,

propheta,quod eſt diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Sed adhæreamus Chriſto,regi regum,& domino dominantium: quia ipſe eſt ſapiētia Patris: de qua ſcriptū eſt:Per me reges regnant, & potentes decernunt iuſtitiā. Nec enim quiſpiā poteſt eſſe rex, niſi ſapiens, vt Plato ampliſsimè probat. Vnde quantò quis ſapientior eſt, tantò melius & perfectius regnat. Et etiā, quia ipſe eſt caput omniū, omnibus præſtat vt regnent, aut operentur, quicquid operantur. Et ipſe conſtitutus eſt à Patre hæres & rex vniuerſorum:alij verò conregnātes,& cohæredes.Impij per ipſum etiā regnant (*vnde Origenes ait*) ſpiritus Dei in eo quòd eſt ſpiritus vitæ,omnibus tribuit, vt viuāt:in eo autem quod eſt Spiritus ſanctus, non ſe communicat,niſi bene diſpoſitis. pari modo & verbum, in eo quòd eſt principiū, rerum omnia portat, & omnia ſuſtinet.in eo autem,quòd eſt regenerator & renouator, ſeſe tātummodò ijs, qui volunt eſſe membra eius viuētia,exhibet. Ad cōcluſionē dico, quod diabolus eſt Aquilonaris: vnde dixit: Ponam ſedē meam ad aquilonem Geburah plenam iudicij & ab eo loco omnis ruina, & caſus procedit & punitio. Quare lex Moſaica (quia ex illa dimenſione

dimensione venit) data est in flammaignis (*vt dixi*) & ardente monte, quia à sinistra aquilonari parte. Et dicebatur ex timoris. Et quamuis legatur in Deut. & in dextera eius ignea lex. venit tamen lex de Binach, loco Spiritus sancti, & à sinistra: sed deducta fuit in dexteram: id est, chocmah, & gedulach, locum filij, clementiam, & pietatẽ prætendentem. Et hæc fuit, euangelium Christi: qui sedet à dextris clementiæ Dei. Nec mirum est igitur, si diabolus Christo promiserat regna Mundi: cuius ipse dominus effectus fuerat, cùm primum hominem Mundi dominum superauit. quæ omnia (*vt dixi*) sunt aquilonaria.

Quicquid dicãt cæteri Cabalistæ, ergo decem sphæras, sic decẽ numerationibus correspondere dico, vt, ab ædificio incipiendo; Iupiter sit quartæ, Mars quintæ, Sol sextæ, Saturnus septimæ, Venus octauæ, Mercurius nonæ, Luna decimæ tum supra ædificium, firmamentum tertiæ, primum mobile secundæ, cælum empyreum primæ. P.M.

Zoroastres in oraculis suis dicit: Homo est mundus minor: nam ob harmoniam, quam in se percipit, maiorem continet F.A.

Mundum

Mundum per ideam: & quoniam maior Mundus conformitatem habet cum Archetypo. quare sequitur, homine Mundū archetypum in se habere. Isti tres Mundi ponuntur à Iohanne, vbi dicit: In Mundo erat (scilicet archetypo) & Mundus per ipsum factus est (scilicet maior Mundus) & Mundus (id est, homo) eum non cognouit, scilicet incarnatum. Vocat omnes mundos, vt idem omnium esse declaret. Omnia enim sunt, & esse habent communicatum ab eo: Qui dixit, qui est misit me ad vos. eos tamen distinguit, vt & differentiam inter eos esse demonstret. Alter tamen est, alterius simulachrum, *vt dixi.* Mundus enim quem habitamus, Dei simulachrum continet: & homo Mundi, & archetypi imaginē habet; hincq; est quòd homini, cum vtroque concordia. conuenit igitur homo cum maiori Mundi, ita quòd pars nulla exstitit in corpore nostro, quæ alicui planetarum non subijciatur, vt dicunt Astronomi. Saturnus in ariete pectus habet, Iupiter ventrem, Mars caput, Sol femora, Venus pedes, Mercurius crura, Luna genua, *&c.* sic de alijs signis modo suo dicatur, prout habetur in Alpherabio, & Alchabitio, & in alijs Astronomis.

& ratiò

& ratio huius est: non enim omnes eundem influxum participant, à simili Mundus maior, quem nos habitamus, diuersa habet membra: est enim quoddam animatum, cuius partes, & membra sunt varij cœli scilicet decem, qui correspondēt decem sephirot: & quodlibet cœlorum influxum recipit ab aliqua earum sephirot, quæ sunt cœli supramundani: quia non omnes cœli materiales ex eodem fonte potant, &, sicut sunt decem tantùm sephirot, ita sunt decem duntaxat cœli, neq; plures. sunt enim cœli multiplices. sunt quidē cœli isti quorum sydera videmus: de quibus Astrologi pertractant. sunt quoq; cœli angeli, cœlos ipsos girantes, & per eos influentes & operātes cùm omnis operatio necessariò à viuente procedat. nam cœli vt cœli sunt, sunt mera corpora cœlestia, vitam non habentia nisi ab astantibus & prȩsidentibus intelligētijs, & per illas à Deo. Et isti angeli sunt cœli, de quibus propheta canit: Cœli enarrant gloriam Dei. sunt quoq; cœli supramundani, quibus corporei respondent: *vt notum est secretioribus Theologis.* Inter quos cœlos sunt intermediæ intelligentiæ: à supremis cœlis suscipientes, qui sunt fontes primarij, in hos

corporeos

corporeos cœlos influentes. Et isti cœli archetypi, dicuntur à propheta: Cœli cœlorum. Ibi enim sunt Sol & luna, cæterique planetę, *vt dicunt secretiores Theologi*. De quibus cœlis loquitur Christus, quando dicit: Pater noster qui es in cœlis, videlicet supramundanis, præsidés omnibus, & à nullo ipsorum dependens, & dicitur cheter elion à Cabalistis: id est, corona suprema. Et ideo isti cœli materiales etiam & ipsi dicũtur enarrare Dei gloriam, sicuti & supremi ac medij, Pater peritis tàm in Astrologia creata, quàm archetypa ac diuina. Dicũtur nempe enarrare, gloriã Dei: id est, similitudinem & conuenientiam cœlorũ diuinorũ. sunt enim isti cœli, primo creati à Deo, & fine carent, ideo æterni sunt. vnde propheta: Ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent: non quòd dissoluantur, sed in melius mutabuntur. Hinc propheta subinfert: Et mutabis eos, & mutabuntur. Ideo Plato & Plotinus docent minimè dissoluenda ea, quæ à Deo facta sunt immediatè absque secundis causis, sicut sunt cœli; quos nihil præcesit, vt in eorum productione intercederet. sic sunt bonæ notæ, quòd virtus illorum semper bonos

influxus

influxus emittũt. Vnde Iamblichus refert, dicens: Scriptum erat in Mercurij columnis, omnes aſtrorũ influxus optimos eſſe: ſi verò malũ aliquod ſequatur, illud ſubiecto malè diſpoſito, & non ſideribus aſcribi debet. cui Hercules adſtipulatur, dicẽs: Vt malus quiſq; ſit, malitiæ ſuæ cauſa ipſe exiſtit, nec à ſuperioribus ac cœleſtibus fontibus iniquę ſordes emanãt. Huic fauet Ptolomæus, Aſtronomorum meritò princeps, qui cũ Iulio Firmico multis laudibus proſequitur Saturnum, qui omniũ peſsimus, prædicatur. Dicunt enim ambo quòd ipſe Saturnus bene diſpoſitis dat profundũ ingenium, ſermonem certũ, ſtabilem amicitiam, longam prouidentiam, regaleq; cõſilium, *&c.* prętereа, ſecundum Iſidorũ lib. 3. cap. 30: Eſt corpus rotundum, volubile, atque ardens: proptereaq; cœlum vocatum: quia tanquam vas cælatum: impreſſa ſigna habet ſtellarũ. Diſtinxit enim id Deus luminaribus, & impleuit, Sole ſcilicet & luna orbe fulgenti, & aſtrorum micantium ſplendẽtibus ſignis adornauit. Hoc autem Græcè *birunos* dicitur, à potu oran: id eſt, à videndo, eò quòd aër perſpicuus ſit, & ad ſpeculãdum purior. Eſt autem cœlum viſibile multiplex, vt inquit gloſſa ſuper illud

Aa Deut.

Deut. 10: En domini Dei tui cœlum eſt, & cœlum cœli. Eſt enim aëreum, æthereum, igneum, olympum, firmamentum, aqueũ, & empyreum. Cœlum aëreũ, vocatur medium interſtitium aëris: quod à groſsis vaporibus aquæ & terræ: non per omnia eſt infectum: vnde illa pars aëris purior: & ab inferioribus qualitatibus impermixtior, propter ſui puritatem & diaphaneitatem, ſiue naturam tranſparentem, cœli nomine nuncupatur. ſicut dicit gloſſa ſuper illud Matth. 13: Volucres cœli comederũt illud. cœlum ęthereum ſecundum quoſdam, vocatur ſupremum aëris interſtitium, quòd immediatius ſphæræ ignis eſt conuinctũ. Et dicitur æthereum: quia illud medium inter ignem & aërem conſtitutum, ab igne eſt ſplẽdoris & illuminationis ſuſceptiuũ. *Aetheros* enim Græcè, *ſplendor* dicitur Latinè: *vt inquit Iſidorus ſecundum Gregorium beatum, ſuper Iob.* Ætheris tota regio intelligitur, à luna vſque ad ſtellas fixas, in qua ſunt orbes, & circuli ſeptem planetarum. Martianus dicit, quod æther eſt locus ab inferiori Mundo ſeparatus, inuiſibilis reſpectu inferiorum, quæ patiũtur multiplicem variationem. Denique secũdum Macrobium, ſplendor ætheris ſub ſphæra cœli

per

per ambitū totius Mūdi rutilat & refulget. Cōtinet aūt in se orbis septē planetarū, qui mouentur cōtra motū firmamēti. Inferior itaq; pars, velocitate sui motus, inflammat partem superiorē materię elemētaris: & ex illa inflāmatione gignitur sphæra ignis, sicut habetur in fine libri de Cœlo & Mūdo. Exordiēdo ergo ab inferioribus: Lunę cœlum est primū. Et dicitur luna, quasi luminis vna: id est, principalis & maxima: quia corpori solari in magnitudine, & pulchritudine est simillima (*vt inquit Isidorus*) de hac sic scribit Ambrosius in Examerō: Luna est decor noctis, mater roris humoris ministra, dominatrix maris, temporū mensura, ęmulatrix Solis, mutatrix aëris, lumen à se nō habens, sed à plenitudine Solis mutans & acquirēs: quę secundū appropinquationē, vel elongationem à Sole, formā suscipit & figurā: carēs itaq; luna proprio lumine, est à fontali, plenitudine Solis. luminis receptiua & lumē receptiuū in terrā defluit. Hæc correspondet decimæ enumerationi in archetypo, quæ dicitur malchut, & luna supramundana nuncupatur. Ipsa enim est decor noctis, quia cessantibus reliquis numerationibus diuinis ab influxu erga nos: non cessat ipsa à fauore in bonum

 nostrum,

noſtrum,cùm ſit mater roris gratiæ diuinæ & fauoris, miniſtrat nāq; nobis humorem diuinorum chariſmatum. Dominatui mari huius Mundi terreni, vnde dicitur terra viuentium, & præſidet creatis, ideo in ſui ditione ſunt tempora: occidit nanq; & viuificat, ditat & depauperat, ideo mutat aërē in bonum vel malum noſtrum, ſecūdum merita vel demerita. Mutuat lumen influxuū à Sole ſupramundano tipheret dicto, amittit lumen ſuum boni influxus, quando nō reſpicitur benignè à Sole archetypo, & hoc quando peccamus, ideo dicit illa in Canticis: nigra ſum (ſcilicet præſtando nobis fauorem) ſed formoſa (ſcilicet in me) & cauſam ſubdit ſuæ nigredinis, dicens: Filij matris meæ (ſcil. ſynagogæ, vel eccleſiæ) pugnauerunt contra me (ſcil. propter peccata, propter quæ, decolorauit me Sol) non influendo ſup. in me, ſed ſi bene agimus, lumen ſuum mittit ad terram, nobis bona gratiæ prębendo, & corporis. Luna itaque, inquantum eſt omnium ſuperiorum influxuum receptaculū, vltimæ annumerationi reſpondet: aut primæ in aſcendendo (*vt dixi*) quæ nunc terra viuentium, nūc tabernaculum, nunc luna, nunc receptaculum, & ſinus omnium influxuum, nūc regnum dici-

dicitur: de quo in Psalm. dicitur: Regnum tuum, regnũ omnium sæculorum. Et iterum: Regnum ipsius, omnibus dominabitur. In qua mansione existens ille, qui semper vbiq; est, vocatur Adonai אדני. aut Melech מלך: id est, *Rex*. Cœlum secundum dicitur Mercurius, & respõdet secũdæ annumerationi particulari denominatę hod הוד quod apud nos *ornatum, decorem*, aut *celebritatem* sonat, de quo propheta: Cõfessio, & pulchritudo in cõspectu eius, pro quo melius diceretur, celebritas vel ornatus & decor in conspectu eius. Et hic Deus influens vocatur Adonaizeuaot יהוה צבאות: id est, *Dominus exercituum*. Quod nomen non belli, sed pietatis est, & consonantiæ, & suauitatis. Ad quam inferiorem inferior Mercurius, & ad quam superiorem superior Mercurius inducit. Cœlum tertium dicitur Venus, & in diuinis correspõdet numerationibus. nezach, נצח, à quo habet suam vim, quod interpretatum dicitur *vincens*, aut *victoria*, aut *perpetuũ*. Amor enim omnia vincit, & deducit opus vsque ad calcem, omnĩ paruipenso labore, & pro nihilo habito. Illuc influens Deus dicitur, elohim zeuaot אלהים צבאות. i. *Deus exercituum*, quod nomen Dei ordinantis, vel fabricantis, & vlciscen-

ciſcentis per bella iudicij, ſiue per alias punitiones: nã omne bellum iniuſtum, à Venere deprauata venit. i. nimio amore proprio. Sic & omne iuſtũ bellũ à recto amore, & bona Venere procedit: quia iuſtè bellamur Dei zelo pro releuãdis indebitè oppreſsis quos diligimus. Cœlum quartũ, dicitur Sol & eſt cor cœlorũ & cõuenit cũ numeratione archetypa dicta tipheret תפארת quod cordi conuenit. Quod *pulchritudo*, aut *pulchrum* illud interpretatur, à quo omnia pulchra, de quo in Pſal. Virtus & tipheret: id eſt, pulchritudo in ſanctitate, vel ſanctuario eius, quod in medio totius Deifici templi, tanquam ſanctorũ ſancta eſt: pro quo in traductione noſtra habemus ſanctimonia, & magnificentia, in ſanctificatione eius. Et ſicut Sol iſte ſenſibilis omnia ſplẽdeſcere, & pulchra apparere facit. ſic ille diuin⁹ cũcta pulchrè facit illa pulchritudine, quã Socrates ab Hippia perquirebat: in qua gloria, & pulcherrimo throno reſidens Deus dicitur tetrag. יהוה, quod ineffabile, & inexpreſsibile eſt, ſicut & eius pulchritudo & gloria. Cœlum quintum dicitur Mars, & conuenit, & numeratione dicta Geburah גבורה quod *robur* ſignificat: habet robur ſuũ, de quo Dauid Pſal. 48. dicit: potentiã tuam pro-

pronunciabunt, vbi habetur geburatecha גבורתך. Et q̃ potiſsimè ibi exercetur, dicitur din דין.i. *iudicium durũ*, & *ſeuerum*, de quo in Pſal. de cœlo auditũ feciſti iudicium, vbi habetur din דין, *terra tremuit* & *quieuit*: quia tremebundũ eſt. & ab illo per Martẽ veniũt ſeueræ punitiones & ſtrages, belligeriq́; viri: Hinc & Deus exercẽs potentiã ſuam puniendo flagitioſos dicitur vir belli, vt in Exod. & in Ierem. habetur: Dñs mecũ tãquã bellator fortis, vel tanquã robuſtus cõfractor, q̃ officiũ exercẽs ipſe Deus dicitur elohim אלהים & angeli ibi ſeruientes dicũtur bene elohim. i. *filij Dei*: Cœlũ ſextũ, dicitur Iupiter, & ſic dicitur, quia oẽs iuuat, ſemp beneficus cum illa numeratione conuenit quæ cheſed חסד dicitur: quod *miſericordia*, *pietas*, vel *clementia*, poteſt interpretari. Qua ſummus Deus omnibus beneficus dura, & aſpera ſemper cõtemperat in omnibus ſuã benignitatem diffundit, iuxta illud Pſalm. Miſericordia eius ſuper omnia opera eius. Et ibi operans Deus dicitur el אל: *id eſt*, Deus omnia fouens, & omnibus ſuccurrens cum ſumma pietate, & clementia, ſicut eſt ſibi proprium. Cœlum ſeptimum dicitur Saturnus & correſpondet in archetypo numerationi quæ dicitur binach בינה,

quod sonat *intelligentiam:* vbi præcipuè residere dicitur Spiritus sanctus: de quo in Ecclesiastico: Et spiritu intelligentiæ replebit illum. Qui etiam dedit Prophetis, & Apostolis rerum secretarum intelligentiam. A quo loco Hebræi suum sabbathum susceperunt, & diem septimam vtrique cœlesti. scil. & supramundano dedicatum: & inde remissiones, & anni quietis, & Iubilei per septenariũ simplicem, aut quadratũ. Quæ omnia Deus operans dicitur Iehouah he יהוה ה: id est, litera he ה cũ nomine ineffabili & quadrilitero. Cœlũ octauũ dicitur firmamentũ, seu stelliferũ, & subest numerationi diuinæ quæ dicitur chocmah בחכמה quod sapiẽtia suprema illa est, quę est filius Dei, ideis plena, & formis omniũ rerũ ꝓducendarũ, sicut cœlũ illud plenũ est syderib. vim omniũ in se continens: *vt paulò antè diximus*. In quo throno Filius ad dexterã Patris sedẽs, & ipse Deus nominatur Iehouah simul cum iod יהוה י, litera quidem significãte ipsam diuinitatem simplicissimã, cœlum nonũ, dicitur primũ mobile, & respõdet primo mouẽti, omniũ rerum fonti, qui omnia mouẽs trahit ad se omnia, veluti cẽtrũ omnes lineas circũferentiæ in se cõducit. Centrum est enim & circulus, & sphęra

omnia

omnia complectens, & complens, & omnes lineas in seipsum conducens. Vnde Christus: Nemo venit ad me, nisi Pater meus attrahat ipsum. Quam vim attractiuam cùm habeat Filius à Patre, ideo dixit: Cùm exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipsum. In qua sede suprema residens Pater summus dicitur eheiieh aser eheiieh אחיח אשר אחיח: id est, *sum qui sum*. vel *sim qui sim*: secũdum aliquos est nomen solũ eheiieh, אחיח, quòd simplicissimum esse diuinitatis sonat. Vnde à peritis nominatur, hain lo roho עין לא ראת: id est, *oculus non videt*, quia nemo nouit Patrem, nisi Filius, & cui volũerit Filius reuelare. Et eius numeratio dicitur cheter elion. Cœlum decimum: dicitur cœlum Empyreũ, & est summum & supremum omnium cœlorum, laus Angelorum, regio & habitaculum beatorum hominum, ibi Deum contemplantur, & hoc non est factum ad necessitatem, sed ad congruitatem. Non enim necessarium est, beatos Angelos, vel beatas animas esse in aliquo materiali loco. nã & latroni à Christo dictum est: Hodie mecum eris in paradiso. Qui tamẽ illo die non fuit cum Christo in cœlo Empyreo, quamuis illo die fuerit anima illa beata, quia vidit Deum per

essentiam. congruit autem vt spiritualia sint in corporalibus, potissimè propter vniuersi connexionem. Nam cùm sit vnus princeps summus, scilicet, Deus: congruũ est vt ipse principatus huius principis, videlicet totum vniuersum, sit vnum, & connexum. Vniuersum enim diffutum esset, si spiritualia & corporalia non essent coniuncta. Probatur enim hoc cœlum esse per rationes ꝓbabiles sic. Omne quod mouetur, innititur alicui immobili. Probat hoc Boëtius & Augustinus. Octauo super Genes. inductiuè sic: Digitus non mouetur, nisi palmæ sit fixus, nec palma mouetur, nisi fixo articulo cubiti, nec cubitus mouetur, nisi fixo humero, *&c.* ostendit, quod semper corpus motum, præsupponit corpus immobile, quum ergo nouem sint cœli mobiles, videtur quòd præsupponãt cœlum decimũ, quod sit immobile. Alio modo sic: Omnis numerus tendit vsque ad denarium, & post denarium, reuertitur ad reiterandum, quod dictum est, dicendo vnum duo, *&c.* Vnde quia visum est aliquibus philosophis, quod rerũ principia sint numeri, ideo ea posuerunt in numero denario, vt patet in primo Methaph. Ex opinione Pythagoræ, qui decem posuit genera

nera ex parte bonorum, & totidem ex parte malorum. Quum ergo sphæræ cœlestes habeant rationem causæ & principij, respectu istorum inferiorum, videtur quòd debeant poni decem, Septem planetarum, octaua quæ dicitur cœlũ sydereum: nona, quę vocatur cœlum aëreum, siue primum mobile, & decima sphæra, quæ vocatur cœlum Empyreum. Hæ sunt rationes probabiles, non tamen necessariæ, ad probandum cœlum Empyreum. Sicut ergo istud cœlum Empyreum est occultum nobis: ita correspondet numerationi occultæ nobis, quæ corona suprema dicitur. Et Deus in illo loco, dicitur habitare lucem inaccessibilem. Sunt ergo decem cœli tantùm. Ideo malè dicunt quidam Astronomi, qui vndecimum ponunt: nam Abraham in libro formationis ait: Decem sunt, & non nouem: decem, & non vndecim, quare totidẽ sunt & materiales, ab illis supramũdanis influxum recipientes, quod autem illi sint decem in Deo patet. nam Aristoteles dicit: Idem semper manens idem, semper producit idẽ. patet de oculo, qui semper visionem causat, auditus auditionem, *&c.* intellectus intellectionem. ita à simili Deus, si semper in simplicitate

plicitate ſua cõſiſteret ita, quòd nullo modo indueretur nouis relationibus, creata non produceret, quapropter decem indumentis ſe induit, tribus ad intra, & ſeptem ad extra: vt crearet Mundum, & quæ in Mundo ſunt. &, licet decem ſint, vnum tamen ſunt in Deo: infinitum enim identificat ſibi quodlibet: & dari poteſt aliqualis ſimilitudo in nobis, qui corpus vnum habemus: in quo organa ſunt diſtincta: & tamen dicitur vnus homo, ita in Deo: in nobis tamen organo, numero, & ſpecie differunt, in Deo vero non. In zodiaco duodecim ſunt ſigna, quę à duodecim reuolutionibus nominis Tetrag. pendent, *vt ponit Abraham, vbi ſuprà.* Dico igitur, quod duodecim reuolutiones nominis Dei, & decem ſephirot influunt in maiorem Mundum, & ipſe in nos. Ad propoſitum igitur concluſionis. Doctor iſte applicat decem ſephirot, decem cœlis. Etiam dicit (Quicquid dicant cæteri Cabaliſtæ, ego decem ſephirot) includendo videlicet tres ſuperiores (ſic decem numerationibus correſpondere dico) ſephirot dicuntur numerationes, quia deſcendunt à verbo, ſaphar, quod eſt *numerare*: vnum tamen ſunt in Deo (vt ab ædificio incipiendo) id eſt, inci-

piendo

piendo à sephirot septem inferioribus, quibus cum Deus Mundum creauit, qui correspondent septem inferioribus planetis, Iupiter sit quartæ: id est, Gedulah, Mars quintæ: id est, Geburah, Sol sextæ: id est, Tipheret, Saturnus septimæ: id est, Nezah. Hîc tamen aduerte, quòd Saturnus in duobus locatur sephirot: in binah videlicet, & nezach: sed iste Doctor assignat solum nezach: & ratio est, quia binah est locus Spiritus sancti: iccirco, tanquam particularem locum personæ Trinitatis, noluit eum connumerare cum sephirot inferioribus, septem planetis correspondẽtibus, ad significandum nobis, quod nulla creatura locum habet in Trinitate: sunt tria prima illa loca, Trinitatis hospitium. Venus itẽ duo habet loca, nezah, scil. & hod, Mercurius nonæ: id est, Iesod, luna decimæ: id est, Malchut, tum supra ædificium, loquendo de tribus sephirot, quæ nõ connumerantur in creatione fabricæ mundanæ, firmamentum tertiæ: id est, binah, primum mobile secundę: id est, Gedulah, cœlum Empyreum primæ: id est, cheter, & sic patet conclusio.

Qui sciuerit correspondentiam decem præceptorum ad prohibentia per coniunctio- P. M.

iunctionem veritatis Astrologiæ cum veritate Theologica, videbit ex fundamento nostro præcedentis conclusionis: quicquid dicant alij Cabalistæ. Primum præceptum primæ numerationi correspondere: secundum, secundæ: tertium, tertiæ: quartum, septimæ: quintum, quartæ: sextum, quintæ: septimum, nonæ: octauū, octauæ: nonum, sextæ: decimum, decimæ.

F. A. Lex data fuit, non præcisè alligando, vt ethymologia vocabuli sonat, quia huiusmodi ethymologia vocabuli apud Hebræos non habetur. apud quos lex dicitur Torah תורה quod *doctrinam* vel *instructionem* significat. Ideo alia est requirenda ratio. Ideo data est lex, ad expiandum hominem animalem (*vt suprà dixi.*) Et etiam, ad conuertendas & dirigendas in Deum animas, sicut canit propheta: Lex Domini immaculata, conuertens animas, testimonium Domini fidele sapientiam præstans paruulis. Conuertit enim animas in Deum: vnde verus circulus completur. Sapientiam præstat, quæ vera est cognitio rerum diuinarum. Et quia lex vetus iustificare nequibat, ideo nō perficiebat circulum. Perficie-

Perficiebat tamen aſsimilando, & ſi non cōpleret iuſtificando. Intentio Dei quippe eſt in tota lege: vt per ipſam ipſi Deo penitùs ſimiles efficiamur. Volens ergo Deus dare legem, priùs dixit: Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, & de domo ſeruitutis. In hoc voluit Deus, *vt dicit Origenes*, oſtendere, quod eos legi iure ſubijcere poterat, cùm tenerentur ei, qui ipſos à dura ſeruitute eripuerat; & etiam vt calcari quodā, eos ad legis obſeruantiam impelleret. Etiam, quia liberauerat à ſeruitute peccati aliqualiter. A qua quidem ſeruitute peccati & Diaboli, Chriſtus nos perfectè liberauit. Hinc Zacharias: Vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati, ſeruiamus illi, omnibus diebus vitæ noſtræ. Hinc lex dicitur teſtimonium fidele. Pſal. quia fideliter teſtatur, quòd ſeruire debemus Deo, qui dignatus eſt illam legem nobis tradere. Manifeſtat etiam profunda ac ſecreta, quę humanū ingenium excogitare nō poteſt tātæ eſt ſplendoris, & ſapientiæ. De quibus mirabilibus canit Propheta: Reuela oculos meos, & cōſiderabo mirabilia de lege tua. Eſt etiam teſtimonium fidele, de præmio bene merentibus reddendo, & pœna malè operan-

operantibus infligendo. Fidele fuit testimonium de Christo redemptore nostro. Hanc legem dedit Deus in monte Sinai. Isaias tamen dicit : De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ierusalem. *De Sion* inquit, quia ibi Spiritu sancto repleti Apostoli, prædicauerũt legem & Euangelium, quo lex grauida erat: & verbum Domini de Ierusalem, quia verbum Dei incarnatum, præcipuè ibi prædicauit. Altiùs considerans dico, quòd locus est in sublimi Archetypo, qui à secretioribus Theologis vocatur Sion, vnde lex emanauit. etiam est superior Ierusalem, de qua Apostolus ait: Quæ sursum est Ierusalem, quæ est mater nostra. Et hinc venit verbum Dei : id est, prædicatio, & vox exprimens & declarans legem. Nec enim legem scriptá quispiam intelligere posset (cùm sit sacramentis plenissima) nisi per reuelationem Spiritus sancti, factam per os Mosi prophetarum, aut Apostolorum, qui sunt primaria diuinæ familiæ fundaméta. Quam doctrinam, nos *reuelationem* vocamus. Hebræi verò *Cabalam*: id est, receptionem à Spiritu sancto appellant. Hæc lex data non fuit in Ierusalem, & in terra lacte & melle affluente, sicut Euãgelium, quia opifex perfectus,

de

de bono in melius semper procedit. Deus enim primò cōduxit mortales paucis præceptis patenter datis, & postea Noëh: deinde legem propalauit sapientiæ, denotatam per aquam: è petra tamen, quæ Christus erat, eductam. Postmodum sapientiā dedit Euāgelij, per mel significatam, quod dignius est quàm aqua. Cùm hæc è petra, mel verò ex animali egrediatur. Et quamuis eadem sit sapientia, & ab eodem fonte emanans, in quo sunt absconditi (*vt docet Paulus*) omnes thesauri sapientiæ & scientiæ: tamen perfectior gradus denotatur per mel quàm per aquam. vnde & in perfectiori loco data fuit sapientia Euangelij quàm legis. Quamuis legis præcepta fuerint plura, quàm Euangelica. vnde præceptorum multitudo, perfectionem non arguit, quinimò imperfectionem. Deus enim Iudæos graui legis iugo subdidit, quia grauem peccatorum phrenesim patiebantur, & malis furijs dæmonis agitabantur. Hinc duris erat populus ille alligandus, multigenis sacrificijs expiandus & absoluendus à virtutibus, eum semper accusantibus, quousque veniret ille qui (*vt Iohannes inquit*) proiecit accusatorem fratrum nostrorum. Alia fuit ratio, quia Mundus

erat adhuc in tenera ætate sub pædagogo, & sub ferula educandus. nam, *vt ait Apostolus*, lex pædagogus noster fuit. Et hoc quousque veniret ille, qui & à pædagogo, & ab omni seruitute liberaret: & nos in libertatem filiorum Dei proueheret. Vt igitur Deus prædictis casibus prouideret de remedio, tradidit illi populo 613. Præcepta, inter quæ erant, ducenta quadraginta octo præcepta affirmatiua, sicuti in corpore humano sunt totidem ossa repręsentantia vires melioris hominis, per illa præcepta perficiendas. Vnaquæque virtus enim per præceptum sibi correspondens perficitur, vt in antiquiori Theologia docetur. Quibus etiam corporis viribus illa præcepta seruantur. Hinc Abrahæ, postquam datum fuit ei à Deo nomen continens per numeros 248. dictum fuit: Ambula coram me, & esto perfectus, quia scil. dedi tibi vires, quibus omnia pręcepta affirmatiua adimplere poteris. Quemadmodum & fecit. Vnde dixit Deus: Custodiuit Abraham omnia præcepta & mandata mea, & statuta mea, totamque legem seruauit. Erant adhuc inter illa 613. pręcepta. Trecenta sexaginta quinque præcepta negatiua, quia tot sunt nerui & ligaturæ in corpo-

corpore humano: sicut à peritioribus Anatomicis comprobatum est: & hoc, vt quot ligaturis ligata sunt ossa corporis humani, totidem ligaturis, vires melioris hominis colligarentur: nec loca sua exirent, & totus turbaretur homo, & Dei spiritus impediretur, qui non intrat nisi in corpus, in quo accesserint ossa ad ossa, vnumquodq; ad iuncturam suam; sicut ab oraculo Ezechielis edocemur. Vt ergo perficeret Deus totum hominem, tàm in viribus, quàm in ligaturis, dedit præcepta illis coæquatis numeris. Quod prosequens Redemptor ait: Totum hominem sanum feci. Nihil enim pręceptum fuit in lege, aut in Euágelio, nisi in beneficiũ nostrum. Ex illis tamẽ 613. pręceptis, decem tantũmodò fuerunt in tabulis scripta, & in Euãgelio cõfirmata, quia illa decem sunt radicalia pręcepta, ad quę omnia alia reducuntur, sicut ad principaliorem duplicem radicem Christus totam legẽ, & prophetas, reduxit scilicet ad amorẽ Dei, & proximi, *vt Mat. refert.* Et magno sacramento factum est istud. Nam totidem sunt literę pręceptorum, quę in tabulis scripta erant, quot sunt omnia præcepta, tàm affirmatiua, quàm negatiua. Sunt enim sexcentę

tredecim literæ. adeò, vt vnaquæque litera, vnum præceptum importet. Et sic aliquo modo, omnia præcepta, in tabulis scripta fuerunt, & in Euangelio confirmata. Variæ tamen sunt opiniones doctorum, quòd de coæquatione horum decem præceptorum, decem cœlis materialibus, & archetypis. vnde Abraham Aben Azra dicit: Quod primum præceptum est occultum in tabulis, expressum verò in Deut. vbi dicitur: Diliges dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, cum cęteris, quæ sequũtur, cōueniens cum cœlo Empyreo, nobis occulto, & proueniens à corde, omnibus creatis occulto, notoq; soli Deo. Secundum præceptum: Non adorabis Deum alienum, sed dominum Deum tuum. Comparatur primo mobili, secum omnia trahenti: sicut hoc præceptum cætera secum præcepta trahit. Tertiũ videlicet: Non assumes nomen Dei in vanum, æquiparatur stellifero cœlo: in quo residet virtus nominis illius duodenaria, iuxta 12. signa, magno mysterio, sicut naturales fatentur, dicentes: Deus, & natura nihil agunt frustrà. Quartũ est, custodia sabbathi, aut septimi diei: & conuenit cũ Saturno septimo planeta in ascendendo. Quintum, quod est de honore

honore parentum, Ioui æquiparatur, honorabili generationis patri, qui honorem, & vitam ijs præbet, quibus fauet. Sextum. Non occides, conuenit cum Marte, vnde homicidia, bella, arma, & sanguis. Septimum. Non mœchaberis, cum Venere conuenit: vnde omnis voluptas. Octauũ: Non furtum facies. Cum Sole conuenit, qui astans syderibus, lumẽ furatur omnibus: & etiam, quia ipse, tanquã oculus Dei, omnia detegit furta, quæ in occulto fieri solẽt, & insuper, quia semper beneficus, inimicatur furto, & rapinæ. Nonũ, nõ peierabis, conuenit cum Mercurio, linguæ præsidente, à quo omnis sermo verus, aut falsus. Decimum non concupisces. Cum Luna syderũ matrice: cuius matricis potissimũ est concupiscere. Coaptantur quoq; supradicta, decem præcepta, decem numerationibus diuinis, siue decem sephirot, quæ cœli cœlorum dicũtur. Primum præceptũ respondet coronæ superiori, quæ Hebraicè dicitur, cheter Elion, quam *Patrem* vocamus: cui nos docet Filius orationẽ, quam facimus, dirigendam. Et signant, quod debemus adorare vnũ Deum, vnũ principium omnium Patrem. Hucq; orant diuinę quoque personæ; de Filio patet: nam Paulus

 dicit:

dicit: Aduocatum habemus, apud Patrem, dominum nostrum Iesum Christum. De Spiritu sancto item patet: Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Omnia igitur primo principio orationem deferũt. Dominum ergo Deum tuum adorabis. Secundum pręceptum: respondet sapientię Filio (quę chocmah dicitur) qui omnem idololatriam è Mundo abstulit. Dei enim nomen sumitur in vanũ, cùm quis per nomen Dei vult operari, absq; sui, aut proximi necessitate, aut honoris Dei. Et hoc nomen inuanum non assumẽdum, est nomen Iesu, quod est super omne nomen. Pręter quod non est aliud nomen, in quo oporteat nos saluos fieri, quare in vanum non est inuocandum, sed summopere colendum. Tertium Spiritui sancto competit, siue intelligentię, quę binah dicitur, omnium virtutum donatori, qui haud frustrà est inuocandus, quando ipse spiritus spirat, & docet. Quartum conuenit cũ Deo viuo, qui Elchai dicitur, & Iesod, in quo est fundamentum, fœdus, sabbathũ, & Mundi statutũ. Quintũ pietati gedulah, siue chetset respondet quam in Deum pręcipuè, & parentes habere debemus. Sextum robori, & tribunali iustitię geburah: sine cuius impulsu,

pulſu, nullus debet inferre mortem, quoniam innocentem non condemnabis. Septimum Nezach, & Veneri ſupremę datur, qua omnem voluptatem moderamus. Octauum Soli ſupramundano tipheret dicto correſpondet, cuius lumine docemur, aliena non rapere, ſed omnibus benefacere. Nonum hod conuenit: id eſt, decori ſuperiori, & vero Mercurio: à quo linguam moderare diſcimus. Decimum correſpondet regno, mari, & fonti ſupremo, qui malchut dicitur, quę nihil concupiſcit: ſed omnibus diſtribuit, & impertitur. Alias hic Doctor coęquat hęc adinuicem, ita. Primum primę. Secundum ſecundę, ſcilicet ne iures vana, *&c.* Tertium tertię, ſcilicet cum binah. Quartum non occides, concordat cum ſeptima ſcilicet nezach, quod interpretatur, *ſanguinem effundens*, aut *innocenti. Non occides* igitur, idem eſt, ac, non effundas ſanguinem innocentem: id eſt, non iniuſtè pręliaberis. Quintum eſt: Non opprimes proximum. Conuenitque cum 4. id eſt, cum gedulah, quę *bonitatem* ſignificat. Non opprimas igitur, idem eſt, quod conformis eſto bonitati gedulah, quę nemini nocet, & cunctis eſt benefica. Sextum eſt: non

mœchaberis. Conuenit cum quinta:id est, tipheret,quæ *Dei pulchritudo* dicitur:*nō mœchaberis*:id est,nullam maculam animæ tuæ inferas.Septimum:nó furtum facies: cum nona participat:id est,cum Iesod, qui *iustitiam* significat. Non furtum facies, idem, tribue cunctis, quod suum est, & aliena non rapias inuito domino. Octauum est: non loquaris falsum testimonium contra proximum: & cum octaua conuenit scilicet cum hod, qui *decorem* significat, quasi lex dixerit: non loquaris de proximo, nisi quòd ad eius decorem sit, ac honorem: ac nullum in te sit dedecus. Nonum est, non concupisces rem proximi tui,& conuenit cum sexta scilicet cum geburah,quæ *fortitudinem* & *potentiam* in bonum signant. *Non concupisces*, &c. quasi dixerit: non auferas per potentiam bona proximi, inferendo vim ei, tanquam te debiliori: sed vtere in bonum posse tuo.Decimū est: Non concupisces alterius nuptam. & conuenit cum decima: id est,cū malchut.sicut enim malchut est vxor tipheret, ab eo influxum recipiendo: ita vxor tantūmodò coire debet cū viro suo: & semen ab illo, & non ab alio recipere: quare cæteri excluduntur. Non concupisces igitur proximi vxorem:

eò

eò quòd illi appropriatur: ficut malchut ipsi tipheret. Ad conclusionem ergo dico (qui sciuerit correspondẽtiam decem prçceptorum ad prohibentia) quæ sunt in numero 365. Per coniunctionem veritatis Astrologiæ, quia tot sunt gradus in zodiaco, qui influit in decem cœlos (cum veritate Theologiæ) scilicet secretioris, quæ docet, qualiter zodiacus archetypus, qui ex duodecim signis cõstat siue auaiot, seu reuolutionibus diuini nominis Tetrag. יהוה influit in decem cœlos archetypos, videbit ex fundamento nostro prçcedentis cõclusionis, vbi comparauit decem cœlos, decẽ numerationibus. Eadem ratione compara decem præcepta, decem supradictis numerationibus. Primum præceptum, primç numerationi, &c.

Cùm dicunt Cabalistæ à septima & octaua petendos filios. ita dicas in merchaua inferiori accipi: vt ab vna petatur, vt det: ab altera, ne prohibeat. Et, quæ det, & quæ prohibeat. Potest intelligere ex præcedentibus, qui fuerit intelligens in Astrologia, & Cabala. P.M.

Quælibet dimensio particularem influxum sibi attributum possidet: ad quam ac- F.A

cedere debemus pro obtinenda petitione: sicut ad septimam, & octauam dimensionem, pro habendis filijs, quare in figura Deut. 22. iubet, vt inueniens in terra, vel in arbore nidum auium, & matrem pullis incubanté, accipiat pullos, relicta matre. Hoc quoque nó præcipitur, ne extirpetur radix geniturae: sed intelligitur de illa matre suprema binah, quam Dauid vocat, matrem filiorum lætátem, quæ mater dicta est chauah: id est, *mater vitæ.* Eua enim vxor Adæ, non fuit omnium viuẽtium mater: sed hominum primæua tantummodò mater: ná vera viuentium omnium mater est in terra viuentium, quæ est fons vitę pasiuus: nam influxum illum habet à superioribus mensuris. Binah verò est fons actiuus vitæ. Binah enim de suo influit ad inferiores numerationes. In malchut fonte omnia creata viuunt, iuxta dictum poëtæ Arati: Deus, scilicet malchut, est in quo viuimus: id est, per eius influxum impartitur nobis vita, motus, & esse: ideo ait: mouemur, & sumus: id est, in esse reali: in esse verò ideali viuimus, mouemur, & sumus per binah. Tolli ergo hæc mater non debet, binah scilicet mater superior: ad illam nanque non est nostrum posse conscendere.

re. nec tolli debet mater inferior malchut, quare dixit Deus ad Adam, nimis arrogãtem, ne fortè extendat manum suam, & sumat de ligno vitæ, & comedat de ligno vitæ: id est, de fonte vitæ, & matre vitæ malchut, qui fons non est absorbendus in hac vita corruptibili: sed reseruandus ijs, qui ad vitam illam æternam sunt vocati. Propterea dicit textus: Si ambulans per viam in arbore, vel in terra nidum auis inueneris, & matrem pullis, vel ouis incubantem, non tenebis eam, sed abire patieris, vt bene sit tibi, & longo viuas tempore, quasi concludens, quod, qui illam vult vitam, quæ nunc nobis non debetur, amittit hanc, quam habemus. Quare Elzohar super his verbis concludit, quod docemur, vt influxus nobis stillati simus contẽti, ne tentemus habere, quod nobis nõ debetur: ne cum rubore audiamus verbum illud: Nescitis, quid petatis, & exemplificat de iubileo, qui est in gremio matris supremæ binah, quem nobis vendicare non debemus, nisi tẽpore suo scilicet in quinquagesimo anno. Alijs verò tẽporibus contenti esse debemus filijs: id est, influxu filiorũ sex sephirot inferiorum, vsque ad Iesod inclusiuè, quibus respondent sex dies laboris

fabri-

fabricæ mundanæ.& ſex aues volantes: id eſt, Ieſod, nezah, hod, gedulah, geburah, Tipheret, qui ſunt inter nos, & matrem illam binah, qui eſt ſeptimus dies: id eſt, ſabbathi: ſeptimus annus inculti agri, & ſabbathum magnũ: id eſt, Iubileus magnus, poſt ſeptenarium quadratum, in quo fiebat remiſsio. De hac matre loquens Dauid, dicit: Qui habitare facit ſterilem in domo, matrem filiorum lætantem. Hîc non loquitur de mulieribus, quæ aliquando ſteriles fuerũt, quibus data eſt fœcũditas: ſicut de Sara, Rebecca, Hanna, & Heliſabet legitur: nã illis non cõpetit, quod præcedit. Vt ſedeat cũ principibus populi ſui. Etiã ſterilis, cui data eſt fœcunditas, eſt gens, quæ erat ſine cultu & fructu grato Deo. Vnde hæc ſuſcipiẽs Chriſtũ, facta eſt mater multorũ filiorum: & inde læta & iucunda: de qua loquitur Eſaias, dũ ait: Lauda ſterilis, quæ nõ paris, quoniam multi filij deſertæ; id eſt, gentiũ, magis quàm eius, quæ habebat virum: id eſt, ſynagogę. De matre illa ſuperna igitur eſt ſermo, ſicut innuit Paulus: qui poſtquam locutus eſt ad Ieruſalem ſupernam, quæ eſt mater noſtra; ſubinfert: Lætare ſterilis, *&c.* illa videlicet mater, à qua gẽtes influxuum ſuſcipiebãt, quæ vſq; ad aduentũ Chriſti

Christi mansit sterilis, & ab eo fuit fœcundata. Iuxta illud: Esuriẽtes impleuit bonis, & diuites, &c. Hebræos videlicet, dimisit inanes. Et hoc, quia dimiserunt legem matris suę, contra præceptũ sapientis in Prouerbijs, vbi dicit: Nec dimittas legẽ matris tuę, non carnalis. Et decernit potiùs obseruandam esse legẽ matris, quàm patris, quãuis viri longè sint cõmuniter sapientiores, quàm fœminę: per matrem igitur intelligit synagogam Iudęorum, vel ecclesiam Christianorum. nam in communi vsu habemus vocare sanctam matrem Ecclesiam: per maximè tamen loquitur de illa superiori matre. vnde lex oretenus data (*vt Hebræi dicũt*) procedit. Quem locum & emẽdationem, vel mansionem Dauid vocat, matrem filiorũ. Hæc mater coronat obseruatores ipsius legis; vt in Canticis dicitur: Videte Regem Solomonem: id est, pacificum hominẽ, & bene se regentem, in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ, quando videlicet anima coniungitur Deo: & in die lætitiæ cordis eius, quæ vera est quando homo beatur. Loquitur igitur Dauid de Christo, & consequenter de mẽbris eius. Vnde loquens ipse in Psalm. cum Deo ait: Gloria & honore coronasti eum,

Domi-

Domine. Coronabimur à Deo patre iubēte, Filio adiudicante & matre approbante. Quę quidem mater est illa, de qua Apostolus ait: Quæ sursum est Ierusalem, quæ est mater nostra. Hæc enim est collectio vera illius sponsæ Christi & matris, quam Iohānes descendentē de cœlo vidit. Nā applaudentes omnes cœlestes illi ciues ob coronam nobis à Deo datam: noua quadā corona nos coronabunt. Hæc mater præcipuè Christū coronauit in die despōsationis suę. Christū nanq; in carne viuēs, alicui sponsæ coniunctus non fuit: vt eo die mater eū desponsare potuerit. Desponsauit tamē spōsam illam, de qua Iohannes ait: Vidi ciuitatem sanctā Ierusalem, descendentē de cœlo, à Deo paratā, sicut sponsam ornatā viro suo. Quam spōsam sibi despōsauit in cruce: postea in cœlum conscendens, coniunxit eam sibi glutino Spiritus sancti. & tūc triūphans de maligno, ducēsq; secum captiuitatē, obtinuit thronum: de quo ipse ait: Vici & sedeo in throno Patris mei. Et tūc fuit coronatus gloria & honore à matre, superna videlicet Ierusalē; cùm ipsa sibi applaudens eum in regem susceperit. Eādem sententiam tenent Hebræi, in midras sir hassirim: id est, in expositione Cantici canticorum,

corum, vbi sic dicunt: Egredimini & videte filiæ Sion regem Solomonem cum corona, qua coronauit eum mater sua. Ibi sic ad literam dicitur: Egredimini & videte filiæ Sion: id est, filij signati mihi cum rasura, & circuncisione ac fimbrijs regem Solomonem: id est, regem perfectiuum, qui creauit omnes creaturas suas selomot שלמות: id est, *perfectas*. Creauit nanque Solem & lunam cum plenitudine eorum. Adam quoque & Eua sicut filij viginti annorum creati sunt. Item aliter: Regem pacificum, siue cuius pax est pax: vel regem pacificum, qui pacificauit creaturis suis opera sua. Quemadmodum pacificauit ignem patri nostro Abrahæ & tribus pueris, Sidrach, Misach, & Abdenago. pacauit quoque gladium in Isahac. Rursus etiam pacauit Angelum Iahacob. Iterum aliter: Regem Solomonem: id est, qui fecit pacem inter creaturas suas. Huic dixit Rab. Iohanan, scriptum est Iob. 25: Fecit pacem in sublimibus suis. Et quàm perbellè hæc conueniunt Christo, patet intuenti. Ad propositum igitur conclusionis: Binah est mater à qua filij sunt petendi: vt patet de Anna Samuelis matre: quæ filium in oratione

à bi-

à binah obtinuit, vt patet in porta lucis, dimensione octaua. Dicitigitur cóclusio (cũ dicunt Cabalistæ à septima) id est, à binah: principium enim fit à Iesod, &c, sursum ascendendo, binah est septima (& octaua) id est à malchut: nam à bina ad malchut descendẽdo, malchut est septima & est mater inferior (petendos filios) quia prima mater binah concipit filium, secũdá scil. malchot parit (ita dicas in merchauah inferiori accipi duplex est merchauah superior, quæ in tribus primis consistit sephirot. creata ibi non pariuntur, sed tantùm increata: id est, personæ Diuinæ. Alia est inferior, & in septem consistit inferioribus sephirot (vt ab vna petatur vt det) à binach scil. superiori matre (ab altera ne prohibeat) scil. à malchut: quia est ostium ingressus ad binach, & quæ det, & quæ prohibet, *&c.* quæ dat, est binah. quæ prohibere potest, est malchut, qui fuerit intelligẽs in Astrologia.) Astrologi ponunt, lunam omnium planetarum matricem & obicem luminum eorum omnium, etiam & Solis, vt patet in eius eclipsi, quæ fit per interpositionẽ lunæ ad Solem. Luna igitur potest influere, & influxum cæterorum planetarum impedire: sic malchut, luna supramundana, respectu influxus

fluxus aliarum sephirot, potest influere & impedimento esse, ne influant cæteri planetæ tanquã ostium introitus ad sephirot.

Sicut fuit Luna plena in Solomone, ita fuit plenus Sol in vero Meßia, qui fuit Iesus: & de correspondentia ad diminutionem in Sedechia: potest quis conjectare, si profundat in Cabala. P.M.

Iudæorum secta (*sicut suprà patuit*) duos habet planetas sibi fauentes, Saturnum videlicet, & lunam: secta verò Christianorum habet Solem, & Mercurium. Luna 14. habet dies augmenti, & totidem decrementi: in 14. est plenilunium, quamuis quandoque in plenilunio plures 14. dierum habeat, ast hoc fit ratione epiciclorũ. quando igitur est in 14. est perfecta in plenitudine: deinde incipit decrescere. Dicit igitur iste doctor, quòd luna fuit plena in Solomone: huius ratio est, quia domus, siue familia Abrahæ (à quo dicti sunt Hebræi) crescebat & decrescebat, ad modum lunæ. & in augmento habuit 14. generationes, & in decremento totidem. Solomon autem fuit 14. generatio ab Abrahamo: & sic luna (id est, Iudæorum secta cui luna malchut fauebat) fuit in plenilunio F. A.

tempore Solomonis. Solomon enim felicior fuit cunctis regibus Israëlis prædecessoribus suis, quia malchut luna tunc ex opposito illuminabatur à Sole tipheret: post verò Solomonē familia illa decrescere cœpit, exordiendo à Roboam: à quō decem tribus recessêre, & in Regem Ieroboā constituêre, & in 14. generatione decrementi quasi est penitùs destituta: nā rex huius decremēti fuit Sedechias, qui captus, & exoculatus, ductus est in captiuitatem: & deinceps nemo rex est vocatus de Hebræis vsque ad Christum: sed eorum rectores dicebantur duces. Hæc in prima domo, siue templo, à Solomone ædificato, facta sunt: & hoc est, quod dicitur in Ecclesia: Solomō fuit luna perfecta in suis diebus: id est, recipit optimum influxum à malchut. Vnde Sol & luna, sunt vera lumina in Archetypo: & non imaginaria. Vnde Propheta canit: In Sole posuit tabernaculum suum. nēc enim tabernaculum hoc posuit in sole imaginario. Hinc Iohannes quoque dixit: Signum magnum apparuit in cœlo, empyreo videlicet. Mulier amicta Sole, non quippè hoc visibili nobis: qui nunc apparet, nunc occultatur, sed illo perpetuo & vniformi. Qui Sol aliquando (*vt Malachias ait*) ortus est

eſt nobis. Et de vtroq; luminari idem. propheta in perſona Dei decătat, ad Filium dirigens ſermonem: Thronus tuus ſicut Sol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta inæternum. ſynaga enim fuit luna. Eccleſia verò Sol, vt igitur propheta indicaret Chriſtum eſſe regem ac dominum vtriuſque familiæ, vtrumque nominauit. nam ſynagoga à luna ſupramundana potiſsimè. Eccleſia autem à Sole iuſtitiæ, qui ei ortus eſt, fauorem ſuum præcipuum comparauit. Quamuis vtraque ab vtroque luminari influxum ac fauorem ſuſceperunt. Et nonnulli ex antiquis nominârunt Solem & lunam fratres. Alij verò coniuges. Et hoc quia ſimul fuerunt geniti, vt habetur: Fecit Deus duo luminaria magna: Hinc gemelli dici poſſunt, coniuges quoque dicuntur: cùm luna ſuſcipiat & grauidetur à Sole: ſicut fœmina à viro. Geruntq; Sol & luna imaginem ſupramũdanorum luminarium, quorum luna à ſecretioribus Theologis dicitur ſpeculum non lucens. non enim lucet, niſi quatenus à Sole lumen ſuſcipit, & per lumen, alia omnia in inferiora lumen diſtribuendo nutrit. Ideo dicit Plato: Luna ſita eſt in medio Mundi. Aliqui hoc dictum exponunt de luna planeta materia-

li: cùm ipsa sit extremum cœlestiũ, & corruptibilis Mũdi quodammodo principiũ: Nam per eam, tãquam per matricem quãdam, planetarum omnium influxus ad inferiora descẽdunt. Sed cùm luna potiùs ad corpora, quàm ad animam respiciat, quomodo potest hoc intelligi de luna hac inferiori visibili. Intelligitur igitur de luna supramũdana, quæ à Cabalistis dicitur mare magnum: vbi sunt aquę illę, de quibus scriptum est: Producant aquæ serpituram animæ viuentis. Intelligitur etiam de Sole supremo, qui est in medio archetypi, & veri Mundi. Primus fons vitæ existens, omnibus alijs potum præbens. Hi duo planetæ particulari influxu fauẽt, vnus scilicet Sol fauet religioni Christianę: alius scilicet Luna, fauet sectæ Iudæorum. Habemus enim ab Astronomis peritis, quod fauor à stellis & aspectibus earũ expectari potest pro nato, maximè in Horoscopo. Et exemplificat Ptolomæus in principio quadripartiti, tàm ex ratione, quia sydera nõ sunt ibi frustrà posita, quàm ex quotidiano experimẽto, quamuis à vulgo non obseruato: nam (*vt ipse ait: & sicut omnes etiam rustici comprobant*) à Sole & Luna, in varijs signis, & cum varijs aspectibus currentibus, varijs effe-

ctus

ctus diuerſimodęque diſpoſitiones in corpora inducuntur. Sic à ſapientibus Aſtronomis comprobantur multiformes aliorum ſyderum & aſpectuum ipſorum effectus. Quòd autem horam natalis plerique obſeruant, à ratione naturali non diſcrepat. Nam ſicut pannus, vel charta, fortiùs ſuſcipit primos colores, & penè indelebiliter; ſic etiam corpora & carnes infantium ex vulua matris exeũtes tenaciùs primam aëris impreſsionem ſuſcipiũt. Hinc ex ipſa hora magis Aſtronomi dijudicant. Nec inde iudicare debent niſi diſpoſitionem corporis: nec plenè, cùm interueniant (*vt ibidem Ptolomæus ait*) pro diſponendo corpore, genituræ, cibi & mores. & fauor ſup. ſupernorum planetarum, à quibus inferiores vim ſuſcipiunt & influxum. Nã ipſi ſupercœleſtes planetæ in nos influũt, ſicut dixi de luna Archetypa, quæ Iudæis fauet. Ideo Deus iuſsit ab illis obſeruari, Neomenias aut nouilunia. vt videlicet habeatur fauor à luna, non ab hac infima, quia corporalia ſpiritualibus nõ cõferunt. Ideo ad ſupramũdanam lunam alludit, à qua verus fauor ſpiritualis accipitur. Quæ luna (*ſecundum ſecretiores Theologos*) nunc repletur, nunc vacua manet, nunc autem ſemi-

plena pro dispositione mortalium. Si enim mortales implent Dei mandata, tunc illa lumine impletur diuino: & è conuerso euacuatur. Cui lunæ respondet synagoga (*vt dixi*) quæ per generationes quatuordecim creuit ab Abraham, vsque ad Dauid. Sub ipso enim & sub eius filio Solomone fuit plena, postea cœpit deficere vsque ad Sedechiam, quo in captiuitatem deducto, extincta fuit. Celebratæ autem fuerunt Neomenię & nouilunia, quando cœpit synagoga & plenilunium tempore templi. Hinc in Ecclesiastico dicitur: Simon Onię filius quasi luna plena, in diebus suis lucet. Nam, *vt paulò antè dixerat*, altitudo templi ab ipso fundata est. Nunc autem, nō lunam ampliùs obseruamus nos Christiani: sed Solem, qui ortus est nobis, & erexit Ecclesiam solarem. Vnde de vtroque Psalmus canit: Thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternum. Est tamen lux magis naturalis Soli, quàm lunæ, quamuis ambo in Scriptura sacra dicuntur duo luminaria. Nam luna habet à Sole, vnde luceat: similiter & alia sydera, ordinatum est etiam, vt vnus sit Sol verus, à cuius luce omnia alia illuminantur. Nam sancti omnes stellis comparan-

parantur à Daniele & Paulo, imò ab ipso Deo. Beata verò Virgo lunæ. Vnde omnes illuminātur à Christo vero Sole: cuius hic inferior typum gerit. Ordinatum est etiā, vt hæc duo luminaria magna sint ad instar luminarium supramundanorum, quorum alterum, sol videlicet, dicitur à secretioribus Theologis speculum lucens, luna verò speculum non lucens. Sicut luna ergo fuit plena in Solomone, à simili fuit plen9 Sol tipheret in vero Messiah: Sol non crescit, nec decrescit ad modum lunæ: sed Eclipsim quandoque patitur: verùm in Christo Messiah fuit plenus, quia in ipsum tantum influit, quātum vnquam influxerit in omnes alios, imò fuit plenus gratiæ, & veritatis, adeò, vt de plenitudine eius omnes accipiamus, *secundum Iohannem*, vnde lex Euangelica dicitur lex solaris. vnde Dauid: Vnum iuraui per sanctitatem meam, si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit, & thronus eius, sicut Sol coram me: velut luna stabilietur in æternum. Hoc dicit ad ostendendum, quod non modò Sol Tipheret plenus fuit in Messiah: verùm etiam luna malchut. Christus enim vtroq; influxu gaudet. hoc affirmat Rab. Iohanam, & Rab. Solomō super illud:

Et erit in die illa,& oblita erit Sion, *&c.* dicit: timebunt te cum Sole, & ante lunam, generationem, & generationis. ac si ita dicat: Mesiah, de quo scriptum est ante Solem yinnon: id est, filius, siue genitus nomē eius, timebunt te Israêlitæ. Et ante Lunam: id est, ante regnum domus Dauid, quod assimilatur lunę: sicut scriptum est: sicut luna stabilietur perpetuò, quia scilicet influxū recipit à luna supramundana. Quare Christus quoq; dicitur Solomō: patet in Midras sir asirum: id est, in expositione cantici Cāticorum, super illud: Egredimini, & videte filiæ Sion Regem Solomonem cum corona, qua coronauit eum mater sua. sic dicit: *Egredimini, & videte filiæ Sion:* id est, signati filij mihi cum rasura, & circūcisione, ac fimbrijs: *Regem Solomonem:* id est, Regem perfectiuum, qui creauit omnes creaturas suas Selomoth: id est, *perfectas:* creauit nanque Solem, & lunam cum eorum plenitudine. Adam quoque, & Eua, sicut filij. 20. annorum creati fuêre (*vt suprà patuit*) Fuit igitur Sol plenus, & luna plena in Christo, quia Tipheret & Malchut ipsum inundârunt suo influxu. Hęc, & alia potest quis intelligere, qui profundus, modo prædicto fuerit in Cabala.

Ex

Ex praecedenti conclusione intelligi potest, cur Euangelista Matthaeus in 14. illis generationibus ante Christũ quasdam dimiserit. P.M.

Christi genealogiam duo Euangelistæ descripserunt: videlicet Matthæus, qui ab Abrahamo, cui facta est repromissio de Christo per generationum successionem, vsque ad eius natiuitatem descendit. Et Lucas qui ab ipso Christo vsque ad protoplastum Adam, à Deo creatum, ascendit, ordine retrogrado. Hæc autem Christi generatio, siue genealogia, ex diuinis libris, & ex breuiario Philonis comprobari potest, vt perpulchrè deducit Iohannes lucidus de temporum emendationibus. Sed, quoniam à Iahacob vsque ad regem Dauidem, Christi generationes omittuntur, & quia tempora in eis certa non habentur, sed per Hebræorum duces, quorum tempora certiora inueniuntur: ideo annorum ordinem describam: atque vt eius genealogia plenè cognosci possit, sub epilogo eam nunc breuissimè ponam. Prius igitur secundum Lucam solum ab Adamo vsque ad Abrahã singulas generationes recenseo, in quib. nulla, vel parua difficultas inest. F.A.

Deus creauit Adamum, Gen. 1.

Adam genuit Seth.	Gen. 5. Et Par. 1.
Seth g. Enos.	
Enos g. Chaynam.	
Chaynam g. Malaleel.	
Malaleel g. Iared.	
Iared g. Enoch.	
Enoch g. Mathusalem.	
Mathusalem g. Lamech.	
Lamech g. Noë.	
Noë g. Sem.	

Sem g. Arphaxat, Gen. 11. & 1. Paral. 1.
Arphaxat g. Sale, cognominatus Chaynam.

Sale g. Heber.	Gen. 11. Et 1. Paral. 1.
Heber g. Phalech.	
Phalech g. Rheu, vel Ragau.	
Rheu g. Saruch.	
Saruch g. Nachor.	
Nachor g. Thare.	
Thare g. Abraham.	

Secundum Lucam, & Matthaeum simul sequentes generationes vsque ad Dauid inclusiuè, nullam dissonantiam praetendunt.

Abram	*g.*	*Isahac,*	*Gen.*	*21.*
Isahac	*g.*	*Iahacob,*	*Gen.*	*25.*
Iahacob	*g.*	*Iudam,*	*Gen.*	*29.*
Iudas	*g.*	*Phares,*	*Gen.*	*38.*

Phares

Phares	*g.*	*Efron.*	*Ruth 4. & 1. Paral. 2.*
Efron	*g.*	*Aram.*	
Aram	*g.*	*Aminadab*	
Aminadab	*g.*	*Naasson*	
Naasson	*g.*	*Salmon*	
Salmon	*g.*	*Booz.*	
Booz	*g.*	*Obeth*	
Obeth	*g.*	*Iesse, vel Isai*	
Iesse	*g.*	*Dauid*	

Dauid rex genuit Natan, & Solomonem ex Bersabea, vtrumq; sequitur Luc. lineam Nathan: & Matthæus lineam Solomonis.

Regni successores *Nathā, 2. Reg. 15. & 1. Par. 3. Nathat q. et Abiasar. 3. Reg. 4.*

Menna, Melcha, Heliacin, Ionas, Ioseph, Iudas — Ex Luca & Philone

Reges ex successione *Simeon, q. & Ioas & Heli, 4. Reg. 11. Leui qui & Amasias, 4. Reg. 14.*

reges Iuda ex successione: *Solomon, 2. Reg. 12. Roboam, 3. Reg. 14. Abias, 3. Reg. 15. Asa, 3. Reg. 15. Iosaphat, 3. Reg. 22. Ioram, 4. Reg. 8. Ochozias, qui & Ioachaz habetur, 3. Paral. 22. In hoc deficit linea Solomonis, & ideo Matthæus ad lineam Nathan diuersit cum Luca relinquens tres Reges, Ochosiam videlicet, Ioas, & Amasiam.*

Matthat qui & Azarias, & Ozias, 4. Reg. 15.

Iorim

Iorim qui & Ioathan, 4. Reg. 15. *Heliefer qui & Achaz, 4. Reg. 16.* *Iesus qui & Ezechias, 4. Reg. 18.* *Her qui & Manasses, 4. Reg. 21.*	*Ex Luc. Matt. & Philone.*

Helmadan, qui & Amon, 4. Reg. 22.
Thosam qui & Iosias, 4. Reg. 22.
Addi qui & Ioachaz, 4. Reg. 23.
Melchi, qui & Ioakim, Eliakim, 4. Regum 23.
Neri, q. & Ioakim, Iechonias & Helih, 4. Reg. 24.
Salathiel, qui & Mesezebeel, 1. Parol. 3. & Neem. 3.
Zorobabel qui & Barachias genuit Rhesa & Abiud fratres videlicet Misciolam, & Ananiam, 1. Paral. 3. & Neem. 3.

Prosequitur Lucas lineam Rhesa *Rhesa, qui & Misciolam, 2. Par. 3.* *Iohanna ben Rhesa* *Iudas cognomine Hircanus* *Ioseph, vel Iosephus* *Semei, qui & Abner* *Matathias, qui & Helih* *Maat, qui & Asar* *Nage, vel Nagit qui & artaxat* *Heli, qui & Agai* *Naun, qui & Masloth* *Amos, qui & Scirach* *Mathatias, qui & Sylea*	Ex Luca & Philone	*& Matth. li neā Abiud, Abiud, quę Ananias, 1. Paral. 3.* *Eliachi* *Azor* *Sadoch* *Achim* *Eliud* *Eleazar* *Matthā* *Iacob* *Ioseph vir*	Ex Matthæo Euang.

Io-

Ioseph, Iunior, qui & Arces.		
Ianne, vel Ianneus, qui & Hircanus, secundus.	}	*Mariæ de qua natus est* IESVS.

Ex Luca & Syrorum libris.

Melchi	*Heli qui & Ioachim pater Mariæ*
Leui	*Maria mater Christi*
Mattat	IESVS *filius eius.*

Lucas ergo prosequitur generationes omnes iuxta naturam procedentes directè, secundum lineam Nathan, & incepit à patre Mariæ, qui dictus est Helih, vel Ioachim; fuit enim binomius. Nam Rab. Haccados in responsione ad petitionem tertiam Antonini consulis vrbis Romę, affirmat, ex reuelatione sibi facta ab Helia matris Messiæ parente, duplex habiturus nomen. vnum Helih, alterum Iohachim. Et postmodum Rab. Achanas ait: Erat quędam puella in Bethlehem Iudę nomine Maria Ioachim filia, Helih de Zorobabelis genere filij Salathielis ex tribu Iudæ. *Hæc ille.* Maria igitur fuit filia naturalis Helih, siue Iohachim. Ioseph autem Marię vir fuit, eiusdem Ioachim gener: & ex consequēti eius filius legalis ex affinitate fuit: nam sicut Maria in primo gradu erat consanguinitatis ad patrem suū: sic & Ioseph erat in primo gradu affinitatis ad socerum,

cùm

cùm verum fuerit matrimonium inter Ioseph, & Mariam. Idcirco Lucas dicit: quod Christus putabatur filius Ioseph, qui fuit Helih, filius scilicet legalis: & loco Mariæ ponit virum suum, secundum Scripturarum consuetudinem: Matthæus verò describit primò generationes, secundum lineam Solomonis, vsque ad eius extinctionem: qua deficiente postea coactus est ad lineam Nathan diuertere: ex eo namque geniti erãt regni successores. Et Matthæus cum Luca conuenit vsque ad Zorobabel: sed quoniam ipse Zorobabel, qui & Barachias Salathielis filius, duos genuit filios, Rhesa videlicet qui dictus est Misciollam: & Abiud, qui dictus est Ananias: Ideo Lucas prosequitur lineam Natham per filium eius Rhesa, vsque ad patrem Mariæ, & Matthæus eandem lineam prosequitur per filium eius Abiud, vsque ad patrem Ioseph, coniugis Mariç: itaque vterq; est natus ex semine Dauid per lineam Nathan: sed per vnum ramum (per Rhesa scilicet) nata est Maria: & per alterum (scilicet per Abiud) natus est Ioseph. Hæc nobis ostendit Philo Hebræus; & Ioannes Arenius. Hanc genealogiam describit etiam Galatinus: sed in quibusdam erra-

uit;

tiit, quæ breuitatis causa omitto. Nulla ergo dissonantia reperitur inter Matthæum, & Lucam: sed vterque veram declarat genealogiam. Cæterùm Matthæus nonnullos relinquit (*vt dicit Hieronymus*) vltra rationem ab eo datam, propter eorum scilicet indignitatem, sed Cabalistæ aliam adducunt rationem: vt generationes videlicet tantummodò diuisæ sint in numerum 14. vt conformes fiant cursui lunæ: non enim conuenirent in augmento, & decremento cum luna, vt suprà vidimus. Et Matthæus in Cabala edoctus, illos prætermisit ob talem cõcordantiam, vt puto.

Cùm fieri lucẽ nihil sit aliud, quàm participare lucem, conueniens est valde illa Cabalistarum expositio, vt in ly, fiat lux: per lucem speculum lucens intelligamus; & in ly, facta est lux, speculum non lucens. P.M.

Ab initio Deus fecit duo luminaria magna, vt essent in signa, tempora, dies & annos. Nam reuolutio Solis à primo mobili deducta, diem claudit: propria autem reuolutio, facta contrario cursu, annum: aspectus quoque luminarium, sunt futuri F.A.

euentus

euentus potiſsima ſigna, ſerenati aut alterati Aëris. Ad quod licet planetarum cęterorum aſpectus concurrant; id tamen attribuitur præcipuè luminaribus: & potiſſimè lunæ, quæ peculiariter facta dicitur eſſe in tempora: ſolemnitates videlicet mobiles: vt vocabulũ, mohadim מועדים indicat. In plenilunio enim feſta mobilia (Deo, non ſine magno myſterio, iubente) celebrantur. Quamuis enim dicat Deus Ieremiæ: A' ſignis cœli non timueritis: ſicut gentes timent: in Geneſi quoq; tamen dixit, quòd luna debebat eſſe in menſes, & ſolemnitates. Vnde & Neomeniæ omnes in nouilunio celebrabãtur. ſecernebat igitur Deus plenilunium pro ſolemnitatibus celebrandis, quia tunc: illuſtrato aëre in die per Solem, & tota nocte per lunam, poteſtates tenebrarum fugatæ à lumine, minus in mortales præualebant latitantes in cauernis: ſicut Propheta canit: Ortus eſt Sol & congregati ſunt: & in cubilibus ſuis collocabuntur. Et, qui congregantur, ſunt catuli illi leonum, beſtiæ ſyluæ: Onocentauri, Harpye, Tigrides, & huiuſmodi portentorum genera, humani generis hoſtes ſignificantia: de quibus præmiſerat Propheta, dicens: Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox,

nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ. Per hanc lunam, Deus alludebat (*vt dicit Zohar*) ad Archetypam lunam, quæ lumine repleta ſuperni Solis fœlicius influit, quàm priuata lumine, quæ quidem luna ſupramundana, dicitur à ſecretioribus Theologis ſpeculum non lucens. Nec enim lucet, niſi quatenus illuſtrata ſit à Sole illo diuino. Cuius Solis ac lunæ archetypę, iſta duo luminaria typum tenent. Ideò dicitur quod luna nocti dominatur: quia lux eius, qualiſcunque ſit, meliùs in nocte diſcernitur, quàm in die. Et quia ipſa in die cedit Soli, tanquam marito & Galo cœli. Quia tamen ipſa ducit & reducit aquā tàm die quàm nocte (vt patet in fluxu ac refluxu maris) videtur etiam operari in die. præeſt ergo nocti: quia præeſt nocturnis poteſtatibus, quæ lucem diurnam & ſolarem fugiunt, *vt dixi*: nam lunæ lumen non timent: vt ibidem dicitur: Facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ, catuli leonum rugientes. Altiùs conſcendens. dico quod id ad ſupramundanam lunam refertur, quę nocti pręeſt: id eſt, reis & obtenebratis: niſi perfundatur lumine Solis ſuperni: quia tunc eſt bonis benefica. Duo ergo luminaria ſunt

à Mose descripta, vnum maius, & alterum minus; luminare maius dictus est Sol, eò quòd solus luceat per essentiam : luminare verò minus à maiori dictum est per participationem luminare. maius primæua generatione sui omnem potestatem obtinuit in cœlo, & in terra: superiora enim ac inferiora illuminat. de quo dicitur : Fecit Deus Solem , vt potestatem haberet in diem : per quam omnes tenebras fugat, & tanquam omnium ornamentum sedet, sicut Rex in meditulio errantium siderum, omnia ornans: ac decorans: ad cuius gressum omnia regulantur adeò, vt eorum motus idem dicantur diurna, vel nocturna, meridionalia, vel aquilonaria, orientalia, vel occidentalia. Est insuper inter sidera tanquam statua, & imago summi opificis, & est exercens potestatem in interiora, sine vlla impietate tyrannica. Dicitur præterea Apollo : eò quòd vis eius ex multis ignibus constet, omnium scilicet siderum vim, lucemq; solus continens. Nec stellarum concursus, effectus suos conducunt: quousq; phœbeio semine grauidétur. Cui & gallus (qui datur, vt gallinarum oua sint fœcunda) dedicatus est. Hinc opinatur Chrysippus Apollinem dici ab à quod est sine,

fine, & *poly*, multitudine, quasi solus cœlorum, siderumque vim continens: vnde Latini *Solem* dicunt, quasi solum lucentem: & Assyrij, Addad, quod eorum lingua *solum* significant: Hebræi verò, semes שמש quod *propriũ*, interpretari potest: eò quòd lux & eius beneficium sibi ipsi sit proprium. Cætera verò sidera ab eo vtrumque impartitum habent. Vulcanus quoque est à maiori vi dictus, ac violentia ignea, vel quia canus: id est, candidus in flamma volat: & alia plura sibi competunt, quæ causâ breuitatis omittamus: quę omnia Soli archetypo competunt (qui dicitur typheret) loco Mesiæ. data est enim illi omnis potestas in cœlo: id est, in septem sephirot inferiores archetypos: & in terra, scilicet viuentium, dicta Malchut; quæ luna Archetypa cognominatur. quare Mesias dimensionis illius dominus, dicit: Ecce vobis dedi potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem inimici virtutem. dat etiam potestatem, vt filij Dei fieri possint: & hoc per lucem, quæ illuminat omnem hominem, & tenebras peccatorum detegit & tenebras infernas deijcit, vnde Iob: cùm subitò appa-

ruerit aurora, arbitrantur vmbræ mortis. Et Dauid (cùm loqueretur de catulis leonum, quærentibus ab elohim deuorandi licentiam) subinfert: Ortus est Sol,& congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur (*vt suprà dixi*) respondet hic Sol supremo Soli, tipheret Messiæ tanta consonantia,vt Plato eum vocet conspicuũ summi boni filium, non quidem primum, sed Messiam, secundum scilicet, per quem in primi cognitionem deuenimus. Et Iamblichus illum vocat imaginem diuinæ intelligentię,chocmah scilicet Filij,seu Messiæ,qui potestaté non tyrannidẽ exercet in omnes: nã est illi data potestas in cœlo, & in terra. Nec rapinam arbitratus est se Deo esse æqualẽ.quare igneus est,plures habẽs in se ignes:id est, dimensionũ omnium virtutem.In signum beneficij,ab ipso Sole archetypo recepti,prisci instituere orationes publicas,accenso lumine facere. Hinc Pythagoras in symbolis : ne loquaris de Deo sine lumine.Atq; per hunc Solẽ vim sui influxus præstat, vt luna Malchut fœcunda sit,& pariat.& tantum habet,quantum recipit à Sole tipheret. Et,sicut luna inferior planeta est matrix omnium planetarum; (influunt enim omnes planetæ in ipsam

tanquam

tanquam in vltimum, suscipiens omnes superiorum influxus, inferioribus communicandos) sic luna diuina nobis omnia immediatè communicat, quæ à superioribus canalibus imbibit, iterum refundenda. & quamuis vltima sit planetarum: connumeratur tamen cum illis inferioribus planetis: sic Malchut cum diuinis illis mensuris. & sicut luna effectus varios sensibiles producit (quia quandoque est debilis, quandoque potens est, vt in plenilunio patet) sic Malchut quandoque potens, quandoque est debilis, secundum aspectus multiplicitatē ad Solem tipheret. Dicit ergo conclusio. Quando Genes. textus dicit: Dixit Deus, fit lux. Non de luce aduenticia intelligitur: vt opinantur aliqui de nebula quadam, quousque Sol produceretur. Sed de luce illa, de qua Iohannes ait: Quod factum est, in ipso vita erat: & vita erat lux. Per *vitam* enim illam sapientes communi sententia interpretantur esse ideale & viuum. Quod omnia habent in verbo. Iuxta dictum Arati, ab Apostolo commendatum: in ipso viuimus, *&c.* Et ab hac luce vnumquodque habet, vt sit, viuat, informetur & appareat: vt de ipsa loquendo exponit Plato. Euangelista igitur decla-

rat, quòd verbum, vitam & lux idem sunt: per quę omnia producta fuerunt. Est nempe lux ista, splendor, ad quem nobis (*vt Zoroastres docet*) festinandum est: & declarat, dicens: Festina ad splendorem Patris vnde tibi demissus est animus. Qui Pater etiam à Iacobo dicitur Pater luminum. De quo etiam Paulus loquitur, dicens: Pater habitat lucem inaccessibilem. A qua luce venit illa, quę omnia illuminat, quæ est Christus. Hinc Ecclesia canit: Lumen de lumine. Venit inde quoque omnis anima, radius quidam diuinitatis existēs. Ad quam fontanam lucem nobis redeundum est. Rerum enim series exigit vt vnumquodque redeat ad locum, vnde venit. Iuxta illud Eccl. Ad locum vnde exeunt, flumina reuertuntur. Festinandus est autem hic reditus. Iuxta dictum Apostoli: Festinemus ergo ingredi in illam requiem. Quamuis tamen homo sit productus ad requiem illam possidendam: tamen viam eius ignorat, nisi diuino lumine collustretur: sicut Baruch apertè testatur, dicens: Non est, qui possit scire viam eius, neque qui excogitet semitas eius. Hinc indigemus diuina luce ductrice, vt videamus, vbi figere pedem debeamus. Iuxta Prophetæ dictum:

Lucer

Lucerna pedibus meis, verbum tuum, & lumen semitis. Cui adstipulatur Xenophon, dicens: Omnibus patens est diuinas res comprehendi cognitione humana nō posse. Hinc debemus Deum ipsum piè ex animo colere, illuc leuantes oculos, vt illuminemur. Quod exemplo suo Vates docet, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Idemque Lactantius longo sermone testatur, dicens: An expectabimus donec Socrates aliquid sciat, aut Anaxagoras lumē in tenebris videat: aut Democritus veritatem è puteo extrahat: aut Archesilas & Carneades aliquid sentiant & participent. Et tandem post multa concludens, ait: Vt suscipiamus doctorem è cœlo lapsum, sine quo laboramus frustrà. Et hoc quia ipse est Sol: id est, solus lucens, & per quem cætera lucent. Hanc lucem dedit Deus pater Mundo quando dixit: Sit lux scilicet illuminans omnem hominem & angelos. Cuncta enim participant de illo lumine, quia de plenitudine eius omnes accepimus (*vt dicit Iohānes*) qa est speculum lucens per naturam. Et facta est lux: id est, participata est à creaturis illuminatis. Quia tamen Deus immediatè non agit nobiscum, sed medio malchut seu re-

gno, quod dicitur ſpeculum non lucens, ſcilicet à ſe: nam illuminatur à Sole ſupremo Tipheret dicto. Ideo de illo dicitur: Et facta eſt lux: id eſt, malchut ſpeculum non lucens à ſe, illuminatum fuit à tipheret Sole Archetypo.

P.M. *Quod dicunt Cabaliſtæ beatificandos nos in ſpeculo lucente repoſito ſanctis in futuro ſæculo. idem eſt præciſè ſequendo fundamenta eorum cum eo, quod nos dicimus beatificandos ſanctos in Filio.*

F.A. Hominem eſſe propter beatitudinem formatũ, probat Auguſt. 13. de Trinitate, & ad talem beatitudinẽ, ipſa natura compellit & in libro confeſsionum idem ait: Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te. ratio huiꝰ eſt: quia nihil quieſcit niſi in eo: à quo primo proceſsit. Exemplum naturale de patrefamiliâs: qui relicta patria, ad aliena peregrè proficiſcens, ad propria reuerti deſiderat licet: ibi multa bona poſsideat: non enim quieſcit niſi in termino, à quo primo proceſſerat: quare Chriſtus dixit: Exiui à Patre, & veni in Mundum; iterum relinquo Mundum, & vado ad Patrem: nam Chri-

Christus non quiescit nisi in Patre essentiali sumpto, à quo exordium sumpsit. Flumina quoque (*vt Ecclesi. ait*) egrediūtur ex mari: & semper in cōtinuo motu sunt, donec illuc reuertantur. cùm igitur anima nostra sit à formarum datore scilicet Deo: sequitur, quod solum in Deo beari habet. Beatitudo seu vera gloria, in quo cōsistat, diuersa est opinio. nam Thomas ponit illam in cognitione, vel visione Dei: Iuxta illud Christi: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verū, & quem misisti Iesum Christum. Scotus verò, in fruitione & amore. Plato autem in transformatione & vnione cum Deo per intelligentiæ & amoris vim. Quod Plotinus, vbi de vno, & beatitudine tractat, longo sermone prosequitur: nō discrepans à Christo, qui Patrem rogauit, vt omnes vnum fierent, in eo, sicut & ipse Patri vnicus erat. Et hoc per transmutationem quandam in ipsum Deum. Iuxta illud Apostoli: In eandem imaginem transformamur. Et Plato in sympo sio loquitur de amore Dei erga creaturas, non intelligens amorem vniuersalem: quo Deus Mundum fabricauit: & totam hanc machinam connexit. Iuxta illud Prophetæ: Verbo Domini cœli formati sunt, & spiritu oris eius, o-

mnis virtus eorum. Sed de amore gemino, per suas geminas Veneres denotato. Et quamuis altera Venus spiritualem, altera verò corpoream pulchritudinē significet: vel altera rectum, altera verò obliquum amorē denotat. Illę tamen Veneres in Deo, possunt intelligi per hunc amorem, qui etiam Deo attribuitur, & à Deo exoritur: habens principium per conuersionem ipsius Dei in seipsum. Potest etiā intelligi de Angelorum amore, aliarumque creaturarum, nato (*vt ipsemet ait*) in hortis Iouis ex coniugio Peniæ, & Pori. *Penia* enim egestatem significat, *porus* autem affluētiam. Vnde innuitur, quòd amor nascitur ex inopia rei, qua quis caret (si enim illam haberet, non appeteret) & ex abundantia rei quam appetit. *In hortis autē Iouis nasci*, dicitur, quia rectus & æquus amor esse debet. Porus quoque dicitur filius consilij: cùm non sine cōsilio, & matura deliberatione appetenda sit abundantia. Et talis amor est in Deo, & si nullius egeat, *secundum Psalmographum:* differt enim amor Dei ab amore creaturæ: cùm Deus oblectetur in distribuendo, & donando: homo autem, vel creatura, in suscipiendo. Et ideo creatura ex indigentia habere appetit; Deus autem ex affluētia,

tia, distribuere oblectatur: & cùm omnia à Deo nobis donata sint per Filium, per quem fecit & reparauit omnia, ideo ipse dicitur porus: id est, abundantia. Iuxta illud Apostoli: Quoniam placuit Deo, omnem plenitudinem habitare facere in eo. Et insuper non tantùm dicitur Filius consilij: sed magni consilij Angelus: cùm sciat optimè consulere, quantum nobis tribuat, & quantum petere debeamus. Vt autem horum sapientum dicta in vnum conuenire videantur, dicimus, quòd beatitudinis principiū est in cognitione: progressus in fruitione: complemētum verò in vnione. Et hoc quantum ad essentialia. consequētia autem ipsam beatitudinem quamplurima sunt, ęuiternitas videlicet: duratio, incorruptibilitas, agilitas, claritas, subtilitas corporis imò transmutatio in sortem spiritualem, corona multiplex; pro statu & cōditione cuiuslibet, siue martyrum, siue doctorum & huiusmodi. Quę omnia concludit August. vno sermone, dicēs: Beatus est, qui habet, quicquid vult, & quicquid desiderare potest. nam beatitudo, est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et quamuis creatura sit finita, tamen Deus datur nobis in fruitionis obiectū; sicut dixit

Deus

Deus Abrahæ: Ego ero merces tua magna nimis,qui tamen est infinitus. Qui Deus in denarium se extendit, nunquam tamen ab infinitate & vnitate sua descendit. Ipse est denarius laborantib.in vinea Domini promissus.nam ipse Deus & si idem est, distribuit tamen & præbet seipsum (prout vult) in primæua distributione.in remuneratione autem prout vnusquisque meretur. Vnde non dat se totum vnicuique secundum rationem infiniti, sed secũdum portionem quandam,eo modo,quo portio potest esse in Deo. Est autem portio in Deo respectu accipientis,non autem dantis. Hinc Dauid canit: Dixi, tu es spes mea, portio mea in terra viuentium. Non tamen videlicet eorum quæ mihi contingere possunt,sed eorum, quæ ex Dei bonitate mihi debentur. Quamuis igitur Deus beatificet nos in illo denario supradicto,seu in decem illis mansionibus.præcipuè tamen,beatificat nos in Tipheret lucente speculo Christo, teste ipso & dicẽte:Hęc est vita ęterna,vt cognoscant te solum Deum, & quẽ misisti Iesum Christum.Hæc cognitio haberi non potest sine mente, quam,lumen diuinum, & lucẽ omnes illuminãtem esse dixi. sine quo lumine Deum cognoscere vel contemplari nequi-

nequimus: sicut nec Solẽ, nisi Solis luminė videre valemus. Regnum enim Dei est diuinitatis habitatio in nobis per lumen, & amorem ipsius Dei. Quod lumen cũ Christus nobis attulerit, non immeritò de se loquens, ait: Hæc est vita æterna, *&c.* Quare patet veritas conclusionis, quæ dicit: Nos beatificandos in Filio. Verum est tamen quod per vnionem quam habemus cũ Spiritu sancto nobis magis domestico, deuenimus ad illam supremam lucem Patris æterni cheter Elion nominatam: in vno est vera & perfecta beatitudo: quia virtus collecta scilicet denarij diuini supradicti, fortior est seipsa dispersa in decem. Hinc Christus laudauit hoc vnum, dicens: Porrò vnũ est necessarium. nam in ipso est summum bonum collectum, tanquam in primo fonte. Et quia istud vnum Pater, omnia sua dedit tipheret Filio suo, ideo Cabalistæ bene dicunt, dicendo nos beatificandos in Filio. In domo Patris Christi multę sunt mansiones (*vt dixi*) sicut testatur ipsemet. quæ mãsiones secretiores Theologi sephirot, ac dimensiones siue numerationes vocãt. Quę decem sunt: quæ nobis in præmium dantur, sicut ostendit nobis Christus in conuętione facta ex denario diurno cum agricolis:

colis: id est, fidelibus, in vinea euangelicæ legis laborantibus: qui præmium in denario numero supradictarum decem sephirot accipient. Et, quanquam omnes prædictæ mansiones sigillatim satis sunt ad beandũ: præcipuè tamen vna datur cæteris pręstantior ad talem effectum: quæ est, Tipheret, qui est Pater vitę, & Sol Archetypus, omnẽ hominem illuminans. Et hoc est, quod dicit hîc doctor. nos beatificandos in lucem siue in speculo lucente de se, à nomine participante. Cuius dimensionis Messias est dominus, quapropter ipse dicit: ego vitam æternam do illis: quia (supple) sum beatitudinis obiectum: vt Iohan. testatur per supradicta verba: quia tale obiectum est in medio dimẽsionum supradictarum, extremorum influxus participans, scilicet tàm ab his qui à dextris degunt, quàm ab his qui à sinistris. quare Tipheret pulchritudo vocatur: eò quòd perfecta existat: quia pulchrum idem est quod perfectum. hoc nouit Plato, qui in libro de pulchro, siue honesto, inducit Socratem: & Hippiam disputantes. & Socrates ibi agit aduersus Hippiam sophistam: qui cùm ignoraret, se scire putabat, quæ ignorantia animum reddit indocilem. & ibi quid pul-
chrum

chrũm ſit, haud ſatis docet: ſed, quid nõ ſit, oſtendit, & falſas opiniones redarguit. Interrogat igitur Socrates Hippiam: quid ipſum ſit per ſe pulchrũ, quo reliqua omnia pulchra fiunt. & quamobrem omnis multitudo ad vnum, quod in multitudine eſt, reducitur. Quare, cùm multa ſint pulchra, oportet ſingula per pulchritudinem omnibus communem, ac omnibus inſitam eſſe pulchra, & pulchritudinem, quæ in omnibus eſt, ſicut in alio eſt, non in ſeipſa: ſic ab alio: non à ſeipſa pendere: vnumquodque in ſingulis, pulchrum hoc Plato vocat formam in omnibus, pulchritudinem, ſpeciem & ideam ſupra omnia, ipſum pulchrum primum ſenſus attingit, opinioq́;, ſecundum, ratio cogitat, tertium mens intuetur. in primis itaque Hippias pulchram virginem, ipſum pulchrum eſſe reſpondet. Hoc eſt falſum, dicit Socrates: non enim cuncta quæ pulchra ſunt, per virginem pulchra ſunt & virgo, ſi cum brutis comparetur, pulchra, ſi cum Dijs, deformis apparet: quare non magis pulchra, quàm turpis eſſe videtur, tunc Hippias: Aurum quippè ipſum pulchrum eſt, quo omnia fiunt pulchra. quod eadem ratione reſpuit Socrates. nam aurum

qui-

quibuſcunque conuenit: pulchra illa facit: ſed cùm decet: quocirca non ſui magis, quã alterius ratione res ornat: nec aurum ſolũ eſt, quo cuncta ornantur, ſed argentũ quoque, ac ebur, *&c.* loco tertio Hippias aliud quiddam infert, quod etiam proprium eſt potiùs, quàm commune. Pulchrum, *inquit*, corpore bene valere, diuitem eſſe, & honoratum ſenem mori, & ſepeliri à filijs, ſepeliſſe parentes. ſed falſum hoc omne patet: non enim res omnes, præter hominẽ, pulchræ hoc ipſo redduntur. Hoc prętereà inter homines forte pulchrum: inter Deos Deorumq́; filios. turpe eſt, vbi parentes nõ moriuntur. Tunc Hippias: illud eſt ſummum pulchrum, quod eſt conueniens. Cui Socrates: Hoc minimè eſt verum, nam lebeti habere conuenit operimentum: tale igitur operimentum eſt pulchrum, quo omnia pulchra ſunt, ſiue procedũt: quod eſt falſum. Et ſubdit Socrates dicens: Pulchrũ conſiſtit in debita membrorum diſtinctione: vnde oculi non dicuntur pulchri, eò quòd ſint nigri, nec quia magni: verũ, quia illi capiti ſunt proportionati. & ita de cęteris membris. Plato tamen altiùs aſcendẽs, dicit ſummum pulchrum eſt diuinitas, quę pulchra facit omnia: idq́; eſt Deus Tiphe-

ret Sol archetypus, Mesſias Chriſtus, cuncta pulchrè faciens, & illuminans. De quo Auguſt. pulcher in præſepio, pulcher in cœlo, &c. Hoc ſine, nihil eſt pulchrũ: quo circa is dicit: Sine me nihil poteſtis facere. Ab hoc pulchro archetypo venit magnus Adã, id eſt, vniuerſalis ſpecies humana. nam cũctis hominibus dat vitam: Ab eodem loco venit ſecundus Adã de cœlo cœleſtis, Chriſtus ſcilicet pulchritudinis plenus, alijs tribuens pulchritudinẽ, cũcta pulchrificãs: & cũcta illuminãs: cùm ſit cãdor lucis ęternę, & ſpeculũ ſine macula: & quãtò quis illi eſt ſimilior, tantò pulchrior eſt: quare dicitur pulchrũ, quo cuncta, pulchra dicũtur: nam pulchritudo nihil eſt aliud quàm ſplendor ſummi boni, in eis fulgens, quæ oculis, auribus, mẽte percipiũtur, perq; illa ad ipſum bonum, viſum, auditum, mentemq; cõuertens: quò fit vt pulchritudo circulus quidam diuinæ lucis exiſtat à bono manãs, in bona reſidens: per bonum & ad bona reflexus ſempiternus. Dicit igitur concluſio (Quod dicunt Cabaliſtæ, beatificãdos nos in ſpeculo lucente) id eſt, in Tipheret, qui Sol archetypus dicitur (repoſito ſanctis in futuro ſeculo) id eſt, ordinato pro ſanctis, in futuro ſæculo, poſt iudicium (idem eſt,

quod nos dicimus beatificandos sanctos in Filio) nam dicimus nos: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum, *&c.* etenim ipse Sol est supramundanus, in cuius visione beamur æternaliter.

P.M. *Quod dicunt Cabalistæ lumen repositum in septuplo lucere: plusquam lumen relictum, mirabiliter conuenit Arithmeticæ Pythagoricæ.*

P.A. Deus summus moderator multa permittit mala, vt inde maius & extrahat bonum: & appareat sapientia, & bonitas ipsius moderatoris. À principio enim in mundana fabrica posuit malum cōtra bonum, inuersum contra rectum, tenebras cōtra lucem, passiuum contra actiuum, frigus contra calorem pari modo in membris mystici corporis vnum cōtra alterum collocauit: in eo dextrum contra sinistrum, Angelum tenebrarum contra Angelum lucis, malos contra bonos, Cain contra Abelem, gigantes contra Noë, Pharao contra Abrahamum, Esau contra Iahacob, Magos cōtra Mosem, diabolum contra Christum, & hîc omnia suum habent contrarium. Mundus enim cùm sit bifarius, ex duobus constat crateribus. Multi tamen asserunt dicentes: Mundum

dum vnum eſſe ab vno opifice fabricatum: & eſt animal vnum, cum anima vna, cuius omnia creata ſunt membra. In quam ſententiam omnes Philoſophi, nec non & Theologi noſtri veniunt. Quamuis antiquorum nonnulli, mundorum pluralitatem non abhorreant. De quo in præſentia non eſt differendum. Hic tamen Mundus vnicus, à ſumma vnitate, pleriſque in locis bifarius dicitur. Regnum, *inquit*, meum, non eſt de hoc Mundo, & iterum: Teſtimonium perhibeo de Mundo, quia opera eius mala ſunt. Vbi alludit ad craterem inferiorem, in quo ſunt omnia immunda, ad immunditiæ principem ſpectantia. Alius eſt mundus, crater videlicet ſuperior: quem ipſe Chriſtus vocat regnum amicis præparatum: & in ipſo ſunt omnia munda, nec ipſum poſſunt obtinere niſi mundi. Hinc ſumma cura eos emũdari voluit, quibus huiuſmodi regnum paratum eſt. Et mundus factus eſt ex illis duobus crateribus. primò vt ex illis compleretur perfecta rotunditas, & haberet veſtigium opificis: qui eſt ſphæra intelligibilis. Secundò, vt omnia munda in ſuperiori, immunda verò in inferiori cratere locarentur. Tertiò vt vterq; princeps haberet

regnum ſuum princeps videlicet mundititiæ Chriſtus in cratere ſuperiori mundo: princeps autem immunditiæ diabolus in cratere inferiori, immundo ac polluto. Hinc Chriſtus, proteſtatus eſt ſe nullam habere partem in Mundo hoc, inferiori videlicet, in quo ſunt omnia immũda. Quartò id fuit: vt ornaret fabricam perfectione ſua, & harmonia, ſtatuens malum contra bonum: vt videlicet malum eſſet quaſi antipariſtaſis boni, ad ſuauiorem harmoniã conficiendam: Quę quidem harmonia (*ſecundum Boëtium*) eſt parium, diſpariumque vocum vel proportionum in vnum redacta concordia. Ad hanc harmoniam efficiendam, ſtatuit Deus, bonum contra malum, & econtrà vt in Eccleſiaſtico dicitur: quia harmonia nequit prouenire, niſi ex terminis diſtantibus: nec termini medij poſſunt diſtare, ſine diſtantia extremorum. Quæ extrema vt diſtent, neceſſe eſt quod contrarientur: ſicut ſunt ſuperius & inferius, antè & retrò, dextrum ac ſiniſtrũ. ſed cùm in gradibus entitatis aut ſubſtantiæ non ſit localis diſtantia, ſed eſt diſtantia perfectionis. Vnde quantò quis magis diſtat à bono, tantò magis ſapit naturam mali. Volens itaque ſummus Opifex produce-

ducere Mundum cum harmonia in distantia graduum perfectionis & imperfectionis fundata: necesse fuit, vt ipse summè perfectus figeret aliud extremum imperfectissimum, vt inter hæc duo extrema, distribueret gradus omnium aliorum in perfectione, quæ consistit in maiori elongatione ab imperfecto, & approximatione ad perfectum. Quod imperfectum, & malum, & vnde malum prouenire solet ipsa materia est. Et si materia, Deo penitùs opposita, sit malum in natura, aliunde quærendum est vnde venit malum in moribus, & immundities rerum existentium in cratere inferiori. Dicùnt aliqui, quòd hoc est à materia ipsa. Alij, ab aliqua potestate immundante. Alij ab influxu superiori immundante, & inficiente. Ex materia quippè quæ distat à perfecto, & est prope nihil prouenit facilitas ad immunditiem suscipiendam: cui magis spirituale magis resistit. Sed immundities in intelligentijs immundis prouenit, quia se rebus naturalibus immiscuerunt: vt dicit Rab. Rechanati, & communiter Doctores Hebræi super illud: Videntes filij Dei, filias hominum, quòd essent pulchræ, accesserunt ad eas & ingenuerunt. Polluti igitur sunt exinde-

bita cõmixtione. Sicut ex admixtione lactis & vini, facilè generatur corruptio, & ex admixtione seminis cum terra: licet nec semen, nec terra habeant à se corruptioné. Ex huiuscemodi itaq; cõmixtione polluti fuerunt vtrique: filij Elohim videlicet: & filiæ hominũ. Et hoc secundũ Hebreos. Et quãuis dicatur in Gen. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erãt valde bona. Responderi tamẽ potest, quod cũcta, quæ fecit Deus, sunt bona: nó tamẽ cũcta, quæ creauit, quia malum nó fit à Deo. Et hoc est, quod dicit Esa. 45: Ego sum creans malum, & faciens bonum. Et in Genes. habetur; Deus fecit lucem, & creauit tenebras. Et Amos magnã confidentia prorupit, dicens: Non est malum in ciuitate, quod non faciat Dominus. Vnde malum in natura est in Deo, vt patet à Dionysio in eo, in quo agit de diuinis nominibus: de malo differit, tanquã de aliquo pertinente ad Diuinam prouidẽtiam, & ad concinnam rerum dispositionem. Malum igitur creauit Deus in natura, quia materiã creauit, quæ ex ipsius natura est mala. Et omnia illi adhærentia, innixáque ad malum trahit: facit enim recedere à primo ac summo actu, quæ est regula ipsa boni, & veritatis, quocirca in Genes. dicitur. Terra autem

tem (id est materia prima) erat inanis & vacua: id est, erat absque forma, & per consequens mala: nam forma est bonum, per quod materia dicitur bona. iccirco materia priuata forma, est priuata bonitate: & consequenter est mala. quare subdit Moses: Et tenebræ erant super faciem abyssi: id est, priuatio formæ erat in materia. quæ priuatio est malum. nam priuet bonum: id est, formam: & insuper, quia tenebra est priuatio lucis. Et hęc omnia sunt à Deo, ergo Deus creauit malum in natura, quæ est materia prima. fecitque omne malum, quia fecit, & materiæ annexam: vnde efficitur prona ad malum. Hocque conueniens fuit, vt seipsam cognoscens creatura omnis rationalis diceret cum Augustino: quando steti, per te steti, quando cecidi, per te cecidi. Et cùm cecidissem, semper in luto iacuissem, nisi tu me erexisses. Imò in Mundo archetypo est aliquod malum, secundum secretiores Theologos. vnde Samael est intelligentia addita dimensioni Aquilonari: attamen dicitur venenum Dei: & est à Deo creatus: idque, quia, cùm Deus hominem liberum fecerit ad bonũ, & ad malum, vt habetur in Deut. Apposui tibi ignem, & aquam, *&c.* Posui ante

te bonum & malum, *&c.* Oportuit, vt, si homo erat liber ad bonum, & ad malum, hæc duo inuenirentur: ast esse non poterant nisi Deus illa creasset, & præsertim ipsum malum, quia bonum est ipse Deus, qui ab alio non est: malum non erat Deus: oportuit igitur à Deo fuisse. & hoc malum est positum in Geburah aquilonari archetypa. De quo dicitur in Ierem. Ab Aquilone pandetur omne malum. Et ab eo loco venit lex scripta, quæ mala pœnæ transgressoribus infligebat: ideò malum pœnæ ab eo loco prouenit. Et, quamuis sint, qui dicant, quod Deus non creat pœnam. Malus enim generat eam ex dissonantibus moribus, animoque turbato: cùm omnis inordinatus animus (*vt August. rectè sentit*) sibi ipsi pœna sit: malum tamen in natura ipse creauit: vt dicitur: pusillum, & magnum creauit Deus. Et si Deus (*vt diximus*) mala supradicta creauerit: attamen ipse malus censeri non potest, cùm multò maius remediũ bonitatis præparauerit, & illud volenti præstet, quàm sit pronitas ad malum. Nec poterat vlla creatura produci, quæ suapte natura à prima regula non distaret: à qua & moribus, & voluntate discrepans, errat. Hinc
Ansel-

Anſelmus, & cæteri eum ſequentes. Dicunt, Deum non potuiſſe facere naturam impeccabilem: non enim potuit facere alium Deum, qui eſſet omnium regula prima. Non eſt tamen aliquod malum propriè, aut formaliter à ſummo bono: ſed illud in quo fundatur malum, natura ſcilicet vertibilis: & illud, à quo trahitur ad malum, quæ materia, prorſus elongata à bono, id maximè impellēte nequiſsimo ſuggeſtore, qui penitùs elongatus à Deo, ſecum colligere affectat omnes ad centrum nequitiæ ſuæ, & diuellere illos à ſphæra boni & fœlicitatis. nec malum aliquod reperitur effectum à Deo, quod cócupiſcens homo peccatum faciat: quia nihil extra vniuerſum: & ea, quæ in ipſo reperiuntur, ſunt valde bona. Aliud fundamentum materiæ huius purè Cabaliſticum ponam. Dimenſio eſt malchut matrix omnium Sephirot: quæ tantum in nos influit, quantum à ſuperis dimenſionibus recipit. Vnde nobis legis obſeruantiam cuſtodientibus, tunc Sol archetypus, influit in lunam ſupramundanam, bonum influxum: è contrario lege transgreſſa, tunc iuſtitia aquilonaris malum influxum, videlicet pœnæ in malchut influit, ipſaque in nos (eſt enim

luminare minus de se vacuum bono, & per consequens plenum mali eius oppositi) ideo bonum non potest de se influere influxum, nisi quatenus à superis impletur dimensionibus dextralibus : euestigiò est mala, si impleatur à sinistralibus dimensionibus, vt puta, à Geburah, & cæteris eiusdem lateris, & tunc dicitur tenebrosa, & lumine boni priuata: & hic ordo pro statu isto, vsque ad iudicium obseruatur. Post verò iudicium vniuersale, bonorumque præmium, ac retributionem malorum, malchut luna erit, sicut modò est tipheret Sol lucens : nam vltrò non grauabitur impressionibus malis ad puniendos malos, quia Mundus erit labij vnius; atque Deo seruiet humore vno: & lumen malchut lunæ erit, sicut lumen tipheret Solis : & tipheret lumen erit sicut lumen septem sephirot : omnes enim sephirot concurrent in tipheret suo influxu. & hoc est, quod Esai. dicit, erit lux lunæ (scilicet malchut) sicut lux Solis (scilicet tipheret) & lux Solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum (id est, septem sephirot) iccirco cõclusio ait : Quod dicunt Cabalistæ lumen repositum : id est, malchut, quia reposita est : id est, præparata recipere lumen post iudi-

iudicium : ſicut nunc eſt lumen Tipheret (in ſeptuplo lucere) ſcilicet poſt iudicium: erit nanque tipheret ſimile, pluſquam lumen relictum, ſcilicet tipheret, quæ nobis relicta eſt in ſtatu viæ, ad nobis fauendum, mirabiliter conuenit arithmeticæ Pythagoricæ, quæ conſiſtit in proportione: nam illa proportio, quæ nunc eſt inter tipheret, ad malchut quę eſt ſeptupla. nam tipheret nunc excedit in ſeptuplo malchut, eadem proportio erit malchut modo ad ſeipſam poſt iudicium, quæ ſeptupla erit: etenim malchut erit, ſicut nunc eſt tipheret, quæ in ſeptuplo excedit malchut.

Qui ſcierit explicare quaternarium in denarium, habebit, modum, ſi ſit peritus Cabalæ, deducendi ex nomine ineffabili, nomen lxxij. literarum. P.M.

Exodi 14. ponuntur tres paſſuchim, ſiue textus: id eſt, ſententiæ: & quælibet illarum ſententiarum habet 72. literas, quæ vnitæ reddunt numerum 216. & per haſce 216. literas, Moſes diſtinctè protulit nomē ineffabile, & diuiſę ſunt aquę: nos autē vtimur pro nomine expanſo, Dei nomine quatuor literis notato, quæ illas 216. F.A.

literas

literas prę sentant, componentes illud nomen expansum, quod facile est cognitu ab illis, qui sciunt explicare quaternarium: id est, Iod he vau he יהוה, in denarium, hoc modo: Iod, י, prima litera reddit vnum: he ה duo, quæ vnita vno, reddit tria. vau ו, tertia reddit tria, quæ vnita tribus præcedentibus, reddunt sex. he ה quarta litera reddit quatuor, quę vnita sex prę cedentibus, reddit numerum denarium, numerus ordinatè sic ponitur 1. 2. 3. 4. Iste Chabet modum, si sit peritus in Cabala, deducendi ex nomine ineffabili יהוה, nomen 72. literarum, hoc modo videlicet: iod reddit 10. he ה 5. vau ו 6. he ה 5. Ex his numeris, 10. 5. 6. 5. resultat arithmeticè, numerus 72. Sic associando prædictos numeros 10. 10. & 5. reddit 15. demũ, 15. & 6. reddit 21. postmodum 21. & 5. reddit 26. sumantur ergo, 10. 15. 21. 26. constituunt numerum 72. patet igitur hęc conclusio, quam breuibus explicaui, quoniam tractatũ proprium de hac re ædidi gratia Dei: in quo mirabilia Dei opera apparent.

P.M. *Per præcedentem conclusionem potest intelligens in Arithmetica formali intelligere, quod operari per sem ammephoras*

phoras est proprium rationalis naturæ.

Numerorum quatuor sunt species: vocalis, formalis, rationalis, & diuinus. Primus scilicet vocalis est mercatorum numerus: de quo numero magister Iordanus multa disserit: & per hunc numerum Aristot. in Platonem inuehit, idque non rectè: Plato enim formalem considerat, Aristot. verò vocalem qui necessariò est relinquendus, à Theologizantibus, si rectè, Ezechielem & Ioannem explicare voluerint: nam sacra Scriptura (*vt August. probè sentit*) & Pythagorici, atque Academici de illo parum curant, intendentes ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum formalem, vel naturalem vocant, quod & Theologi obseruantes facilè Ezechielem, ac Ioannem exponunt: summa enim totius circuitus ciuitatis ab Ezechiele est posita, decem, & octo millibus calamorum terminatur, qui numerus consumatam illius ciuitatis perfectionē resignat: ratio est, quia numerus millenarius ad vltimum complementum pertinet, cùm sit cubus, & solidus numeri completi, vltra quem denarium non datur vlterior: sed numerorum præcedentium repetitio: ideo Ezechiel mille-

millenis calamis ciuitatem metitur; & templum, & totius regionis ſpatium. & Ioannes eandem metitur ciuitatem duodenis millibus virgarum, quo etiam numero partem electorum, & multitudinem, milleque ſpatium annorum quieto ſtatui aſsignat, poſt calamitates perpeſſas, *&c.* Numerus igitur formalis nihil aliud eſt quàm aliquorũ proportio, à vocali abſtractus. gratia verbi, in numero quaternario reſpectu diuerſorum eſt multiplex proportio, dupla videlicet tripla, ſeſquialtera & ſeſquitertia reperitur: vnde reſultat diapaſon bis diapaſon, diapente, ac diateſſaron, & etiam tonus, ſi quatuor ſumuntur, tria, & vnum, quæ reddunt 8. & iterum 4. 3. & 2. quæ faciunt 9. à quo numero ad 8. eſt proportio ſequi octaua: excedit nanque in vno, & facit tonum: & ſic reſultat harmonia & data eſt hominibus talis harmonia: quia Deus diſpoſuit omnia, in numero, pondere, & menſura. Vnde omnia ſunt conſonantiſsima & præcipuè homo perfectiſsimum Dei opus. Alia ratio fuit, quã in hunc Mundum antiſtes homo venit intellecturus omnia. Hinc ei neceſſe fuit cũ omnibus proportionem habere. Vnde reſultat tertia numerorum ſpecies rationalis

videli-

videlicet: nam (vt omnes philoſophantes conueniunt) operari nequit in obiectum potentia, niſi quatenus, cum eo proportionem habeat. Hinc dixit Mercurius: Muſicen verò noſſe nihil aliud eſt, niſi cunctarum rerum ordinem ſcire: quæq; ſit diuina ratio ſortita. Ordo enim rerum ſingularum, in vnum omnium artificem ratione collatus, concentum quendam melo diuino dulciſsimum, veriſsimumque conficit. Et paulò antè concludit, dicens: Nec immeritò in hominum cœtũ muſarum chorus à ſumma diuinitate eſt demiſſus, ne ſcilicet terrenus Mundus videretur incultior: ſi modulorum dulcedine caruiſſet. etiam, *vt Plato ait*: Data eſt nobis harmonia, non ad voluptates rationis expertes, ſed vt per eam, diſſonantem circuitum animarum componamus, & ad concentum ſibi proprium redigamus. nam ad id tributus eſt concentus, vt habitum in nobis immoderatũ, gratiaq; carentem aptiſsimè temperemus. Ad huius harmoniæ fontes, non peruenerũt poëtæ, qui à fonte cabalino cũ Muſarum choris potârunt. neque Græci muſica arte pollentes, ſecundũ omne genus harmoniæ: diatonicũ videlicet, chromaticum & enharmonicum. Quorum

primum

primum tantummodò tempestatis nostræ musici celebratissimi habent in vsu. Neque inspectatores naturalium concentuũ. Quod genus musicæ longè celebrius est, quàm vocale. sed ad hanc peruenerunt illi, qui ad diuinos hos numeros deuenerunt, quibus omnia summus opifex consonantissima fabricauit: De quo opifice spiritu, Sapiens ait: O quàm suauis est Domine spiritus tuus in omnibus. Quam quidem suauitatem multò perfectius sentiunt cœlestes ciues, de quibus Propheta canit: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Alius numerus rationalis, & est proportio, quam habet anima, siue intellectus cũ rebus intelligibilibus: quia, nisi talem cum rebus proportionem haberet, ac conuenientiam, non posset eas intelligere: vti nec oculus visibile apprehenderet, nisi cum tali visibili per speciem conueniret, & hæc est ratio: quamobrem oculus non percipit sonum. Vnde Aristot. dicit, intellectus agens est omnia facere: intellectus possibilis est omnia fieri: vnde Plato partitur animam per ternarij cubum: quia anima debebat diuidi eadem ratione, qua totus Mundus distributus est: *vt Chalcidius & Proculus innuunt*. Et sicut Mũdus

dus corporeus distribuitur trina extensione,in longum videlicet, latum & profundum : Ita anima, quamuis legibus corporeis absoluti eadem mensura distribui debet(quamuis sit insectibilis) quia proportionatur eodem numero, non tamen eadem mensura diuiditur. Extrahitur enim numerus à mensura,& numerus naturalis, vel formalis à vocali. ab vtroque autem numerus rationalis ac diuinus. Complectitur Deus omnia numero ternario: *vt ex Platone & Aristotele colligitur :* quia posuit in omnibus, principium, medium, & finem, veluti quoddam Trinitatis vestigium, per ternarii etiam quadratum,qui est nouenarius,& per cubum eiusdem, qui est viginti septem Deus compleuit totam fabricam corruptibilium rerum, cœlestium & spiritualium nouem nanque fecit genera corruptibilium, & generabilium,nouem cœlos, ac nouem choros & exercitus Angelorum, terminando vnumquodque illorum in suo denario, qui naturam sapit vtriusque, vt dixi in tractatu de Merchaua. Et per cubum denarij reuertitur ad vnum (*secundum Platonem*) : id est, ad millenarium: vltra quem alius non datur numerus. Vnde Deo solus ternarius nume-

rus est addictus: Et quamuis nomen suum sit quadriliterum, tres tamen sunt literæ, nam harum quatuor vna geminatur, he ה videlicet denotans geminam opificis productionem. Alteram, quam fecit ad intra, personarum videlicet diuinarum: & alteram, quam fecit ad extra ipsarum scilicet creaturarum: est etiam numerus diuinus: & hic numerus ab vnitate, nunquam discedit: nam licet tres sint personæ diuinæ: in Deo tamen identificantur. decem item sunt sephirot: vnum sunt tamen in diuinitate: quia nunquam discedunt ab vnitate. Ad conclusionem (operari per Sem ammephoras) *Sem* dicitur nomen, *ammephoras* expansum significant, siue declaratum & sibi vult, qui vult operari per nomen explicatum scilicet à Mose in illis 216. literis (est proprium rationalis naturæ) intellectus enim est qui numerũ formalem à vocali abstrahit. voces efficaciam nõ habent: quia ad inuocãdum Deum, & spiritus voce spirituali opus est, non clamore, ceu sacerdotum Baal: quibus ab Helia dicitur: Clamate voce maiori, forsitan Deus est in diuersorio, aut in itinere, aut certè dormit, vt excitetur. At si qua oratione in supplicatione vtimur, non ideo fit, vt Deũ, vel Ange-

Angelos syllabis, vel dictionibus, tãquam erga mortales vsi commoueamus: sed vt vires nostras in ardorem formalis numeri incitemus & fiduciam ineũ, quasi anchoram figamus.

Rectius foret illud Becadmin, quod ponit glossa Chaldaica super dictionem bresit, exponere de sapientialibus ideis, quam de 32. vijs, vt dicunt alij Cabalistæ: vtrumq; tamen est rectum in Cabala. P.M.

Antiqui Hebræorum sapientes conati sunt verba legis siue illius sensum enodare diuersis sub terminis: vt clariùs elucesceret sensus eius, ideoque targum triplicem composuerunt. Et primus scriptor fuit Onchelos filius sororis Titi imperatoris, non diu post deuastationem secũdi Templi, paraphrasim suam in Chaldæum conscripsit: alterũ verò paraphrasten Ionathan filius Vzielis Chaldaicè ædidit: quem ante deuastationem Templi conscripsit. Tametsi sint qui velint vtrumq; totã filiam in linguam Chaldaicã transtulisse. Vnde Galatinus, libro primo de arcanis catholicæ veritatis, cap. 3. ita scribit per idem ferè tempus, anno scilicet ante Christi nata- F.A.

lem, circiter secundo & quadragesimo Ionathas Vzielis filius, totum vetus instrumentum, in Chaldæam vertit linguam atque exposuit: Ita sensum è sensu traducẽs, & ita obscurissima quæque exponens vocabula: adeò, vt eius æditio, non tàm interpretatio, quàm glossa atque expositio videatur. Quam Hebræi *targum:* id est, expositionem siue potiùs translationem nuncupant. Tantæque apud eos est auctoritatis, vt non solùm ei contradicere nemo audeat: sed non minus quoque fidei, quàm ipsi textui passim omnes eidem adhibeãt. Tum ob viri sanctitatem ac peritiam, tum maximè ob ipsius interpretationis expositionisq; veritatem. Vnde de eodem Ionatha dixerũt magistri, Quòd in hora, qua eidẽ æditioni & expositioni vacabat, si musca, aut quodcunq; volatile, super eum, aut super chartam volasset, illicò absq; vlla eius, aut chartę læsione cœlitùs exurebatur. De Onkelos sic scribit: Onkelos tota biblia in Chaldæum vertit atque exposuit: quæ etiam *targum* appellant. Reliqui fuerunt sapientes Iudæorum, qui colebant Hierusalem: & hic liber Targũ Hierosolymitanũ dicitur. Hiq; omnes coincidunt in sensu, vel saltem nõ contrariantur. Exemplum,

plum, Moses in principio Geneseos dicit: Bresit: id est, in principio secundus, scilicet Onkelos, dicit. Becadmin : id est, in antiquis. Tertij scilicet docti Hebræorum dicunt, Chocmach: id est, in sapientia. Verba sunt varia, & sensus idem. nam principium, antiqui, & sapentia idem sunt. Vnde Becadmin בקדמין Chaldaica vox est ambigua ad tempus, & ad ordinem. Vnde & bifariam reddi potest, ideò Becadmin: id est, in principio: hoc est, olim, cùm omnes res creatæ suum illud primum exordium sumerent. vnde & Hebræi, maiores veteresque suos Kadmonim קדמונים appellant. Vel in primis Deus creauit cœlum & terram: vt ordinem significet, quasi dicat: Ante omnia, cùm nihil adhuc in rerum natura existeret, creauit Deus, cœlum & terram. Vel in sapientia quæ sup. habet triginta & duos gradus, Deus creauit, *&c.* patet. nam Dauid, de sapientia loquens, ait: Omnia in sapientia fecisti: id est, per Filium, qui est Patris sapientia. Et Ioannes: Omnia per ipsum facta sunt. De antiquis, siue ideis patet. Nam Abraham in libro qui dicitur de formatione dicit: Deum in trigintaduobus semitis diuinæ sapientiæ Mundum creasse, quas omnes creatis non

communicauit: nam si sic creaturæ fuissent, sicut Deus: & Mundum nouum creare sciuissent. & ad hoc ostendendum Moses in mundanæ fabricæ descriptione, introducit nomen Elohim bis, & 30: id est, trigesies, & bis solūmodò, & nō aliud diuinum nomen: sed, dum repetit complementa, & consumationes rerum describit, simul cum Elohim introducitur Tetrag. ad ostendendum, triginta & duas semitas illas esse Tetrag. & figurantur per vigintiduas literas alphabeti Hebraici, & per decem sephirot: quælibet enim litera sigillum est alicuius semitæ præsentatiuum: nam sacris in literis, iota, quæ minima est litera alphabeti: & apex, qui est punctus non vacant à mysterio, quod confirmat Christus, dicens: Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege. Ponuntur etiam decem sephirot in Mundi creatione, vt ostendatur, quod ipsæ quoq; in nos influant. Et hæc omnia nobis cognitioni nostræ sunt necessaria. vnde Elzoar dicit, quod Deus vult ea, quæ creata sunt, nobis cognita esse, & intelligibili: patet de primo homine: ad quē Deus omnia animalia cōduxit, vt videret, quid vocaret ea: id est, dedit ei cognitionem, per quam illis nomina

mina imponeret. vnde & eis nōmina impoſuit, ſecundum eorum proprietatē: ergo cognouit. De nobis item intēdit Deus: neque eſt ſatis cognoſcere: ſed ſcire oportet exprimere. iccirco Ariſt. primo Periherm. dicit: Termini ſunt notę earum, quę ſunt in anima paſsionum. Volūit igitur Deus nos habere literas, & puncta, & voces, quibus conceptus noſtros manifeſtare poſsimus, ſiue illa, quę in mente cognoſcimus. Ad concluſionem igitur dicit Doctor, q, melius eſt dicere, quod Deus creauerit Mundum per 32. ideas, quàm per 32. vias, ſiue ſemitas 5. per 22. literas alphabeti .ר & per decem dimenſiones: ratio eſt, quia nihil ponitur in eſſe reali, niſi ſit in mente diuina ideatum: eſt enim idea radix vniuſcuiuſque rei. Socrates in Cratylo dicebat ſe ſomniare Ideas: non quia contemneret eas: vt Peripatetici ſolent. non enim quippe contemnebat eas, quos tot in locis laudauit. Sed hoc eſt, quia in hoc Mundo ipſis vti nequimus. Et quāuis Auguſt. dicat, quod ideis tanta vis ineſt, vt eis ignoratis, nihil intelligere poſsimus: dicendum, quod per imagines quaſdā ſecundarias ipſis ideis correſpondentes eas indagando diſcurrimus (*ſicut idem Aug. ſuper*

Ff 4 *Iohan-*

Iohannem innuere videtur, sed ipsas Dei veras ideas nõ percipimus, nisi aliqualiter somniando: ipsas tamen esse firmissimè tenemus, & oraculis edocemur. Vnde Plato in Timeo dicit: Paucos ĩ omines idearum esse peritos: sed Deos quidẽ omnes. Nam illi verbum vident, in quo ipsæ ideæ resident. Vnde Solomon in Canticis assimilat oculos sponsæ piscinæ chesbon. Loquitur enim Solomon de Ecclesia sponsa: cuius caput ac spõsus est Christus, vbi sunt oculi: id est, visio ac cognitio plena rerum omnium, etiam antequam fiant. Et bene huiusmodi oculi comparantur piscinæ, quæ est locus, in quo congregantur aquæ illæ videlicet, de quibus dictum est: Producant aquæ serpituram animæ viuentis. Quæ quidem aquæ sunt rationes ideales. Hinc piscina illa dicitur chesbon: id est, *cogitationis*. Ideæ enim sunt excogitatæ rationes rerum producendarum. Quæ omnes erant in verbo: vt nõ solùm August. sed etiã antiqui sapientes maximè Zohar, & Elchana, qui dicũt, quod omnia præerant in verbo. Quod quidẽ verbũ ideo dicitur bet vel bait בית: id est, domus receptiua omnium rerũ producendarum ad extra. Quæ quidem rés in eo, quod sunt in verbo, vnũ sunt:

ſunt: & habent idem eſſe, quod habet ipſa cognitio: ad extra verò productæ multæ ſunt. Hinc magno myſterio ſubinfert Solomon: Quæ ſunt in porta, filiæ multitudinis. Filię enim multitudinis ſunt res ad extra productæ: in porta autẽ ſunt: dum exiſtunt in mente diuina, breui producendæ. Nec ab re dicimus verbum illud eſſe portam, cùm ipſemet dicat: Ego ſum oſtium, per me ſiquis introierit, ſaluabitur. Intrat enim creatura ſaluanda, & vniẽda cũ Deo, per illud oſtium, vt ſaluetur. Sicut aliquando exierat vt produceretur. Has ideas in verbo videbunt omnes, qui ad ipſius verbi viſionem ſubuehentur. Vidẽt etiam ij, quibus datur cũ Paulo mori ſibi metipſi, & rapi ad arcana diuina, quæ videre poteſt anima à corpore ſeparata in operando, quamuis non in eſſendo. Hinc Apoſtolus ſtatum ſuum, in quo tunc erat, ancipitem reliquit dicens: Siue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit. Qui autem vident ideas in verbo exiſtentes, poſſunt etiam videre, quæ extra verbum ſunt, ſi quæ reperiũtur: vt Platoni, & antiquis Theologis placet. Eſt melius tamen exponere Becadmim: id eſt, in antiquis & dicuntur antiquæ ſemitæ illæ diuinæ, quia ſunt Dei attributa ęterna:

nam hic fundamentum habemus: cur dicantur 32 viæ, siue semitæ, non autem sic locum habemus, quare sint 32. Ideæ, vt ponit Doctor iste, quia 32. semitæ sunt 22. literæ, & 10. sephirot, quæ reddunt numerum 32.

P.M. *Qui profundè considerauerit quadruplicem rerum statum. Primò vnionis, & stabilitæ mansionis: secundò processionis: tertiò reuersionis: quartò beatificæ reunionis: videbit literam beth cum prima litera primum, cum media medium, cum vltimis vltima operari.*

P.A. Hominis natura est in Deum tendere à quo processit: est enim iste processus motus circularis secundũ Proculum in tractatu de orationibus & precibus. In hoc circulo sunt creaturę in triplici statu: primus status est, quatenus creatura est in Deo per ideam, per quam viuimus, mouemur, & sumus, & hoc intendit Ioannes cùm dicit, quod factum est (scilicet ad extra) in ipso (scilicet Deo) vita erat: id est, idea erat in Deo, per quam viuimus. nam illa Idea est radix, sine qua res esse non potest ad extra. Vnde Plato in Epimenide dicit; Cœlum esse

eſſe omnium bo: orũ cauſam: non eò, quia ipſum eſt cœleſte animal, à quo terrena hęc omnia, vt quibuſdam placuit, generantur. Sed hoc dixit propter ideas, quas ipſe Plato volũit inter cauſarum genera annumerari potiſsimè. Et quamuis hoc attribui deberet Deo, à quo (*vt Iacobus ait*) omne datũ optimum, & omne donũ perfectum emanat: cui aaſtipulatur Apoſtolus, dicens: Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Adeò quippe eſſe omnia fatetur Plato, dũ vocant ipſum opificem, genitoremq; vniuerſitatis. Sed dum cœlo, vel ideis aliquid attribuit, id facit tanquam inſtrumentis & medijs, per quæ ſummus opifex, rerum ſeriem obſeruans, operàtur. Ideo Mundus comparatur à Platone exemplari ingenito, quod eſt idearũm ratio, in verbo ſcilicet exiſtentium, aut in ſuprema regione productarum; vt ipſi Platoni placet. Qui quidem Plato proculdubiò edoctus fuit à Moſe, qui ait: Producat terra; ſcilicet viuentium; animam viuẽtem in genere ſuo. De qua productione ſuprà dixerat; quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas, aqũæ videlicet maris magni ſupramundani; de quibus ipſe Plato Moſaicæ doctrinæ conſentiens, ampliſsimè loquitur. Secundus

ſtatus

ſtatus creaturæ, vel hominis eſt, quatenus emanat à Deo in eſſe realis exiſtétię in propria forma. Et ſi Deus ſit ſummè vnus & immortalis, ſunt tamen in eo quamplurimæ cædes, prout à Poëtis fingitur. Sunt enim in eo cædes veræ, quando animę demittũtur in corpora; Tunc enim animę deciduntur à Deo, tanquam à vitæ fonte. Vnde animæ & intelligentiæ Angelicæ ab antiquis Theologis dicuntur intelligentię diuiſę & ſeparatæ, non à materia (*vt aliqui opinantur*) ſed ab ipſa diuinitate. Deciſæ verò dicũtur animæ, quia cóſtituunt creaturas, non idéticè, *vt aiunt*; cum ipſo Deo vnitas, ſicut eſt Filius ac Spiritus ſanctus. Nec tamen ſunt ſic diuiſæ, quin habeant eſſe in eo, in quo viuimus, *&c.* Non læditur tamen Deus ex huiuſmodi inciſione. Deus enim animantibus dedit, vt, dum generant, ex deciſione ſeminis non patiantur, imò valde oblectétur. Si verò id creaturis inditum eſt, nónne multò magis in ipſo Deo omnium agentiũ perfectiſsimo id aſſerendum eſt: vnde ſicut Doctor extra producendo ac manifeſtádo ideas per verba quæ profert, non dolet, nec patitur, ſed oblectatur. Pari modo Deus, dũ verbo ac iuſſu ſuo explicat ideas illas rerũ producendarum, quas in ſe habet, non læditur,

ditur, sed summopere gaudet. Et quamuis explicando ponat aliquid ex suo fonte infinito, nihil tamen patitur, aut diminuitur; sed tanquam summum bonum delectatur communicando seipsum, vt boni propriũ est. Ideo bene dicit Pythagoras, dum ait: Diuinum genus hominibus inest: quia anima, quę in nos infunditur, est quodammodo semen Dei in corpus infusum: vnde generatur homo melior. de quo Apostolus ait: Secundus homo de cœlo cœlestis. Hinc ipse Apostolus Simonidis dictũ laudauit. Ipsius enim genus sumus. Sed cũ vltra primam geniturã, de qua Pythagoras meminit, secundo renati sumus ex aqua, quæ est filius Dei, & Spiritu sancto. Hinc bifariè genus Dei sumus. Tertius status est, in quo Deus vult, vt satagamus reuerti ad ipsum Deum, à quo exorti sumus. Deus nempe est figura circularis (*secundum Mercurium & Hermetem*) nam ipse est principium & finis omnium. Hinc omnia creata, ad rotunditatem tendunt. propter hoc homo naturaliter beatitudinem appetit. Dicunt Platonici: faciliùs, & fœliciùs ad Deum conscendimus, quãdo iter nostrum per Mercuriũ, Venerem, & Solem, siue (*vt ipsi declarãt, maximè Plotinus de triplici reditu ad Deum*) per A-

rithme-

richmeticam, vel Muficam, Amatoriam,& Philofophiã. Quod explicãtes dico,quod, dum homo intelligit rerum confonantias, vnde refultat mufica & harmonia, & inde pulchritudo,fuapte natura, delectatur reb. pulchris. Ex quarum pulchritudine,quę eft quędã diuinitatis imago,fubuehitur ad cõtemplãdam ipfam diuinitatẽ, quod vt meliùs efficiat,vtitur Sole:id eft, lumine, quo abftrahit pulchritudinem veram ab hac fęculenta, ipfam fpeculando in fumma eius ratione, & perfectione: cuius hæc inferior tenet imaginẽ. Et hoc, eo modo, quo Auguftinus docet contemplari Deum per bonũ dicens: Tolle hoc, tolle illud, & cõfidera bonum, fi potes. Vnde Plato refert qualiter orationẽ fecerit Socrates moriens, dicẽs: O' Pan, cæteraq; numina date, vt intùs pulcher fiã, & quæ extrinfecùs funt, intrinfecùs fint amica. Quibus verbis, pulchritudinis facramentũ, & conditionem innuit. Intùs autem pulcher effici cupiebat: id eft, habere quantũ diuinitatis capere poterat: Nec enim alia pulchritudo intrinfecùs: id eft, in anima fufcipi poteft. Nã quantò lympidior quis efficitur per virtutes, tantò magis, templum eius pro Deo fufcipiẽdo difponitur. Cui pulchritudini fummæ adeò ipfe

ipse Socrates afficiebatur, vt omnia, quantūcunq; extrinseca optaret esse, quantū fas erat, illi summæ pulchritudini conformia. Et hoc, vt posset deuenire ad illud summū pulchrum, de quo Plotinus ait: Efficiatur quis diuinus, pulcher, atque Dei formis: si modò diuinam pulchritudinē sit inspecturus. Et tātopere Socrates, reb. pulchris oblectabatur, quia pulchrum est suapte natura diligibile, quia quātò quis est pulchrior, tantò diuinior, & summo diligibili, quod Deus est, omniū rerum pulcherrimus, imò pulchritudinis fons, est propinquius. Et possumus effici diuini, etiam in hoc seculo. Nam mens, est intellectus noster cum Deo vnitus, adeò vt suscipiat radios ipsius diuini intellectus nos illustrantis, amoto omni impedimēto. Reducitur igitur anima à diuinitate auulsa in eandem. Et hoc secundum Plotinū, vt suprà citauimus. Per Amatoriam, Musicam, & Philosophiam. Quod clarius explicans dico, quod duplex musica nos illuc reducit: altera enim est naturalis: consonantia videlicet partium omnium, quæ sunt in nobis, sicut Origenes exponit illud Christi: Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Duo (*inquit*) sunt congregati,

gregati, quando corpus, vel animalis homo submittitur animæ, vel homini spirituali, ab eo nihil discrepans, sed perfecta consonantia ipsi adhærens: sicut nerui vel fistulæ in instrumento benè cordato conueniunt. Tres autem sunt congregati, quando isti ambo homines sunt cum Deo concordes, obseruantes ad vnguem, quæ præcipit, docet & innuit. Tunc enim adimpletur, quod alibi Christus ait: Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Altera musica est rationalis, quãdo videlicet intellectus noster est adeò cũ omni intelligibili proportionatus, vt omnia intelligere possit, sed potissimè Deum, quantum mortalibus fas est. Tunc autem excitatur Venus & amor diligens proportionata, & cognita, quantũ ea diligẽda cognoscit. Deinde succedit vera philosophia: id est, cõtemplatio absoluta & clara rerum diuinarum, quæ est vera philosophia. Nam cõtemplatio (*inquit Vgo*) est fixio mentis in spectacula æterna, cum admiratione suspensa. Quartus status est, in quo vult Deus vt in se permansionẽ habeamus, & quietem, ac pacem in se possideamus. Tunc enim perficitur motus. Vnde Christus ait: Exiui à Patre, & veni in Mũdum:

dum: iterum relinquo Mūdum & vado ad Patrem. vnum enim quodq; reuertitur ad locum, vnde exiuit. Vnde docemur, quod anima tendit in Deum, quia ab ipso exiuit. Vnusquisque enim viuit in Deo, & tanquā in radice omnia sunt vnum, à quo omnia: sicut rami à radice hauriunt vnde viuant & conseruentur. Vnde Mercurius ait: Nihil est in hoc Mundo expers vitæ: vnde vbiq; vita, vbique immortalitas. Quod de speciebus intelligendum est, & non de indiuiduis, quæ morti & corruptioni subiecta esse manifestissimè patet. Viuit enim terra alioquin non esset ferax, nec plantas vitales produceret. Viuunt aquæ, viuos pisces producentes. Viuit aër, qui quasi est spiritus Mundi. Viuunt lapides, quia crescunt, & transmutantur. Hinc meritò lapides viui dicuntur. Et sic omnia viuunt, alia tamen & alia vita. Omniaq; superiora meliori vita gaudent: secundum quam vitam & secūdum esse, atq; virtutes de multis simul verificantur. Pythagoræ nostri, aliorumq; sapientum symbola, prouerbia, atque parabolæ. Particulari tamen influxu diuino viuit homo, scilicet, per fruitionem diuinæ essentiæ. Beantur enim in solo Deo animæ: contentæ enim sunt illæ vi-

dentes obiectum illud, in quo omnia vident, & in quo continentur omnia, quæ desiderari possunt: sicut longo sermone differit August. Hinc Deus Abrahæ dixit: Ego ero merces tua magna nimis. Augustinus tamen super Genes. Ponit triplicem visionem beatorum. Quarum prima dicitur Vespertina: id est, creaturarum in seipsis, matutina: id est, creaturarum in verbo, & meridionalis, id est, ipsius verbi propriè. Beantur tamen in solo Deo illi ciues: in quo solo est fœlicitas: Teste enim Deo (*inquit Aristotel.*) non est fœlicitas in rebus exterioribus. Nam ipse est fœlix, sine aliqua re exteriori: vt Propheta canit: Oblectantur autem beati in creaturis, cum Deo iam vnitis. Sicut oblectantur oculi corporei, non tantùm in Sole, quin etiam in radijs solaribus. Hinc Saluator ait: Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, scilicet ad diuinitatem: & egredietur, ad creata videlicet: & vtrobique pascua inueniet: maximè in humanitate Christi. Dicit ergo conclusio. (Qui profundè considerauerit quadruplicem rerum statum: primo vnionis, & stabilitæ mansionis:) id est, quatenus habemus esse ideatum in diuina sapientia firmum, stabile,
incor-

incorruptibile, & perpetuum (secundum processionis) id est, quatenus à Deo procedimus in esse realis existentiæ: tertiò reuersionis: id est, quatenus per viam bonorum operum tendimus in Deum: quartò beatificæ reunionis, scilicet quando beatificabimur, videbit literam beth, litera beth est sigillum filij chocmah. Litera aleph est sigillum Patris. Litera he, est sigillum Spiritus sancti. vnde Elchana dicit, quod beth, & baith idem sunt, & significant domum: & ideo est sigillum filij, qui est omnium idearum domus, quæ sunt in diuinis: eò quòd sit Patris sapientia. & ex hoc concluditur, quòd Filius sit fundamentum creaturarum omnium, ratione idearum. quare Paul. meritò clamat, dicens: Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. & alibi: Portans omnia verbo virtutis suæ. Dicit igitur conclusio, quod beth Filius, quatenus respicit aleph: id est, Patrem, cuius est sigillum, producit creaturas in esse: quatenus verò idem beth filius respicit cæteras inferiores numerationes, satagit reducere creaturas ad Deum cheter Elion diuersis medijs, ratione diuersarum dimensionum. vnde per

Geburah reducit per viã martyrij : per Gedulah per viam clementiæ, & eleemosynę, sicut patet de Abraham : per Tipheret per viam virtutum, quæ consistunt in medio: Per nezah & hod per viam cõfessionis veræ fidei. Per Iesod per viam perseuerantiæ fundamentalis : per Malchut per viam bonorum operum. Et hæc est ratio, cur cæteræ sephirot non habent literam, quæ sit sigillum ipsarum : nã varijs modis per ipsas trahimur. & hoc est, quod dicit Propheta: in vinculis Adæ attraxi te. Adam magnus est tipheret : sui funiculi sunt numerationes septem inferiores. Sequitur (videbit literam beth cum prima litera primũ) primum est nostrũ esse ideale in Filio, in quo viuimus, *&c.* Cum media, semper sumendo beth cum media: id est, cum he; medium; istud est esse productum in esse realis existentiæ, siue physicalis, primum dicitur esse metaphysicale; cum vltimis; scilicet sephirot; vltima operari; vltima sunt extrema, & penultima scil. reuersionis, & beatificæ reunionis, quia beth cum 10. sephirot attrahit creaturas, & beatificat: tunc enim oculi beatorum omnium tàm corporis, quàm mentis iam in lucis naturam cõuersi, peruij, & lucentes solo intuitu intelligen-

ligentiæ radios in socios imprimunt iactu illo in vtrisq; corruscantes, idq; fulgente illa luce suprema tàm abũde, quàm feliciter in cunctis, vt hic Sol in stellis, & multò magis: nam beatorum stellæ in illius Solis naturam transibunt, dicente Saluatore: Fulgebunt Iusti, sicut Sol, in conspectu Dei Patris eorum. Rident ciues illi, & gaudent luce ipsa, omnia quamuis diuersissima collustrante etenim, iam Filij lucis effecti, mẽte, & corpore in lucem eandem sunt conuersi: idq; manuducente tipheret Sole supramundano cum cæteris sephirot.

Ex præcedenti conclusione potest contemplatiuus homo intelligere, cur lex Dei à beth litera incipit: de qua scribitur, quod est immaculata, quod erat cum eo cuncta componens, quod est conuertens animas, quod facit dare fructum in tempore suo. P. M.

Elchana Hebræorum Doctor & Càbalista peritissimus dicit, quod Moses accepta lege ab Angelo suo, qui Mittatron Serapanin dicitur, interrogauit eum: quare lex à beth inchoaretur? Cui Angelus: Etiam, si ab aliqua cæterarum literarũ principiũ sumpsisset, eãdem quæstionem proponere po- F. A.

tuiſſes:quaſi à reſponſione deuiare videbatur. Vltimò reſpondit, dicens: exorditur ab beth: eò quòd ſit diuinæ ſapiētiæ ſigillum, qui eſt Filius, vt oſtentaret, legem eſſe diuina ſapientia factam, ſeu à verbo, vel Filio. vnde Auguſt. de Trinitate 14. Et 12. de ciuit. Dei, dicit, quòd lex primò erat in verbo, priuſquàm Moſi traderetur ad promulgādum: & hæc eſt ratio, cur Chriſtus dicitur arbor boni, & mali, quia in ſe continet legem prohibentem malum, & inducentem ad bonum. Et Paul. In ipſo ſunt repoſiti omnes theſauri ſapientiæ, *&c.* A' beth igitur incipit, vt oſtendatur veniſſe à Filio. Vnde nota, quod tabernaculum à parte Oriētali apertum erat, quia figurabat primū & ſummum tabernaculum, verbum diuinū videlicet, in quo (*vt Ioannes inquit*) quod factum eſt, præerat, & habebat eſſe vitale, antequā in formas particulares explicaretur. Cuius verbi (*ſecundum antiquos Theologos*) ſigillum eſt beth ב, à parte anteriori apertum: vnde magno myſterio denotatur, quod verbum & filius Dei apertus eſt paterno Orienti, ſuſcipiens ab eo quicquid habet. Sicut ipſemet profitetur, dicens: Omnia dedit mihi Pater: & iterum: Omnia, quæ dediſti mihi, ab te ſunt, Et iterum: Omnia tradi-

ta sunt mihi à Patre meo. Quod verbum, & Filius habet pro sigillo beth ב, *vt dixi*. Beth, בת autem, *vt pluries dixi*, domum significat. Vnde denotatur, quòd ipse sit præcipua domus, per hoc tabernaculum figurata. Et propter hoc canit Psalmographus: Omnia in sapientia fecisti. Vnde Targum Ierosolimitanus, vbi nos habemus: In principio creauit Deus: habetur: Bechocmach בחכמה: id est, in sapientia creauit Deus cœlum & terrã (*vt suprà patuit*) De quo Elchana pulchrè & diffusè pertractat, declarans, quod principiũ fabricę incipit à beth, quod *domum* significat *sapientia*. In qua sapientia, tanquam in domo, præexistebant omnia, antequam per Elohim, vel per Spiritũ sanctum in proprias formas explicarentur. Est enim chocmah Filius seu sapiẽtia paterna, fundamentum omnium. Iuxta illud Apostoli: Portans omnia verbo virtutis suæ. Et alibi: In ipso sunt condita vniuersa in cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia. Et id quia intelligendo: id est, in sapientia Deus omnia fabricauit Sapientia autem & verbum Dei vnicũ est, quo intelligit seipsum & creaturam. Nec enim poterant à Deo operante per intellectum produci res, nisi in verbo. Communicatio verò ad extra,

quæ amore fit, per Spiritum sanctum, qui est amor, producta est. Omnium igitur formarum particularium, vis est à Spiritu sancto, eas explicãte. Est igitur verbum, quod caro factũ est, illud, in quo (*vt Apostolus ait*) cõdita sunt vniuersa: & in quo omnia præexistebãt veluti in domo (*vt dixi*) vnde Dauid: Omnia in sapientia fecisti, quam sapientiã, Elchana filium vocat. Et ne tantùm per ipsam sunt facta, quinimò etiam per eãdem viuunt, præbens vitam omnibus: & lux præbens formas & particularia lumina rebus. Incepit ergo lex in Beth ב, dicens: Beresit בראשית, quia beth ב significat *domũ* (*vt dixi*) & indicat sapientiam diuinam siue superiorem: in qua omnia collata erant priùs, quàm in formas proprias educerentur: & per ipsam producta sunt omnia, iuxta illud Ioannis: qui dixit omnia præfuisse in verbo, veluti vitã quandã creatricem: & postea omnia, per ipsum verbũ facta fuisse. Sequitur litera res, ר, quoniã cũ beth ב, importãs duo in numero denotet primũ productum in diuinis, qui est Filius, & secunda persona Trinitatis. Res ר, importãs duo centenaria: innuit primam rem productam in rebus crassissimis, materiam videlicet, quæ apud Pythagoreos denotatur per duali-

dualitatem. Tertio loco patitur aleph א, litera quidem diuinitatis, & primi fontis omnium bonorum, innuens quoniã producta materia, interuenit dator formarum, qui (*vt Elchana ait*) influens in beth ב & res ר, dat, vt materia formetur, & viuificetur per Filium, qui est sapientia creatrix, & omnium rerum vita: & iuncto aleph א cum beth ב fit ab אב, quod Patrem significat, qui Pater non potest esse sine Filio. Et sic Hebraicè ostenditur Trinitas. nam de Spiritu sancto, nulla est apud eos ambiguitas. Qui primus dator formarum deducẽs formam in materiam, quæ præerat in Filio, tanquam idea, & vita rei producendæ, causat scim ש, quæ litera ternarium centenariorum importat: innuens expressè illis, qui huiusmodi mysteria norunt, quod in materia illa crassa producta sit forma. Et cùm nihil stare posit in Mundo nisi repleatur diuinitate; iuxta illud propheticum: auferes Spiritum eorum, quem scilicet viuificantem dedisti eis, & deficient, ac in puluerem reuertentur: aperiente autem te manum tuam, omnia implebuntur bonitate, siue & magis propriè, vbertate. Ideo quinto loco ponitur iod י, quæ litera diuinitatem significat rebus infusam, & omnia

 replen-

replentem: iuxta illud Ieremiæ: Cœlum & terram ego impleo. Quæ plenitudo priùs fuit in Christo, dicente Paulo: Quoniam placuit, Patri videlicet, omnem plenitudinem habitare facere in eo. Omnibus itaq; sic productis, coaceruata est massa generis humani, & separatus electorum cœtus dictus populus Israël: ad quem solum reparandum venit Mesias. Et vt etiam hunc complecteretur in primo verbo legis, & historiæ mundanæ fabricæ, addidit Tau ת, quod congregationem Israël significat, sicut ait Elchana: Quorum omnium summarius est sensus: In sapientia, quæ est verbum, & Filius summi Patris, producta est prima materia omnium rerum: postea à fonte omnium bonorum data est forma rebus: & consequenter omnia sunt bonitate completa: & tandem propter genus hominum, propter quos facta sunt omnia: dedit ei legem, vt per eius obseruantiam, reduceret illud ad ipsum Deum, quæ cuncta, cùm reduci debeant ad illud primum, à quo prodierunt: prima litera secundæ dictionis iterum est beth ב, sigillum sapientiæ, quæ Christus est: & est principium dictionis Bara ברא, denotãdo quod Mesias reducit hominẽ, mediante obseruatione legis,

legis, quæ incipit à Beth ב. Lex & arbor vitæ, atq; Messias idem sunt. Et si dicatur arbor scientiæ boni & mali: habuit tamen à Patre doctrinam. Nam sicut arbor omnem vim suam trahit à semine, confota & irrigata terra à superno influxu: sic Christus virtutem seminariam habuit à Patre. Ipse enim Pater, memoria fœcunda dictus: semen aut germen produxit in arbore illa, quæ irrigata fuit, & continuè irrigatur ab influxu superiori, Patris videlicet, ipsum Filium continuè producentis. Sicut Doctores sanè exponunt dictum prophetæ: Ego hodie genui te. Nam Pater semper generauit & quotidie generat Filiũ. Quemadmodum Sol semper produxit, & continuè producit radios suos. Fouetur autem hæc arbor, quæ Christus est, in terra viuentium, quæ est diuina essentia, ei à Patre cõmunicata, vt bene exponunt sapientes illud Christi: Quod dedit mihi Pater, maius est omnibus: id est, diuina essentia. Lex enim mirabilia cõtinet testimonia: ideo data est à Deo, cùm adeò sit ꝓfunda, & immẽsa, vt sapientiã & splendorẽ ipsius, atq; artificiũ, nullũ humanum ingeniũ excogitare potuerit. Hinc ipsamet perhibet testimoniũ, quod sit data à Deo; vt patet bene inspi-

cienti

cienti ipsius mirabilia. De quibus mirabilibus Propheta canit; Reuela oculos meos, & consyderabo mirabilia de lege tua. Et est testimonium fidele de præmio bene merentibus reddendo, & pœna malè operantibus infligenda. Hinc videmus multos secundum legem punitos: in testimonium videlicet, quod tandem vnusquisq; reportabit mercedem in lege promissam. Est nempe lex causa salutis: & si Paulus dicat: Lex subintrauit vt abũdaret delictum: & paulò superiùs: Cùm lex non esset, peccatum non imputabatur. Et alibi dicit: Virtus verò peccati lex. Idem tamen Paulus dicit: Lex quidem sancta, & mandatũ sanctum. Et propheta: Lex Domini immaculata, conuertens animas. Lex igitur est velut Sol, qui illustrat, lætificat, & vitam præbet: oculos autẽ lippientes offendit: sicuti & vinum, quod hominis cor lætificat bene dispositi: præbet autem mortem pleuriticis, & febricitantibus. Pari modo Christus, in quo descripta est lex, fuit in ruinam & in resurrectionem multorum in Israël: vt Simehon prædixerat. Sic & corpus ipsius, vt canit Ecclesia: Mors est malis, vita bonis. Data est igitur lex, in nostram vtilitatem: vt ordinarentur ossa corporis nostri,

& nerui

&nerui omnes, quos h..bemus:& per obseruantiam ipsorum, meremur promissa præmia.Ideo dat fructum,remunerationis in tempore suo. Data etiam sunt illa mandata, vt homo haberet, vnde exerceret intellectum & portionem illam superiorem: & patefieret sibi via per quam ad diuina conscenderet. Ideo conuertit animas ad diuina speculanda. Nam homo in Deum conscendere non potest, sine lumine Scripturarum. Hoc apertè depromit Baruch, dum ait: Non est qui possit scire viam eius, nec qui excogitet semitas eius: sed qui scit vniuersa nouit eam, & tradidit eam Iahacob puero suo,& Israël dilecto suo,in lege videlicet. Post hæc, *vt ipsemet Baruch subinfert*, in terris visus est, tradens videlicet lumen Euangelicum,quia sicut Sol non videtur nisi in lumine ab ipso emanante: sic Deus non potest deprehendi nisi in lumine diuino.iuxta illud prophetæ:In lumine tuo, videbimus lumen. Hæc omnia intelliguntur de Messia filio Dei, qui dicitur lex. Lex ista secundum Elchana, quatuor producit effectus,in superiori conclusione notatos:per hoc Moses in lege primò Mũdi fabricam assignauit, hominumque notabilium generationem, ac eorum notabiles,

les, & præcipuos effectus, vsque ad Abrahamum, qui Dei cultum ampliauit: dehinc Iudæorum captiuitatem, ac eorum liberationem: vltimò ponit legem in mõte Sina habitam. Ratio huius fuit; vt ostenderet nobis, quemadmodũ Deo debemus, nec tantùm creationis ratione: sed etiam liberationis, & redemptionis: & ideo, quamuis Dei filius, noster sit creator: & consequenter ei obedire debeamus. Voluit prçterea Pater æternus quod eidem Filio debeamus etiam humano iure, nempe redemptionis ratione: volunt enim leges humanæ redemptum à seruitute, redemptori ad pretij solutionem debere: vel ei seruire quinquennium; nos verò sumus à Dei filio à peccati seruitute, & Diaboli liberati; nec eius sanguinis pretio æquiualens reddere possumus: quare quinque annos ei seruire tenemur: id est, quinque ætatibus; iccirco dicit Zacharias: Vt sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus ei, in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vitæ nostræ. vnde soluitur dubitatio illa, cùm Christus sit paternæ hæreditatis hæres, quare Luc. dicitur: Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam? Respondetur, quod
erat

erat hęres in re hęreditaria, sed iure redemptionis, nisi pro nobis passus fuisset. voluit igitur Christum pati pro nobis, vt ei teneremur iure redemptionis. Idq; facit Deus; vt ostendat nobis, quàm iustè nobiscum agat, quoniam, & si à nobis velit honorem, & seruitutem, id iustè velit etiam iure humano, quapropter Deus in Exod. dicit: Ego sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti; & liberaui te in brachio meo extento, &c. Ideo pręcipio tibi, vt obserues præcepta mea, quia scilicet teneris iure humano. Qui igitur volebat Deus nos seruos Filij sui esse; ideo voluit: quod Filius conferret nobis quatuor, mirabiles effectus; per quos ei teneremur. Primus effectus est, quod nos in esse ideali produxit. Secundus effectus, quod nos in esse realis existentiæ posuit, vna cum Patre, & Spiritu sancto. Tertius est, quod nos ad Deum reuocauit, vt ipse dixit: Cùm exaltatus fuero à terra, in cœlum, scil. in ascensione, omnia traham ad me. Tot martyres ob Christum tormenta sunt passi: de confessoribus idē dicatur, & de Virginibus, &c. Quartus effectus est beatitudinis, sicut ipse testatur, dicens: Ego vitá do illis æternam. Dicit igitur conclusio, cur lex Deì à

beth

beth incipit, ad denotandum, quod beth filius Dei vnà cum Patre, & Spiritu sancto dedit legem, quod est immaculata: id est, perfecta: eò quòd veniat à fonte sapientiæ Filio, quòd erat cuncta componens: id est, beth Filius erat cum Patre: concurrens ad Mundi fabricam, iccirco Ioan. dicit: Omnia per ipsum facta sunt: (quod est conuertens animas:) id est, per Filium conuertimur ad Deum, siue per legem à Filio procedentem, sicut ipse testatur: Veni vocare peccatores; & Paulus: Sic Deus dilexit Mundum, vt vnigenitum suum daret: vt, qui credit in illum, habeat vitam æternam, quod facit dare fructum in tempore suo: id est, beatitudinem, vt ipse dicit: Ego veni, vt vitam habeant, & abundantiùs habeant.

F.M. *Per eandem conclusionem sciri potest, quod idem Filius, qui est sapientia Patris, est, qui omnia vnit in Patre: & per quem omnia facta sunt: & à quo omnia conuertuntur: & in quo demum sabbathizant omnia.*

F. A. Multorũ sapientum conuentus in eandem sententiam, ostendit illius veritatem. In negotio Idearum, non solùm catholici, aut Christiani omnes conueniunt: sed externi

terni sapientes tot, & tanti viri, vt omnis suspicio meritò tolli possit, quod nostri magis lege, quàm veritate eas affirment. Zeno antiquus philosophus Deum prædicat naturæ principem, & dispositorem, quem logon: id est, *verbum* nominat, quod est intelligentia sui ipsius, & rerum faciendarum, & consequenter Idea. Quod accepisse creditur ex officina Mercurij, qui in Pymandro ait: Mens Deus vtriusq; sexus, fœcunditate plenissimus, vita, & lux verbo suo mentem alteram opificem peperit. Postea clarè loquitur, quomodo Dei verbum: id est, excogitatio rerum faciendarum: aut in quo est ipsa excogitatio: fabricauerit hoc mundanum opus, vniendum cum opifice primo. Et sicut ipsum verbum est consubstantiale, & vnitum primo: id est, summo Patri, sic omnia, quæ per ipsum facta sunt ad vnionem deducit. Et ab istis, vel à superiori officina prophetis: & sanctis viris reserata didicerunt Socrates, & Plato, qui dixerunt ideas seiunctas à materia, in penetralibus Dei existentes: non inter nubes, aut in concauo lunæ: vt falsò calumniantur peripatetici. Sunt igitur Ideæ in summi Architecti mente, vel verbo, tanquam rerum causæ. Verùm in Opifice vna

Hh est

est idea, & vniuersalis causa, virtute omnia habens, & præhabens: sed multiplicata per respectum ad ideata, quia multorum est: vnde origine vna existit, multæ autem ex determinatis ab ea. Et vocatur à philosophis, intelligentia Dei, causatiua rerum: & hæc nihil aliud est, quàm verbum eius, per quod facta sunt omnia. vnde Paulus, cùm de verbo incarnato cum Colossensibus dissereret, ex promptuario tertij cœli hæc depromit. Ipse est primogenitus omnis creaturæ, in quo condita sunt vniuersa in cœlo, & in terra. Nec quippe condita sunt materiali structura, aut in officina ferraria, vel lignaria: sed per rationes exemplares existentes in verbo, & in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & secula. Moses quoque cùm Mundi fabricam miro artificio describeret, binas semper productiones meminit, quarum alteras in mente, alteras in productione exteriori fuisse innuit. Illæ quidem per verbũ, dum ait: Et dixit Deus: Fiat, producat, vel faciamus: hęc autem exteriùs explicatæ describuntur. Solomon Dei, & hominum iudicio sapientissimus adiudicatus, cùm de sapientia Dei loqueretur in qua facta sunt omnia. Ipsam ꝓductam

ctam præmittit ante terram, montes, colles, abyssos, vel materiam informem, aut flumina, maria, & quicquid in eo continetur: & cœlorum atque inferiorum fabricæ astitisse, dum ait: Quando præparabat cœlos, aderam: quando statuto suo, & gyro vallabat abyssum, omnia videlicet, formans, & in omnibus imprimens suis mensuris, & ordine. Vnde sequitur, quando æthera firmabat sursum: vel cùm deduceret nubes desuper, & formaret fontes aquarũ, & poneret aquis statutum, ne transirent fines suos: cumq; ordinaret fundaméta terræ, eram apud eum Amon אמון quod magister in qualibet arte, aut artifex, & figurans interpretatur. In sapiẽtia ergo diuina est artificiũ, quo omnia formantur, & moderantur. Et illud est exemplar, & idea rerum faciendarum. Est ergo ista sapientia Filius Patris, qui omnia primò vnit in se, demùm in Patre, quod confirmans Paulus ait Colos. Ipse est caput omnis principatus, & potestatis. Et iterum. Cum Eph. Et ipse dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnib⁹ adimpletur. Et cùm ipse sit vnitus Patri tanquam caput nostrum: ergo & nos tanquam membra eius erimus

vniti: ideo omnia iure ad eum conuertuntur, tanquam finis omniũ quietans & beatificans. Ipse enim tanquam caput totius mystici corporis, influit in omnes articulos & artus vitæ nutrimentum, regimen, motum. Quæ omnia secundum spiritualem influxum, proueniunt à capite nostro Christo. In ipso enim sunt, & ab ipso replẽtur omnes sensus interioris hominis: cùm nec gustare, nec videre, nec odorare, nec audire possimus, quę Dei sunt, nisi per virtutem huius capitis Christi. Dicente Paulo: Gratia Dei sum id quod sum, quæ gratia in nos emanat per Christum. Ad Roman. Hæc conclusio est eadem cũ superiori, variatis tamẽ terminis, vt clariùs elucescat. Primò dicit: Per eandẽ conclusionem sciri potest, quod idẽ Filius, qui est sapientia Patris, sicut ipse testatur: Omnia quæ tradita sunt mihi à Patre meo, nota feci vobis. est enim sapientia genita, est, qui omnia vnit in Patre, vt patet in Iohanne: Rogo Pater, vt sicut ego, & tu vnum sumus, ita & isti vnum sint in te. Et Paulus cum Romanis, & Corinthis differit, dicens: Sicut vnum corpus est, & multa membra habet: ita & Christus: in vno enim spiritu omnes nos in vnum corpus baptizauit. Et cùm

Chri-

Christ⁹ sit vnitus Patri, & nos sibi: nos igitur Deo vnit, & per quē omnia facta sunt, tanquam per artem Patris, *vt dicit Augustinus.* Nam creaturæ habent esse per principium ideale, qui est Filius, & à quo omnia conuertūtur, tanquam, scil. ad suum principium, à quo sumpsêre principium, & in quo demum sabbathizant omnia, est enim Christus via media, & scalæ, per quas ascendimus ad Patrem: vt ipsemet in Iohanne dicit: Ego sum via, nemo venit ad Patrem, nisi per me. Rursus: ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur: & pascua inueniet. Et hoc est sabbathizare: id est, quiescere per Christum.

Qui profundè considerauerit nouenarium beatitudinum numerum, de quo apud Matthæum in Euangelio, videbit illas mirabiliter conuenire nouenario nouem numerationū, quæ sunt infra primam, qui est inaccessibilis diuinitatis abyssus. P.M.

Quicquid ad nos è cœlo descendit, à decem sephirot fontibus archetypis prouenit. idq́;, quoniam, idem manens idem, facit semper idem (*secundum Aristotelem*) quare Deus, volens diuersas procreare creatu- F.A.

ras,induit se multimoda vestimenta, vt suprà vidimus. A quibus tàm mali, quàm boni procedunt effectus: vnde eadē influentia, siue influxus est bonus, & malus, bonus benedispositis: malus malè dispositis. Exemplum, de cibo, vni proficuo: alteri nociuo: sic est de influxu sephirot fontiū. In huius ostentationem Deus puniuit Ægyptum decem plagis: ad denotandum, quod ad illam punitionem omnes decem illę dimensiones concurrere: sic versa vice, conueniunt omnes, ad bonum præmium; ideo ait Thomas in sequentia corporis Christi: Mors est malis, vita bonis. Et Paulus: Qui manducat, & bibit indignè, reus erit corporis, & sanguinis Domini. In huius consonantiam Mercurius Trismegistus, Ietro cognominatus. Et Mosis socer dicit, quòd omnes cœlorum influxus vni prosunt, si sit bene dispositus, & alteri obsunt, si malè sit dispositus. Idem affirmat Iulius Firmicus in suis prognosticationibus: vbi probat, quod malitia ab indispositione subiecti prouenit, non à cœlis. Ad conclusionem, Matthæus 5. cap. nouē ponit beatitudines (tametsi octo videantur tantùm) & appropriantur nouem sephirot, dimissa prima sephira, quæ est Pater, &
omnium

omnium inferiorum ſephirot fons in eas influens: eſtque ſicut ſummus pontifex inter cardinales, qui ab eo dependent, non econtrariò: iccirco prima ſephira operatur independenter: ideo ait Chriſtus filius Dei: Omnia tradita ſunt mihi à Patre meo. Et alibi: Omnia, quę habui à Patre meo, nota feci vobis. Sicque Pater cheter Elion eſt fons vniuerſalis. Prima igitur beatitudo eſt (Beati pauperes ſpiritu, *&c.*) Máſiones multæ ſunt in domo Patris æterni, vt prædicat Ioannes. Non quod ſint diuerſa, ac diſtincta habitacula pro conditionibus habitantium, vt puta: pro martyribus, prophetis, virginibus, & huiuſmodi: vt quidam ſentiunt: ſed iſta ſeparatio ad quid? magis enim oblectantur ſimul vniti, & congaudentes. Cùm in beatis non ſit liuor, iurgium, odium vel perdendi timor, quibus de cauſis ſolent conſtitui manſiones ſeparatæ. Sunt igitur manſiones multæ: cùm multipliciter & variè ſint remunerandi beati: iuxta illud Apoſtoli: Sicut ſtella differt à ſtella in claritate: ſic ſanctus à ſancto in gloria. Sunt etiam varij fontes particulares, à quibus emanant animę (quamuis vnus ſit fons primarius & præcipuus Deus viuus) ſic ad varia loca redeunt eiuſ-

dem domus & regni beatitudinis. Quod quidem regnum amplissimum esse non dubitamus. Quales autem sint hę mansiones ille solus nouit, qui ipsas disposuit: & ij tantùm, quibus ipse dignatus est reuelare. Iuxta illud Esaiæ: Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. Quamuis huiusmodi mansiones descriptę sint à Christo, sub nomine beatitudinum, quæ sunt nouem. Et quamuis animæ sint eiusdem speciei: præparantur tamen illis variæ mansiones, pro varia animarum conditione. Et quamuis dicat Sapiens: Ab initio sortitus sum animam bonam. Et Christus: Vni dedit (*inquit*) quinq; talenta, alij duo, alij verò vnum: vnicuique secundum propriam virtutem. Varia sunt dona gratuita, non naturalia. Vnde virtus aut gradus naturalis, correspondet gradui gratuito, & è contra. Etsi Peripatetici dicant: species se habent sicut numeri, in quibus vno variato, species quoque numerorum variantur. Hoc quippe contingit in numero vocali, vel materiali. non autem in numero naturali vel formali: quibus numeris distribuuntur species. Nam horum numerorum vnitas est diuisibilis: vt patet in musicis, semitonium venantibus. Tunc

enim

enim diuidunt vnitatem, qua nouenarius excedit octonarium. vnde reſultat tonus. Qui muſici procedunt per numeros naturales, ſicut phyſici. Manſiones ergo iſtæ, ſeu regnum cœlorum promittitur pauperibus ſpiritu. Pauperes multimodi ſunt: alij enim ex ignauia quadam ad inopiam deueniunt. Alij, quia nimis prodigi. Alij ſunt pauperes ſpiritu & debiles, adeò, vt parum vel nihil ſpeculari queant. Alij ſunt diuites rebus, mente verò pauperes: cùm diuitias non habeant tanquam poſſeſſores, ſed tanquam diſpenſatores: nec eis indebitè afficiantur. Iuxta illud Pſalmographi: Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Et his datur regnum cœlorum: ſicut & ijs, qui ſunt pauperes rebus & mente. Hinc perpulchrè dixit Chriſtꝰ: Beati pauperes ſpiritu. Alioquin nec Abraham, nec Iſahac, nec Dauid, nec multi alij diuites noſtri temporis eleemoſynarij, & paſtores pauperum, regnum Dei poſsidebunt. Nec obſtat dictum Saluatoris de difficultate ſeu impoſsibilitate, quam habet diues ad intrãdum in regnum cœlorum: veluti camelus ad intrãdum per foramen acus. Id enim intelligitur de ijs, qui nó poſsident diuitias: ſed ab ipſis poſſidentur. Sicut (*teſte Seneca*) febricitans non

posſidet febres:ſed ab ipſis poſsidetur. Beatitudo ergo cóſiſtit iſta, in relinquendo téporalium rerum affectum: & illum apponere circa rerum diuinarum ſpeculationé, & amoré erga Deum. Homo ideo, quò ſapientior cęteris exiſtit, eò circa ſapientiam diuinam, & circa vnũ, ſcil. Deum ſe accingit. vnde Boëtius: quid enim quęritis extra vos bonum fœlicitatis, cùm intra vos cóſiſtat. Et Mercurius Triſmegiſtus dicit: Donum exterius eſt multiplex. Nempe, quot ſunt ſenſuum obiecta interiorũ, & exteriorum, puta, diuitiæ fama, *&c.* Hoc exterius bonũ ſequebatur Martha, cui Chriſtus dixit: Turbaris erga plurima; ni mirũ exteriora bona; Maria autem optimã partẽ elegit: id eſt, bonum interius, quippe affectũ circa diuina: & paruipendendo mundana: atq; captiuando intellectum, & omnes animæ vires circa Deum, ipſum amando, eiq; adhærendo. Et hoc eſt, quod Chriſtus ſubdit: Porrò vnum eſt neceſſarium iſtud, vnũ eſt exteriora relinquere, & vnum omnium centrum eligere Deum. Beati ergo pauperes ſpiritu, qui ſcilicet vnum tantùm, modo dicto, diligunt: nam, vt is in fortunæ bonis eſt pauper, qui tantummodò vnum habet denarium, ita ille eſt ſpiritu pauper,
qui

qui vnũ tantùm diligit. diues in bonis fortunę est, qui multa possidet bona. ita diues spiritu est qui permulta vagatur per concupiscentiam, & amorem. subdit: Quoniam ipsorum est regnum cœlorum. nam ait Veritas: Hæc est vita æterna vt cognoscant te Deum patrem. Beatitudo namque, cognitio, & regnum cœlorum sunt idem. Cum hac beatitudine associatur chocmah, quia adinuicem. Conueniunt: chocmah enim idem est, quod sapientia diuina, qui est Filius. ideo quando quis quærit in vno: id est, in sapientia diuina quiescere: verè est pauper spiritu, nempe rerum exteriorum. Secunda beatitudo: beati misericordes, *&c.* Misericordibus misericordia promittitur. Quia clementissimus moderator non patitur vinci à mortalibus misericordia & pietate. Cùm ipsa Deo quoddam proprium & peculiare sit. Sicut canit Ecclesia: Deus cui est proprium misereri semper & parcere. Etiam stat regula illa immutabilis, à Redemptore promulgata: Eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. vnde secundum hanc regulam, docet nos ipse Redemptor, vt orãtes dicamus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

nostris. Quæ regula (*teste Zohar*) nunquam deficit: licet aliæ omnes aliquando cessare possint. Hæc conuenit cum Gedulah cui misericordia attribuitur, quæ ad nos etiam peruenit. vnde Elzohar dicit: Apud Deum multæ sunt regulæ, quæ si quandoque suo deficiunt effectu, hęc tamen, nempe Gedulah misericordia nūquam deficit, quia semper miseretur: illi enim proprium est misereri, & parcere illis, qui aliorum miserentur, & parcunt. Et subdit Elzohar ad literā: Eadem mēsura, quam mensi fueritis, remetietur & vobis. Quod idem Christus affirmat. Et in iudicio vniuersali de nullo alio opere à lege pręcepto, vel prohibito ita districtè discutietur, sicut de misericordiæ operibus. ideo dicit: Esuriui, *&c.* Quare, qui proximi miserebitur, misericordiam consequetur; meritò igitur dicit: Beati misericordes, quoniam misericordiā consequentur. Tertia beatitudo: beati, qui lugent, *&c.* Regnum cœlorum lugentibus etiam promittitur, & pœnitentibus, sicut & pauperibus spiritu, & patientibus propter iustitiā, quia ex eadem radice prodeunt hęc, quę in verbis diuersa videntur. Pœnitētiam enim agere, est remouere affectum ab omnibus creatis. Quod in rei veritate idem est, quod

esse

esse pauperem spiritu: id est, nihil affectare ex ijs, quæ in Mundo sunt. Huiusmodi verò in Deum collecti, omnia extrinseca paruipēdunt, adeò vt non solùm aduersa Mūdi æquanimiter sufferant: sed oblectentur priuatione commodorum, aut oppressione hominis animalis, quia Deo meliorem hominem retrahit. Hinc verè adhærentes Deo passionibus animalis hominis lætantur. Quorū primi ac pręcipui fuerunt Apostoli, de quibus Lucas ait: Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu cōtumeliam pati. Et huiusmodi ab inferioribus separatis, regnum cœlorū aperitur, quod (*vt diximus*) est suscipere Deum in se, semota omni cōtrarietate, quę est oblectatio in creaturis. Hæc beatitudo cum Binah sociatur, qui est locus Spiritus sancti docentis nos miserias nostras flere, quando scilicet permittimus animalem hominē spirituali dominari, quare compungit cor: & diuisionē inter vtrumque hominem ponit, & societatem soluit: & inducit Spiritum ad resistēdum carni. & hoc est, quod dicit Christus: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Et tāto erga nos Spiritus sanctus amore afficitur, vt fleat calamitates no-

stras,

ſtras, *teſte Paulo:* Ipſe ſpiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: id eſt, docet nos flere, & cõpungi. Quare dicit Paulus: Sermo Dei eſt efficax, & penetrabilior omni gladio bicipiti, pertingẽs ad diuiſionem animæ, & ſpiritus, & hac ratione feruoris Spiritus ſancti, in nobis operantis. Et ſeparata horum duorum amicitia, rationalis videlicet, & animalis hominis, quę cum triſtitia fit: naturaliter enim ſe diligunt: tũc Spiritus ſanctus partem cõſolatur rationalem, & ſpiritualem. Quare dicitur, cõſolator optimus ab Eccleſia, patet de iuſto moriente, quæ mors eſt animæ, & corporis ſeparatio: & fit cum triſtitia, quia (*ſecundùm Ariſtotelem*) mors eſt vltimum terribilium. Tamen poſt mortem ſpiritualis cõſolatur: ꝓpterea quod beatur, ideo bene dicit: beati qui lugent. Per ſeparationem ſcil. à ſenſualitate, parte animali. Quoniam ipſi conſolabuntur: nempe per aduentum Spiritus ſancti. Quarta beatitudo: Beati mites, *&c.* Mitibus promittitur terra, non terra quam calcamus, nec terra patribus promiſſa: præterijt iam figura. Eſt igitur terra illa ſuprema, quam Plato tantis laudibus proſequitur: & quam Dauid vocat terram viuentiũ: in hac enim terra, plantata eſt arbor vitę, ar-

bor scientiæ boni & mali: & omnes cedri Dei electi, quas ipsemet plantauit. Iuxta illud summæ Veritatis: Omnis plătatio, quā non plantauerit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Qui locus dicitur terra: non quia grauis & ad centrum tendens: sed quia ex ea omnes arbores & plantę Dei pullulant. Quam terram possessuri sunt mites, nó hispidi & duri. Hinc scriptum est, quod Iahacob lenis dilectus fuit à Deo. Hesau verò hispidus & pilosus odio habitus, quandiu videlicet in sua duritie perseuerauit. Hæc cum Malchut conuenit, quæ est terra viuĕtium: ideo beati mites, quoniam ipsi hæreditabūt terram, nempe viuentiū malchut. Quinta beatitudo: Beati mūdo corde, *&c.* Mundis corde Dei visio promittitur. Et quamuis dicatur in Exodo: Nó videbit me homo & viuet. Augustin. tamē, & alij perhibent aliquos in vita mortali vidisse Deū: quib. Ioannes adstipulatur, dicēs: Vidimus gloriam eius, scilicet Christi. Nam gloria Christi est ipse Deus: *vt Paulus innuit.* Homo tamen viuens sensibus animalibus, Deum nó videbit: sed mortuus illa morte pretiosa, de qua Apostolus: Mortui estis, & vita vestra abscódita est cū Christo. Et hoc idem est, quod habere cor mundū cùm mundari

ab

ab omnibus voluptuosis & mundanis effectibus sit mori Mũdo & carni. Hinc Apostolus ait: Christo crucifixus sum cruci: viuo autẽ iam nõ ego: viuit verò in me Christus. Nec enim Deus, qui fecit nos sibi templum, renuit habitare in nobis, & ostẽdere ac prębere se nobis: nisi quatenus ipse summè purus videt in nobis aliquam maculam summè puritati ipsius repugnantem. Hæc cum Tipheret cõuenit, in quo beatificabimur, & per quẽ pulchri efficiemur, ac mũdi; nam Ioannes ait: Nihil coinquinatũ intrabit in illud. vnde Plotinus: efficiamur mundi, vt munditiam diuinam veram consequi possimus. Sexta beatitudo: Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, *&c.* Sitientib. iustitiam, saturatio promittitur. Prouisor summus, qui omnibus etiã animalibus rationis expertibus, nullis accedẽtibus meritis præparat escam tempore opportuno, deficiet ijs, qui esuriunt iustitiã: multò magis non deficiet his, qui sunt fideles in domo eius. Et saturatio præcipuè promittitur his, qui esuriunt iustitiam. vt obseruetur lex ab ipso principe Christo lata, qua dicitur: Quærite primò regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis: & illa, quæ nuper adducta est: Eadem

mensu-

mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Quæ regula (*vt dixi*) nunquam deficit. vnde si nos zelamus honorem Dei & cultum, qui potissimè in iustitia consistit, cogitur ipse Deus, per regulam illam inuariabilem zelare commodum nostrum, saturando nos, non solùm corporeis cibis: sed quodcumq; honestè desiderare possumus tribuendo. Iuxta illud: Iacta cogitatum tuũ in Domino, & ipse te enutriet. Ista cum Geburah conuenit: à qua omne iudicium, & iustitia contra malos. ille influxus in se est bonus: sed malè dispositis propter peccata est malus. vnde Geburah influit vindictam, zelo honoris Dei: &, si eo quis vtatur, in inimicorum vindictam est malus: si verò in Dei honorem, est bonus. Hoc zelo Dei feruebat Helias, qui ob Dei honorem quadringentos falsos prophetas interfecere fecit, qui adorabãt Baal. vnde ipse dixit: Zelo zelatus sum propter Dominum. Ioseph item hunc ob zelũ abstinuit se à fornicatione, vel adulterio, Martyres idola contempserunt: propter quod Helias meruit ab inimicis liberari. Ioseph Ægypti princeps factus est. Martyres præmiũ sumpserunt. Deq; hoc zelo loquebatur Christus, quando dixit: Ego veni mittere gladium.

Hic in intentione consistit. Si oculus tuus fuerit simplex: id est, intentio tua bona, & recta ad honorem Dei, totum corpus lucidum erit: id est, opus perfectum erit: nam quicquid faciunt homines, intentio iudicat omnes. Septima beatitudo: Beati pacifici, *&c.* Pacem Christus nobis suadet: & ipsam nobis alijs denunciandam proponit. Et hoc quia regnum ipsius est regnum spiritus & pacis. E conuerso autem regnum Diaboli, est regnũ carnis & litigij: ratio est, quia bona carnalia & temporalia ea sunt, vt pluribus communicata diminuantur. Vnde qui ea appetit, semper timet ne, si pars socij augeatur, ipsius portio diminuatur. Hinc Iacobus dixit: Vnde bella & lites in nobis: nónne ex cõcupiscentijs vestris, quę militãt in membris vestris: Spiritualia verò bona magis communicata, magis augẽtur. Hinc de sapientia inquit Sapiens: Quam sine inuidia communico. non enim Doctor sapientiam, docẽdo, imminuit, imò ipsam adauget. Etiam beatitudo non potest stare cum litigijs: nam beatus (*teste Aug.*) est ille qui habet, quicquid vult. Litigans autem non habet, quicquid vult: imò quęrit & appetit, quod nõ habet. Christus etiã quærit pacem à nobis, quia sicut recessimus à Deo

per

per diuisionem: sic in Deum reuerti debemus per vnionem, quæ sine pace esse non potest. Hinc ipse dixit: Rogo Pater, vt sicut, *&c.* Ideo Solomon qui Rex *pacificus* interpretatur, fuit dictus dilectus Domini. 2. Reg. quia natus de Bersabeeh: id est, de puteo septem superiorum defluxuum, qui faciunt homines super quos descendunt, filios Dei propter hoc, pacifici, filij Dei vocātur. Hæc conuenit cum Nezach, influxum fauorabilem. Et hęc refrenatio fit per amorem habitum erga Deum: qui enim amat Deum, cætera paruipendit: nam Dei amor foràs mittit amorem proprium, & fortunę bonorum. Quare dicetur filius Dei, vt habetur in Iohanne: Dedit eis potestatem, filios Dei fieri, his, qui nō ex sanguinibus: id est, qui non sequuntur amorem carnis, nec proprij honoris: neque ex voluntate carnis: id est, qui non sequuntur motus sensuales. Nec ex voluntate viri: id est, qui non sequuntur concupiscentiam oculorum scilicet auaritiæ, sicut idem Iohannes ait: Omne, quod est in Mundo, aut est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ. Vnde Iaco. Vnde lites inter vos, nisi quia carnales estis. Et Paulus ad Galat. Opera carnis sunt odia, inimicitię, *&c.* Homo

verò,ista relinquens, fit Dei filius. ideò bene dicitur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Octaua beatitudo: Beati, qui persecutionem patiũtur, &c. Regnum cœlorum promittitur patientibus propter iustitiã, quia amore Dei pati, est potissimùm fidelitatis & adhærentiæ cum ipso Deo, signum: Hinc notanter dixit Christus: Propter iustitiam: non autem propter crimen, aut facinora, propter quæ multi sæpè pati solent. Etiam, quia ærumnis & calamitatibus ęquanimiter toleratis adeò expurgatur homo: vt mundus mereatur fieri conueniens Dei templum purissimum. Tribulationibus quoq; animalis homo & caro spiritui inimica castigatur: & ipsi spiritui subijcitur, adeò vt in ipsum tempore suo immutari possit: & totus homo fieri capax regni cœlorum & Dei. Etiam, quia bene: hac regula distribuuntur, vt potientes temporalibus, priuẽtur æternis: iuxta id, quod Abraham diuiti illi dixit: Fili, recordare, quia recipisti bona in vita tua: & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur: tu verò cruciaris. Hinc Apostolus dixit: Oportet nos per multas tribulationes introire in regnum Dei. Hæc cum Hod conuenit. ista dimensio est hinulus geburah: à geburah

burah nanque venit.diuinus iustitiæ influxus.quare,qui operatur zelo iustitiæ, siue Dei amore, tolerat etiã eius amore malos incursus. Et talis dicitur regnum cœlorum habere. iccirco ait: Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiã, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum. Talem iustitiam, siue Dei honoris zelum habuit Elias,& martyres, vt suprà. Vnde nos dupliciter à Deo punimur.Primò propter peccata nostra sic exigentia, vt de Dauide patet: cui post commissum scelus Vriæ, dixit Nathan: Non recedet gladius de domo tua: vt patet in Absalon,qui fratrem Amon occidit. Et hoc est, quod dicit Hieronymus, quod amico Dei citò pœna rependitur, quia tarditatem supplicij grauitate cõpensat, contra scil. inimicos suos: mora enim iudicij, signum est damnationis ęternę.Ille verò,qui patitur sine demerito,propter iustitiam is patitur: iustitia namq; maius exigit præmium, vbi maius meritum intercesserit. Nona beatitudo:Beati eritis, cùm maledixerint vobis homines,&c.Hîc exquirit Christus à nobis iniuriarum remissionem;vt inde pacẽ faciliùs habeamus: & inde à Deo remissionẽ cõsequamur. Hinc ipsemet Christus docuit nos orantes dice-

re: Dimitte nobis, &c. Et alibi: Dimittite (*inquit*) si quid habetis aduersus aliquē; vt & Pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra; & hoc quia vindicta Deo peculiariter competit. iuxta illud: Mea est vltio, & ego retribuā. Vnde nullus iure vindictā de malè actis sumere potest; nisi Deus & is, qui vicem Dei in terris gerit; iudex videlicet. Nec maiorē vindictā de iniurijs sibi vel alijs illatis quis sumere potest, quā Deo vindictam cōmittere. Iuxta illud Apostoli: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Sapientes enim non premūtur malis, angustijs, & iniurijs. Vnde Plotinus excludit sapientem à timore, & dolore, dicēs: De nulla enim re timet aut dolet. Hinc Socrates venenum non timuit; nec martyres exhorruēre tormenta. Imò in ipsis lętabantur. Iuxta illud Apostoli: Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscētes vos habere meliorem, & manentē substantiam. Veri enim sapientes collecti sunt ad mentis arcem: vbi existentes nihil curant, nec tristantur (*vt asserit Boëtius*) supellectilium iactura. Hinc quoq; collecti oderunt corpus: & quæque ad ipsum pertinētia:

tia: tanquam impedimenta quædam mentis possidendę; & regni illius, quod verum gaudium, & vera oblectamenta parit. Hinc lætabantur martyres, verę sapientiæ compotes; cùm cruciatus corporibus suis inferrentur, & iniuriæ. Hæc conuenit cum Iesod; à qua dimẽsione prouenit vita; ab hoc loco peruenit Helias, & Ioseph, qui persecutionem passi sunt propter iustitiam, iccirco mercedem magnam recepêre in hoc Mundo, & in alio; nam hic princeps Ægypti est constitutus; ille à fame præseruatus, & martyres complures è carceribus liberati; & tandem hi omnes in cœlo sunt coronati; vnde cõuenienter dicitur: merces magna dabitur illis: id est, vita æterna, quæ à Iesod prouenit. Et patet conclusio.

Sicut Aristoteles diuiniorem philosophiam, quam philosophi antiqui sub fabulis, apologis velârunt: ipse sub philosophicæ speculationis facie dissimulauit: & verborum breuitate obscurauit: ita Rab. Moses Aegyptius in libro, qui à Latinis dicitur Dux neutrorum, dum per superficialem verborum corticem videtur cum philosophis ambulare, per latentes pro- P.M.

fundi ſenſus intelligentias, myſteriaq; complectitur Cabala.

7.A. Omnis ſchola Hebręorum in tres ſectas diuiſa eſt. In Philoſophos, in Cabaliſtas, & in Thalmudicos. Declarantes & exponētes Scripturam, & legem, quatenus ad hūc Mundum ſenſibilem, & inferiorem: & actiuā vitā attinet, Thalmudiſtæ dicti ſunt. Alij mundanarum rerum curam, iudicialia, & omnimodū vſum, tàm reipublicę, quàm priuatarum rerum Thalmudiſtis relinquētes, contemplationique vacantes, & vitæ ſupernæ, omnia quæ ſcripta ſunt ad Archetypum retulerunt: & in illo, aut per numeros, aut per ſymbolicam rationem, vel per anagogicum ſenſum omnia interpretati ſunt. Alij verò tantummodò corticę literæ cibari ſatis eſt. Exponunt tamen biblia (poſt ſenſum literalem) ſecundū philoſophiam. Primus horum fuit Rab. Moſes de Ægypto, quo adhuc viuente floruit Auerrois Cordubenſis. Hic Doctor ergo comparat Moſem de Ægypto Ariſtoteli. Hic Moſes fuit natione Hebræus, & patria Hiſpanus. Iſte nulli ſectæ credidit: nec Moſi, nec Chriſto, nec Maumeto. Et licet per ſuperficialem verborū corticē videatur

cum

cum philosophis ambulare: & intelligat nihilominus in illis antiquorum verbis Theologorum: id est, Cabalistarum secreta detegere: illi tamen doctrinæ, tanquam veræ minimè credidit, sicut & Auerrois, qui vir nullius fidei fuit, omnes deridens sectas, dicit: pro vt dicunt locutores trium legum: id est, loquaces. Quasi dixerit, leges nihil firmitatis habere, nisi tantùm in verbis: &, quamuis in commen. Primi cœli & Mundi dicat, quod Deo tenemur honorem triplicem impendere, orationis videlicet, sacrificij, & amoris: in hoc tamē sibi ipsi contradicit: quia, si Deus hæc inferiora non intelligit (*vt ipse asserit*) quomodo eum orare oportet? &, si necessariò agit, vt ipse affirmat, quomodo potest sacrificijs flecti? *&c.* Ecce quomodo iste de diuinis loquitur: & contrarium tamen credit. Aristoteles verò quandoque loquitur de diuinis, & illa credidit: fuit enim nutritus ad pedes diuini Platonis, quod ipse in 11. Metaph. affirmat, dicens: vt tenent patres Chaldæi: id est, Hebræi: idque, quia præmiserat dicta sui magistri Platonis tacito eius nomine, vt vindicaret, sibi eum honorem: re ipsa tamen Aristot. nihil in diuinis valuit respectu Platonis. Est enim multo-

rum ſententia doctorum virorum, quod Plato doctrina tantum excedit Ariſtotelicam, quantum diuina quibus ſemper redolet Plato, ſimul cum Pythagora eminēt terreſtribus, quibus deprimitur Ariſtotelis qui (*vt ait Proculus, & Academici, & Peripatetici dogmatis profeſſor*) ſimul cum Theophraſto, & alijs Peripateticis, vſque ad formas vniuerſorum mouentes, ſuæ ſpeculationis lumen accenderunt. Plato verò ab eo, quod inter entia dignitatem habent longè ſemota, & eo quidem digniora ſumit exordia: vnde & eius progreſſus ſublimior. Excedit igitur Ariſtoteles Platonem in diuinis. imò oſtendit ſe in huiuſmodi ignarū: dum ideas Platonicas negat, quod fecit (*vt Franciſcus de Maironis ait*) aut tanquam malignus, magiſtri ſui opinioni contradicens: aut tanquam peſsimus Theologus. Quare Græci vocant Platonem diuinum: Ariſtotelem verò Dæmonem: illi enim ſemper fuit cura de diuinis agere, & ab eis addiſcere, qui à diuinis ſuſceperant oraculis: id eſt, ab Hebræis: hic autem, proprijs viribus innixus, ea tantùm admittere volüit, quę ſuis ſenſibus, & rationibus probare iudicabat. In naturalib⁹ fuit collector prçcedentium philoſophorū: & hoc idem ipſe-

ipsemet fatetur, vbi de posterior. anal. agit, docens, quod scientia est per demonstrationem: & hæc per quidditates (*vt aiunt*) & proprias rerum differentias nobis occultas. In Theologia fuit ignarus: in logica fuit maiori ex parte eiusdem inuentor. Et, si 12. Metaphys. dicit: Entia nolunt malè disponi, vnus, ergo princeps, hoc habuit ab Homero. Multa igitur theologalia dicit sub philosophiæ velamine. Gloriatur tamen & peripateticorum Dux, se Alexandro (*Themistio referente*) ea lege sua naturàlia instituta tradidisse: vt nemo intelligeret, nisi ipso qui tradidit interpretáte; ergo Aristot. dissimulauit sub philosophicæ speculationis Cabalam, quam philosophi antiqui sub fabulis, Apologis velauerunt. Semper enim antiquorũ studium fuit sacramenta Dei, & naturæ inuoluere, & obtegere: & Dei eloquia sibi credita in corde suo abscondere, ne peccarent. Quam legem obseruârunt ex Indis Brachmanæ Æthiopes, Persæ, & Ægyptij. Hinc dicebat horum splendor Mercurius. Tractatum tota numinis maiestate plenissimum, irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ publicare. Hoc Orpheus, & vates omnes antiqui Pythagoras, Socrates, Plato, Aristo-

Ariſtoxenus, Ammonius inuiolabili fide ſeruauêre. Hinc Herennius, Plotinus, & Origenes (*vt ſcribit Porphyrius in de educatione & diſciplina Plotini*) iurârunt, ne Ammonij dogmata ederent: & quia Plotinus violato iureiurando ab Ammonio præſtito ſacramenta publicauit: in tranſgreſsionis pœnam (*vt nonnulli aſſerunt*) horrendo pediculorum edulio conſumptus eſt. Ieſus redemptor filius Dei diſcipulos docet, ne dent ſanctum canibus: nec margaritas exponant porcis conculcandas, quæ magiſtri monumenta, vt ſeruarent diſcipuli: aut non ſcripſerunt: aut, quæ ſolum ad miracula, mores componendos, & legis inſtituta pertinent: ab omnibus obſeruanda tradiderunt. Sic fecêre Apoſtoli, & Euangeliſtæ omnes: Paulo & Iohanne excepto: nam hic tribus Euangelijs iam vulgatis, multisq; exactis annis, ad extirpandã hæreſim Ebionitarũ, qui Chriſtum hominẽ, non Deum eſſe aſſeuerabant: de æterna filij Dei generatione: deq; per ipſum hominis vnione cũ Deo: mortificato primo animali noſtro aliqua paucis, & obſcurè pronunciauit. Apoc. verò myſteria tot inuoluit ænigmatibus: vt nec Solomon qui Sabæ Reginæ ænigmata ſoluebat: nec quiſ-
ſpiam

piam alius enodaret: nisi eo spiritu perfusus, quo erat plenus ille, qui scripsit. Sed Paulus cùm iam prçterisse senserit figuram huius Mundi, aliquos vel paucos elegit discipulos: de quibus ait: Nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes: dolens se nō habere bene initiatos quamplurimos: quibus hæc sacramēta credere posset. Secernit igitur Apostolis profectiores dicipulos, inter quos loquitur ea, quæ ad superiorem sapientiam pertinet, factus veri magistri discipulus: qui nomen Dei patris manifestauit eis tantummodò quos ipse Pater dederat: & eos delegit, quibus loquebatur mysterium regni Dei, ab eis, quos in parabolis docebat, primum igitur quanti sit, Cabalam.

In textu, audi Israël, dominus Deus noster, Dominus vnus, rectius est, vt intelligatur ibi collectio ab inferiori ad superius; quàm ab inferiori ad superius bis. P.M.

Est peripateticorum patens controuersia cum antiquis, Parmenide, & Melisso, & sequentibus circa rerum vnitatem: quæ altercatio potiùs est verbalis, quàm realis, vt rectè Simplicius sentit: & alij sapientes: F.A.

pientes: in quam concertationem intrant ei, qui aut non intelligunt, aut intelligere ſimulant vt diſceptandi anſam nanciſcantur, quorum litigia facilè explicantur, ſi admittant (vt debent) Deum rerum authorem, ſuſtentaculum & vinculum, de quo Plato ad Hermiam Eraſtum, & Coriſcum loquens, ait: vos, qui tres eſtis, hanc epiſtolam legere oportet, vel ſaltem bini: idquè quantò frequentius fieri poteſt: vt cognoſcatis Deum omnium rerum quæ fuerunt, quæ ſunt, & quæ futura ſunt, principem, & principis, opificisquè cauſę Patrem, & Dominum: quomodò philoſophando apertè tè fœlicis hominis naturam attingere poterimus; cognoſcendo videlicet rerum cauſam, finem, & ſuſtentaculum: aut continuè diffuſum in nos Deum: iuxta quod ſcribit ſapiens quidam Aſtronomus:

Namque canam tacita natura mente potentem
Infuſumq; Deum Cœlo terraq; fretoq;:

ſicut per Ieremiam ait: Cœlũ & terram ego impleo, quòd niſi faciat, viuificet, & ſuſtẽtet, cuncta facilè in nihilũ reſoluerẽtur. Sic itaq; eſt vnũ eſſe diffuſum omnibus in rebus, in quo ſunt, & conſeruantur: cuius rei exemplum probare poſſumus etiam in inſenſibilibus; nam Sol, qui (*teſte Iamblicho*)

est perspicua diuinæ intelligentiæ imago; perspicua statua in hoc templo mundano (*vt docet Dionysius*) vnicus est in essentia, & luce, multiplex tamen in radijs; sicuti primum ipsum esse vnicum est in se : & illud Diuinum, æternum & immutabile: multiplex tamen in creaturis diffusum, ratione videlicet multitudinis sephirot; fuit enim conueniens in Deo talē præexistere multiplicitatem dimensionum, quia secūdum naturales: idem manēs idem, semper producit idem: sicut ignis, qui naturam habet inuariabilem in qualitatibus: semper calefacit, & vrit, ita Deus Mundū volens multigenum creare, oportuit se varia vestimenta attributorum induere, nempe, Geburah, Gedulah, *&c.* Suntque septem mutatoria vestimentorum diuinorum : quibuscum millia millium effectuum producere potest, quod, etsi sunt tantùm septem cognomina Tetrag. tum quodlibet illorum septem cognominum sub se continet mille, & plura agnomina, vt ait Canti. Et mille tibi Selomo. Sicut sunt septem tantùm inferiores planetæ, qui adinuicem vniti vario modo in hisce inferioribus tot millia indiuiduorum distinctorum, ac eorum species producunt: sicut Sol cum

luna

luna vnum producit effectum, cum Saturno alium, &c. Similiter de signis zodiaci dicatur, à simili. Deus per vnam sephirah producit vnum effectum, per aliam alium, &c. Essentia tamen est vna, vt Elzohar dicit. Aduerte, quod, etsi sephirot sunt decem: non discedunt tamen ab vnitate: omnes enim sunt vnus Deus, vti nos dicimus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. sunt tres personæ, & tamen sunt vnus Deus: arbor est vna, & habet distinctos ramusculos, folia, flores, & fructus, & hæc tamen dicuntur vna arbor: licet partes sint distinctæ, quia partium distinctio non distinguit totum: ita est vnus homo, & eius membra sunt distincta. Omnia igitur Mundi entia sunt vnum in Deo ideatum, & radicatum: per quod esse (*secundum Aratum*) viuimus, mouemur & sumus. &, si Arist. probare conatur entium pluralitatem: magis arguit ad verba, quàm ad sensum. Probat hoc pacto. Membrum differt à membro, ergo sunt plura, ergo non vnum. Respondetur, quod sunt plura realiter distincta: sunt vnum tamen radicaliter, &c. Sine qua radice esse non possumus, vt cantat Dauid: auferes eum spiritum: id est, esse reale; & deficient. Ad cõclusionem igitur dico. Deut.

6. cap.

6.cap.dicitur.Sema Israël, Adonai Adonenu Adonai Echad. Hoc est, Audi Israël, Deus Deus noster Deus, vnus est. Super hunc textum, dicit Rab: Simeon ben Iochai in Elzohar. Audi Israël; ait Rabbi Ibba. Hic est ô Israël antiquus יהוה: id est, *Deus*, qui est principium omnium rerum, antiquus antiquorum, hortus radicum, & omnium rerum perfectio, & dicitur Pater; Elchenu אלהנו: id est, Deus noster, profunditas fluminum & fons scientiarum, quæ procedunt ab illo Patre: & Filius vocatur יהוה: id est, *Deus*, hic est Spiritus sanctus, qui à duobus procedit, vnus est vt vnum cum alio concludat, & colligit neque alius ab alio diuidi potest: Et propterea ait: Sema: id est, congrega Israël hunc Patrem & Filium & Spiritū sanctum, eumq; fac vnam essentiā vnamq; substantiā quicquid est in vno, est in alio totus fuit, & tot⁹ est totusq; erit. *Hæc ille*: dico ergo, quod sicut in prædicamento substantiæ substantia est vna: & tamen diuiditur per corpoream, & incorpoream animatam & inanimatam, *&c.* ita à simili, Deus est vnus, tamen plures habet sephirot, siue dimensiones siue numerationes, siue attributa: quæ omnia sunt vnum. Et ista vnitas est, siue fiat (collectio ab infe-

 riori

riori ad ſuperius:) id eſt, exordiendo à malchut ad cheter Elion (& à ſuperiori ad inferius:) id eſt, à cheter Elion ad malchut quàm ab inferiori ad ſuperius bis) ſcilicet incipiendo à dextra parte inferius ſurſum aſcendendo: poſtea iterum à ſiniſtra incipiendo: inferius, & ſurſum aſcendendo.

P.M. *Rectius eſt, vt amen Tipheret dicat, & regnum (vt per viam numeri oſtenditur) quàm quod dicat regnum tantum, vt quidam volunt.*

F.A. *Amen* dictio, ſignat verè & vim confirmandi ea quæ præmittuntur, aut ſubſequuntur, habet: hinc eccleſia in omnium orationum fine apponit, *amen*: ac ſi diceretur, ſit, aut fiat, quod petitur. ſi verò altiùs conſcendere voluerimus, ſecretioresque Theologos conſulere libuerit, idem importat, *amen*, quòd coniunctio duorum principiorum, & fontium: à quibus in nos cuncta diffunduntur, quorum vnius nomen יהוה eſt Iehouah, & Tipheret cognominatur, & illud Iehouah profertur per Adonai penultimam breuem: alterum verò אדני Adonai penultimam longam habet, & cognominatur malchut: quarum literarum numerus vtriuſq; nominis importat

portat vnum, & nonaginta : hoc modo; nominis Iehouah. Iod י leuat decem, he quinque, vau sex, he quinque, quæ simul numerum 26. reddunt. Item Adonai nominis אדני : aleph א reddit vnum, dalet ד quatuor, nun נ 50. iod י, 10. quæ simul reddunt 65. & huic numero addito superiori, videlicet, 26. reddunt numerum 91. eundem numerum præcisè reddit hæc dictio, amen, אמן hoc modo: aleph, א : id est, mem מ. 40. nun נ. 50. qui numeri simul vniti reddunt numerum 91. Vnde innuitur, quod in hac dictione includitur virtus vtriusque nominis simul, nempe tipheret, & malchut. amen igitur vult inferre, vniatur Tipheret, cum malchut fœmina, ad producendum hunc, vel illum effectum. Et, si, *amen*, tantum per Adonai malchut exponeretur, vellet tantummodo effectum implorare à fœmina malchut, quod minimè conuenit à fœmina quærere prolem ignara viro; ita nec malchut potest nobis bonũ pręstare influxũ, nisi eum à masculo tipheret recipiat: tanquam matrix semen. Sicut luna nõ splendet sine luce, à Sole recepta; ita nec luna archetypa malchut splendet bono influxu, nisi respiciatur ab Sole archetypo tipheret. Hæc duo no-

mina, scil. duplex Adonai modo prædicto notatum, si quis sciret cõiungere, effectus mirabiles producere sciret quod sanctorum, ac perfectissimorum est, quod fecerunt Abraham, Isahac, qui foderunt puteum illum malchut, quem vocârunt beersebah: id est, *puteum septem*, quia in ipsum deducebant influxum, non modò Tetrag. tipheret, sed cæterorum etiam sex fontium: Iesod scilicet, Nezah, Nod, gedulah, geburah. Idq; præ cæteris fecit ipse redemptor. Hinc ipse horum sacramentorum nõ ignarus huiusmodi verbum amen, sæpissimè frequentabat.

P.M. *Ego animam nostram sic decem sephirot adapto, vt per vnitatem suam sit cum prima, per intellectum cum secunda per rationẽ cum tertia. Per superiorem concupiscibilem cum quarta, per superiorem irascibilem cum quinta per liberum arbitrium cum sexta. Et per hoc totum vt ad superiorem se conuertitur cum septima, vt ad inferiora cum octaua. Et mixtum cum vtroque potiùs per indifferentiam, vel alternariam adhæsionem, quam simulta-*

multaneam continentiam, cum nona: & per potentiam, qua inhabitat primum habitaculum, cum decima.

Moses in Genesi describendo hominis formationem, inducit Deum summum opificem, dicentem: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram: postea concludit, dicens: ad imaginem suam fecit illum, tacita similitudine: & ratio huius est, quia vult Deus nos tali similitudini cooperari per liberum arbitrium; & hoc non conuenit cæteris animalibus: quæ nec Deo nec naturæ cooperantur: non naturæ: quia non seminant, nec serunt, sed ea pascit Deus: comedunt enim de his, quæ sponte à terra producuntur, in vestitu non nent, neque glomerant, neque texunt: sed proprijs contenti pilis, aliud non quærunt indumentum. Homo verò non tantùm naturæ, sed Deo etiam cooperatur. De natura patet: nam fructus terræ, vsui hominis deputati non sponte pullulat à terra. sine hominis cooperatione, vt patet de vino & frumento, quæ tot laboribus habentur: sicut Adæ minatus fuerat Deus: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. patet rusticorum labor, qui mar- F. A.

tyrio æquiparatur, de Deo etiam patet: vult enim Deus nos virtutibus vacare & eius cooperatores esse, *teste Paulo*, cooperatores sumus gratiæ eius; idque vt hanc similitudinem acquiramus: non additur ergo in Genesi: Ad similitudinem suam fecit illum, vt ostendatur, quod hæc similitudo non datur sine nobis cooperantibus: vnde Augustinus: Qui fecit te sine te, non saluabit te sine te. Quare Deus præcepta dedit: 613. affirmatiua sunt 248. quot sunt ossa præcipua in corpore nostro. & negatiua, 365. quot sunt nerui in eodem corpore: quæ omnia significant 613. vires nobis collatas: quibus legem obseruare possumus, & similitudinem istam acquirere: ideo Christus dicit: Estote perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est: qui Solem suum oriri facit super iustos, & iniustos. In lege item præcepit Deus, vt comederent panem azymum: id est, sine *fermento*: hac etiam de causa Deus primum hominem creauit in æquinoctio Veris; in quo frumentum non habet corruptionem, & hæc omnia facta sunt, vt & nos doceamur esse sine fermento malitiæ, ac nequitiæ (*vt docet Paulus*) vt & facilius hanc acquiramus similitudinem, itaque similitudo consi-

consistit in actibus secundis, sicut Imago in actibus primis: quia tantùm in potentijs est, in intellectu scilicet voluntate & memoria, & hæc omnia à Deo facta sunt, dicente Dauide: Ipse fecit nos & non ipsi nos. Actus secundi sunt potentiæ sub actibus proprijs, siue operationibus. Et isti actus sunt in nostra potestate: possumus enim amare, & odire: loqui & non loqui, vnde errauit Scotus, imaginem in actibus primis ponendo, & simul in secũdis, quia ad imaginem habendam cooperari non possumus: nam totum Deum præsentat ita, quod nihil est in Deo, quin eius imago in homine splendeat, quia imago dicit totum: vestigium verò partem: & per partem totum. Maximum miraculum huius mundanæ scænæ. Non est Sol, cuius lumine omnia clarescunt, & illustrantur: Nec est totum cœlum, vnde omnis influxus in inferiorum beneficium prouenit. Sed est homo (*vt Abdala Sarracenus asserit*) in quo non tantùm Sol, & omnes cœli cõtinentur: sed aër, aqua, terra, & omnia quæ in eis sunt. Iuxta illud Sapientis: Fecit Deus hominem de limo terræ: & dedit ei virtutem continendi omnia. cui adstipulatur Mercurius, dicens, quod Homo est quod-

dam totum omnia continens. Et iterum in Asclepio loquens, ait: Magnum miraculũ (ô Asclepi) est homo animal adorãdum & honorandũ præ cæteris, quæ in hoc Mũdo sunt. Et hoc quia est rationis capax, beatitu dinis particeps, dominus omniũ creaturarum. Iuxta illud Psal. Omnia subiecisti sub pedibus suis, est naturæ interpres. Est (*vt dicunt Persæ*) hymenæus Mundi: est factus arbitrarius, honorariusque suijpsius plastes. Habet enim potestatem, in quam maluerit formam, se transformandi: in lapidem videlicet, plantam, animal brutum, Diabolum, Angelũ, & ipsum Deum. Iuxta illud Iohannis: Dedit ei potestatem (scilicet hominibus) filios Dei fieri. Hinc Chaldæi dicunt, cùm cætera omnia habeant determinatas formas, solus homo, nullam habet effigiem propriam: sed extraneas & aduentitias quamplurimas. Propterea non ab re propheta dixit: In imaginem pertransit homo. Magis omnibus est adorandus homo, quia Dei imaginem continet. Imago quippe totum repræsentat: igitur anima totum ordinem sphiristicum archetypum continet, qui ordo ex denario constat (*vt notum est peritis in Cabala.*) Hinc perbellè Mercurius asserit

animas

animas ex denario numero esse generatas. Anima enim cùm sit perfecta, & vltimum Dei opus: vltra quod nil aliud creatũ fuisse legimus. Hinc Deus ipsam perficere studuit denario, numero videlicet completo, vltra quem alius nõ datur. Ex illo enim denario numero diuino, emanauit anima. Vnde in productione hominis citati fuerunt illi decem fontes, vel numina: ad quæ (*vt Zohar inquit*) directus fuit ille sermo, quo dictum est: Faciamus hominem, ad imaginem & similitudinem nostram. Nam ex omnibus illis, conflata est anima, sicut ex omnibus corporis membris emittitur semẽ ad formandum corpus. vnde si ex aliquo membro non emitteretur semen, nasceretur homo membro illo diminutus, & ideò sicut Filius imaginem Patris corpoream portat, sic anima gerit imaginem Dei: quia conflata est ex omnibus, quæ in ipso Deo sunt. propter hoc (*vt dicit Zoroaster*) per tẽpus breue, exultans ob harmoniam, quam in se sentit, inebriatur. Tempus enim vitæ huius breue est curriculum omni volatu velocius. In quo quidem curriculo existens homo sentit harmoniam: non solùm eam, quam in membris habet, sed cũ Deo, & omni creato ac corporeo: eam autem

potiſsimè, quam cum Dijs, ac Deo deorum habet. Vnde magna voluptate inebriatur: Deum quodammodo in ſe (vt oraculum proſequitur) trahens. Dummodo grauaminibus terrenis præpeditus non ſit. Tunc enim quando ſcilicet ab huiuſmodi grauaminibus ſolutus eſt, ſentit mẽtis raptum, aut oſculi mortem (*vt Hebræi dicunt*) vbi videt arcana, quæ homini loqui non licet, *vt Paulus perhibet*. Hæc harmonia quam ſentit homo bene cordatus cũ Deo, prouenit ex harmonia partium, ſiue potẽtiarum animę, cum numerationibus Diuinis. Siue cum homine archerypo, prout dicit hæc cõcluſio (ego animam noſtram) ſic decem Sephirot adapto, vt per vnitatem ſuam, *&c.* ſicut anima eſſentialiter eſt vna: ex qua cæteræ potentiæ emanant, intellectus videlicet, & voluntas; ita (ſit cum prima) id eſt, cum cheter elion Patre: eſſentia namque diuina in ſe eſt vna: de qua perſonæ diuinæ procedunt, vt dicit Filius: Omnia mihi dedit Pater (per intellectum cũ ſecunda) id eſt, cum choemah, ſapientia diuina Filius; cum qua conuenit intellectus noſter. Filius enim generatur per memoriam fœcundam: id eſt, per intellectum eſſentiam habentem pro obiecto (per rationem

rionem cum tertia) id eſt, cum binah Spiritu ſancto: nam binach non eſt propriè ſapientia diuina, illa enim eſt chocmah, nota Patri, vt Chriſtus confirmat: quis nouit Filium, chocmah, niſi Pater, & cui (nempe Spiritui ſancto) volüerit Filius reuelare, quia ipſe à Patre, & Filio procedit. Eſt igitur binah intelligentia, non ſapientia, imò ipſa inferior à ſimili ratio eſt potentia inferior ad intellectum propriè dictum: eſt enim rationis diſcurſus, intellectum præſupponens propriè dictum. primo apprehendentem (per ſuperiorem cōcupiſcibilem cum quarta) ſuperior concupiſcibilis eſt animæ portio quæ neſamach dicitur, prout eſt tota diuinis rebus intenta, de terrenis nil curans: & conuenit cū quarta dicta Gedulah, quæ eſt locus amoris plenus erga Deum, & proximum. Quo influxu perfruebatur Abraham, dilectionis erga Deum, & proximum plenus. De primo patet in hoſpitalitate Angelorū: de ſecūdo patet de ſacrificijs ſeptem ſephirot oblatis, vt Sodomorum indulgentiam obtineret, qui vidēs in illis ſe nihil proficere, reuerſus eſt in domum ſuā gedulah, per ſuperiorem iraſcibilem cum quinta: id eſt, geburah; talis enim ſuperior iraſcibilis eſt zelus

zelus honoris Dei: sicut habuit Helias, qui, videns latriam floccipendere, iratus zelo Dei honoris, interficere fecit pseudoprophetas. Talis ira superior dicitur: tali irascibili Christus expulit de tẽplo emẽtes, & vendentes. Sicut de illo prophetauerat Dauid: Zelus domus tuæ comedit me, & conuenit cum geburah, quæ est terror diuinæ vindictæ: cuius fuit plenus Isahac: ideo talis locus attribuitur illi, patet: dum enim Labã insequeretur Iahacob, eò quòd furtim ab eo recessisset, inter alia, quę dixit ipsi Laban, dicit: nisi fuisset Pachad patris mei Isaac in te (id est, terror, cuius hæres fuit Iahacob) me occidisses. Iste Pachad, vel terror est actiuus: & est in homine, animalium respectu aliorum: patet de Apollonię Tyaneo, qui aliquando ambulans cũ quodã viro, nomine Vames; qui vidẽs paruulum, elephantem ducere, dixit ipsi Apollonio. vnde est, quod animal tam ferox permittit se à puero duci, cui Apollonius: ratio est, *inquit*, quia in nobis posuit Deus terrorem actiuum, quo cætera animalia terremus; per liberum arbitrium cũ sexta: id est, cum tipheret: nam, vt ipsa dimensio est in medio gedulah, & geburah: ita liberum arbitrium est in medio irascibi-

lis,

lis,& concupiſcibilis:&, ſicut qui eſt in tipheret in ſua eſt poteſtate influxum recipiendi à gedulah,vel à geburah:ita,qui vtitur libero arbitrio,poteſtatẽ habet iraſcendi ob zelum honoris Dei: & poteſt ad libitum cœleſtia concupiſcere; per hoc, quod totum,vt ad ſuperiora,ſe conuertitur,cum ſeptima: id eſt, cum nezah, quæ interpretatur, vincenti, vel victoriæ,vel effundenti ſanguinem, vel in fine. Illi ergo qui ſe totaliter propter amorẽ ad Deum conuertuntur,nihil de filijs, nec de ſe ipſis curantes:neq; de fortunæ bonis niſi prout charitas exigit, vt fuerunt martyres,qui vltrò ſe Deo offerebãt in holocauſtum, nec minas, nec principũ verbera timentes:tales in nezach eſſe dicũtur:id eſt, fruuntur tali influxu; vt ad inferiora cum octaua: id eſt, cum hod,quod idem eſt,quod *decor*.&, quando quis eis, qui nobiſcum degunt, proximis auxilium impendimus in ſuis indigentijs, nemini nocendo.his habet hod:id eſt,*decorem*, hod eſt influxum ab hod. & ita fuerũt viri patriarchę,viri miſericordiarum,& patres prophetarum,& huiuſmodi, & mixtũ ex vtroque potiùs per indifferentiam, vel alternariam adhæſionem, quam ſimultaneam continentiam, cum nona:id eſt,cum Ieſod,

Iesod, hæc dimensio est media inter hod, & nesach. Et, sicut, hic existens potest ab vtraque dimensione influxum percipere indifferenter, ita in anima nostra vis inest quædam; qua Deo, & superis vacare tota mente possumus: vel inferioribus, se in ministerium pauperum præbere. hoc est dictu, anima nostra in tali est statu, quod potest vitæ actiuæ, vel contemplatiuæ vacare: sicut legitur de Martha, & Magdalena, & per potentiam quae inhabitat primum habitaculũ cum decima: id est, cum Malchut: quod dicitur regnum quod in nobis existit; vt testatur Veritas dicens: Regnum Dei intra vos est. Et istud nihil aliud est, quàm quędam potentia: per quam Deus in nobis recipi potest; quia, nisi talem possideremus dispositionem, Deus in nobis nõ habitaret.

P.M. *Per dicta Cabalistarum, quod cœli sunt ex igne, & aqua simul & veritatem Theologicã de ipsis sephirot nobis manifestat & Philosophicam veritatem, quod elementa in cœlo sunt tantùm secundum actiuam virtutem.*

P.A. Docet Plato, vtrumq; Mundum factum fuisse in proportione. vnde in Timæo disserit

ſerit Mũdum fuiſſe factum per cubum ternarij, 27. videlicet. In quo quidem numero, omnis harmonia & conſonantia conſiſtit: Vtrumque autem Mundum diximus, maiorem videlicet & minorem, quia qua proportione factus eſt Mundus maior, & anima ipſius; ex eadem & Mundus minor, videlicet homo & anima ipſius conſtant. Quod neceſſe fuit: vt vterq; Mũdus diutiùs permaneret, & delectabilior eſſet. Et hoc ipſe Plato à Timæo Pythagoræo didicit: cui & quis ſuum inſcripſit. Et ipſe Timęus, fortaſsis hauſit à ſapiente, qui ait: Omnia diſpoſuiſti in numero, pondere & mẽſura. Similiter & elementa, ſimul conueniunt in proportione ſecundum Platonem. In quatuor elemẽtis eſt etiam, pondus numerus, harmoniacus proportione mirabili conueniens: ſicut in numeris quadratis contingit: qui ſemper conueniunt in medio vtrique proportionato. Nam inter quatuor & nouẽ, quadratos numeros, ſenarius eſt medius, à quo ſicut ad quatuor eſt proportio ſeſqualtera, quia ſex includit. quatuor, & di midium eius: id eſt, duo. Pari modo à nouẽ ad ſex. Et eadem conſonantia eſt in ſequẽti quadrato. à nouem videlicet ad ſexdecim. Quorum medius eſt duodenarius:

à quo

à quo ſicut ad nouem, eſt proportio ſeſquitertia. Et eadem eſt harmonia à ſexdecim ad duodecim: quia 16. continet 12. & tertiam partem ipſius 12. videlicet 4. Et denique ordine procedit omnis ſubſequens quadratus. Simili modo conueniunt elementa. Aqua enim eſt humida & frigida: humidum ſibi retinens proprium, in frigido verò cum terra participans. Terra autē frigida atque ſicca eſt: frigidum habens ſibi proprium: cum aqua tamen in eo conueniēs, in ſicco igni coæquatur. Ignis autem, qui cum terra in ſiccitate cōuenit: cum aëre tamen caliditate conſentit. Similemq́; proportionem habēt in ſubtilitate, mobilitate, & acutie; vt Pythagorei, & Academici docent. Quos imitatus Boëtius canit:

Tu numeris elementa ligas: vt frigora flammis:
Arida conueniant liquidis: ne purior ignis.
Euolet, aut merſas deducant pondera terras.

Magna etiam proportione cōueniunt elementa in compoſito, eò quòd inter ſe conueniant. De hac conuenientia, multi multa ſentiunt. Et tamen eſt conſonantia, à qua ſi aliqua qualitas diſcedens præualeat, aut deficiat, totum corpus diſſonum redditur, & inſurgunt febres, aliæq́; multigenæ infirmitates, iuxta humorum, qualitatumq́;

diſſo-

dissonantiam. Quæ autem illæ sint præcipuæ, veri Medici discutiant. Habent etiam elementa pondus & figuram. Proportio ponderis est per decuplum; sicut Aristot. opinatus est de extensione elementorum, dicens, quod ex pugillo terrę fiunt decem aquæ, & totidẽ aëris ex pugillo terræ, fiunt decem aquæ; & totidem aëris ex pugillo aquæ; totidemq; ignis ex pugillo aëris; adeò vt terra in aquã conuersa sit maior in decuplo; in aërem in cẽtuplo; in ignẽ verò in millecuplo, Timæus etiam Locrẽsis & Plato docẽt, & Proculus, & Calcidius exponunt; quod est proportio ponderis illorũ; proportio musica, vnde resultat harmonia. Diapasonica, bisdiapasonica, terdiapasonica; diapasonica & diapentica simul. De quibus satis dixi in tractatu de numero triplici. Et ista elementa reperiuntur in cœlis; alioquin Astrologi non dicerent; esse tria signa terrea, tria aquea, tria aëria, & tria ignea. Et quamuis elementa reperiantur subiecta alterationi & corruptioni, non propter hoc corrumpuntur cœli, quia meliori nota ibi ipsa elementa reperiuntur, quam in generabilibus & corruptibilibus: sicut perfectiori nota reperiuntur in Angelis: perfectissima verò in Deo: qui dicitur

viuentium terra, aqua ſapientiæ, & ignis deuorans. Vnde non ſub iiſdem legibus collocata ſunt inferiora cœleſtia & diuina: nec per eaſdem leges quærenda eſt eorum cognitio: ſed per debitam analogiam. ſunt ergo in omnibus rebus elementa, vt ampliſsimi teſtes ſunt: ſed ea, quæ in hoc Mundo inferiori habentur, fæculenta & craſsiora ſunt: quæ in cœlo, nitida, & pura quæ ſupra cœlos, viuentia, & omni ex parte benefica, & vt ab inferioribus incipiamus: Et hæc terra circa centrum, ſtabile firmamentum pedibus, omnium ſeminum matrix fœcundiſsima eſt in elementatis, vt primum de homine ex limo terræ formato. eſt in cœlo denſitudo, quæ videri poteſt potiſsimùm in ſole, & luna & ſtellis; quæ, vt Plotino placet, radios ſolares repellunt. ſunt etiam tria ſigna, Taurus videlicet, Virgo, & Capricornus; hæc ſunt ſigna fœminea nocturna, terrea frigida, ſicca melancholica, ſapore acria, meridiana eſt in Angelis, vt ſint firma Dei ſedilia: & nobis fœcundi dátes, tanquam miniſtri Dei, terræ huic fœculentæ fœcunditatem. patet etiam de dęmone à Chriſto expulſo, de quo dicitur, quod erat mutus: nam ſicut terra non eſt ſono-

sonora: ita nec angeli terrei vocem emittunt. est in archetypo omnium firma, fœcundissimaq; natura de qua dicitur: Aperiatur terra & germinet saluatorem. & alibi Dauid: Credo videre bona Domini in terra viuentium, quia in Deo viuimus, mouemur & sumus. De aqua, quod est vnũ ex elementis: de elementatis primum in vrina animalium, in aqua herbarum stillata, in ligni sudore. Est in cœlis suo affluxu, terrã irrigans, & commixtibilis virtus, sunt insuper tria signa aquea Cancer nimirum, Scorpius, & Pisces: quæ sunt fœminea, nocturna, Septentrionalia, aquatica, flegmatica, frigida, humida, sapore salsa: est in angelis, maris vndas cõmouentibus; est præterea in angelis docens, & mundans. Est in opifice qua peccatorum ablutionem facit, & regenerat, mundificat, collustrat, & pascit. quarum sic est differentia aquarũ. humor hic vitæ calorem obruit: cœlestis irrigat: supercœlestis intelligit, diuinus mentes purgat, & pascit, De aëre; est aër hic elementaris, quo respiramus, videmus, audimus & odoramus. Est in elementatis. primùm in respiratione animalium. Est item in herbis, tanquam concilians elementa adinuicem secundum Cabalistas.

Eſt in cœlis translucens natura, vltra quam ſtellas fixas proſpicimus. Eſt in cœlo ſuperiori ſpatium, vbi reſonant ſuauiſsimi beatorum concẽtus; vbi patet viſio illa, & corporis principis & reginæ, & militũ omniũ. Sunt inſuper aërea ſigna, nempe, Gemini, Libra, & Aquarius; ſuntq; maſculina, diurna, ſanguinea, calida ſcilicet, humida, aërea, ſapore dulcia, & occidentalia. Eſt in angelis, qui ſpiritus dicuntur aërei. Eſt in angelis vitalis flatus, & aura tenuis. Eſt in opifice ſumma, & perfectiſsima vita; & ſpiritus, quo ſpirans in omnes, dat omnibus, vt viuant, ac reſpirent; & quo, tanquam ſibilo auræ tenui Heliam, cęterosq; domeſticos alloquitur. De igne; elementaris eſt ignis apud nos calefaciens, coquẽs, & perficiẽs. Eſt in elementatis, vt patet in excuſsione ignis ex ſilice; ſicq; in animalibus patet in cholera. Eſt in cœlo, Sol lucens, & calefaciens inferiora; & Mars agitans, & robur dans; ſicut luna eſt terrea, & non aquea, vt quidam putant; etenim aqua non attrahit aquam, ſed terra, *teſte Solomone*. Tria ſunt inſatiabilia; & quartum, quod nũquam dicit, ſat eſt. Et inter iſta eſt terra, quę nunquã dicit ſat eſt. Et hoc eſt, quod luna in ſuo aſcendente attrahit aquam: & in ſuo deſcẽdente

dēte decrescere facit aquas: ergo est terrea: Mercurius aqueus: de quo Lucanus dicit: est arbiter vndis: Mars igneus, Saturnus aqueus, cœlum stellatum terreum (nam, sicut terra decoratur floribus, sic illud stellis, primum mobile igneũ. Venus aërea, Iupiter aëreus. Sunt tria etiam signa ignea, videlicet Aries, Leo, Sagittarius. Et sunt masculina, ignea, diurna, calida, sicca, cholerica, sapore amara. Est etiam in Angelis seraphicus, & feruidus amor de quo Dauid: Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos, flammã ignis. Est in Archetypo (*vt Heraclitus, & alij sapiētes ponũt*) ignis idealis, ac spirituale lumē. Zeno verò dicit in ipso esse artificiosum ignem, ad omnia producenda egredientem. Et Cleantes dicit, quod ignis ille est incorporeus, diuinus, vitalis, saluber, qui omnia gignit, cõseruat, sustinet & alit. Confirmant Moses, & Paulus dicentes: Deus ignis est, de quo Christus: Ego veni mittere ignem in terram, & quid volo, nisi vt ardeat. Et sicut Deus est ignis: est etiam lux, in inferno malos crucians. Exemplũ ponit Plato de Sole, qui in æstate lætificat existentes supra montes, & cruciat in vallibus existētes propter radiorum reuerberationē: ita à simili eadem lux,

beatifica, & lætificat bonos, & cruciat malos. Ad propositum conclusionis: quæ dicit (quod cœli sunt ex igne, & aqua) assamaim אשמיים, dicuntur *cœli*, es אש signant *ignem*, quæ dictio includitur in Assamaim, in cœlo igitur est ignis. is איש verò signant *virum*, & iod י ibi medians in ea dictione, denotat hominem habere diuinitatem: id est, nesamach: cum qua venari possumus Deum: mulier autem non habet hanc potentiam nesamach. idcirco in nomine mulieris non ponitur iod, sed dicitur issah אשה: & hæc est ratio: quare mulieri inhibetur administratio sacramentorum. vnde Dauid: Ecce quam bonum, *&c.* sicut vnguentum: id est, crisma, videlicet Christus, quod est caput: descendit in barbam, scilicet diuinitas prouenit à capite Christo; in barbam: id est, ad sacerdotes, qui immediatè sunt Christo vniti, & tandem prouenit in oram vestimenti istud crisma: id est, in seculares. sine iod igitur nomen viri diceretur, es אש, quod *ignem* signat & denotat, quod homo sine bono influxu diuinitatis, est totus igneus in rebus creatis, in luxurijs (& veritatem Theologicam) Theologica veritas est, quod influxus descendunt ab illis cœlis Archetypis.

pis. & etiam, secundum antiquam Theologiam, quod elementa sint in cœlis (& philosophicam veritatem) non intelligo, quod sint ibi quo ad esse materiale, sed potentia tantùm, quo scilicet ad aliquas proprietates. Dicimus enim quod, sicut hæc aqua materialis abluit à sordibus: ita superior aqua, à superioribus cœlis prouenions, abluit à spiritualibus immūditijs: vt ignis, confortat, & comburit, vt lætificat est diuinus, vt comburit minimè: nam secūdum Dionysium, quicquid dicit perfectionem in creaturis, tale quid in Deo reperitur. concludamus igitur cœlos compositos ex materia aquea, & ignea, non quidem ex aqua & igne corruptibili & alterabili, verùm melioris notæ; quod confirmat ex etymologia Hebraici vocabuli in quo cœli dicunt, assamaim, השמים, vbi tres vltimæ literæ, videlicet מים maim, *aquas* sine controuersia signant; duæ verò primæ, quæ sunt הש, vertendo he ה, in א aleph dictum, secundum Cabalistarum regulas, sic אש es *ignem* signant, vt suprà vidimus. Et coniunctæ simul quinque illæ literæ, ignem, & aquam significant à quibus cœlorum denominationem, tanquam ex partibus componētibus, dicimus

& hæc eſt ratio, quare cœli ab Aſtronomis, nonnulli dicantur ignei, alij aquei, *&c.* & actiuam tantùm habent virtutem, non paſſiuam: non enim recipiunt peregrinas impreſsiones, tàm materiales, quàm archetypi cœli. Qui cœli archetypi ſunt & ipſi ex igne & aqua: hoc eſt, habent virtutem igneã midah adin ſeu æ iuſtitiæ, vt ſunt ſephirot in ſiniſtra locati. vt puta Geburah, cum reliquis eiuſdem ordinis. Habent etiam virtutem aqueam midah rachamim diuinæ miſericordiæ & pietatis. Et ſunt qui à dextris degunt in archiuo diuinitatis.

P.M. *Qui ſciuerit, quid ſit denarius in Arithmetica formali: & cognouerit naturã primi numeri ſphærici, ſciet illud, quod ego adhuc apud aliquem Cabaliſtam non legi. Et eſt, quod ſit fundamentum ſecreti magni iubilei in Cabala.*

F.A. Numerus formalis eſt numerorum proportio in mercatorijs numeris fundata, *vt ſuprà patuit.* Denarius formalis eſt proportio niſa numero denario vocali, vltra quem non eſt proceſſus, niſi per iterationem tantùm, vt 11. ſunt decem & vnum. Numeri ſphęrici: id eſt, qui in ſe multiplicati reddũt idẽ, & tres ſunt, ſcil. quinarius, ſenarius, & dena-

denarius. de primo patet: nam quinquies quinque, reddunt 25. & quinquies viginti quinque, reddunt numerum 125. &c. ita sexies sex reddunt 36. vt de quinario similiter decies decem: reddunt 100. & decies centum, reddunt 1000. quod est decies. 100. Et multiplicando quinarium per denarium, reddit 50. & quinquies 50. reddit 250. semper reddit vnum iubileum: id est, 50. in quolibet enim quinquagenario erat iubileus numerus septenarius, est numerus remissionis. vnde canit Ecclesia: *Deno dierum circulo: quo lege fit remissio*, peccatorum remissio non fiebat in 50. anno iubilei: verùm in anno præcedente, scilicet in quadragesimo nono, quod est quadratum septenarij numeri: nam septies septem 40. reddit, & ratio est: quia quamuis à Filio fiat peccatorũ remissio, vt Christus testatur, cùm dicit: Vt autem sciatis quoniam Filius habet potestatem dimittendi peccata: ideo ait paralitico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Tolle grabatulum tuum & ambula, & alibi pluries: tamen hæc remissio in virtute fit Spiritus sancti, quare Christus misit Spiritum sanctum in die Pentecostes, in die videlicet solennissimo significans, quòd

Spiritus ſanctus iam Apoſtolos mundauerat & Chriſtus antequam abſoluendi authoritatem Apoſtolis daret, dedit eis Spiritum ſanctum dicens: Accipite Spiritum ſanctum. poſtea ſubdit: Quorum remiſeritis peccata, *&c.* in ſeptenario igitur fit remiſsio. quare Deus ſeptimum diem obſeruandum inſtituit, vt in tali die peccator quærat à Deo peccatorum remiſsionem. & ratio remiſsionis huius à Spiritu ſancto binach eſt: nam cuilibet ſephirah correſpondet numerus, & ita cuilibet attribuuntur 7. anni qui ſimul vniti reddunt numerum 49. Binach ſeptimę ſephirah competenti, excluſiuè tamen. & in tali anno, *vt dixi*, fiebat remiſsio: in anno verò ſequenti. ſ. ſolemniſsimo non fiebat remiſsio: ſed gaudium erat cunctis, & gratiarum actio Deo fiebat de ſuperiori anno. In cuius gratitudinem vniuſquiſque donabat ſeruum ſuum libertate, & poſſeſsiones primo domino reddebantur, & ſimilia, & canebant tuba (quæ dicitur terua) id eſt, ſono continuo non interciſo, in ſignum gaudij. In anno verò præcedenti ſcilicet quadragintanouem remiſsiones canebant Teruach: id eſt, ſono interciſo ſic;— ·· — ·· — ·· — ·· —, ſacra Scriptura

vtitur

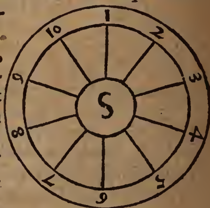
vtitur tuba ęnea, nunc cornu: vnde per cornu, intelligitur tuba ęnea flexa. & per tubā, instrumentum illud ęneum, rectum, De quorum vtroque canit Poëta:

Non tuba directi, non æris cornua flexi.

& Teruah תרועה vocabatur iste sonus. Quod vocabulū venit à Iarah ירע, vel Rahah רעה; quorū vtrumq; *malum* & *destructionem* significat. huiusmodi autē Iubileus erat destructor peccati, debitorū & inimicę potestatis, omniumq; deniq; malorum. Erat enim ille clangor terribilis & infestus, ac terrificus malis. De quo Psalm. in te inimicos nostros ventilabimus cornu. Et Hamos, si clāget tuba vel cornu in ciuitate: & populus non expauescet? eratq; ille sonus iucundus bonis; & influxus illius beneficium cōsequentibus. sonabatur ergo tunc cornu, vt innueretur quāta esset nūc virtus & potestas Dei, qui omnia Mundi peccata tollebat, omniaq; renouabat. Quę potestas ab Abacuch cornu dicitur, vbi ait: Et cornua: id est, potestas in manibus eius. Ibi abscōdita est fortitudo eius quia videlicet non videtur, nisi in effectibus. Et ita primū conclusio, quid scilicet quinarius primus numerus sphęricus, multiplicatus p denarium, reddit 50. qui est numerus Iubilei.

Alio

Alio tamen modo prædictam conclusionem declaro, & doctiori, præponendo talem figuram Platonicam quæ sit x.

figurarum numeralium super centrum, quod sit quinque scilicet: est enim medium denarij & eius circũferẽtia particulariter, denariæ supputationis numeri singuli describantur: transeatque diameter à minimo ad maximum: hoc est, ab vno, ad 9. cuius diuisio duos efficiet semicirculos: à parte siquidem dextera sphæræ post vnum, & ante 9. superius commemorata ponantur 2. 3. 4. 5. à parte verò sinistra post vnum reponantur 5. 6. 7. 8. & trahantur lineæ per centrum à 2. ad 8 1. à 3. ad 7 1. à 4. ad 6 1. à 5. ad 5. tamen si maximo cuique tãtum subtraxeris, quantum abundat supra quinq;, quod est sphæræ denariæ centrum; atque idem suo minimo addideris, quod à quinque deficit, semper ex vtrisque oppositis numeris quinque & quinque adæquata surgent.

quare

quare comparatis ad inuicem linearum punctis, quælibet lineæ descriptio numeralis, quinque 5. & quinque 5. obtinet. Quinarius igitur numerus in circulo denarię reuolutionis dicitur sphæricus:nam, vt patuit, omnes numeri sphæræ ad quinque rediguntur. id autem fit per quinque lineas in sphæra ductus, quarum singulæ 10.continent. eo itaque sphærico numero,per decem multiplicato, 50. nascentur, siue portæ intelligentiæ seu anni Iubilei: cuius proportio dupla: id est, decem, qui in duplo excedit quinque, quæ est Arithmetica formalitas (quæ consistit in proportionibus,& non in numeris vocalibus, *vt dixi*,in se multiplicata) 5.per quadratum (millesimam generationem procreabit) quia decies decem, reddit centum, & decies 100. reddit mille. Quod si perpetuò hoc facias,apparebit infinitas, quod est regnum omnium seculorum, à Cabalistis ensoph nominatum & est Deitas in se sine indumento.

Ex fundamento præcedentis conclusionis sciri pariter potest secretum quinquaginta portarum intelligentiæ,& millesimæ generationis,& regni omnium sæculorum. P.M.

In

r. a. In præcedenti conclusione vidimus, quomodo denarius per quinarium multiplicatus: & è vestigio, reddunt numerum quinquagesimum. & tunc erat iubileus, hoc est quidam bonus influxus rerum temporalium: sicut in Vere est herbarum iubileus: id est, herbarum abundantia: erat præterea iubileus in solemnitatibus, & quibusdam calendis vltra quinquagesimum annum. De primo dicit Dauid: Iubilate Deo Iacob; de secundo dicitur in Psal. Buccinate in Neomenia tuba in insigni die solennitatis vestræ. Et instrumentum, quo tali tempore canebant, quandoque dicitur cornu, quandoque tuba: cornu dicebatur quatenus rectum erat tuba: prout circularis figuræ erat (*vt dixi*) & cum istis pulsabant teruah: id est, sonum rectum, non interpollatum, sic —— ad propositum igitur: per denarij multiplicationem per quinarium, quinquagenarius numerus graduũ intelligentiæ binah surgit: quælibet enim Sephirach suos habet gradus intelligentiæ; binah verò sunt gradus quinquaginta. gradus autem siue semitæ Diuinæ sapientia chocmach, sunt triginta duo, gradus enim dantur secundum magis & minus in gradibus sephirot: Exemplum tenue:

nue: Episcopus benedicendo confert 40. dies veræ indulgentiæ. Cardinalis centum, summus verò pontifex, benedicendo confert plenarium remissionem gradus benedictionis papalis est dignior: nam plures cæteris confert gradus: non ita est de gradibus Sephirot, ita quod qui plures sunt, digniores existant: gradus enim binach sunt 50. qui sunt inferiores gradibus chocmach, qui sunt 32. patet: nam Moses 49. gradum binach penetrauit, & quinquagesima porta, vel gradus est ei negatus, qui est finis graduum intelligentiæ binach, & principium chocmach: vidit tamen ianuam illam à longè: verùm non est ingressus in eam: tunc enim sciuisset nouum creare Mundum & hanc portam non ingreditur, nisi Pater, & Spiritus sanctus, teste Christo: Quis nouit Filium (chocmah videlicet) & cui: id est, Spiritui sancto, volüerit reuelare, vt testatur ipse Filius, dicens: Ille accipiet de meo. Omnino multi ingressi campum sephirot, vsque ad binach peruenêre, sicut legitur de Mose. Abrahamus ascendit ad Gedulach, Isac ad Geburach, Iahacob ad tipheret: ad nezach & hod ascenderunt prophetæ, & Paulus apostolus. Illæ namque duæ Sephirot

phirot dicuntur tertium cœlum, alibi declarandum. dicuntur præterea duo vbera, quæ prophetas lactârunt: quia nemo prophetare potest, nisi ablactetur ab illis. quare de Christo summo prophetarum scribitur: Butyrum & mel comedet. Et Solomon in Canticis: Veni, dilecte mi, & dabo tibi vbera mea. nam, nisi Solomon lactasset vbera illa, minimè prophetare potuisset. Sicut nec Moses legem connectere sciuisset, nisi ad Binah peruenisset: nam lex illa humanum captum excedit. Dicit igitur conclusio (quinquaginta portarum intelligentiæ, omnia per motum circularem graduentur, ad motum corporum cœlestium, perque septenarium numerum vt primum de septem hebdomadæ diebus: incipimus enim hebdomadam in die dominico: deinde sequitur dies lunæ: & tandem ad diem dominicam reuertitur. ita fit etiam in horis diei: aliter non redirent idem dies, nisi eadem hora redirent: patuit suprà. Ita fit circulus in septem sephirot, exordiendo à binah, & descendendo sunt septem, computando nesach, & hod pro vna. & in quadratura numeri septenarij, resultat numerus 49. quia quinquagesimus est finis binach, & principium chocmah.

mah. & in perfecta quadratura numeri septenarij fit peccatorum remiſsib, ſcilicet in 49. Et in 50. eſt Iubileus: id eſt, gratiarum actio de peccatorum remiſsione in præcedenti anno facta, & milleſimæ generationis, numerus millenarius eſt cubus denarij. quilibet enim numerus trinam habet dimenſionem, longitudinem videlicet, latitudinem, & profunditatem. Denarij igitur longitudo eſt, numerando, 1. 2. 3. 4. *&c.* vſque ad decem: latitudo eius eſt, multiplicando ſeipſum, vt 10. & 10. reddunt 20. & 10. reddunt 30. *&c.* vſque ad 100. profundum eius eſt multiplicando centum per decem, & reddit 1000. mille & eſt vltimus numerus vltra quem non proceditur, & dicitur cubus denarij, & iſte millenarius dicitur holam, ſiue ſæculum, ſeu ætas, & quamuis antiqui patres minus mille annis vixerunt: non tamen potuiſſent vltrà protrahere vitam: quia nobis conſtituti ſunt termini, quos præterire non poſſumus vlterius tamen citerius. modò non datur nobis talis holam vitæ. & hoc eſt, quod dixit Deus poſt diluuium: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, idem, per holam, ſiue per mille annos; nam caro eſt. ſcilicet intenta carnima-

ni magis quàm ſpiritui,& ſubdit:Sed erunt dies hominis centum & viginti, & totidem annos vixit Moſes, Aaron & Maria eorum ſoror. Et, ſi Abraham plus prædictis annis vixit, hoc euenit; quia ipſe fuit renouatus,patet: nam nuntiantibus angelis illis tribus conceptum Sarræ, non credidit illa,aſſerens ſui ſterilitatem: & Abrahæ ſenium : & tamen poſt mortem Sarræ poſt 30.annos accepit Cheturam in vxorem, ex qua ſex habuit filios: quod fieri nō potuiſſet, niſi fuiſſet renouatus. poſſumus tamen minus 120. annis viuere : nam in paruo ſpatio valemus mereri coronam à Deo nobis promiſſam. & hoc eſt,quod dicitur:Conſumatus in breui, expleuit tempora multa. Aut poteſt hoc fieri propter peccata: viri enim iniqui, non dimidiant dies ſuos, ſecundum Pſalmum : aut propter crapulam, quæ plures occidit, quàm gladius, *&c.* (regnum omnium ſæculorum) tale regnū, & numerus millenarius ad Deum pertinent : nam ſicut numerus millenarius eſt vltimus numerus:ſic Deus eſt vltimus noſter finis,de quo Solomō:Et mille tibi Solomo. Et holam ſignificans millenariam, æternitatem etiam ſignant (& ſæculum) prout facit ad rem; idem

eſt,

eſt, quod perduratio mille annorum. Et tale Dei millenarium dicitur regnum omnium ſæculorum : cætera nanque ſæcula:id eſt,hominum ætates mille ſcilicet annorum tranſeunt,ſæculum verò Dei eſt æternum,immobile,ac omnibus alijs ſæculis prȩteritis præſentibus & futuris exiſtẽs.Eſt numerus in Deo, & ſi ipſe ſit ſumme vnus.eſt nempe in eo numerus idealis: ſicuti in noſtro intellectu vnico per rationes has ideales multa continemus.Eſt etiã numerus in eo quem Proculus vocat numerum rationalem : qui eſt proportio rationis & intellectus ad omnia intelligibilia: ſed cùm Deus non habeat aliud obiectum intelligibile, quàm ſeipſum, in quo omnia intelligit : Igitur hic numerus eſt fœcunditas omnium productionum, tàm ad intra, quàm ad extra, dans rebus vt variæ ſint, ex virtute multigena productiua, quam in ſe habet : Quæ virtus multifaria, cùm radicata ſit in vnitate illa ſua infinita, ratione infinitatis (*vt dicunt Theologi*) idem eſt cum ea, & ipſius eſſentiæ, vnitate ſemper gaudet. Vnde illa multiplex virtus, & omnia quæ in Deo ſunt, quamuis varia : nunquam ab vnitate diſcedunt, dum in Deo ſunt in creaturis autem diffu-

sa multiplicantur. Et hæc diuinitas vnita diffunditur vsque ad denarium (*vt docent Cabalistæ* cuius denarij cubus est millenarius.

P. M. *Per modum legendi sine punctis in lege: & modus scribendi res diuinas; & vnialis continentia per indeterminatum ambitum rerum diuinarum nobis ostenditur.*

F. A. In patria lingua Hebræa vtuntur in quo idiomate data est lex, prædicatum Euangelium à Christo: conscripti diuini hymni, & data omnia oracula: dempta tantummodò illa reuelatione: quæ Græcè *Apocalypsis* dicitur Græco sermone tàm exarata quàm habita. Tum quia illæ literæ dicuntur scriptæ in sede Dei, quod cœlum est: instar cuius figurarum sunt formatæ literæ ipsæ, quibus prius vsus fuit Moses in danda lege. Tum, quia hæc fuit prima lingua emanauitque è cœlo, & fuit ante confusionem linguarum exorta in Babylone, ita erit vltima, extirpata confusione illa, quæ in punitionem (*vt inquit Augustinus*) tantæ temeritatis & faustus inflicta est: pœna enim grauissima est hæc linguarum varietas, ob quam non possit vnusquisque

vel

vel contubernali, vel commeanti socio suos manifestare conceptus, & necessaria petere: vt melius sit (*dicit idem Augustinus*) esse cum catulo, vel equo suo, quàm cum socio extranei idiomatis: quia intelliget catulus quæ ille non intelliget. perstitit igitur hæc lingua vel in Heber (*vt opinatur idem Augustinus*) vel in familia aliqua pia quæ elationi Nembrot non consenserat, qui turrim in cœlum erigere præsumpsit, vt semotus ab aërea alteratione (*vt de Olympo monte dicitur*) possent ablato omni impedimento vacare speculationi, & alios excedere elati supra id, quod natura præstabat. nec aliquando defuit pia familia tantæ temeritati non assentiens: ex qua descendit Abraham, qui primò in sacris literis Hebræus dictus est ab Habar עבר, quod est *transire*. Sicut igitur hæc fuit prima lingua semper perseuerans inuariata: sic erit vltima etiam in patria: si quis dabitur sermo vocalis: cuius signum est, quia intelligentiæ dum hominibus loquuntur scientibus ipsam linguam, vtuntur sermone Hebraico. hinc Iamblichus ait: Dij, id est, angeli agentes nobiscum, sermonem barbarum: id est, Hebræum approbauerunt. conuenientissimum igitur est,

vt ſicut quælibet victorioſa ciuitas non ſolùm iugum imponit domitis gentibus, ſed multoties & idioma : vt primum de Romanis : qui ſuperatis Hiſpanis ac Gallis, cogebant eos loqui Italicè. Sic Imperator illius ciuitatis ſupernæ, & aſtantes principes decernent : vt omnes illùc cuncti loquantur lingua & ſermone inde oriundo: & quo ſolebat vti princeps illius regni; dum inter homines verſaretur. Quod forſitan erit priuſquam illo deueniamus; vel ſaltem poſt iudicium futurum per ignem: iuxta id quod propheta Sophonias dicit : Dominus in igne zeli ſui deuorabitur omnem terram. Et tunc reddam populis meis labium electum vt inuocent nomen Domini, & ſeruiant ei humero vno. ſicut igitur hæc lingua Hebraica eſt ſancta & excellens : ita & literæ quibus vtitur, ſunt figuræ, formæ ac virtutes rerum productiuæ. Literę enim Hebraicæ quæcunque vel quotcunque copulantur, mutę ſunt, & ſine vita, aut prolatione, & veluti corporum mortuorum fruſta. Et hoc quouſque apponantur puncta quibus quodammodo viuunt. Et ſic viuunt, proferuntur, vel motum habent : vt Hebręi dicunt. nec adhuc pleno motu vel

prolatione gaudent, nisi accentus apponantur: qui sunt tanquam vires operatiuę, & motibus, & influxibus supernis correspondentes. Vnde si quis Hebręum idioma bene pronunciare sciat secundum accentuum rationem, totam cœlestem & supramundanam Harmoniam repręsentat: dùm sacram Scripturam debita prolatione in proprio idiomate scriptam legit. quod nulli alij literarum contextui contingere videmus & hinc sacrorum eloquiorũ, ac Hebręi idiomatis dignitatem deprehendere possumus: quod in literis repręsentat omnes compositorum partes: in punctis autem omnes formarum viuificantium modos, in accidentibus verò omnes debitas operationes suis principijs cœlestibus, & diuinis correspondentes. nam ex his non dicam species tantùm, sed indiuidua creaturarum producuntur. tribus igitur characteribus varijs est insignita sacra biblia, literis videlicet, punctis, & accentibus: quę in homine tria repręsentant, partem scilicet materialem, partem formalem: id est, animam, idque per puncta: nam sicut literę Hebrææ sine punctis sunt mortuæ: id est, immobiles: hoc est, nullius prolationis:

& additis punctis continuò viuificantur, & mouentur, siue proferuntur: ita corpus sine anima est immobile, illa addita corpori, subitò fit habile ad motum: vnionem cum Deo idque per accentus: nam accentus vniunt sententiæ sententiam: itaque vnit nos Deo. dicit igitur conclusio: quòd textus sacræ Scripturę, ex quo habet præsentare res diuinas, ergo prçsentare non possunt nisi proferantur: & proferri non possunt sine punctis. requiritur ergo quòd textus legis habeat puncta, sed quoniam glossatores, legem tantùm exponunt, ideo sine pūctis ipsi glossas suas notare possunt; quia ad ipsos non pertinet primo præsentare diuina. dicit ergo (per modum legendi sine punctis) loquitur de expositoribus & glossis (& modus scribendi res diuinas) scilicet cum punctis, & loquitur de textu Bibliorum (& vnialis continentia) sicut enim figulus ex eadem massa potestatem habet vnum vas componere in honorem, alterum in contumeliam: illis tribuendo varias formas ita, quod de se est indeterminatus ad omnes formas, à simili, quando diuersas literas consonantes habemus, possumus eisdem multigenas vitas, & formas: id est, puncta (quæ

(quæ ſunt vocales Hebræorum) addere. per quas vocales varia ſignificabunt. ſunt enim literæ non punctatæ indifferentes ad hũc, vel ad alterum punctum. debẽt tamẽ puncti conſonantibus addi ita, quòd poſsint pręſentare ſuum determinatum ſignificatum. ſunt tamen literę conſonantes per ſe mutæ ſine punctis: ſicut apud nos, conſonantes nihil ſignificant ſine vocalibus, quia proferri non poſſunt, idcirco dicuntur conſonantes, quaſi cum vocalibus ſonantes: hoc eſt, ſignificantes. diuerſæ præterea animaliũ ſpecies eadem in ſe habent elementa, ergo ſi differunt, hoc erit ratione diuerſorum ſpirituum: quo variato ſpiritu, variabitur etiam ſpecies: ita variatis punctis, varia erunt ſignificata. ſicut igitur literæ, quæ ſunt partes materiales, ſunt indifferentes ad diuerſa ſignificata; ita à ſimili creaturæ, quoad eſſe materiale, indifferentes ſunt ad diuerſos ſpiritus, & formas: potuit enim Deus corpori huic animam carnis infundere, vel leonis, vel lupi, & illi ſimiliter, *&c.* & ſicut per literas alphabeti formantur pluſquam mille millia nominum (vt primum experto in Cabala) per illas etiã literas cognoſcere poſſumus, quot creaturas creauit Deus: &

quot creabit in futurum. sine errore literarum ædificium fieri potest, quod antiqui Theologi Siruph vocăt. Habetur ab Abraham, quod assumătur primæ reuolutiones cum numero sequenti, & complicantur adinuicem: & tot dictiones ex illis literis componuntur. ex duabus enim literis, duę dictiones, vel domus (*vt ipse ait*) fabricantur vt ab אב & ba בא. Ex tribus autem tot domus fabricantur, quot numeri resultant ex binario & ternario: sex videlicet: nam bis tria, aut ter duo senarium reddunt. Ex quatuor verò literis, viginti quatuor domus fabricantur: cùm tot numeri ex senario & quaternario complicatis resultent: ex quinque verò literis centum viginti domus ędificantur. Huiusmodi enim numeri ex complicatione vigintiquatuor per quinarium facta resultat: & sic de alijs. Vide theoricam in Sephet Iccirca Abrahæ. sicut igitur iste numeri crescunt quasi in infinitum, ita & indiuidua, per ipsa facta & repræsentata. sicut ergo literæ sunt materiales compositorum partes, ex eis, omnibus modis possibilibus coniunctis, deprehendere possumus numerum rerum creatarum, qui supputari potest, proferri verò nequaquam, nisi ab eo, qui numerat

mul-

multitudinem stellarum, & capillos capitis, & arenam maris, & pluuiæ guttas. Ex omnibus enim literarum combinationibus secundum regulas secretiorum Theologorum infallibiles, absque punctorum aliqua immixtione hic numerus resultat. videlicet hoc modo: 1124002590827719680000. Si verò permixtiones cum punctis addãtur, erit numerus nec expressibilis, nec supputabilis à nobis: Deo tamẽ cognitus. Plato conatus est innuere primaria & secundaria rerum genera atque species ipsarum, vnde se ab in diuiduis tanquã innumerabilibus cõtinens. Hinc Porphyrius dixit: Descendentibus ad particularia iubet Plato quiescere, Cabalistæ verò diuino oraculo edocti in libro de formatione Abrahæ ascripto, innuunt, etiam indiuiduorum multiplicationem inexpressibilem tamen. Et per hos numeros ac per literas Mundus fabricatus dicitur, non numeris quibus numeramus aut literis: quibus verba formamus, fabricatus est Mundus: sed per significata per ipsos characteres & numeros: nulla enim res est expressibilis, nisi sit. Vnde quicunq; character exprimens rei expressibili respondet: & quicunq; numerus, rei numeratæ respõdet, &

rebus,

rebus, quibus res distinguuntur, vt numerentur. sunt etenim in archetypo primarij fontes: vnde secundarij egrediuntur varij, ex quibus rerum multitudo & varietas resultat. Literę verò (*vt dixi*) secundarios fontes significant, elementa videlicet, sydera & signa: & cõsequenter primarios: ex quibus hi secundarij prodeunt. Ex quibus primariorum & secundariorum influxibus omnia producta sunt, & producuntur, vndeq; per ea (quæ omnes suos numeros cõtinent) à secretioribus Theologis denotãtur à Platonicis, & Pythagoręis per numeros designantur. Ex quorum principiorum permixtione (*vt dictum est*) hęc varia producuntur. De punctis vide quæ digessi super arte Cabalizandi.

P.M. *Per id, quod dicunt Cabalistæ de Aegypto, & attestata est experientia, habemus credere, quod terra Aegypti sit in analogia, & subordinationis proprietatis potentiæ.*

F.A. In sacris codicibus duæ inueniuntur vrbes, quæ inuicem magnam videntur habere contrarietatem; Hierusalem videlicet, ac Ægyptus: supponũtur enim oppositis influxibus ratione diuersarum Sephirot: sicut

ut enim quæque creata alicui planetarum influxui ſupponuntur: ita alicui Sephirot fauori ſubijciũtur. quare Ægyptus ſupponitur Geburah tribunali iuſtitiæ & Hieruſalẽ Gedulah tribunali pietatis. ideo Chriſtus, volens opus pietatis, & gratiæ in nos redimendo operari, Hieruſalem ciuitatem elegit, in qua patiẽdo, noſtram operaretur ſalutẽ. Geburah verò fortitudinem influit: qua ſi in bonum vtimur, bonum tribuit influxum: ſi in malum, malum tribuit defluxum, quare, ſi vrbs Ægyptus ſit mala, hoc non eſt ratione influxus Geburah; ſed eſt, quoniam ipſi Ægyptij inter nationũ proceres, ſibi dominum elegerunt Amonminon tenebrarum principem, ſuper aurum influxum habẽtem. Qui tribus appellatur cognominibus, Mamnona, ſcilicet Alzazel, & Aſmodeus. Et hęc tria ſibi cognomina competunt, ratione trium malorum effectuũ: quos habet in ſua poteſtate primò tentat de auaritia: vnde à Chriſto vocatur Mammona: Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis. Secundò de ſuperbia; & dicitur Aſmodeus. Tertiò de luxuria; & dicitur Alzazel. Et iſte dæmon dicitur Mũdi huius princeps, vt dicit Chriſtus: nunc princeps huius Mũdi eijcietur foràs: & inſuper,

ſuper, quia (*vt ait Ioannes*) omne quod eſt in Mundo, aut eſt concupiſcentia carnis: aut concupiſcentia oculorũ, aut ſuperbia vitæ: quæ omnia in poteſtate ſunt huius tricerberi canis: tentat enim de his tribus: imò iſta triplici tentatione Chriſtũ tẽtauit. Quoniam igitur Ægyptij iſtum ſibi in Dominũ cõſtituerunt, vt auro abundarent: ideo illis malè ſuccesſit. Et itẽ Romani vt ipſum haberent in auro fauorabilem, in eius honorem templum erexerunt in mõte Eſquilio, cuius titulus erat, Ioui Ammonio. omnino illis, qui in Ægypto habitãt, vt fortitudinẽ, & robur acquirant & bene illis vtãtur, bonum eſt: ſicut fecerunt antiqui patriarchæ: omnes in Ægypto fuerunt, vt hanc fortitudinem acquirerẽt, primùm de Abrahamo, Moſe, & cæteris. idq́; vt per corporis robur animo, & ſpiritu robuſtiores fierent: in nobis enim ſunt tria, animale ſcilicet, naturale, & ſpirituale, bellum eſt inter animale & ſpirituale: naturale verò quãdo eſt vigoroſum, & põtes adiuuat valde ſpirituale. ideo Paulus ait: Cùm infirmor, fortior ſum. hîc non loquitur de carnis infirmitate, & corporis, ſed animalis: quod tunc dicitur infirmari, cùm naturale roboratur: & per conſequens ſpirituale: nam mutuo ſeſe adiuuãt.

In

In Ægypto eſt aëris optima temperies, & bonæ aquæ Nili: q̃ naturaliter ad fortitudinẽ conferunt, quia Aries illi dominatur regioni, & fortitudinẽ influit. Hic arietis influxus ab Ægypto ſublatus fuit Ioſeph tẽpore: nam, ſicut Ægyptus ſubijcitur planetæ alicui determinato, & ſigno Zodaici: ita & Hieruſalem (cætera quæque, ſecundum Ptolomæum, & cæteros Aſtronomos, quę Virgini ſubijcitur, & tauro, qui eſt dux armentorum, ſicut leo ferarum, & aquila volatilium, & homo rationalium. Si igitur eſt taurus armentorum dux: eſt ergo fortior ariete. Et, cùm Ioſeph habuerit tauri influxum (Hieroſolymitanus enim erat futurus) ideo vigorem, & influxum arietis abſtulit ab eis: & tributarios ſibi conſtituit. Et in huius ſignum, conſtitutus eſt princeps totius Ægypti. Ad rem, de mammona dico, quod ipſe influxum habuit ab hoc ariete archetypo Geburach: eſt enim aries aquilonaris, à quo pandetur omne malum: id eſt, Dæmon, ſecundum prophetam: &, quoniam lex Moſaica eſt aquilonaris, ideo ab aquilone prouenit omne malum culpę propter legis transgreſſionem, & pœnæ: id eſt, punitionis contra trãsgreſſores. Mammona etiam Chriſti

tem-

tēpore regioni Ægyptiacæ dominabatur, aurum,& argentum tribuendo siue influē-do:sed Christus illum expulit, dicēs:Princeps huius Mundi eijcietur foràs. Et quoniam ei Christus semper contrariatur,præcepit, vt eius diuitiæ contemnerentur, ac despicerentur: quamobrem Christus paupertatem elegit, ne in aliquo cum inimico suo conueniret, atque ad hoc faciendum, alios hortatus est, dicens:Nisi quis renuntiauerit omnibus,quę possidet,non potest meus esse discipulus:sed ad conclusionem (per id quod dicunt Cabalistæ de Ægypto) nempe quod ibi influitur fortitudo ex aëris temperie (& attestata est experientia) nam certum est de antiquis patribus,quòd in Ægyptum descenderunt: vt hanc acquirerent fortitudinem naturalem, & consequenter spiritualem, vt contra animalem possent præualere. Hocq;, vt confirmaret Pater æternus, vocauit Filium suum Christum in Ægyptũ, sicut prædixerat Propheta: Ex Ægypto vocaui Filium meum: non enim ex Ægypto illum euocasset, nisi primò illuc adijsset: non vt fortitudinem acquireret, (cùm esset leo fortissimus de tribu Iehuda) sed, vt comprobaret aliorum aduentum fuisse bonũ, & salubrem (quod

terra

terra Ægypti fit in Analogia) Analogum est, quod de pluribus dicit: secũdum magis & minus, seu perfectius & imperfectius, vt ens, respectu Dei, & creaturæ. Ita influxus roboris geburah, licet in alia influat loca, præterquam in Ægyptum: magis tamen, & intensiori modo in Ægyptum influit, quàm in cæteras prouincias. &, si instetur de Isahac, qui nunquam fuerit in Ægypto. Respondetur: quod hoc fuit in causa: nam Isahac fuit dominus dimensionis huius geburah fortitudinis. &, si ipse adijsset Ægyptum: nimia fortitudine perfunctus fuisset, ita quod Mesiæ ferè æqualis fuisset, qui gradus omnibus denegatur: inpeccabilis enim ferè fuisset per gratiam (&, subordinationis potentiæ proprietaris) potentia est geburah: quæ robur, & fortitudinem vbique diffundit, magis tamen in Ægyptum. Addamus, quod Deus legem scriptam dedit, vt hominis naturale roboraret, dedit & Euangelium, vt spirituale muniret; patet de Iohanne Baptista, qui venit bibens & manducans: id est, debilis in naturali, & consequenter in spirituali: respectu Christi: non tamen aliorum respectu: nam inter natos mulierum non surrexit illo maior.

2.M. *Sicut vera Astrologia docet nos legere in libro Dei: ita Cabala docet nos legere in libro legis.*

3.A. Liber vitæ, est liber grandis qui ab Esaia iubetur sumi & est in quo omnia ab ęterno scripta & præuisa sunt nedum in esse vitali (*vt Iohannes & Paulus docent*) sed etiam quo ad omnia dona, quæ hominibus dantur: & omnia opera bona vel mala, iuxta illud: Imperfectum meum viderunt oculi tui: & in libro tuo omnia scribentur. Ibi quoque descriptæ sunt omnes regulæ quibus conformiter viuere debemus, *vt Augustinus docet.* Quem librum etiam Angeli consulunt. Ibidemq; sunt regulę, ad quarum metas omnia, nedum creata sunt, sed disponuntur & gubernantur. Et hæc est radix & fundamentum totius prouidentię diuinæ: Et ea quæ ibidem continentur exarata sunt stylo hominis (*secundum Esaiam*) sicut & ciuitas illa supramundana mẽsura dicitur, mensura hominis. Et hoc quia dispositio fuit pro hospite homine, cui debuit esse conformis & proportionata. pari modo & omnia quę continentur in libro diuinæ prouidentiæ, ad hominem spectantia: propter quem omnia facta sunt, scribi debuerunt

buerunt ſtylo hominis. nam inquãtum referũtur ad Deũ prouidentẽ, ſcripta ſunt digito Dei (*vt habetur Deut.*) & æterna ac immutabilia ſunt, ſicut in eo, quod ſcripta ſint ſtylo hominis, ſunt mutabilia. ea verò quæ ibi ſcripta ſunt, an poſsint deleri vel ne. Exclamare poſſumus cũ Paulo: ô altitudo diuitiarũ ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehẽſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles vię eius: tamen colluſtrante diuino lumine per Scripturam dicemus (*vt nuper dictum eſt*) quod ſcripta digito Dei non delẽtur, & de illis habetur infallibilis prouidentia diuina: ſed ſcripta ſtylo hominis; quando videlicet opera noſtra non correſpõdent vocationi & Scripturę diuinę quę ſemper ſtãt ex parte Dei: qui ſemper vult omnes ſaluos fieri, *vt Apoſtolus teſtatur.* Et in illo libro poſſumus legere, ſicut Eſaias ait: Quærite in libro Domini diligenter. Et legite: Et iſte liber vitæ, eſt arbor vitæ, fons vitæ, panis vitæ, & ipſe Deus viuus, principium omnis vitæ. Et poſitus eſt liber iſte in ſecundo cœlo, vt tenent ſecretiores Theologi. Et ideo ipſum legit Paulus, cùm deuenerit vſq; ad tertiũ cœlum, vbera videlicet diuina. Tunc ex his, quæ ibi legit, illud deprompſit: ſalutate Clementem

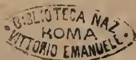
cum cęteris adiutoribus meis: quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. legerunt & ipsum prophetę omnes cùm ipsi peruenerint vsq; ad vbera illa, quæ iam tertium cœlum diximus. Ad quæ vbera peruenit homo sibimetipsi mortuus. Iste liber in se cõtinet theoricam septem planetarũ Archetyporum, sine cuius cognitione errant in suis prognosticationib. Mathematici, quia scil. non attendunt cooperantes causas cũ cœlo quas ipsorum dux Ptolomęus attendendas docet. Et quia stellarum cõcursus, & earum virtutes nõ plenè à nobis cognoscuntur, vt omnibus sapiẽtibus notum est; hinc etiam de eorum effectibus, iudicium certũ dari non potest accedẽte etiam arbitrij libertate, qua multa respuere, & multa pro voto suscipere possumus. Et quamuis hæc omnia sint in causa, potior tamẽ causa est, ignorantia istius libri vitę, seu septẽ planetarum supramundanarum, à quibus tãquam à primis fontib. scaturit omnis cœli ros: per quẽ rorẽ cuncta fiunt: id est, generãtur & corrumpũtur in ijs inferioribus. Hac Astrologiá imbutus fuit super omnes protoplastes, qui hoc lumine vidit Deum ambulantem ad meridiem (clementiæ videlicet) & creaturarum omnium naturas, vt singu-

ſingulis quibusque nomen conueniens imponeret. Hac ſcientia zeth, cœpit inuocare nomen Domini Tetrag. יהוה adhuc occultum. Enos cœpit futura prædicere, & in ipſum Deum träsferri. Noë futuram inundationem prædixit, arcam fabricauit, hominum & iumentorum ſaluauit ſemen (*ſicut narrat Beroſius*) poſtea Armenos & Scythas, deinde Italos, naturæ ſecreta, Theologiam, ſacrosque ritus docuit: & curſus aſtrorum, tàm naturalium, quàm archetyporum, annosque ad motum Solis, & menſes pro lunæ curſu diſtinxit. intelligens tamen per hanc Aſtrologiam, diuiniorem ſcilicet, ſed ſuper omnes ſupradictas hæc ſapientia Abrahæ mentem perfudit, vt ritus meliores docuerit, ſignum circumciſionis electæ familiæ dederit. hac ſapientia, Deum vnicum in Trinitate diffuſum primus agnouerit de nomine Dei recluſo, deque ſacramentis ſolitariæ ſuæ celſitudinis, & quomodo in alios ſeipſum per veſtes ſacramentales, aut canales diffundat: ante omnes (*vt aſſerunt ſecretiores Theologi*) ſcripſerit. Alexander & Eupolemon dicunt Abraham ſanctitate, & ſapientia omnium pręſtantiſsimus. Chaldæos primùm, deinde Phœnices, demum Ægyptios

ptios sacerdotes Astrologiam & diuinã docuit. Sed Iulius Firmicus Astronomus ipsum ob mirabilem sapientiam, diuinum appellat. Quæ omnia Isahac quasi hæreditario iure reliquit. Et hic Iahacob, & ipse familiæ suæ, istiusmodi tradidit monita, cuius Astrologiæ influxu, ipse Iahacob quę ventura erant, filijs prædixit, vt primum in suis benedictionibus. Qua super omnes perfusus fuit Moses, qui nedum futura, quin etiam præterita narrauit, & sic illam Iohuę tradidit, & septuaginta duobus sanhedrim siue sapientibus, qui de spiritu eius acceperunt. Et hæc Astrologia diuina dicitur Cabala. Et quotquot prædixerunt tàm prophetæ quàm patres antiqui: per hanc Astrologiam decem Sephirot, siue cœlorum archetyporum prædixerunt. Ad cõclusionem. Sicut vera Astrologia docet nos, *&c.* Petrus Eliacus magnus astronomus definit, quod cœli sunt libri Dei: nam, sicut in libris legimus, quæ facta, & quæ facienda: ita perfectus Astronomus per motus astrorum præuidere potest quæ facienda sunt: & de præteritis, quæ sunt facta, vt primum in prognosticis ab Astronomis factis: Et si sequuntur astrorũ cursus materialium, & inferiorũ: Alia est Astronomia,
quæ

quæ cœlos ſuperiores archetypos Sephirot appellatos conſiderat. Et hanc eſt Abraham ſecutus, qui ob talem Aſtrologiã à gentibus eſt receptus vt Deus (*vt dixi ſuprà*) Et hæ Sephirot huic planetæ archetypi dicuntur liber vitæ. De quo Dauid: Et in libro tuo omnes ſcribentur: vel omnia ſcribuntur. Licet traditio noſtra habeat omnes. Et quamuis omnes ſephirot ſeptem inferiores libri Dei dicantur: tamen Nezach & hod ſunt communiores: quibus ſtuduerunt indifferenter omnes prophetæ. de quo libro Eſaias Romæ ruinam prędicens, dixit: Legite in libro vitę: id eſt, Sephirot Nezach & hod. Et videbitis ſic notum eſſe. Et, quis peritus eſt in hoc libro Sephirot (cuius doctrina, Cabala dicitur, ſiue receptio, ſcilicet oretenus, quia ob eius excellentiam, chartę mortuę non tradebatur, ſed cordibus ſolum os videlicet ad os) ſcit legere in libro legis, nimirum Moſaicę: qui plenus Cabaliſticorum ſecretorum exiſtit. Vide quę ſuper Sarah hora notaui ad plenum.

FINIS.

BASILEÆ,
PER SEBASTIANVM
HENRICPETRI:
Anno
cIↄ Iↄ c.

FINE

